60 עמודים

מספר 2072 | המחיר: 9 ל"י (כולל מ.ע.מ.) | שנה 41 | כ' סיון תשל"ז, 19.5.77

העולם הזה

המהפכה

תשקיף

כמה הוציאו המפלגות?

להלן החשבון האמיתי של הוצאות המיפלגות במערכת־הבחירות לכנסת התשיעית, השונה לחלוטין מהצהרותיהן על הוצאותיהן כביכול. סכומי ההוצאות לגבי חודש אפריל מוסמכים בהחלט, וסופקו על־ידי איגוד־המפרסמים, שהוא איגוד מיקצועי בלתי־פוליטי. על־פי הערכת ההוצאות לפירסום עד סוף חודש אפריל ניתן לאמוד את סכום ההוצאות הכולל — לפירסום מתוך הנחה כללית כי כימעט כל המיפלגות הוציאו ב־17 הימים הראשונים של חודש מאי סכום השווה לכל הסכום שהוציאו בחודש אפריל.

על־פי סכום ההוצאה על פירסום במודעות בעיתונות, ניתן לערוך אומדנה של מיכלול ההוצאות של כל מיפלגה, שכן בכל מיפלגה תופס הפירסום בעיתונות שיעור דומה מכלל התקציב הכולל אחזקת מישרדים ועובדים, הפקדת סירטוני־טלוויזיה, הוצאות־אירגון כלליות, הדפסת פלאקאטים והדבקתם והוצאות יום־הבחירות.

המערך הוציא עד סוף חודש אפריל כ־2,5 מיליון ל״י על מודעות בעיתונות, מתוך סכום משוער כללי של 3,6 מיליון ל״י לפירסום.

סך־כל ההוצאות המשוערות של המערך לבחירות מסתכם בכ־30 מיליון ל״י. רק אותו חלק ממימון הבחירות ששולם למערך כמיפרעה, יוחזר לו על־פי מיספר הח״כים שקיבל. נראה שכתוצאה מכך הסתבך המערך בחובות של כ־10 מיליון ל״י.

הליכוד הוציא עד סוף חודש אפריל 2,898 מיליון ל״י למודעות בעיתונות, מתוך סכום כולל של 4,3 מיליון עד ה־17 במאי ותקציב כללי של כ־25 מיליון ל״י. רוב תקציבו יכוסה מתקציב המדינה, על־פי חוק מימון המיפלגות.

ד״ש הוציאה 2,815 מיליון ל״י עד סוף אפריל וכ־3,2 מיליון ל״י עד אמצע מאי, מתוך תקציב כולל של כ־20 מיליון ל״י.

במקום הרביעי בסכום ההוצאות נמצא פלאטו־שרון, שהוציא אומנם בחודש אפריל 390 אלף ל״י בילבד מתוך תקציב פירסום של חצי מיליון ל״י עד אמצע מאי. אולם פלאטו הוציא סכום כולל של כ־15 מיליון ל״י, שבו כלולים הסכומים שהוציא ברחבי הארץ כ„תרומות״ למיפעלי ציבור ולפרטיים.

המפד״ל הוציאה כמיליון וחצי ל״י על מודעות, מתוך תקציב כולל של 10 מיליון ל״י. הל״ע הוציאו 800 אלף לפירסום מתוך תקציב המוערך ב־6 מיליון ל״י ואילו שלי, ר״צ, שלומציון ותנועת הרב מאיר כהנא, הוציאו כל אחת 250 אלף ל״י על פירסום — מתוך תקציבים של כ־2 מיליון ל״י של כל אחת.

משה דיין יצטרף לליכוד

כעת ברור כימעט לחלוטין כי ח״כ העבודה, משה דיין, יממש את אזהרתו מלפני הבחירות, יפרוש ממיפלגת העבודה ויצטרף לליכוד — או בראש חטיבה נבחרת או כאיש פרטי. דיין ינמק את פרישתו בכך שהוא תומך במצעו המדיני של הליכוד בקשר לאי־ויתור על שיטחי יהודה והשומרון. יחד עם דיין עלול לפרוש גם ח״כ עמוס הדר, ולא מן הנמנע שגם ח״כ נוסף יצטרף אליהם.

פרישתו של דיין מהמערך והצטרפותו לליכוד עשוייה להיות מכרעת ביצירת רוב פרלמנטרי שיבטיח את הקמת ממשלת הליכוד ללא ד״ש.

יורעו יחסי ישראל עם מדינות אירופה

אחת התוצאות המדיניות של הקמת ממשלה בראשות הליכוד, תהיה הרעת יחסי מדינת־ישראל עם מדינות אירופה המערבית, שבהן נמצאות מיפלגות סוציאליסטיות בשילטון. לא מעט מהיחסים ההדוקים ששררו בין מדינות אלה לישראל נבעו מהיחסים האישיים והמיפלגתיים של מנהיגי מיפלגות אלה עם ראשי מיפלגת העבודה הישראלית.

כיוון שכל ראשי המיפלגות הסוציאליסטיות באירופה מאוחדים בדיעה כי על ישראל לוותר על שטחים ביהודה ובשומרון ולהכיר באש״ף, עלולה האכזבה המיפלגתית שלהם מממשלת־ליכוד להיות בעלת השלכות גם על התמיכה המדינית בישראל, הן בסיוע כלכלי והן בפורומים בינלאומיים.

חלפון יקבל מיליון

יעקב חלפון, מי שהיה יועץ־הסתרים־לשעבר של ראש־הממשלה יצחק רבין והפך למנהל מסע־הבחירות של המולטי־מיליונר סמי פלאטו־שרון, יקבל ככל הנראה סכום של מיליון ל״י במזומן, תמורת הצלחתו להכניס את סמי פלאטו לכנסת כשהוא גורף קולות שהיו מספיקים לו להכניס שני מנדטים.

בין חלפון לפלאטו לא נכתב כל הסכם על התמורה שיקבל חלפון אם ייבחר פלאטו לכנסת. „אני משאיר זאת לשיקול־דעתו,״ אמר חלפון. „הוא צריך להעריך באיזה מצב היה לפני שלושה חודשים ובאיזה מצב הוא היום, וכמה זה שווה לו.״

על פי ההערכה ישלם פלאטו לחלפון סכום של מיליון ל״י. אילולא נבחר לכנסת, לא היה משלם לחלפון דבר.

יתבעו חקירה על בחירת פלאטו

לא מן הנמנע כי כאשר תכונס הכנסת התשיעית, יישמעו בה קולות שיתבעו הקמת ועדת־חקירה שתחקור את השמועות והידיעות על הנסיבות שבהן נבחר סמי פלאטו לכנסת.

העיתונות הבינלאומית כבר ציינה את ההפתעה שבבחירת פלאטו כאות־קלון לדמוקרטיה הישראלית, שבה ניתן לקנות מקום בפרלמנט בדומה למה שהיה מקובל ברפובליקות־בננות דרום־אמריקאיות.

מי יהיו שרי הליכוד?

למרות שעדיין לא ברור איזה סוג של קואליציה יצליח הליכוד להקים, כבר החלה ההתרוצצות הפנימית בתוך הליכוד בקשר לשרים המיועדים בממשלה שתקום בראשותו של מנחם בגין. לא מן הנמנע שעל רקע זה יווצרו חיכוכים בקרב החטיבות השונות המרכיבות את הליכוד, שכל אחת מהן תתבע לעצמה תיקים „מכובדים״ יותר. אולם בסופו של דבר נראה שבגין עצמו יצטרך להכריע בקשר להרכב ממשלתו.

כבר ברור שהליברלים בליכוד יתבעו שני תיקים חשובים: את תיק־האוצר עבור שמחה ארליך ואת תיק־החוץ עבור אריה דולצ׳ין. אולם קיימת אפשרות שבגין עצמו יבקש לכהן בתפקיד שר־החוץ בנוסף להיותו ראש־ממשלה ואז ייאלצו הליברלים להסתפק בתיק חשוב פחות.

עימות עלול להיווצר גם על תיק הביטחון שעליו יהיו שני קופצים: אלוף (מיל.) עזר וייצמן ואלוף (מיל.) אריק שרון, שיצטרף לקואליציה עם הליכוד. הניצחון הארגוני הגדול של הליכוד, אותו זוקפים לזכותו של וייצמן עשוי להוות מיכשול בדרכו של אריק שרון למשרד־הביטחון, למרות שבגין העדיף אותו עד כה לתפקיד זה.

הבהרה

בכתבה „היחידה שנמחקה״ המתפרסמת בגיליון זה מופיעים קטעים המתייחסים לדמותו של סרן דויד כוכבי ז״ל, מפקד פלוגת הצנחנים שנהרג באסון מסוק ה„יסעור״. מערכת „העולם הזה״ מבקשת להבהיר כי הקטעים לא נכתבו על דעת המישפחה. לפני פירסום הכתבה היא הוצגה לפני בני־מישפחתו של כוכבי, שטענו כי לדעתם אין הכתבה מתארת את דמותו נאמנה, אולם מסיבות טכניות לא ניתן היה עוד להכנים בה תיקונים כמבוקש.

בליכוד חוששים משריפת מיסמכים

בקרב אנשי הליכוד הובעו חששות כי המערך עשוי לנקוט בשיטת „האדמה החרוכה״ בטרם יעביר את השילטון לידי ממשלת הליכוד, לכשתוקם. אנשי המערך עלולים להשמיד תיקים ומיסמכים שיש בהם כדי להוות חומר נגד המערך ואנשיו בתקופת אחזקתם הממושכת בתיקים אלה.

במיוחד מדובר בתיקים כמו המישטרה, המישפטים, האוצר והביטחון, שם יש מיסמכים ותיקים על פרשיות חסויות רבות שאם יגיעו לידיעת האופוזיציה שהגיעה לשילטון עלולים להוות תיבת פנדורה שתשמש כנשק נגד מיפלגת העבודה ושותפיה בשילטון.

גיליון זה של העולם הזה

נכתב בחלקו הגדול והודפס לפני יום הבחירות לכנסת התשיעית, כאשר עדיין לא ניתן היה לצפות את התוצאות המהפכניות והמפתיעות של הבחירות. משום כך, חלק מן החומר המתפרסם בגיליון זה התיישן בטרם עת.

החוק הישראלי יוחל בשטחים

אחד הצעדים הראשונים של ממשלת־הליכוד יהיה החלת החוק הישראלי בשטחים. בנושא זה יש כבר אישור של הכנסת המסמיך את הממשלה להחיל את החוק הישראלי בשטחים הכבושים כאשר תמצא זאת לנכון. לפיכך לא תצטרך ממשלת־הליכוד לבקש אפילו את אישור הכנסת לצעד זה.

נראה כי בשלב ראשון יוחל החוק הישראלי רק ביהודה ובשומרון — דבר העלול לגרום לגל של התפרעויות ומעשי אלימות בגדה.

הטלוויזיה חששה מפירסום התחזית

חשש כבד ליווה את החלטת אנשי הטלוויזיה הישראלית לשדר את תחזית תוצאות הבחירות לכנסת התשיעית שהיתה כבר בידם עוד בטרם הסתיימה ההצבעה הרשמית בקלפיות המדגמיות על פיהן נקבעה התחזית.

עשר דקות לפני השעה עשר בלילה הניחו אנשי מחלקת החדשות של הטלוויזיה, דן שילון ואלכס גלעדי, את תחזית התוצאות, שבישרה את ניצחון הליכוד, על שולחנו של מנהל הטלוויזיה ארנון צוקרמן.

שילון וגלעדי, שבעצמם נדהמו מהתוצאות, לא הסתירו את חששם ב„פיספוס״ שעלול יהיה לשים ללעג את כל מיבצע החיזוי של הטלוויזיה. אבל צוקרמן בחן את התוצאות בקפדנות ואחרי דיון קצר הוחלט ליטול סיכון ולשדר את התחזית.

אגב, שדרי הרדיו שהתמקמו בבנין הטלוויזיה ניסו לגנוב את ה„סקופ״ מהטלוויזיה ולשדר את התחזית ברדיו קודם לתחילת שידורי הטלוויזיה. רק התערבותו של מנכ״ל רשות־השידור, יצחק לבני, סיכלה זאת.

פרסום מלניק/רפאל טיראן

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

„...,אנו מנתקים את הקשר,' אמר כנין לאנשים שליוו אותנו במכונית עד החורבה ואשר עמדו לחזור צפונה, לבאר־שבע. ,אנו רק מקווים שלא תספידו אותנו...' מלפנינו נראה אוכף. שם נמצאים הצלפים הערביים. אנו מנמיכים את הטווח ויורים... העיניים מופנות למטוס בחרדה. האם יראה אותנו? האם יקלוט את שידורנו... שוב ציפייה ארוכה — המטוס אינו עונה..."

קטעים אלה לקוחים מכתבת־ענק תחת הכותרת „אל לב המידבר," שראתה אור בגיליון „העולם הזה" שיצא לאור לפני 25 שנים בדיוק. הכתבה נעשתה בידי צוות כתבי השבועון, שהצטרפו לשיירה שירדה אל מיסתרי הנגב למשך 10 ימים, לשטחים שעין ישראלי לא שזפה אותם עד למסע זה.

בגיליון „העולם הזה" לפני 25 שנים הובא סיפור טבח 11 אלף קצינים, כמרים ופקידי־ממשלה פולניים ביער קטין, על־ידי כוחות הצבא־האדום הרוסי. בשער האחורי של הגיליון החל צייר המערכת, קריאל גרדיש (דוש) בסידרת קריקטורות תחת הכותרת „חזיר הדרכים", בתגובה למיבצע „אביר הדרכים" של מישטרת ישראל.

בשער הגיליון: אנני רובינגר, רעייתו של ראש מערכת־ירושלים של השבועון, דויד רובינגר, וכיום צלם „טיים לייף" בישראל. אנני רובינגר מובילה אנקה כחבל, בתמונה שצולמה במהלך המסע אל לב המידבר.

„העולם הזה" 759
תאריך: 15.5.52

„העולם הזה" על יגאל ידין ותוכניותיו (1952): „מישטר דיקטטורי פוטנציאלי, במעטה של חוקי־חירום" ★ שר המישפטים דוב יוסף מכריז מילחמה על העיתונות

העם

תגובה בלתי־צפוייה

קבוצת חיילים קיבלה לידיה את הלפיד, ויצאה לדרכה למירון. הרב הראשי הסביר את מהותו של ל"ג בעומר בהיסטוריה היהודית. בטכס צבאי חגגו עוד חג מחגי ישראל.

ימים אחדים לפני־כן ישבו מאות הסטודנטים של האוניברסיטה העיברית *, האזינו לדבריו של בוגר־אוניברסיטה מפורסם שעדיין לא סיים את עבודת הדוקטוראט שלו. רב־אלוף ייגאל ידין דיבר על המגמה הצבאית שצה"ל מבקש להנהיג בבתי־הספר התיכוניים. התגובה היתה בלתי־צפוייה: סגל התלמידים של האוניברסיטה העיברית, שהיה פעם לב ה„הגנה" בירושלים, והוציא מקירבו את 35 גיבורי השיירה לגוש־עציון **, התייחס ברובו בשלילה לרעיון.

מעבר לדיברי הוויכוח החריפים התבלטה שאלה המטילה את צילה על כל אזרח במדינה: האם המצב הנוכחי של מדינת ישראל, העלול להימשך דור שלם, הוא מצב של לחימה או של שלום?

אם יוגדר המצב כמצב־מילחמה, כפי שביקש לעשות הרמטכ"ל, הרי מוצדק לא רק קיומו של מישטר דיקטטורי פוטנציאלי, במעטה של חוקי־חירום, אלא שגם אופי החינוך הניתן לילד יהפוך את תושבי המדינה לעם צבאי יותר ויותר, בדומה לגרמנים וליפאנים. אולם אם מצב־שלום הוא, הרי יש לתת מעמד נורמאלי לצבא, לבטל את פולחן הנשק מבלי לבטל את כושר ההגנה של המדינה.

עיתונות

ערמונים מן האש

דוב יוסף ישב ורתח. שלושה עיתונים פירסמו בהבלטה חליפת־מיכתבים עולבנית ומשעשעת בינו לבין משה אהרון פייקוביץ, מנהל שירות הרכבת ואחיו של אלוף הפלמ"ח יגאל פייקוביץ־אלון.

זה היה בשעה שדוב יוסף היה שר־התחבורה, אחראי לרכבות. אולם מאז חדל דוב יוסף להניע את גלגלי התחבורה, והחל מניע תחת זאת את גלגלי המישפט, כשר־המישפטים. בטענה שהמיכתבים שפורסמו היו מיסמכים סודיים, הוא דרש מן העיתונאים שיגלו את שם האדם שמסר אותם לידיהם. השר קיווה, שבצורה זו יעלה בידיו להרשיע את אוייביו בין פקידי מישרד־התחבורה. אולם העיתונאים סירבו, ומתוך זילזול בזכויות העיתונאים, שהפך כבר שם־דבר, פקד דוב יוסף על פרקליט המדינה לפתוח תיקים פליליים נגדם. ביצוע המלאכה הזו הוטל כמקובל על המישטרה.

ברוך השם, לא קיבלו. אולם המישטרה לא התייחסה אל העניין בשימחה רבה. כמוסד התלוי כולו בשיתוף־פעולה של הציבור הרחב, היא יודעת להעריך את עזרתם של העיתונאים. לא היה לה כל רצון להוציא מן האש את הערמונים החמים של שר־המישפטים.

כשנודע שעיתונאי חיפה עומדים לקיים אסיפת־מחאה נגד הפגיעה המחפירה בחופש־העיתונות (כי מרבית המידע החשוב לעיתונאי בא בדרך־כלל ממקורות המוכרחים לשמור על אלמוניותם, ובייחוד כשהדבר נוגע למיקרים של שחיתות במנגנון הממשלה). יגאל מוסינזון, קצין־העיתונות החדש של המישטרה, נטל את היוזמה לידיו. הוא עלה אל סגן־המפקח־הכללי של המישטרה, יוסף נחמיאס, ומצא שגם הלה מתייחס לעניין בשלילה. הם החליטו לתת הוראה לסגור את התיקים.

אולם שעה קלה לפני־כן ביקר פרקליט המדינה אצל המפקח־הכללי, יחזקאל סהר *, והשתדל לשכנע אותו להמשיך בעריכת מישפט פלילי. כתוצאה משיחה זו הודיע הפרקליט בפומבי בחיפה (שם שהה בתוקף תפקידו כקטיגור במישפט הרופא שנאשם ברצח חברת קיבוץ חניתה, אחרי שביצע בה הפלה מלאכותית בלתי־חוקית ובלתי־מוצלחת), כי השלושה יועמדו לדין.

במשך שעות אחדות העבירו חוטי־הטלפון הלוך וחזור שיחות נרגשות בין תל־אביב וחיפה. התוצאה: קציני־מישטרה, וביניהם יגאל מוסינזון, הופיעו באסיפת העיתונאים, הודיעו להם שהתיקים נסגרו.

אמר עיתונאי, שכתב בשעתו מאמר שבו דרש להעביר את המישטרה לידי מישרד־המישפטים: „ברוך־השם שלא קיבלו את הצעתי!"

סטודנטים

הגעגועים הביתה הורגים

הבעיטה שקיבלו הסטודנטים הישראליים הלומדים בחוץ־לארץ עקב המדיניות הכלכלית החדשה, אשר כתוצאה ממנה נפגעו סטודנטים ישראלים רבים הלומדים באירופה ובארצות־הברית, לא השפיעה במידה רבה על 20 הסטודנטים הישראלים בקנדה.

„שעה שמאות סטודנטים מתחבטים כיצד לכלכל את עצמם בחוץ־לארץ," מוסר שליח מייוחד של העולם הזה, משה בן־שחר, מקנדה, על הצד השני של המטבע — צעירים ישראליים שהסתדרו בכוחות עצמם ומרוויחים את לחמם ודמי־לימודיהם:

אחד מלוחמי הראל ומפורצי הדרך לירושלים, דני, לומד רפואה במיכללת מקגיל המפורסמת ומרוויח את לחמו ודמי־לימודיו בכבוד, ואף מצליח לחסוך דולרים רבים לנסיעות־חופשה בקנדה ובארצות־הברית, ובשנה הבאה הוא מקווה לבקר את בני־מישפחתו בישראל.

דני עובד ארבע שעות ביום כמנקה מרבדים במכבסה מייוחדת, ומרוויח 160 דולר לחודש. מתוך סכום זה הוא מוציא עבור חדר מרוהט מרופד מרבדים 35 דולר לחודש — 75 דולר לחודש, האוכל, והשאר מוצא לצורכי לימוד, מלבושים ובילוי.

דבורה, ממשוחררות גיבעתי, הלומדת כימיה באוניברסיטת מונטריאול, נמצאת בקנדה זה שנתיים והספיקה לחסוך כ־1000 דולר לנסיעה לישראל וביקור־ביניים באירופה.

דבורה היא בוגרת הגימנסיה הרצליה, ומלמדת עיברית בבית־ספר במונטריאול בשכר של 200 דולר לחודש. היא עסוקה בהוראה משך ארבע שעות ביום, ואת שאר הזמן היא מקדישה ללימודי הכימיה.

אברהם, מנכי מילחמת־השיחרור, הגיע לקנדה לפני שנה, והוא לומד רוקחות באוניברסיטת מונטריאול, המונה 25,000 סטודנטים. הוא עצמו בוגר בית־הספר הריאלי בחיפה, ונפצע בקרבות הצפון. משהגיע לקנדה הוא התאכסן בשבועות הראשונים בבית־מלון, שם הוציא את סכום הדולרים האפסי שהיה ברשותו.

מספר אברהם: „עלה בראשי רעיון. פירסמתי מודעה בעיתון מונטריאולי, בדבר נתינת שיעורים בעיברית לכל המעוניינים, בשעות הרצויות להם. כעבור שבוע אספתי שלושה שיעורים, שאני נותן אותם יום־יום לבני יהודים עשירים בשכר של חמישה דולר לשעה, כל תלמיד בשעה נפרדת."

התוצאה: חדר מרוהט במרכז העיר, 10 חליפות במשך השנה, ובקרוב תבוא גם המכונית בשביל הנערה.

אנשים

● ראש עיריית ירושלים, **שלמה־זלמן שרגאי**, נהנה ממסע־תעמולה שערך בארצות־הברית, חזר ירושליימה כשבידו צרור סיפורים משעשעים וזכה בעשרות קבלות־פנים חגיגיות. הטוב שבסיפורים היה שאלתו של ראש־עירייה אמריקני אחד, אוהב־ציון, ששאל את שרגאי בלחש: „הסבר לי, בבקשה, כיצד אירע שלמישרת נשיא מדינת ישראל נבחר הד"ר **חיים וייצמן**, ולא הד"ר **תיאודור הרצל**?"

● **אברהם שפירא** (חוואג'ה מיכה) איש פתח־תיקווה וזקן השומרים, שנכח בטכס ייסוד המועצה המקומית בכפר הערבי טייבה, אמר: „רבנו קצת פה ושם, כמו ב־1921 וב־1929, אבל חוץ מזה תמיד היה בינינו שלום!"

אל לב המידבר

לעשרה ימים יצאה חבורה של צעירים הרפתקנים שוחרי־טבע, ובתוכם תשע בחורות ושלושה מחברי מערכת העולם הזה דאז, שהצטרפו להרפתקה הגדולה והביאו עימם בשובם סיפור חסר־תקדים. בתמונה למעלה: ארבעה מהאנשים נושאים באלונקה את חברם, שנפצע בעת ההיתקלות עם הבדואים העויינים. למטה: "...באור הירח החיוור לובש הנוף צורה אחרת..."

---

* ששכנה בתקופה שלאחר המילחמה בקולג' הנוצרי טרה־סנטה, שבמרכז ירושלים.

** מחלקת ההר, בפיקודו של דני מס.

* המפכ"ל יחזקאל סהר, ויגאל מוסינזון נטלו, שנים מיספר מאוחר יותר, חלק פעיל בפרשת עמוס בן־גוריון.

הם באים, הם באים!

כל הגיבורים שאתם אוהבים

מיקי מאוס, פלוטו, דונאלד דאק, פיטר פאן, קפטן הוק, פינוקיו, סינדרלה וכל האחרים...

על
השוקולדים
המצוירים
של עלית

במבצע פרסים ״דיסני״ כל אחד זוכה מיד בפוסטר.

הילדים מקבלים בשמחה שוקולד ״דיסני״ עלית,
נהנים מהשוקולד, צובעים להנאתם את הציורים בתוך העטיפות,
מציינים בתלוש את מספר הפוסטר שהם בחרו
(ממס׳ 5 עד מס׳ 8), גוזרים 12 תלושים (אחד מכל עטיפה),
משלימים בכל תלוש את הסיסמה
ושולחים אותם במעטפה לת.ד. 3468 תל אביב.
והפרס: פוסטר רב צבעים בגודל 50×35 ס״מ,
אחד מארבעה פוסטרים נהדרים של תמונות וולט דיסני
ישלח לפי בחירתם בדואר לביתם.

בתיאבון ובהצלחה!

טוב לי עם שוקולד „דיסני״

בלק טבק לגברים
כמו שנשים אוהבות
בלק טבק
דיאודורנט
בלק טבק
קצף גלוח
בלק טבק
משחת גלוח
black tabak
SOAP
בלק טבק
לאחר כל גלוח
ב עץ הזית

העולם הזה
• בלי משוא פנים •

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טלפון 03-243386. תא־דואר 136 • מען מברקי: „עולמפרס" • מודפס ב„הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב, רח' בן־אביגדור • הפצה: „גד" בע"מ • גלופות: „צינקוגרפיה כספי" בע"מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • העורך: אלי תבור • עורך תבנית: יוסי שנון • עורכת כיתוב: נורית יהודאי • ראש המינהלה: אברהם סיטון • מח' המודעות: רפי זכרוני • המו"ל: העולם הזה בע"מ.

קורא יקר,

בראיון שהעניק ערב הבחירות ל־רפאל בשן, איש ידיעות אחרונות, ניסה הפרופסור ייגאל ידין, מנהיגה של התנועה הדמוקרטית לשינוי, לטעון כאילו מאחרי גילויי העולם הזה אודותיו מסתתר סיכסוך אישי בין אורי אבנרי לבינו.

בין שאר השאלות, שאל בשן את ידין: „מדוע מתקיף אותך העולם הזה בכל שבוע? מה יש להם נגדך?

על כך השיב לו ידין: „אני חושב ש־אורי אבנרי כתב זאת בעצמו, במאמרו בשבוע שעבר. לדבריו, טענותיו נגדי נובעות עוד מהתקופה שבה כיהנתי כ־רמטכ"ל, כאשר אסרתי את הפצת העולם הזה במחנות צה"ל, מפני שהם פירסמו כתבה שפגעה מאד במוראל, על־ידי טי־פול לא נכון וצילומים לא נכונים ב־סוגיית שירות הבנות בצבא. עובדה היא, כי מאז שהחלטתי שהעולם הזה לא יופץ במחנות צה"ל, המשיכו רוב הרמטכ"לים האחרים בקו הזה. אורי אבנרי כותב ב־מאמר בפירוש, כי הוא ראה בכך את התחלת הסיכוך בינו לביני."

קטע זה מדבריו של הפרופסור ידין ראוי להתייחסות מעמיקה ולניתוח מדוקדק, שכן יש בו כדי להעיד על אופיו, מהות אישיותו ותפיסת־עולמו של האיש, שמערכת אדירה של יחסי־ציבור ניסתה להציגו כגואל הדמוקרטיה בישראל.

ניסיונו של ידין להציג את המערכת שמנהל העולם הזה נגדו כעניין של סיכסוך אישי, על רקע מיסחרי — משום שאסר את הפצת העולם הזה במחנות צה"ל ב־תקופת כהונתו כרמטכ"ל — הוא יותר ממגוחך. הוא פשוט מטופש. אולם טענתו כאילו אבנרי עצמו טען כך במאמרו („הדמוקטטור", העולם הזה 2069), היא זילזול גמור באינטליגנציה של הקורא.

באותו מאמר ניסה אבנרי להציג את ידין כאגו־מאניאק מוחלט, יהיר מאין־כמותו, אדם נוקשה המזלזל בזולת ו־אנטי־דמוקרט בהשקפת־עולמו. את פרשת העימות עם ידין בתקופת כהונתו כ־רמטכ"ל סיפר אבנרי כהמחשה לכך ש־הערכת אופיו של האיש נבעה אצל אנשי העולם הזה מניסיון אישי, פרי אותה התנגשות חזיתית. הערכתו של ידין כיום את אותה פרשה מעידה רק שהאיש לא השתנה מאז כמלוא־נימה, וכי האופי ה־סמכותי־הכפייתי שלו לא השתפר במאום.

■ ■ ■

הבה נחזור שוב אל אותה פרשה שאירעה בחודש יוני 1950, לפני 27 שנים. היה זה חודשיים בילבד אחרי שהעולם הזה עבר לידי אבנרי וחבריו, ששבו מ־שדות־הקרב של מילחמת־העצמאות. תוך כדי המילחמה התעוררו בקירבם ספקות לגבי היעילות של ניצול שירות הבנות בצה"ל. אבנרי והצלם מקסים סלומון יצאו אז למישרדי השלישות, ששכנו ב־בית־הירוק ביפו, ריאיינו מיספר חיילות וצילמו אותן במישרדיהן.

התוצאה היתה כתבה שראתה אור ב־גיליון העולם הזה 662 תחת הכותרת: „האם גיוס הבנות מיותר?" עצם הצגת השאלה היה, באותה תקופה, בבחינת ה־עזה בלתי־רגילה.

כתב אבנרי באותה כתבה בין השאר: „אני שואל בכל הרצינות שאלה אפיקור־סית: היש בכלל צורך בכל אלה? לשם מה לומדת צעירה להשתמש בסטן — כשברור לחלוטין שלא תשתמש בו לעולם? לשם מה היא צריכה להצדיע (לפעמים לטוראית ראשונה הממלאת תפקיד של סמלת), או לשחק בשמאל־ימין?

„הצבא זקוק למיספר מסויים של בנות לתפקידים מייוחדים: פקידות, חובשות, קשריות, מקפלות־מצנחים. האם לצורך זה יש צורך ב„צבא־נשים"? מדוע לא יהיה לבנות שירות־נשים כדוגמת השירות ה־קיים באנגליה ובאמריקה — שירות ללא כל הבולשיט הצבאי?"

חלק אחר של הכתבה התייחס לפטור שניתן לבנות המצהירות על דתיותן, מ־שירות בצה"ל. כתב אז אבנרי: „לפני חודשים אחדים החליטה הכנסת להאריך את שירות הבנות לשנתיים. איש מן ה־צירים לא טרח לשאול אם אומנם זקוק הצבא למיספר כה רב של בנות, ואם כדאי לבזבז על גיוס זה את האמצעים המייועדים לחיזוק הצבא. חוק זה נתקבל מטעמים דמגוגיים, בלי כל חשבון מוחשי.

„האמת הפשוטה היא שרק חלק מה־בנות החייבות גיוס גוייסו. השאר הש־תמטו באמתלה של „מצפון" דתי, או זכו ב„דחיה". מדוע? אין בהן צורך. ה־תוצאה היא עוול משווע. חלק של החייבות גיוס (וביניהן דווקא המשכילות: אחיות, סטודנטיות, סמינריסטיות, שהציבור זקוק להן בשטחים חיוניים אחרים) תהיינה חייבות לשרת שנתיים — בעוד שחלק של הבנות לא ישרת כלל."

שימו־לב! אלה הם הדברים שהקפיצו אז את ייגאל ידין, שעוררו את חמתו וקיצפו עד שהחליט כי המאמר אינו אלא „פגיעה במוראל צה"ל". העובדה שגם כיום מסוגל אדם זה להגדיר את תוכן הכתבה וניסוחה כ„טיפול לא נבון", מצ־ביעה על מערכת המושגים שלו.

ידין מציין שהכתבה לוותה ב„צילומים לא נכונים." עצם העובדה שמי שהיה רמטכ"ל לפני 27 שנים וכיום טוען לכתר ראש־הממשלה מוצא בליבו חוצפה לק־בוע מה הם „צילומים נכונים" ומה הם „צילומים בלתי־נכונים", מעידה על אופיו הטוטאליטארי. אבל, בבקשה, שיפטו ב־עצמכם — מה היתה התמונה ה„בלתי נכונה", לדעת רב־אלוף ידין. זו לא היתה חלילה, תמונה פורנוגראפית. היתה זו התמונה המרכזית בכתבה. שהשתרעה לרו־חב עמוד אחד והראתה חיילת מסתרקת במישרד צבאי כששתי חברותיה מש־תעשעות ליד השולחן (ראה התמונה ב־עמוד זה). מזעזע, נכון?

לא ייאמן, אבל זהו התצלום שהרתיח את ידין וגרם לו להטיל חרם מטעם

אחרי שאותה כתבה נוראה נמסרה לבי־קורת הצנזורה הצבאית, הגיע תוכנה גם לידיעת דובר צה"ל דאז, משה („מויש") פרלמן. פרלמן נפגש עם אבנרי, הודיע לו שהרמטכ"ל, ייגאל ידין, מבקש לגנוז את הכתבה, לא על פי הוראה, אלא מר־צונו הטוב של העולם הזה. מויש נדהם כשאבנרי דחה את הבקשה, איים שפירוש דחיית בקשתו של ידין יהיה עימות ישיר עם הרמטכ"ל. לא היה זה נימוק משכנע. הכתבה פורסמה.

התגובה היתה מיידית. ייגאל ידין, מו־רה הדמוקרטיה, הטיל חרם על העולם הזה. הוא לא יכול לאסור את הפצתו במחנות צה"ל או לאסור על חיילי צה"ל את קריאתו, אבל הוא ביטל את רכישת ה־עיתון מתקציב צה"ל עבור חדרי הקריאה וההתרבות במחנות צה"ל. הרמטכ"לים ש־באו בעיקבותיו לא אסרו את הפצת העולם הזה בצה"ל, כטענתו של ידין. הם פשוט לא חידשו את רכישת העיתון עבור קוראי העולם הזה בצה"ל מתקציב הביטחון. העולם הזה גם לא ביקש מעולם לחדש רכישה זו.

לא היתה זו פעולת־העונשין היחידה שנקט ידין על שהעולם הזה העז להמרות את פי הגבורה. מייד אחרי הופעת אותה

התמונה שעוררה את חמתו של ידין („העולם הזה" 662)

לחיילת במדים אסור להסתרק!

צה"ל על העולם הזה. ידין טען אז כי התמונה הנוראה הזאת, המכתימה את שמו של צה"ל והעלולה, רחמנא־ליצלן, לפגוע במוראל הצבא ובביטחון המדינה, בויימה במתכוון על־ידי צלם העולם הזה מקסים סלומון, כדי להבאיש את ריחו של צה"ל בעיני הציבור. כי מי זה ראה חיילת ב־מדים מסתרקת במישרד צבאי בשעות העבודה? רק פרי דימיונו המעוות של צלם העולם הזה יכול היה לסלף את ה־אמת בצורה כה מחפירה.

■ ■ ■

זה מצלצל כבדיחה גרועה, אבל עובדה. גם כיום דוגל ייגאל ידין בדיעה שהיתה זו כתבה ש„פגעה מאד במוראל."

אינני חושב שצריך להוסיף מילים על מה שאמר ידין בראיון עם בשן. כאשר אדם, המתיימר להיות רציני, חושב שיש בסמכותו לקבוע מה פוגע במוראל ומה לא, איך צריכים העיתונים לכתוב ואילו תמונות עליהם לפרסם, מופיע על הבמה הפוליטית בישראל כנושא דגל הדמו־קרטיה, זהו אחד ממחזות־האבסורד הגדו־לים ביותר.

בראיון עם רפאל בשן אין ייגאל ידין מדייק. הוא טוען בו כאילו בעיקבות פירסום אותה כתבה אסר את הפצת העולם הזה במחנות צה"ל, וכי רוב הרמטכ"לים הלכו בעיקבותיו והמשיכו בקו זה. אופיי־ני לסיגנונו המטעה של האיש.

אולם השתלשלות הדברים האמיתית היתה כדלהלן:

הכתבה קיבל אבנרי צו־גיוס, שלפיו עליו להתייצב תוך 48 שעות לשירות־מילואים.

פיתאומיות ההודעה עמדה בסתירה ל־התחייבות צה"ל לאזרחים לתת הודעה של חודש מראש על כל קריאה למילואים. אבל אבנרי, היחידי מבין עורכי העיתונות הישראלית אז שהיה משוחרר צה"ל, נכה־מילחמה ופצוע־קרב, היה דרוש לצה"ל באופן חיוני ובהול. הוא הוצב לשמור בשער אחד המחנות באיזור תל־אביב.

גם אם ייגאל ידין רואה בפרשה מעין זו „סיכסוך אישי", לא כך אנחנו. אין כאן עניין של חיסול חשבונות שהחלו לפני 27 שנה. יש כאן מאבק נגד הסכנה שאדם מסוגו של ייגאל ידין יגיע ל־שילטון במדינה.

טענת־שקר אחרת שניסה ידין להעלות כלפי העולם הזה, היתה כאילו הפירסו־מים נגדו הם עניין מיפלגתי, וכאילו ה־עולם הזה משמש מכשיר בידי מחנה שלי כדי לנגח אותו ואת מיפלגתו. עד כמה נואלת טענה זו ניתן להיווכח עכשיו. מערכת הבחירות הסתיימה. הבחירות חל־פו. אבל מאבקו הציבורי של העולם הזה נגד האידיאולוגיה וכל מה שמייצג ייגאל ידין נמשך, ויימשך.

אלי תבור

הורוסקופ

הידידות החדשה שגילית תלך ותפרח למשהו נפלא. אף אם תרצי, לא תוכלי לקלקל אותה. אתה, בן טלה, התכונן לנסיעה ארוכה. היא תוסיף לאישיותך. ואם תרצה, גם לכיסך. קינאה של חבר לעבודה לא תצליח לשבש את דרכך. סיכסוכיו ייכשלו והבוסים יתנו דווקא לך את הג'וב.

* * *

שבוע שיגרתי ואפור. הוא יימשך כך הרבה זמן. עליכם להישמר לא לעבור את הגבול ולהפקיד את עתידכם ביד הגורל. תקופת הפרידה שלך מאדם קרוב אליך תימשך מעבר למצופה, אבל בסופו של דבר הוא ישוב אליך. קבלי אותו כמו שהוא והשלימי עם גורלך. לא תצליחי לשנות אותו ורק תזיקי לעצמך.

* * *

לאחר הפסקה ממושכת, חזרת להיות עצמך. נצל את השלווה היחסית ממנה אתה נהנה כדי לקדם את מעמדך בעבודה לשפר את היחסים במישפחה. פקח עין על שותפיך ועל הכפופים לך ואל תתרשם מדברי חנופה. בת תאומים — אם תניחי לו לרכב עלייך — תגרמי רק סבל לעצמך.

אם תסמוך השבוע על האינטואיציה שלך, ולא תהסס לקבל החלטות חשובות במישור הכספי, עומדים לרשותך סיכויים רבים לעשות עיסקה מצויינת ולהבטיח את עתידך לאורך ימים. אם ההחלטה אינה בידך, הפעל את מלוא השפעתך על בר הסמכא, והשתדל לשכנע אותו לקבל את עמדתך — ואז תצליח.

* * *

השבוע יעמדו בפניך אתגרים חדשים, ועליך יהיה להתאמץ כדי להוכיח את כשרונך ויכולתך. בת־אריה — הזהרי שלא להסתבך בסערות רגשיות העלולות לגרום לך לאכזבה ודיכאון. אם תנהגי בקור־רוח, תפיקי מהרפתקאותיך הרומנטיות הנאה, במקום הסבל שהיה מנת חלקך עד כה.

* * *

בתחילת השבוע שב בשקט. השתדל לצבור מנוחה. בשבוע הבא תזדקק לכל כוחותיך הפיזיים והנפשיים. גם לך, בתולה, כדאי השבוע להפסיק להתאמץ. בין כה וכה לא תראי עמל בטירחתך. יחד עם זאת כדאי לכם, בני־בתולה, להתחיל לחסוך לשעת מצוקה. לעומת הבשורות הרעות, עתידכם צופן בחובו אושר.

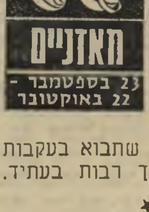

מתנה בלתי־צפוייה מקרוב משפחה או מידיד קרוב. קבלי אותה והחזירי לו כגמולו. לך, בת מאזניים, מצפה שבוע מלא חוויות. פעולה אותה אתה מתכנן כבר כמה חודשים, תתבצע השבוע לשביעות רצונך. סוף השבוע מתאים לנסיעות ארוכות. זה גם יפיג את המתח שהצטבר בך. היזהר באופן מייוחד מן הנסיעות לטווח רחוק. לא שנשקפת לך סכנה פיזית או משהו דומה, אלא שהתפתחות דברים שתבוא בעקבות נסיעה כזו — תפריע לך רבות בעתיד.

* * *

למרות האהדה וההבנה שהאנשים הקרובים אליך מגלים כלפיך, תיאלץ לפתור את הבעייה המציקה לך בכוחות עצמך. ניסיונותיהם לעזור לך ייכשלו, ויוסיפו מתח מיותר למצב שהוא גרוע בלאו הכי. הפתעה נעימה צפויה לך לקראת סוף השבוע, וכן אפשרות לגמול טובה תחת טובה לידיד קרוב. הזהרי מחברה קרובה, המסתירה את מחשבותיה במעטה של דברי חלקלקות.

* * *

במרכזו של השבוע יעמדו שינויים מכריעים ביחסך לבעיות המשפחה. אתה עלול למצוא את עצמך נבוך ומהסס, מאחר שהשינויים הצפויים יהיו חריפים ויסודיים הרבה יותר מכפי ששיערת. בת קשת — הרשעות שלך עלולה להיות בעוכרייך. הפסיקי להסתכל רק מסביב לפופיק שלך והשלימי עם העובדה שגם אנשים נוספים בעולם הם בעלי זכות קיום. חדלי להציק להם ותבואי על שכרך. בן קשת — השבוע טוב להימורים.

* * *

צפוי לך שבוע סוער מבחינה רגשית. מוטב שתהיה ער, יותר מתמיד, כדי לא לטעות ברגשותיך האמיתיים כלפי האנשים הקרובים אליך. אם תשלוט ברגשותיך, תזכה להצלחה חברתית ותפגוש באנשים מעניינים. במקום העבודה — התקדמות איטית אך בטוחה. הדיכאון שבו אתה שרוי באחרונה יחלוף מהר. אילו היית מקדיש קצת יותר מחשבה לאדם הטוב — היית יוצא נשכר.

* * *

יחסיך עם בני־משפחתך עשויים להעסיק אותך עד מעל לראש. את מתרכזת אך ורק בילדיך, אינך שמה לב לראש המשפחה. הפתעה נעימה צפוייה לך באמצע השבוע. אל תגזים בהשקעות לטווח ארוך. אם תעשה כך, אתה עלול לאבד ברגע אחד הזדמנות שלא תשוב במשך שנה או אף יותר. בת דלי — התחילי כבר בשבוע זה בביצוע הרעיון שעלה במוחך לפני זמן קצר. הפעם הוא יצליח לבטח, בעזרת ידיד קרוב.

* * *

עצבים חזקים! זה מה שאתה צריך השבוע. שב על אחוריך ותחכה. השתדל לא לקפוץ מעל לקורקבן. השתמש במה שיש לך. אחרת תגיע למצב ממנו לא תצא בקלות. חסוך לשעת צרה. כי היא עומדת בפתח. ומי הוא החכם, אם לא זה הרואה את הנולד! בת דגים, לך מראים הכוכבים שבוע של אהדה ובילויים רבים. אך המונח „אהבה" איננו בהכרח אותו מושג שאת מתכוונת אליו. לכן היזהרי!

מכתבים

חוקים אבסורדיים

למיקרא מאמרו של אורי אבנרי „מחוץ לחוק" (העולם הזה 2070), על חוקים אבסורדיים שנשארים בתוקפם, נזכרתי, שלא פעם תקפתי את בן־גוריון, עליו־השלום, על שהירבה לדבר על עם ישראל כעל „אור לגויים" בעוד שהוא הקים מדינה לפי חוקי הגויים, שחוקקו לפי אינטרסים של מעמד, והעניקו חסינות לחברי־כנסת הדיורטות, המחוקקים עונשים פליליים בעיסקי ממון וממציאים חטאים אבסורדיים שאין רוב הציבור יכול לעמוד בהם.

משעשע, וגם מעניין שברוריה, אשת ר' מאיר, לימדה את בעלה התנא לקח. נאמר: „יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם." „חוטאים" לא כתוב כאן, אלא „חטאים", כיוון שייתמו חטאים (אבסורדיים), ואז רשעים עוד אינם. הגיון ברוריה מוכיח, למעשה, נכונות חז"ל כי „בינה יתרה ניתנה באשה מבאיש."

אלכסנדר זרחין, תל־אביב

הבטחות באשפה

מה שיוותר אחרי הבחירות, מכל ההבטחות, המצעים והמודעות הבומבסטיות, זה הרבה פסולת ואשפה לפועלי־הניקיון. אילו

קויימה רק עשירית מההבטחות שהופרחו באוויר ונכתבו על טונות של גיליונות־נייר, היו פני המדינה שונים היום.

דוד רביבו, באר־שבע

הזורים בדימעה

ממתי נעשיתם לי בקיאים גדולים כאלה בתלמוד וביהדות?

בעיתונכם (העולם הזה 2071), במדור „במדינה", פירסמתם כהערת־שוליים את הבדיחה שנפוצה על התנועה לשינוי הדמוקרטיה, שעל־פיה נקבע כבר באגדות „בראשית רבה" כי ד"ש תזכה בארבעה מנדטים בלבד בבחירות לכנסת התשיעית (שם נאמר „ד"ש בפנים וזורע בחוץ," כתבתם).

אם אתם דווקא רוצים לדייק, מה שנאמר שם על מעשה אונן הוא: „דש בפנים וזורה בחוץ," ולא זורע. לשפוך זרע בחוץ הוא פעולת זרייה, ולא זריעה. ייתכן שהאלוף זורע, מפקיע־הקרקעות מיספר 1 של ערביי ישראל, שתנועתו נושאת את דגל המאבק בהפקעת הקרקעות, אומנם צריך להחליף את שמו מזורע לזורה — מלשון זורה חול בעיניים.

יעקב ליפשיץ, חיפה

לחשוף את הצד השני

לפני כשלוש־מאות שנים כתב הרוזן דה־לה רושפוקו: „אין להיעלב על שהאחרים מסתירים מאיתנו את האמת, שכן אנו מסתירים אותה מעצמנו פעמים רבות כל־כך." מאמריו של העולם הזה הם, ללא־ספק, דבר השנוי־במחלוקת בקרב הציבור בישראל. אין בכוונתי לעסוק בכך, שכן לא נראה לי שאפשר לחדש משהו בהקשר זה. וראה דיברי העורך בגיליון 2065 (מדור „קורא יקר" — יום הולדת 27 להעולם הזה).

אולם, כקורא של העיתון מוצא אני את עצמי לא אחת תוהה: האם עלינו לבחון תמיד אמת אחת בלבד? ואחזור כאן אל דבריו של הרוזן דה־לה רושפוקו: העולם הזה חרט על דיגלו את הסיסמה של „ללא מורא וללא משוא פנים." אך האם אין באפשרותו לנצל סיסמה זו כדי להציג בפני הקוראים את כ ל האמת, טובה ורעה, כמות שהיא?

סקרתי את הגיליונות האחרונים של העולם הזה, ופרט לעיסוק במחנה שלי, לא מצאתי שום התיחסות אל דבר טוב אחר, אל אמת טובה אחרת. ויש כזו!

„הסלידה מפני השקר היא פעמים רבות בחינת כוונה כמוסה להוסיף מישקל לדעותינו ולהוסיף לדיבורנו כבודה של דת." (הנ"ל).

כן, מחנה שלי הפך מעל דפי עיתונכם לדת, אך מה עוד? אין דברים טובים פרט לכך, ובכל זאת, אולי תיפקחנה עיניכם לכל הנעשה סביב?

כשם שעיתון צריך לחשוף בפני קוראיו סנסציות, סקופים, עוד ועוד שחיתויות של ייגאל ידין ועוד שקל שחסר, כך הוא צריך לחשוף בפני קוראיו סנסציות מסוג אחר. ואין כוונתי שאין לעסוק בסנסציות מן הסוג הראשון, אלא שיש לדעת לעיתים היכן נמצא הגבול, ומתי מותר לעבור ולהציג את הצד השני.

האם לא הייתם אתם בעצמכם אלה שחרטו על דיגלם את הסיסמה של הבנת הצד השני?

ירון אילן, ירושלים

גזענות בטלוויזיה הישראלית

אני לא מבין איך מאפשרת הטלוויזיה הממלכתית שלנו לכתב כמו אורי גולדשטיין לפרסם את כתבותיו. האיש הזה הוא פשוט גזעני. לא די בכך שקולו מפחיד את ילדינו בלילות־שבת, הוא עוד העז לפתוח את הכתבה במבט בשבוע שעבר על חגיגות רבי שמעון בר־יוחאי במירון, במילים: „לא פגשנו שם את גדי ויפתח מחטיבת הראל, אך היו שם בוזגלו מדימונה..." וכו'. מה התכוון לומר לנו גולדשטיין באמירה מטופשת זו? האם רמז שלחטיבת הראל קיבלו רק בעלי שמות עם צליל אשכנזי, או שרבי שימעון בר־יוחאי היה מרוקאי?

לאורך כל הכתבה, שאגב תיארה בתמונה ובצליל פולקלורי עדתי — ים־תיכוני, שהוא יפה ושייך לנו לא פחות מכל פולקלור תרבותי אחר, התייחס גולדשטיין אל המרואיינים כאל אנשים נחותים ממנו — בן־התרבות, איש חטיבת הראל. צר לי מאד שלא זכיתי לראות תגובות דומות לשלי בביקורות של מדורי הרדיו והטלוויזיה בעיתונות.

נחום ורדי, נהריה

יחי ההבדל הקטן

מה ההבדל בין התקופה שלפני הבחירות לכנסת לזו שלאחריה?

לפני הבחירות מדברים הקירות (המיפלגות הגדולות) אלינו. אחרי הבחירות,

אנחנו מדברים אל הקירות!

ובכלל רציתי להזהיר, שבדיחות פוליטיות הן משעשעות מאד, אבל לא כשהן בשילטון.

ד. ישראלי, ירושלים

העקרונות של יוסי שריד

מאחר שידוע שיוסי שריד הוא בעד הכרה ישראלית ביישות פלסטינית, בעד משא־ומתן רישמי עם הנציגות הרישמית של העם הערבי הפלסטיני, ובעד שלום של פשרה ודו־קיום ישראלי־פלסטיני, לא ברור לי עד היום פשר תמיכתו בשימעון פרס, שעקרונות מדיניות־החוץ שלו מנוגדים בתכלית לאלה המצויינים לעיל.

פרס תומך למעשה בעקרונות גוש־אמונים. מדוע, מר שריד, לא הצטרפת לגוף פוליטי התואם את השקפותיך, כגון שלי, או למה לא תמכת במועמד אחר ביוזמה להצגת מועמד אחר לתפקיד ראש־הממשלה, מלבד רבין ופרס? האם שונו השקפותיך, ואם כן מה הן כיום?

מכתבים

האם הכרזתו האחרונה של מועמדך פרס, ש„אם מלטפים נמר — הוא לא יהפוך לחתול,” בהתכוונו לשאלת ההכרה באש״ף, אינה צביעות? האם אין עקרונות אלה מובילים אותנו למרחץ־דמים נוסף באיזור? המחדל העיקרי של הממשלה שהיתה אינו טמון בתופעת ההתנחלויות בלבד, אלא במדיניות עקרה ובלתי־מציאותית, המתעלמת מכל סיכוי לשלום.

שלום זמיר, אמירים

הקשר הצבאי

אני סטודנט השוהה זה כשנה וחצי בארצות־הברית. במשך תקופה זו, הקשר שלי עם המדינה הוא במישור הצבאי בלבד. עד כה קיבלתי שני גיליונות במחנה ושני מיכתבים לעידכון כתובת מהקונסוליה הישראלית, לשעת־חירום. למיכתב האחרון צורף נספח ששאל: „האם אתה מתכוון לחזור בקרוב ארצה?” תשובתי היתה: „ייתכן,” מהקונסוליה אין קול ואין עונה.

לקראת הבחירות התקשרתי לשגרירות ושאלתי אם אוכל לבחור. התשובה האדיבה היתה שלילית, ולוותה בהסבר טכני מדוע לא. מסקנה: כשאתה שם, בחוץ, אתה רק חייל — אינך אזרח. אז מה הפלא שרבים מוותרים לגמרי על אזרחותם וממירים אותה באזרחות זרה? בכלל, הגיע הזמן להפסיק עם דימעות־התנין על הירידה. הרי זה באמת לא כואב. אילו כאב — היו פני הדברים אחרת.

נפתלי אורנר, לוס־אנג׳לס

חלום שחלף עם הרוח

ההיסטוריה שלנו מלמדת, שכאשר הדתיים הפכו לכוח פוליטי מאורגן ומשלו בעם, התוצאות היו תמיד הרות־אסון לעם היהודי. די להזכיר את התקופה שלפני בית שני, כאשר השיכבה השלטת — הכוהנים, האצולה וצמרת הפרושים, היו המושחתים בעם. אין צורך להזכיר שהקדוש ברוך הוא, החליט שהחילוניות תשלוט בישראל כאשר ציווה על שמואל הנביא למשוח את דוד למלך.

אחת התכונות המאפיינות את הדתי המכוער היא הלעג, הבוז, הקללה והיריקה כלפי מי שאינו מסכים עם דעתו. הדתי הפנאטי חי באשלייה שהוא תמיד צודק. הדתיים סגרו עצמם בגטו פסיכולוגי, ולא מעזים לצאת ממנו ביודעם שהרחוב היהודי יקיא אותם.

אתם הדתיים שומרי־המסורת, האם זעקתם בשער, האם הטפתם מוסר בעיתונים, ברדיו ובטלוויזיה, והצבעתם על פשע ושחיתות, על המוסר הירוד והחוצפה שנעשתה דבר שבהרגל. מה פעלתם נגד זכויות־היתר של השיכבה השלטת, פערי־המעמדות, חוסר הנימוס שהפך לדרך־חיים, כבוד לזולת, זוהמה ברחובות שהפכה לנוי טיבעי, עולם־תחתון בכמות ואיכות בינלאומיות, בירייונות רחובות? מהי העזרה הרוחנית שהושטתם למחוסרי־פרנסה, לעניים, להומוסכסואלים, לנרקומנים, לפושעים החיים בשולי החברה? מה פעלתם למען נוער עבריין?

הסתגרתם בתוך עצמכם וישנתם, שעה שהעולם צעד קדימה. ללב הרוב החילוני לא חדרתם, לא הצלחתם להשיב לעם את מצפונו.

הדתיים טוענים: „בעיות העולם החי־

(המשך בעמוד 10)

יוון מציעה לך חופים
ונופים משגעים,
בתי־מלון ברמה
אירופאית גבוהה
במחירים סבירים,
אוצרות־תרבות
ואתרים הסטוריים,
חיי־לילה סוערים
ו״קזינו״, עם ידידותי
ומארח נפלא ו...
שמחת חיים אמיתית
בכל מקום אליו תגיע...

בהפרש
כה קטן -
אז
חופשה ביוון...

אולימפיק
סובב עולם!

OLYMPIC AIRWAYS
the airline of the five continents

רובקס
המתנה היפה ביותר

מורלה
הטפטים המעוצבים יצירת אומנות

תן טרמפ לחייל

מכתבים

(המשך מעמוד 9)
לוני, זה לא עיסקנו." ואני אומר: כל דבר קטן כגדול, זה עניינכם. כל נגע צריך להיות איכפת לכם: דרך־ארץ, אדיבות: נהגים, כיבוד החוק, חינוך ההמונים. כי כידוע, דרך־ארץ קודמת לתורה. בבתי־הספר לומדים הילדים את אי־הסובלנות המיפלגתית, הדתית והעדתית, ועוד מעזים לשלוח מורים ישראליים לחנך את ילדי היהודים בגולה. היו צריכים לשלוח מורים ישראליים מאמריקה ומקנדה, ש־יחנכו את הילדים בישראל לפי מתכונת החינוך הממלכתי בארצותיהם. שם מחנכים ילדים בני אומות שונות, דתות, צבעים וגזעים שונים, לכבד את הזולת ולהיות אזרחים למופת.

אתם הדתיים נרדמתם, בשעה שאפילו הכמרים הקתוליים השמרניים בדרום־אמריקה ובארצות אחרות, ובשאר חלקי־עולם מפגרים נטשו את ארמונות־הפאר שלהם בכנסיות וירדו למישכנות־העוני בערים, נרתמו לעבודה סוציאלית ולחמו להטבת חיי הפועל העני. לא תופעות חיצוניות כזקן, פאות, כיפה וציצית, לא תפילה

הדקלים בכיכר דיזנגוף
עצים למדורת־הזעם

אוטומטית ונשיקת־מזוזה מסמלים את הדת.

היהדות הדתית לא היתה גורם בעל מישקל בעיצוב דימוי האופי העיברי הבריא, והחלום שעם ישראל יהיה נר ואור לגויים — נגוז.

שרגא מק, טורונטו, קנדה

כל העיר מדורה

ביום החמישי ה־5 במאי הופיעה ביומון הארץ מודעת־תמיכה במאבקו של ראש־עיריית תל־אביב שלמה („צ׳יצ׳") להט

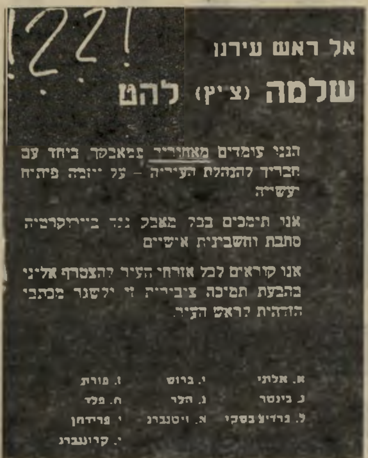
אל ראש עירנו
שלמה (צ'יץ) להט

הננו עומדים מאחוריך במאבקך ביחד עם חבריך להנהלת העירייה – על יוזמה פיתוח ועשייה

אנו תומכים בכל מאבק נגד ביורוקרטיה סחבת וחשבונות אישיים

אנו קוראים לכל אזרחי העיר להצטרף אלינו בהבעת תמיכה ציבורית זו ולשגר מכתבי הזדהות לראש העיר

א. אלתי	י. ברוש	ז. פורת
נ. בינסר	נ. הלר	ח. פלד
ל. גרדיצ'בסקי	א. ויטנברג	י. פרידמן
		י. קרויטברג

המודעה ב„הארץ" 5.5.77
תמיכת האזרחים בהשחתה

נגד הממונה על המחוז, המפריע לו כביכול „לפתח" את העיר. המודעה, היקרה במחירה, היתה חתומה בידי עשרה אזרחים.

עשרה אזרחים אחרים מחוגים שונים, שכל המאבק הפוליטי בעניין כיכר דיזנגוף נראה בעיניהם אחרת, שקצו בעובדה שלא הוצע כל פיתרון ריאלי לעניין המ־ביש, ביקשו לפרסם מודעה שונה בתוכנה, אך לא בצורתה, בנוסח הבא:

אל ראש מועצת עירנו
שלמה להט

„הננו עומדים מולך במאבק, ביחד עם חבריך, יועציך ומומחיך — על יוזמה, פיתוח ועשייה. אנו תומכים בכל מאבק נגד ביורוקרטיה, דמוקרטיה, סחבת וחשבונות אישיים. אנו קוראים לכל אזרחי העיר להצטרף אלינו ולשגר לראש־העיר מכתבי הזדהות ותודה־מראש על העצים למדורות ל"ג־בעומר שהנך דואג לספק לנו בעזרת סגנך אשר על התנועה והתחבורה, דויד שיפמן.

„דאגתם לעקור מהר (כמובן, תמיד במיסגרת החוק) את עצי האקליפטוס בכיכר מוריה שברחוב בוגרשוב, שיקמים יפי־נוף, ועצי־דקל בכיכר דיזנגוף, שם אתם בונים לנו תל שבו נוכל לנוע, ולהבעיר מעצים אלה מדורת־זעם עבורנו ושימחה

עצי כיכר בוגרשוב ז"ל
עקירה במיסגרת החוק

עבורכם — שומרי־החוק בעירנו."

לאחר שלא הצליחו לגרום להדפסת המודעה לל"ג־בעומר עצמו, הצלחתי להביא מודעה זו לידיעת הציבור דרך פנייה ישירה לתוכנית־הרדיו בינינו לבין עצמנו. בשיחה קצרה בירכתי את החוגגים באותו לילה של ל"ג בעומר על העצים שנעקרו, קטעים מהיסטוריית העיר שנעלמו. במקום לבכות את המעשה, מוטב לפחות לצחוק, עם טעם מר שלא פג.

אלישע גת אדריכל, תל־אביב

● האדריכל אלישע גת נטל על עצמו ללחום נגד השחתת כיכר דיזנגוף בידי העירייה ונגד עקיפת החוק על־ידי פרנסי העיר.

רפורמות בחינוך וסמים

הפעולה הראשונה שיצטרך שר־החינוך והתרבות הבא לבצע תהיה, ללא־ספק, רארגניזציה במערכת ההסברה והיעפכות מקפת המתבקשת מגילויי השימוש בסמים בקרב תיכוניסטים.

למעשה ידע כל מי שרגליו עומדות

על הקרקע שהבעייה קיימת, ואם לא, אז בוודאי תגיע — יחד עם כל שאר החי־קויים שאנו מחקים את החברה האמריק־אית. בעייה זו היתה ידועה במלוא היקפה באמריקה השבעה של שנות השישים, ו־היתה זו רק הדחקה ו/או תמימות ממד־רגה ראשונה, לחשוב שבנו לא יפגע הנגע.

כל תרפורמות שבעולם, שבהן ניפנפו ראשי מישרד־החינוך, לא שוות את הנייר שעליו תוכננו, אם לא יבוא פתרון מהיר לבעיית נטילת הסמים בקרב תלמידים צעירים, וכבר נתבשרנו שהמדובר גם בנטילת סמים קשים, ולא „רק" בעישון חשיש.

העובדה שמיפלגות שונות, ובראשן ה־מערך, ניפנפו בדגל „יום הלימודים הא־רוך" שינהיגו אחרי הבחירות, הינה שוב התעלמות צינית מהמציאות. במציאות, מה יועיל יום־לימודים ארוך אם הוא ינוצל להידרדרות רבה יותר?

דויד זכ, תל־אביב

מי ינהל את המישפט?

בשמי ובשם כל מישפחת ג'רבי משיכון סלע אני מודה לצוות העולם הזה על פירסום העובדות בעניין מישפט תאונת הדרכים נגד העיתונאי מיכאל בר־זוהר. אנחנו עדיין מתחבטים במציאת עורך־דין מתאים, שינהל את המערכה המישפטית כמו שצריך, ויסייע לנו בתביעה נגד בר־זוהר, חברת־הביטוח שלו ומדינת ישראל.

הרצל ג'רבי, מושב עלמה, מרום הגליל

● סיפורם של האחים ג'רבי, „מחירו של אב" („העולם הזה", 2060) פורסם אחרי שבר־זוהר — שהורשע בתחילה — זכה בעירעורו, זוכה מאשמת הריגת אבי־המישפחה מתוך רשלנות (התאונה אירעה ב־1970), ולמישפחה נפסקו 40,000 לירות פיצויים.

זכויות־היתר של פלאטו

פלא בעיני שדווקא בעניין הזוג רבין הזדרזו כל הנוגעים־בדבר לסיים את ההלי־כים ולהעמידם למישפט דווקא לפני הב־חירות. אני משער שלסמי פלאטו־שרון יש הרבה זכויות במדינה זו, שבגללן מפ־לים אותו לטובה. פלאטו עלה ארצה כחלוץ, לפני 50—40 שנה, ייבש ביצות, נלחם בבריטים, התגייס לפלמ"ח ועם קום המדינה — לצה"ל. שירת שגים במילו־אים, לחם בכל המילחמות... אחרת, קשה להבין מדוע משתהה מישרד־המישפטים בהליכי הסגרתו. תיק עבה מונח כבר שבועות ארוכים במישרד זה, האיש הוא מועמד לכנסת (ואולי אף נבחר בימים אלה), אך תירגום המיסמכים נעשה בני־חותא, שמא תוחמץ איזו אות או ייפגם איזה פסיק.

כאזרח במדינת־חוק אני דורש משר־המישפטים לפרסם מייד את החומר שנש־לח מצרפת, בדיוק כפי שהדבר נעשה עם בני־הזוג רבין.

אברהם רזן, ירושלים

מכתבים

לא היה ולא נברא

בה־בשעה שעורך הסאוועטיש היימלאנד, המשורר ארן (אהרון) ורגליס ישב בכור־סתו הרפודה אשר במישרד המערכת ברחוב קירוב 17 במוסקבה, ועסק בעריכת ירחונו ובתרגום מהעיתונות הישראלית של הב־דיחות על מדינת ישראל, המשתרעות בעיתונו על שני עמודים, פירסם כתב מעריב בירושלים, יוסף וקסמן, על בואו של ורגליס לישראל. היה זה „סקופ" בהמשכים, כי גם למחרת פירסום הידיעה על בואו, בעמוד הראשון, וכן בערב־שבת, הלעיט הכתב את קוראיו בידיעה בילעדית על ורגליס, ולצורך זה הוא גם המציא את „אחיו" של המשורר, המתגורר בירושלים, שנסע לנמל התעופה בן־גוריון להקביל את פני אחיו.

לפי תחזיתו של וקסמן נמצא כבר ורגליס בארץ. והנה, „לא דובים ולא יער" — „יוק ורגליס". מה קרה?

התברר כי כל הידיעה היתה בדותה ומתיחה, ותו־לא. נראה כי יוסף וקסמן ביקש להתחרות בעמיתו יחיאל לימור מידיעות אחרונות, שפירסם באותו גליון בדותה אחרת, על פנייה סובייטית לקיים קישרי מיסחר עם ישראל.

בינתיים היכה בואו של ורגליס גלים, והידיעה על כך קוממה את עולי ברית־המועצות, ומעריב הוציא מקיברו את ה־סופר עגנון, שהזמין את ורגליס לירושלים. בואו של ורגליס שיגע את כל המדינה. ורגליס פה — ורגליס שם. וורגליס בעצמו יושב לו בנחת במוסקבה, ונהנה ממחול־השדים הנערך סביב „בואו" לישראל.

יעקב בלקין, ירושלים

תעשית המכוניות "רנו" גאה להציג את הדגם החדש, הפותח תקופה חדשה: "רנו 14".
ב"רנו 14" הוכנסו השיכלולים המאפיינים את מיטב המכוניות בתוספת המצאות מקוריות פרי מחקר ופיתוח של מהנדסי ומתכנני "רנו", במשך שנים.

מפעלי "רנו" השקיעו, משאבים ואמצעים כבירים בקו הייצור של "רנו 14" המיועד לייצור שנים וחצי מליון מכוניות מדגם זה.

ל"רנו" היה כדאי להשקיע כדי שלך יהיה כדאי לרכוש את המכונית הטובה ביותר בגודלה.

רנו 14 הבינונית
שהיא הגדולה מכולן!

בני משה קרסו בע"מ

תל אביב רח ריבל 26 טל. 332241 ירושלים רח הס 4 טל 226491
חיפה רכב חיפה רח יפו 32 טל. 510296 נתניה סברדלוב
רח הרצל 54 טל. 23852 באר שבע עמיגל בע"מ
דרך החלוץ 24 טל. 74533 ראשון לציון ברניצקי רח הרצל 62
טל 941008 נצרת כוכב הגליל נצרת מרכז טל 56587.
אשקלון פאר מרכז מסחרי אפרידר טל 22743

למה לך להתרוצץ בכל העיר
כאשר כל הדוגמאות
תחת גג אחד נמצאות

- אריחי חרסינה וקרמיקה, תוצרת איטליה, גרמניה, צרפת וישראל
- כלים סניטריים: אמבטיות, קערות, כיורים ואסלות תוצרת איטליה, גרמניה, צרפת וישראל.
- שיש למטבחים ואמבטיות
- מרצפות דקורטיביות
- ארונות לחדרי אמבטיה
- לבני זכוכית דקורטיביות
- מראות קריסטל דקורטיביות
- טפטים תוצרת איטליה

מחר המחירים יקפצו לשחקים

קנה היום!!!

בואו לראות את אחת התצוגות הגדולות
של מוצרי דקורציה וכלים סניטריים ב־

חלמיש

תל אביב, רחוב החשמל 7, טלפון: 621283/614907

4 אולמות תצוגה ב־2 קומות, לרשותכם

מבצע
שי לכל קונה

לכל הקונה בסכום מעל 3000 ל"י יוענק שי נאה:

מוצר קוסמטי מיובא מתוצרת חברת **AVON** הידועה.

גזור ושלח

במידה והינך מעונין להתרשם מהמבחר שלנו, נשלח לך בדואר חוזר פרוספקט צבעוני שיציג חלק מהמבחר הרב.

מלא את התלוש הרצ"ב ושלח אלינו — חלמיש, רח' החשמל 7 תל-אביב.

שם .... משפחה ....

כתובת .... עיר ....

הסדר של אונס יביא להחזרת השטחים בלי שלום

אנאטומיה של אונס

התנועה לשיחרור האשה הפכה את המילחמה באונס לאחד מיעדיה העיקריים.

בעולמם של גברים, אינוס־האשה הוא נושא לבדיחות תפלות ולחלומות מיניים כמוסים. מייעצים לאשה, בבדיחות־הדעת: „אם תיאנסי, לפחות תיהני מזה." גברים רבים מאמינים כי כל אשה שנאנסה, „בעצם רצתה בזה." שוטרים רבים משוכנעים שאם אשה מתלוננת על אונס, היא „בטח פיתתה את הגבר."

בעולמן של נשים, האונס הוא מעשה־זוועה. רבות מן הנשים שנפלו קורבן לאונס אינן מחלימות מן הטראומה לעולם.

■ ■ ■

ביחסים בין עמים ומדינות, אפשר לדבר על אונס רק כמושג מושאל. אך נדמה שהרבה מן הבדיחות והמליצות, השגורות בפי גברים בדברם על אינוס־אשה, נהוגות גם במישור זה.

עכשיו עומד על הפרק האונס של המאה — אינוסה של מדינת־ישראל בידי נשיא ארצות־הברית.

בוושינגטון מדברים על כך בציניות גברית. „היא בעצם רוצה בזה," אומרים שם על ישראל. „אין לה מנהיגות. אף אחד שם אינו מסוגל לקבל את ההחלטות שיש צורך לקבל. היא רוצה שיאנסו אותה לעשות שלום."

ואילו ישראל, הקורבן המיועד, אינה נבהלת. נראה כאילו היא ממתינה לאינוס המיועד בפאטליזם עייף.

יש הממתינים לאונס זה בתיקווה, שמקורה בייאוש. כך סבור, למשל, הפרופסור ישעיהו לייבוביץ, מהוגי־הדיעות המבריקים במדינה, כי אין לישראל הכוח הפנימי להשתחרר בעצמה מן השטחים הכבושים, המסכנים את קיום ישראל כמדינה יהודית, דמוקרטית ובריאה. הוא מקווה שארצות־הברית, לבדה או בעזרת ברית־המועצות, תכריח את ישראל לעשות — מאונס — את הדבר שהוא לטובתה.

יש הממתינים לאונס מתוך אדישות. לישראלים רבים, ואולי לרובם, חסר אומץ־הלב המוסרי הדרוש כדי להתמודד עם הברירה המכרעת העומדת לפני המדינה: לדבוק בשטחים או לשאוף לשלום. אין הם רוצים להחליט. אין הם רוצים לנהוג כבני־אדם מבוגרים ואחראיים. הם רוצים לברוח מן הבעייה. הם רוצים שמישהו יחליט במקומם ויכפה עליהם את הפיתרון.

יש הממתינים לאונס מתוך ציניות. כאלה הם מרבית הפוליטיקאים שהתמודדו השבוע בבחירות לכנסת. הם ערכו לעצמם חשבון: לא כדאי לעסוק בזה. מה שתגיד, יעלה לך בקולות — קולות היונים או קולות הניצים. הציבור אינו רוצה לשמוע על זה. אז כדאי לברבר על עניינים של מה־בכך ולשתוק על הנושא המכריע. כדאי לדבר על „שינוי" ועל „החלפת השילטון" ועל „צוות מנוסה", ולספר לציבור ש„ממילא הכל תלוי באמריקאים", וש„אם מנחם בגין יעלה לשילטון, הוא יצטרך לרקוד לפי החליל האמריקאי, בדיוק כמו שימעון פרס."

ייאוש, פחדנות, ציניות — המניע אינו חשוב. ישראל מחכה לאנס.

■ ■ ■

נדמה שהיא לא תצטרך להמתין זמן רב מדי. **האנס כבר מוכן ומזומן. הוא נכון לאנוס את הגברת. „לטובתה", כמובן.**

הנשיא ג'ימי קארטר לא המתין אף עד לתום הבחירות בישראל. הוא השמיע שורה ארוכה של הודעות „מאולתרות", שהצטרפו לתמונה ברורה לחלוטין.

הוא אמר שישראל ראוייה וזקוקה לשלום ולביטחון, תמורת שיבתה לגבולות ה־4 ביוני 1967, עם שינויים קלים.

הוא אמר שהפלסטינים זכאים ל„מולדת", ושהפרטים ייקבעו במשא־ומתן.

שר־החוץ שלו הודיע כי הוא פועל למען השגת הכרה הדדית בין ישראל ואש"ף.

בכך נרמז על הפרת כל שלושת ה„לאווים" של הארטום הישראלית: לא שיבה לגבולות ה־4 ביוני, לא משא־ומתן עם אש"ף, לא הקמת מדינה פלסטינית.

בעולם הגברי יש הרבה בדיחות תפלות על בתולות הצועקות לא—לא—לא.

איך מתגברים על הלא—לא—לא?

גם על כך מסרו הנשיא קארטר ואנשיו כמה רמזים שקופים מאד.

הוא אמר כי בקרוב ייצא שר־החוץ שלו למסע נוסף במרחב. אם לא יצליח לגבש הסכמה בין המנהיגים הישראליים והערביים, יגיע זמנה של ארצות־הברית „להציע" לצדדים תוכנית משלה.

תהיה זו תוכנית להסדר כפוי. הסדר של אונס.

■ ■ ■

איך אונסים?

ישראל נשקלה כמוצאת מרשימת המדינות המועדפות, המקבלות מארצות־הברית נשק וידע בלי הגבלה.

משמע: היד האמריקאית עדיין לא סגרה את ברז אספקת־נשק לישראל. אך נאמר לישראל שהיד מונחת על הברז, ודי בסיבוב קל כדי לסוגרו.

חאפז אל־אסד עם ג'ימי קארטר בז'נבה: על חשבון מי?

יש עוד ברזים אמריקאיים, המעניינים את ישראל. ברז הכסף, למשל, וגם ברז הסיוע המדיני. גם שם די בסיבובים קלים, כדי לשנות את מצבה של ישראל בן־לילה.

מעולם לא הוכן אונס בקפדנות כה רבה, ובצורה כה גלוייה.

■ ■ ■

שום אונס אינו דבר מצחיק. כל אונס הוא מעשה־זוועה.

גם אונס של מדינה.

אזרחי ישראל, המדברים בקלות כזאת על „הסדר כפוי" ועל „מילא, יכריחו אותנו," אינם יודעים מה הם שחים.

הבה נתאר לעצמנו מה פירושו של „הסדר כפוי" במיקרה החמור ביותר.

נניח שמנחם בגין אכן יקבע מחר את מדיניותה של ישראל, בצורה זו או אחרת.

הוא יקרא ליהדות האמריקאית ולקונגרס להתמודד נגד מדיניות הנשיא וממשלתו. הוא יכריז מילחמה על ג'ימי קארטר.

ממשלת קארטר תגיב תגובה ראשונה: היא תסובב את הידית של ברז הכסף.

העזרה האמריקאית תפחת לפתע. לא יהיה כסף לקנות חומרי־גלם חיוניים. מיפעלים בישראל ייאלצו לפטר פועלים. גלגלי הכלכלה הישראלית ייעצרו. תפרוץ פאניקה כלכלית, שתגרום לשפל חמור ולמצוקה מיידית בקרב שכבות רחבות.

דרוש רק סיבוב קטן של הידית כדי להביא לתוצאות כאלה, שיחדרו לחייו של כל אדם בישראל. סיבוב גדול יותר ישיג תוצאות הרות־שואה. אם ייפסק הסיוע לגמרי, ואם יוטל מס־הכנסה על התרומות למגבית היהודית, לא יהיה בישראל מה לאכול, לא יהיה דלק למכוניות.

סיבוב הידית של ברז הנשק יגרום לתוצאות חמורות לא פחות. הוא ייטע בלב הערבים את האמונה כי ניתן להכריע את ישראל במיבצע צבאי. הוא עלול לפתות את מנהיגי ישראל לפתוח במילחמת־מנע, חסרת תוחלת מדינית, מתוך מחשבה שכדאי לנצל את הנשק הקיים לפני שהוא יתבלה.

אם תסובב היד את ידית הברז המדיני, תמצא ישראל את עצמה לפתע חשופה בלא־צריח. בלי וטו אמריקאי באו"ם היא תגונה, תבודד ואולי אף תגורש ממישפחת־העמים. למפולת מדינית כזאת תהיינה השלכות צבאיות וכלכליות מיידיות.

זה עלול לקרות לממשלת בגין. היא תעמוד לפני הברירה בין מצדה לבין כניעה ללא־תנאי.

את המחיר ישלם האזרח הישראלי.

לכן, אל ישתעשע איש בישראל באשליות

(המשך בעמוד 38)

מאת אורי אבנרי

איך תרגיש בעוד 3 חדשים...

אם לא תצטרף היום לתכנית החסכון של אמקור?

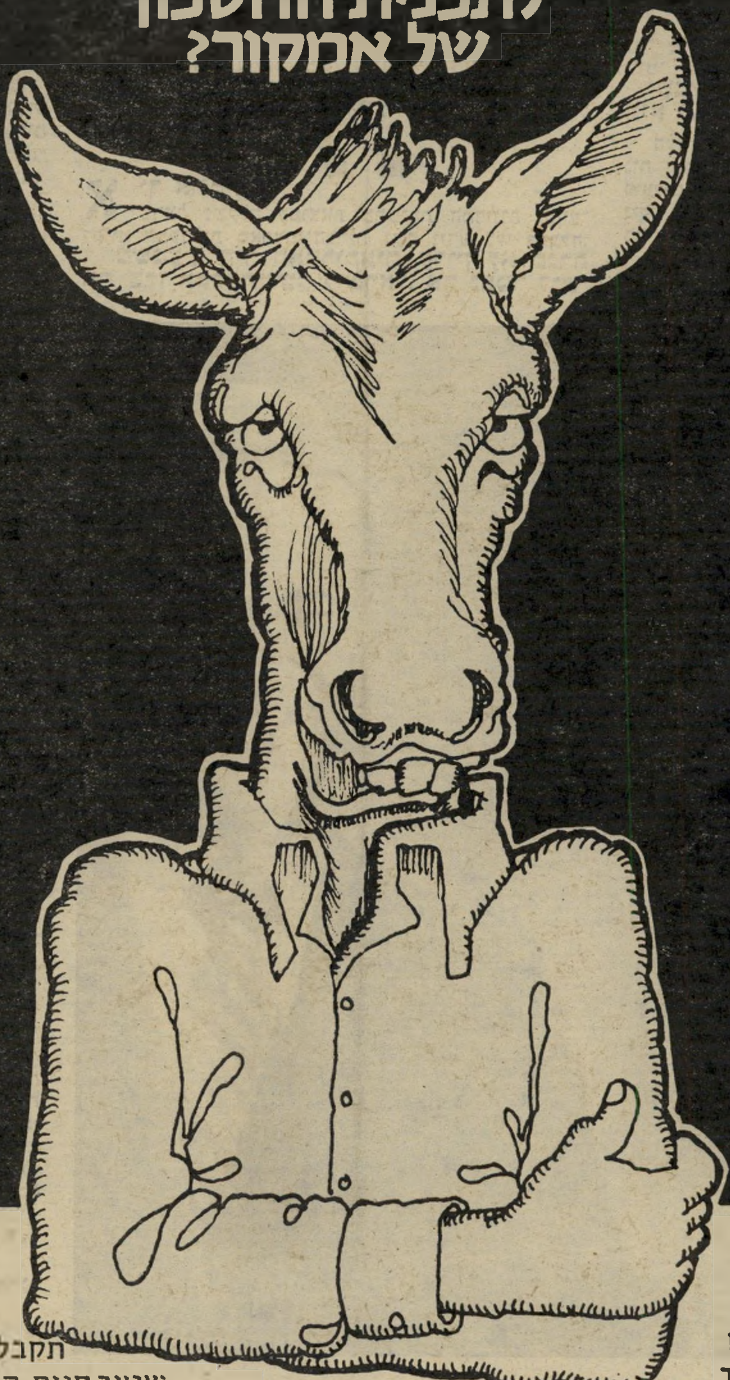

לו היית מצטרף בינואר לתכנית החסכון של אמקור, היית חוסך עד היום יותר מ- 2,000 ל״י שהם כ- 16% מההשקעה (48% בחישוב שנתי!!). זאת בנוסף לתשלומים ללא רבית ולהנחות.

בימים אלה קבלת תוספת שכר. הבעיה: איך להקדים את האינפלציה ולהבטיח את ערך כספך.

הרשם לתכנית החסכון של אמקור.

עם תשלום השליש הראשון אתה מוגן בפני כל עלית מחירים בעתיד ואתה יכול לשלם היתרה בתשלומים חדשיים ללא כל ריבית. כשתקבל את 2 המכשירים לביתך תוכח שטוב קנית. השקעת כספך במוצרים ברי־קיימא באיכות של ״אמקור״ ועם השרות של ״אמפא״. הזדמנות זו לא תחזור - נצל אותה, עוד היום.

מפיצים
אמקור
אמפא
וסוחרים מורשים

תכנית החסכון של אמקור

בעקבות דו"ח מבקר-המדינה על צה"ל
ההתנפלות

כל שמאריכים ומתעמקים בדו"ח האחרון של מבקר־המדינה על צה"ל גדלה והולכת הפליאה: על מה התנפל הרמטכ"ל בשצף־קצף שכזה?

דומה כי, כדון־קישוט לפניו, ראה הרמטכ"ל את טחנות־הרוח התמימות־למדי של דו"ח המבקר כאבירים רעים ענקיים, ויצא להילחם בם.

תגובת־יתר זו איננה רק מגוחכת, אלא גם מדאיגה, כסימפטום. ואין לדעת מה מדאיג יותר: האפשרות שהרמטכ"ל רק ראה צל־הרים כהרים; או שאכן ידע והבין, שרק צל־ביקורת לפניו — אבל אפילו הוא ניראה בעיניו מיפלצת מאיימת שאין לשאתה?

מפליא הדבר להיווכח, מדי שנה בשנה מחדש, עד כמה קצר זיכרון הציבור ועד כמה נוטים הוא, וכן אמצעי־התיקשורת, לייחס פרופורציות שונות לחלוטין לאותו אירוע או נושא — כאשר רק משתנים ההקשרים או הנסיבות. דו"ח המבקר מן השנים הקודמות איננו פחות חריף או חמור — ולפחות מכמה בחינות גרוע אפילו יותר. אבל הפעם — הבחירות בשער. גם הרמטכ"ל השכיל באחרונה להפגין התנהגות מן הסוג, שהציבור היה רגיל לבלוע ללא תגובה בימים הרחוקים ההם, אך לא אחרי יום־הכיפורים ובוודאי לא אחרי שהפרשות והזעזועים האחרונים בתחום הפוליטי והחברתי הראו, שגם גדולים וחשובים מן הרמטכ"ל אינם חסינים כשהיו ועבר הזמן שינהגו כאילו אינם חייבים להתחשב ברגישויות של הציבור הרחב. המחיר ששילמו בכירים רבים בגלל ה"שיכחה" או אי־ההתחשבות, הניתוק או הקהות, היה כבד ואכזרי. אם יש בכוונת הרמטכ"ל להמשיך ולנהוג כאילו לא נשתנה דבר ולא נתחדש כלום, סופו שימצא עצמו בצרה — ומה שגרוע הרבה יותר, שגם צה"ל בכללו עלול להיסחף עימו.

■ ■ ■

אחרי שביום־הכיפורים היינו עדים לתוצאות החמורות שנבעו מאי־מוכנותם של הימ"חים, מותר היה לצפות מן הרמטכ"ל שבעיקבות דו"ח המבקר יגיב אומנם בחמת־זעם — אך כלפי האחראיים לליקויים שמצא המבקר.

כדי שנבין עד כמה חשובים, בעניין המדובר, דווקא הפרטים הטכניים ה"קטנים", ראוי שנזכור כי לפי דיווחים של כתבים צבאיים (זאב שיף, הארץ), גרם מחסור במלגזות במחסני־החירום עיכוב של 12 שעות בכניסתה לקרב של אוגדת־שרון כולה, האגד הארטילרי שלה התעכב 24 שעות.

הגעתה בזמן של אוגדת־שרון היתה גורם בעל חשיבות

תגובת־היתר של הרמטכ"ל נגד דו"ח מבקר־המדינה אינה רק מגוחכת - היא גם תופעה מדאיגה מאד כסימפטום למחלה

עילאית וקריטית. אילו היו המצרים נמרצים מעט יותר, היה ההבדל שבין הופעתה במועד מסויים לבין התייצבותה בחזית רק כעבור כמה שעות ספורות עשוי להיות בדיוק ההבדל שבין בלימת המצרים לבין התמוטטות החזית, על כל הנובע מכך.

מלגזות שחסרו בימ"חים של אוגדת מוסה פלד עמדו לגרום עיכוב דומה בהגעתה לרמת־הגולן — וזו היתה העוצבה שנשאה במאמץ העיקרי של פיקוד הצפון, במיתקפת־הנגד המוצלחת שניהל להדיפת הסורים מדרום ומרכז הרמה עד לקו־הסגול (גבול 67'). כאן הצילו את המצב מילואימניקים, שגייסו מלגזות ממשקים בסביבה. אילו איחרה אוגדת־פלד כמו אוגדת־שרון, כבר היתה מוצאת את הסורים בשלב מתקדם יותר של התחפרות והתארגנות בשטחים שתפסו, ומלאכת עקירתם היתה הופכת קשה בהרבה.

על המיקלעים שחסרו לטנקים כבר הרחיבו וסיפרו רבות. לפחות בדרום נדרשו הטנקים להתמודד בעיקר נגד חי"ר, במיוחד כאשר הותקפו על־ידי חי"ר בטווחים קצרים. לצורך זה היו המיקלעים חשובים להם יותר מאשר התותחים. כך יצאו טנקים ונגמ"שים לקרב בלא נשק־הסיפון, שבהתנגשויות רבות היה הנשק העיקרי שלהם.

הימ"חים חייבים להימצא במצב מושלם. מה שאיננו מושלם בם, מבחינת תקינות או כמות, צריך שיהיה ידוע ומדווח באופן מדוייק כדי שיינתן למלא את החסר או לתקן את הליקויים לפי סדר קדימויות; ובעת חירום, שיידעו המפקדות הגבוהות מה נחוץ להשלים היכן — או איזו עוצבה ניתן להכין לקרב קודם, מפני שמצב ציודה טוב יותר.

נכון שהימ"חים הם צרה־צרורה. טועה הסובר שיש בכך חידוש. לא זו בילבד שבדו"ח המבקר מן השנה שעברה תופסים הימ"חים מקום של כבוד לשלילה, אלא שגם במילחמות הקודמות לא הצטיינו מוסדות אלה ביעילותם. אבל אחרי שנים כה רבות כבר אין לקבל, בשום פנים ואופן, שמצב בלתי־מושלם של הימ"חים, ובוודאי גרוע ממנו, הם בבחינת גזירה משמיים, מכה של כוח עליון.

רמטכ"ל מוטה גור

ההצטיידות הבלתי־פוסקת של צה"ל, שיכלולו והעשרת מיתקניו צריכים היו, בדרך הטבע, להקל את פעולת הימ"חים, מפני שכעת ניתן להעמיד לרשותם מיתקנים ואמצעים לאחזקה, לאיכסון, לשינוע, לקליטת ולהוצאת אנשים וציוד, אשר על כמותם לא יכול היה צה"ל אף לחלום לפני כמה שנים. בכל הנוגע לאחזקה, הרי אמצעים חדשים קלים ונוחים לטיפול יותר מאשר אמצעים ישנים (ועוד שהם מורכבים, כמו ה"שרמנים" העתיקים, טלאים מאולתרים).

העובדה שסיבות אלו גופן — דהיינו ריבוי שיכלול האמצעים והמיתקנים — הן המשמשות "הסברים" למחדלים, לכישלונות ולליקויים בימ"חים, מעידה על משמיעיהן שאינם מבינים דבר בתחום שעליו הם ממונים — או שהם מתייחסים אל המבקר ואנשיו ואל הציבור כאל שוטים או בורים מוחלטים.

התירוץ המסורתי של "כוח־אדם" לא נפקד, כמובן,

מאת
בנימין עמידרור
הפרשן הצבאי של העולם הזה

אף הוא. אולי באמת ראוי הדבר, שבשנים הבאות ימקד מבקר־המדינה תשומת־לב רבה במיוחד בתחום כוח־האדם בצה"ל. טענתי, ואשוב ואטען בכל הזדמנות: לא זו בילבד שאין צה"ל סובל מחסור בכוח־אדם — אלא שבעייתו האמיתית היא עודפים גדולים של כוח־אדם. רק ביגלל ניהול לקוי של משאב זה, נוצר שומן רב במקום שכבר מסורבל ממילא — ואילו בתפקידים ובמיסגרות המשוועים לבעלי־תפקידים שימלאו את מיכסת המינימום, שורר מחסור חמור.

■ ■ ■

אריאל שרון אישר טענה ותיקה (מאד) זו שלי, שעה שקרא, בעיקבות הדו"ח, גם לצמצם את המיפקדות בשיעור של 20%. מוסד המיפקדות בצה"ל הוא אסון אמיתי, הבולע כל כמות של כוח־אדם ואמצעים ואיננו יודע שובעה. אבל למה 20%? המיפקדה שבה משרת כעת שרון עצמו, למשל, מנופחת פי־שלושה לערך מן הגודל הנכון — ועוד שרון לפחות דורש קיצוץ, במקומות שאחרים תובעים להוסיף. "צה"ל," כדברי קצין בכיר וכישרוני, "הופך צבא של מיפקדות וימ"חים."

גם הימ"חים אינם סובלים ממחסור בכוח־אדם, אלא להיפך. למי שייחלץ לבדוק עניין זה אציע, שלא יתרגש יותר על המידה מכך שהמפקדים האחראיים יצביעו לפניו על תיקיהם, באנחה של "עיניך הרואות — זה התקן וזו המצבה." נחוץ לבדוק את התקן, אשר לא מן השמיים נמסר. לרוב — לדעתי, תמיד — יימצא כי בכל הגופים שאינם יחידות לוחמות, או מבצעות (כלומר, מיפקדות בתי־ספר וגופי־שירותים, מסוג ימ"ח וכיו"ב) התקן גבוה מדי. אופייני הדבר ביותר, שבימ"ח של חטיבה מצא המבקר מחסור בפריטים חיוניים — אבל במיפקדתה היה עודף אנשים.

הבעייה האמיתית של הימ"חים היא בעיית המישמעת והאיכפתיות — ושתיהן כרוכות באופן הדוק זו בזו. כבר ציינו, כי לא עצם אי־תקינות הכלים בימ"חים מפריעה, כמו כל אותה מערכת סבוכה, שדומה כי הפכה ממוסדת ורגילה, של שקרים, מעשי־רמאות, אחיזת־עיניים או סתם "סיבוכים", האופפת את התקלות והחוסרים: זיוף דו"חות, גרירת רכבים אל מחוץ למחנה בשעת הביקורת, אי־דיווח על חוסרים ואובדנים, השלכת פריטי־ציוד (אולי כדי להעלים "עודפים") וכן הלאה.

שאכן כאן קבור הכלב תלמדנו דוגמה אחת. לפני שנה לערך מלאו העיתונים שבחיו של מפקד בכיר מסויים, אשר קיבל לידיו עוצבת־מילואים, של טנקים ונגמ"שי־שלל (רוסיים). אבל לא עוצבה קיבל, אלא גל של גרוטאות, לאנשי־הצוותים המיועדים ללחום עימם היה אימון גרוע ואמון מועט בכליהם, ואילו אנשי הסגל הסדירים ואנשי־הקבע המחזיקים את הימ"חים, עשו מלאכתם רמייה ועסקו בחישובי יציאה לחופשה ובהתחמקות מעבודה, יותר מבמילוי תפקידם.

אגב, מעניין לדעת ממי ירש אותו מפקד את העוצבה, ומה היה גורל המפקד הקודם שלה. בוודאי עלה בדרגה וקודם בתפקיד.

מכל מקום, המפקד החדש שינה במהרה את המצב מעיקרו. הימ"חים שלו הפכו (כך עו־דה מן התיאורים) אתר של עלייה־לרגל, רמת הביצועים והחשק של אנשי־הצוותות זינקה מעלה, ועוצבת גרוטאות נעשתה כך לאגרוף־פלדה. לא שמענו מפי אותו מפקד כל אותם תירוצי־הבל, שכעת מלעיטים אותנו בשכי מותם הרמטכ"ל ודוברו, להצדיק את ביזיונות הימ"חים שסקר מבקר־המדינה: עם אותם האנשים, באותם המיתקנים ועל־ידי אותם האמצעים השיג את השיפור.

כמפקד שברבות־השנים צבר ניסיון והבנה, למרות שאיננו נחשב "ילד־פלא", הבין וידע כי תחת לחפש תירוצים או פטנטים, מוטב שיפעיל את הנוסחות הישנות והבדוקות, שמעולם לא הכזיבו: מישמעת חזקה, עבודה קשה, דוגמה אישית, שכר ועונש, טיפוח גאוות־יחידה, ידע מיקצועי.

אם באותה עוצבה כך, על אחת כמה וכמה שניתן וצריך לצפות לביצועים דומים בימ"ח של צנחנים, אשר הסיבוכים הנוראים שנקלע אליהם מצטמצמים בעיקר בקליטת כמה עשרות זלדות — דבר פשוט מאין כמותו, שבכל ימ"ח חש"ני היה מעורר גיחוך.

אבל נניח לכל הפרטים הללו; ואפילו נניח, שאכן הבעיות הן קשות וסבוכות מכפי הצגתן כאן. כבר אמרנו: לא המימצאים עצמם מדאיגים, כמו העובדה, שהם עוררו את הרמטכ"ל לצאת חוצץ — אבל לא במסע־צלב של תיקונים, טיהורים והבטחות לתיקון כל הליקויים והעיוותים, אלא בהתקפת־מחץ על הביקורת.

■ ■ ■

התקפת הרמטכ"ל לא התייחסה, כידוע, למימצאי המבקר. אף אחד ויחיד בם לא הוכחש — לא במלואו ואפילו לא בחלקו. קיצפו של הרמטכ"ל יצא על הניסוח — תחום שבו, לכל הדיעות, עולה מבקר־המדינה על מחבר "עזית". בצה"ל מצויים עשרות רבות של מיתקנים חטיבתיים, או שווי־ערך להם. מתוכם בדק מבקר־המדינה שניים בלבד, ומצאם לוקים. וכי איזו מסקנה אחרת יכול הוא — וגם חייב — להסיק, אלא זו, שייתכן כי ליקויים דומים מצויים גם בימ"חים אחרים? הרמטכ"ל רצה, בפירוש, שמבקר־המדינה יסיק, או יתן לנו להבין, כי לגמרי במיקרה עלה על שני המיתקנים היחידים, בכל צה"ל כולו, שאינם תקינים ומושלמים לחלוטין; וכי כל השאר, ללא יוצא מן הכלל, אין בם אפילו הדופי או החוסר הקלים ביותר.

השקפה מעניינת זו הפכה נקודת־המוצא לקריאת־הקרב נגד המבקר. היתה זו מהדורה שנייה של טיפול צמרת־צה"ל בדו"ח ועדת־אגרנט: במקום להתייחס לביקורת לגופה ולנסות לתקנה, מתברר כי הרמטכ"ל והפיקוד

(המשך בעמוד 46)

כך פוצץ הירח שזרח בסירטי־התעמולה
של הליכוד לקראת הבחירות לכנסת

■ מה שהתרחש מאחרי־הקלעים של צילומי הסרטים לתעמולת־הבחירות של המיפלגות השונות, ראוי לסרט בפני עצמו. כך, למשל, כשראה ח״כ **יוסי שריד**, האחראי מטעם מיפלגת העבודה, את השחקן **דודיק סמדר** (עיברית בסי־מן טוב) מופיע בתעמולת־בחירות של הליכוד, מיהר לטלפן ל**אורי זוהר**, וביקש ממנו להצטלם לתעמולת־הבחירות של המערך. אולם אורי, שהיה מתומכי **יצחק רבין** הנלהבים ביותר, סירב לתת יד לתעמולת־הבחירות של **שימעון פרס**, העדיף שלא להצטלם. בעייה נוספת היתה למערך כאשר הזמינו סרט־בחירות בחברת ג.י.א. הפקות. כוכבת הסרט היתה השחקנית־דוגמנית **אסתי זכקו**, ושריד דאג מה יקרה אם יסתבר שזבקו היא שחקנית במיקצועה. אולם אסתי, שהיא חברתו של מפיק החברה **אבי** („צ׳רופה״) **קליינברג**, מיהרה להרגיעו באומרה: „אל תדאג, אני תמיד יכולה להגיד שאני דוגמנית.״

■ מה שהרגיז את יוסי שריד יותר מכל היה הירח העגלגל (או ה„פיתה״ בפי הלצים) של הליכוד. הוא מיהר לטלפן אל **מנחם שובל**, האחראי על סירטי־התעמולה של מיפלגת העבודה, ואמר לו: „לא איכפת לי איך ומה, אתה חייב לפוצץ את הכדור הזה! לא איכפת לי אם תפוצץ אותו בצורה של פצצת־אטום או בצורה של פצצת־מימן, העיקר שתיפטר ממנו. הוא מוציא אותי מדעתי!״ הפיתרון נמצא כאשר הוחלט להיפטר מהכדור בצורה פשוטה ביותר. הכדור, שאמור היה לסמל ירח זורח, פוצץ על־ידי מיפלגת העבודה בצורה של בלון שהאוויר הוצא ממנו.

■ רשת האיי־בי־סי הודיעה כבר, הן לפרס והן לראש האופוזיציה, **מנחם בגין**, כי מייד עם היוודע תוצאות הבחירות, על המנצח מבין השניים להגיע לאולפי־ההסרטה בהרצליה, שם ירואיין באמצעות לוויין בשידור ישיר לארצות־הברית. מי שתראיין את ראש־הממשלה הנבחר של ישראל תהיה ברברה וולטרס.

■ עיתונים ועיתונאים נמצאים באופנה בזמן האחרון. תוכנית השעה השלישית הקרובה של הטלוויזיה תוקדש לעיתונות. **מיכה שגריר**, מחברת סירטי קסטל, עוקב עתה אחר מעשיו של **תום פנטון**, כתב רשת הטלוויזיה סי־בי־אס בישראל. הסרט הקצר יוקרן במיסגרת התוכנית ויספר על חייו של כתב־חוץ בישראל.

■ **מרדכי** („מנטש״) **צרפתי** ידוע כפטרון של אמנים, ומדי פעם הוא מזמין אותם לחגוג בביתו על טהרת מטעמי יוון. בשבוע שעבר הזמין מנטש לביתו את הבדרנית **רבקה מיכאלי**, השחקן **יוסי בנאי**, הזמר **גברי בנאי**, המנחה **מני פאר** ואת התמלילן, איש־הרדיו והמתרגם **אהוד מנור**. מנטש לא הסתפק באירוח גרידא, הוא רצה שיבדרו אותו, אך האמנים לא גילו כל נכונות לכך. דחק בהם מנטש: „יאללה, מה זה פה, כל־כך הרבה מנחים ואף אחד לא יכול להנחות את הערב?״

■ איש מקהל האלפים שמילא את היכל התרבות בעת הופעתו של הזמר **ג׳ו דאסן** לא ידע כי הזמר, שהוא בנו של הבמאי הנודע **ז׳ול דאסן**, מופיע כשהוא קודח וחומו עומד על שלושים־ותשע מעלות. דאסן המיקצועי לא רצה לאכזב גם את מארגני הקוקטייל שנערך לכבודו בגלריה 13 וחצי ביפו, השתתף בקוקטייל והיה האחרון שעזב את המקום.

■ מחזהו של **יהושע סובול** ליל העשרים, שהועלה על־ידי קבוצת שחקנים צעירים בתיאטרון חיפה, עומד להפוך בחודש אוגוסט הקרוב לסרט. הבמאי הצעיר **ינקול גולדווסר** כתב, יחד עם המחזאי, תסריט על־פי המחזה, והוא עומד לצלם את הסרט עם אותו צוות מקורי (כימעט) ששיחק במחזה, כשבמקומה של **ג׳יטה מונטה** תשתתף באחד התפקידים המרכזיים השחקנית **ליאורה ריבלין**.

■ הפתעה בלתי־נעימה ציפתה לצוות שחקני ההצגה קספר כשלאחת ההצגות, שהתקיימה במועדון צוותא בתל־אביב, לא הגיע השחקן **דאז סאלם**. השעה התאחרה והקהל מילא את האולם. כשהסתבר כי סאלם לא יגיע ולא ניתן לאתרו, צילצל טוכב א־הצגה, **אשר צרפתי**, אל הבמאי **מוטי סנדק**, וזה מיהר להגיע אל התיאטרון ולהחליף את השחקן הנעדר.

■ בנשף שאירגנה הנהלת קבוצת הכדורסל מכבי תל־אביב לאוהדיה במלון הילטון בתל אביב, שילמו האוהדים 1200 ל״י לזוג תמורת הכבוד. הפתיע מנחה הערב, מני פאר, שאמר: „מכיוון שאני מופיע פה הערב בהתנדבות, אני מרשה לעצמי לספר לכם שאני בעצם אוהד של הפועל תל־אביב.״

לימור שריד מי שהיתה מלכת־היופי של ישראל וסגנית מיס תבל לשנת 1973, היא כיום סטודנטית לרפואה ברומא, נשואה לאיש־עסקים ישראלי ואם לתינוקת. בד־בבד הפכה לימור אחת מדוגמניות־הציור הפופולריות ביותר, ופניה היפים ניבטים מעשרות תמונות־שמן המוצגות במיטב הגלריות באירופה. אחד מנסיכי־הנפט הערביים, מחמוד טאיף, רכש את תמונתה שנמכרה במכירה פומבית בלונדון. כשנאמר לו כי הבחורה ישראלית, השיב: „אני נלחם בגברים ישראלים לא בנשים.״

מנחם בגין היה אורח־הכבוד בתערוכת הציורים של הצייר אנדריי קילצ׳ינסקי, אחד משני הישראלים שהשתלטו ביום־השואה על בניין שגרירות גרמניה בתל־אביב (משמאל). התערוכה נערכה בגלריה של יעל זאבי, רעייתו של אלוף (מיל.) רחבעם זאבי, שהסבירה: „אני רחוקה מלהזדהות עם המעשה שלו. גאנדי נתן לאנדרי באבי־אביו על מעשהו. אך אני עוסקת באמנות, וזה לא שייך.״ אנדריי עצמו טען, כי הזמין את בגין לפתיחת התערוכה משום שהיה האיש היחיד במדינה שטרח לשלוח לו עורך־דין. בתמונה נראה בגין כשהוא נצמד ללחיה של זמרת־האופרה אידה ורטהיימר.

גרשון גרא ידוע כאחד מאוהביה הגדולים של ארץ־ישראל. שנים ארוכות כתב ועיטר ספרים על תולדות היישוב. לפני כארבע שנים לקה במיספר התקפי־לב, וכריפוי בעיסוק החל מצייר. תערוכתו הראשונה, ובה ציורים מעניינים המבטאים את רוחה של ארץ־ישראל ואת יכסו אליה, הוא מציג בימים אלה בגלריה ביפו. בתמונה: גרשון גרא מראה לילדיו, עודד ודיטה, ציור של אחד הצנחנים כובשי ירושלים. תת־אלוף דני מט, מפקד הצנחנים הנודע, שנכח בערב הפתיחה של התערוכה, ניגש אל התמונה וזיהה את החייל בשמו.

לאנשים הנכונים!
777
הברנדי הלאומי שהוא בינלאומי.

כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

אנשים

■ אחרי ששוטט בשווקים ובעיירות הפיתוח כדי לעשות נפשות וקולות לתנועתו, הגיע אלוף (מיל.) **אריק שרון** ביום השישי האחרון לסיור בחירות גם ברחוב דיזנגוף בתל־אביב, כשהוא מלווה בחברת רעייתו, **לילי**. בין השאר התייצב אריק גם בקפה שולטן ברחוב פרישמן, בו מתרכזים ביום שישי כל שמאלני העיר. הצהיר אריק בביטחון: „באתי למקום בו יש לי הכי הרבה תומכים!"

■ אחת שסיסמת בני התנועה הקיבוצית „די לבכות בארץ הזאת" לא עשתה עליה כל רושם היא **אביבה יופה**, רעייתו של הח"כ לשעבר **אברהם יופה**, שתקופת כהונה אחת בכנסת (מטעם הליכוד) הספיקה לו כדי לא לרצות לחזור אליה. אמרה אביבה: „זה נכון שמספיק לבכות בארץ הזאת. מי שרוצה לבכות — שיסע לאמריקה!"

■ **שמואל פלאטו־שרון** נתגלה כמעריץ נלהב של הצייר **יגאל תומרקין** לפני למעלה משנה, בעת שביקר בתערוכתו הראשונה ברמת־גן, ואף ציין כמה מילות התפעלות בשבחו בספרו המעלית. אשתקד רכש ממנו שלושה רישומים, שמצאו משכן כבוד בחווילתו בסביון. לפני שבוע הגיע פלאטו־שרון לבאר־שבע, כדי להיות נוכח בפתיחת תערוכתו השניה של יגאל גמיר, בגלריה לירן. הפעם רכש ציור־שמן גדול הנקרא „בדרך חזרה" (מסידרת מלחמת יום־הכיפורים), המתארת חייל הנמלט מהתעלה, ותרם אותו למועדון „בית הלוחם" של נכי צה"ל, באפקה.

■ לעומת בעלה, נתגלתה **אנט פלאטו־שרון** כחובבת רישומי־עירום נלהבת, ורכשה את „ההשתקפות", אשה יפה בעירום מול הראי. הצייר הגרוּגש בן ה־26 ניסה את כוחו בשיחה בעברית עם האורחת היפהפיה, אך זו הפתיעה אותו כשאמרה: „נו, בוא נדבר אידיש. זה הולך לי יותר קל". היא גילתה, כי אמנם היא מתקדמת בלימוד העברית, אבל אידיש היא „תפסה" במהירות מחמותה, גב' פלאטו, שהגיעה לישראל מצרפת, ומתגוררת יחד אתה. על צווארה של אנט מתנוסס בימים אלה תליון־ענק מזהב, משובץ בעשרות יהלומים באותיות „פש", שבעלה העניק לה כשי, על עזרתה במסע הבחירות שלו לכנסת.

יהודה ברקן וראובן בר־יותם, שני כוכבי הסרט הישראלי „בוא נפוצץ מיליון" באו בשבת האחרונה לקולנוע „חן" בתל־אביב, כדי להיות נוכחים בהצגת־הבכורה של סירטם, בו הם מבצעים שוד במטרה לעזור לפתור בעיות של שכונת־עוני. הצופים שכחו כי המדובר בעצם בשודדים ומעריציהם הרימו אותם וצעקו: „ברקן ובר־יותם לכנסת!"

מיגל הגיטאריסט המעולה, היה אחד האמנים הרבים בערב למען מחנה שלי שהתקיים בביתם של שחקן התיאטרון הקאמרי יוסף כרמון ואשתו אסתי. בערב זה הופיעה גם קבוצה של שחקנים מתיאטרון חיפה וביניהם אילן תורן, אילן דר, סנדרה שדה, עזרא כפרי ומוני מושונוב, שקראו שירים והופיעו בקטעים מתוך „ליל העשרים." ח"כ אריה („לובה") אליאב קרא קטעים מסיפרו „שלום", וגילה אלמגור הנחתה את הערב שבו הופיעה גם הזמרת שרה אלכסנדר. בהפסקה נאספו תרומות בקהל.

כך הם אומרים

פשיטה ישראלית על מונטה קרלו
* מה ההבדל בין חלוץ לפוליטיקאי?
* ומה מותר לנערה דתיה?

פרסומאים כמיעוט נרדף

הקאריקטוריסט קריאל גרדוש הוא „דוש", יוצא להגנת הפרסומאים מוכרי־המפלגות, ומנסה להסביר מה ההבדל בין הצגת־בכורה של מחזה לבין הבחירות:

תעמולת בחירות, בכל צבעי הקשת הפוליטית, אינה מכוונת אל האינטליגנציה המפונקת בלבד. אחר הכל, זו מספקת מנדאט אחד בקושי. אין זה אלא „עליתיזם" מתחסד לזלזל בבעיות המורכבות, העומדות בפני מטה בחירות מצוי של מפלגה מצויה הכולל את איש הפרסום המזיע, ששתי כימים אלה על גלולות מריץ והרגעה.

כמובן אין צורך לרחם עליהם. זה עיסוקם ומקצועם. יחד עם זאת, הבה נהיה כנים עם עצמנו. האם אנחנו, חכמים ונבונים שכמונו, — אלה שמזדעזעים למראה מודעה או סרטון הפוגעים בחושינו המעודנים, — האם יכולנו לעשות זאת הרבה יותר טוב? יד אל הלב! האם פשוט כל כך לנסח טקסט, להפיק קטע פילמאי ש„מדבר בכל השפות", אל השכל ואל הרגש, מובן ומשכנע לגבי רוב שכבות הציבור, פועל ביעילות בסבך התרבויות, הרמות, הדרישות והציפיות.

אז הם נכשלים לרוב. בעיקר, אצלנו. אז מה? האם עלולים להצליח פה ושם. ימים קרובים יגידו.

(מעריב)

חנויות לממכר פוליטיקה

ריבוין של המפלגות והרשימות הרצות לכנסת והתעמולה הרדודה שלהן, גרמו לדוד שחם לקבוע מה בין חלוציות ובין פוליטיקה לשמה:

בדיחה אנטישמית טוענת, שכאשר גוי רוצה לפתוח חנות חדשה, הוא שואל תחילה איזו סחורה כבר מוכרים בסביבה, כדי לפתוח חנות לממכר סחורה אחרת, שעדיין איננה נמכרת בה, ואילו יהודי שואל מה כבר נמכר כאן ופותח חנות נוספת לממכר אותו דבר עצמו. אינני מאמין שאפשר להעיד על השתקפותו של אופי לאומי באופן פתיחתן של חנויות חדשות, אבל אני בטוח שיש כאן תיאור נאמן למדי של ההבדל היסודי בין חלוציות ובין פוליטיקה.

חלוץ הוא אדם השואל את עצמו מהם הדברים הצריכים להיעשות ואין אחרים עושים אותם — והוא מקבל על עצמו לעשותם. פוליטיקאי שואל מה אחרים עושים ואומרים (בעיקר אומרים) — וממהר לומר בדיוק אותם דברים.

(ידיעות אחרונות)

התעלמות מערבים

החגיגות לציון עשור לאיחוד ירושלים היוו הזדמנות מצוינת לעסקנים שונים לספר לציבור, מעל דפי העיתונים, מה נעשה במשך השנים בעיר המאוחדת. על מה שלא נעשה — עמד יהודה ליטני, כתב לעניינים ערביים במאמר שכותרתו: „מעגל סגור של בעיות".

בבולמוס העשייה של עשר השנים האחרונות, התעלמו הרשויות הישראליות כמעט כליל מההיבט הערבי — האנושי והלאומי. לצורך תשלום מע"מ, הסוחר הערבי הוא בעיני השלטונות הישראלים ישראלי לכל דבר, אולם אם הוא מוחה על כך, שובת וסוגר את חנותו, לא מהסס החוק הישראלי להפעיל נגדו דרכים שלא היה מעז להפעיל כלפי סוחרים יהודים. שוטרים מטלפנים או באים לבתיהם של הסוחרים ומאלצים אותם באיומים מוסווים לפתוח את החנויות. לעתים, מבלי להבחין בכך, מגלים השלטונות בישראל יחס דומה לערביי ירושלים המאוחדת ולערביי השטחים המוחזקים. אין פלא לכן, שאותם ערבים חשים עצמם כחלק אינטגרלי מהשטחים המוחזקים ולא מירושלים המאוחדת.

(הארץ)

חוויה דתית

על פרשת הסטודנטית (מאוניברסיטת בר־אילן) איה ויינריב, שלמרות שהשתחררה מצה"ל „מטעמי דת" לא היססה להופיע בבגד־ים בתחרות מלכת־היופי (העולם הזה 2069) מגיב יו־יו, המדור הסאטירי של חותם:

„אמנם זה לא מקובל שבחורה דתית תופיע בתחרות שכזו, אבל רק משום שהחברה דורשת שבחורה דתית לא תעשה זאת, החלטתי לא להחמיץ את החוויה", במילים פשוטות ואמיצות אלה, נימקה איה החולונית את הופעתה בבקיני בתחרות מלכת היופי האחרונה, וזכתה להסכמתו הנלהבת של עורך יו־יו וחבר מרעיו.

אכן, אך צביעות וצרות־מוחין היא לחשוב, כי נערה דתית, שומרת מסורת, ממשפחה חרדה, אי־אפשר לה שתטעם מפעם לפעם מחוויות החיים ה„שמורות" לבנות חופשיות בלבד. נהפוך היא. אין קושי רב להיות נערה דתית, מסוגרת בד' אמותיה, בחברת משפחתה וידידיה הסוככים עליה מפני כל השפעה חיצונית מזיקה. להיות נערה דתית שאינה מהססת לחוות מדי פעם את מנעמי העולם הגדול, ועל אף זאת להמשיך ולדבוק בעקשנות ובמסירות אין קץ בהשקפת עולמה הדתית, זו גדולה שאין למעלה ממנה.

למשל, להצטלם בעירום כ„נערת החודש" של שבועון ספרותי מסויים, לעשות סקי־מים בשבת על הכנרת, לאכול סטייק לבן אצל ז'אקו. לככב בסרט פורנו. נערה דתית העוברת את כל החוויות הנוראות הללו ונשארת דתית — כל הכבוד לה. ויש עוד חוויות.

(על המשמר)

לא נעים

כל העתונים ממשיכים לספר את פרשת גניבת האורניום, אותה מייחסים לישראל. אבל הרושם הנוצר הוא שאינם לוקחים את העניין ברצינות. הסטיריקן ב. מיכאל קובע: לא נעים, אבל לצורך יצירת תדמית חיובית, אנחנו בוחרים במבצעי־ראווה לא־כל־כך חוקיים.

ההרגל הזה הוא עתיק־יומין. הוא החל כבר בשנת 1959, כאשר במבצע מבריק נחטף אדולף אייכמן והובא ארצה לתת את הדין על מעשיו. חלפו שבע שנים, ולארץ הגיע בלהטוט שובה־עין מיג 21 עיראקי אחד, כדי להעלות את המוראל ואת המידע. העולם כבר החל למחוא כפיים בהיסוס.

בשנת 1968, התרחש — כך טוענת העתונות הזרה — מבצע האורניום. מבצע „עוקץ" (ואיזה עוקץ...) מרשים ומושלם, אשר רק עתה מעורר את תדהמת קהיליית העמים. סוף 1968 — ספינת שרבורג נעלמת בשרוול הקסמים הישראלי, ומוציאות את קהל־האוהדים מדעתו מרוב התפעלות. שנת 1970, והראדאר הסובייטי מונף אל־על באקרובטיות וירטואוזית, ונוחת נחיתה רכה בהיקנו. העולם עוצר את נשימתו, וצועק „עוד פעם!"

ישראל נענית להפצרות העולם, ובשנת 1971 מגיעים ארצה מסמכי־המיראז' בהסותו האדיבה של מר פראונקנכט. קהל האוהדים ממש משתגע.

ועכשיו, כאמור, מתפוצצת פרשיית האורניום. יש להניח, במידה גדולה של סבירות, כי התרחשו עוד אי־אלה מבצעים הוליוודיים אשר בבוא העת יפחתו שאגות הן־וחסר מהעולם העיוין.

למען האמת, כלל לא אתפלא אם יתברר מחר כי חוליית פושטים ישראלית נועזת, פשטה על הקאזינו במונטה־קרלו, ובמבצע מבריק רוקנה את הקופות כדי לממן את מבצע חטיפת היהלומים, שמכירתם במקאו הביאה מיליוני דולרים חיוניים לקופת משרד־הסעד המדולדלת.

(הארץ)

פסוקי השבוע

- **עזר וייצמן**: „ברור שבקואליציה אחד הולך לקראת השני. תלוי מי הולך מחצית הדרך ומי יותר."
- **גולדה מאיר**: „בממשלה לא יושבים גאונים."
- **שר המשטרה, שלמה הלל**: „כשם שאין אף מטוס מקורקע, צריך לשאוף לכך שלא יהיה אף נער מקורקע."
- **שר־הבטחון שמעון פרס**: „אני מעדיף להיות אריה בעור של גדי מאשר גדי בעורו של אריה. לא הייתי נץ, אינני עתה יונה ואפילו לא פרס על שמי."
- **הרמטכ"ל רב־אלוף מרדכי („מוטה") גור**: „איך תזכור אותי ההיסטוריה? נשאיר זאת להיסטוריה."
- **בית־הדין של נטורי־קרתא**: „אין לך חילול השם גדול יותר מהשתתפות בבחירות לכנסת, אשר כולה מבוססת על חוקי עובדי כוכבים ומזלות."
- **הנס זינגר**, סנדלר מרעננה: „נעל של צנחן לא הולך בנשף ריקודים; צבא לא הולך בפוליטיקה."
- **הרב הראשי שלמה גורן** לשופטים במשפט הרב לוינגר: „מותר לי להגיד מה שאני רוצה. אתם לא חייבים לשמוע."

ימים אחדים לפני חגיגות העשור לירושלים שחוברה לה יחדיו, ישבו אחדים מרעיו של הכותב — וביניהם קו"ף נו"ן (המוכר זה מכבר) ושי"ן גימ"ל, ד.צ. וע.א., י. ב־ר ומ. נ־ס, אמ"ש ועצ"ב ועוד אחדים מיקירי העיר לעתיד לבוא — ודנו בענייני תכנית חדשה ורבת־מעוף אשר גם הרצל המנוח היה נעלב במקצת לשימעה, ואומר בספקנות „תגידו, על מי אתם הולכים להתעווז, הא?"

ערב. הברושים איוושו ברוח הערביים, וב"מ מזג עוד אקסטרא־פיין וש.ד. אמר „מאאאתיים", וריח אורנים עמד באוויר, וסקנדינאבים מקולפים אכלו בייגלאך בלי זעתר, וגזענים ביישנים נחפזו לשמן את עוזיהם, וערבים עייפים חיכו לאוטובוס שיחזיר אותם לכפר, וסופר אמריקאי רשם בפינקסו הערות נוספות בקשר לחיבורו „ירושלים — ומה הלאה."

ובאותו ערב קיטשי ובנאלי שירד על העיר, קמה לראשונה התנועה אשר רבות עוד ייכתב אודותיה בספר דיברי הימים: התנועה לבינאום ירושלים, שהכותב רואה לעצמו חלק צנוע בעיצובה. אתם עוד תיראו: אם תירצו, זה לא יהיה סתם דאווין.

התנועה לבינאום ירושלים

(טיוטת חזון)

מגילת יסוד

● ירושלים רבתי מכריזה בזאת על ניתוקה ממדינת ישראל, ממדינת ירדן ומכל יישות מדינית אחרת, ורואה את עצמה, החל מרגע זה, כעיר בינלאומית אקס-טריטוריאלית, בחסות האו"ם.

● כל האזרחים הגרים בשטח שיוגדר להלן (סעיף ג') ומקום מגוריהם המצויין במירשם התושבים הוא ירושלים, יהיו אזרחי העיר הבינלאומית, וישאו את דרכוניה אשר יהיו דרכוני או"ם. אחרים יוכלו לבקר בעיר לאחר שיצטיידו באשרות תייר מתאימות.

● גבולותיה של העיר הם גבולות ירושלים רבתי (ר' מפה). הגבולות יהיו סגורים, ונתונים לפיקוח ולשמירת חיל האו"ם. שתי נקודות מעבר, האחת בגשר מוצא והשניה בעיזריה תקשרנה את ירושלים עם שכנותיה. הקשר עם שאר העולם יתבצע בדרך האוויר.

● העיר הבינלאומית תהייה חופשית ממסים ומכסים. מקור הכנסותיה יתבסס על חקלאות (גידולי גראס, אשר יוברח למדינות השכנות), ותיירות.

● המוסד העליון של העיר יהיה העיריה, ובראשה יעמוד ראש עיר שיבחר ע"י המייסדים בבחירות שרירותיות ומוחלטות.

בטחון

התפקידים הבטחוניים יתבצעו ע"י פינים מחיל האו"ם. אלה יפטרלו לאורך גבולות ירושלים וישכבו מארבים באיזור הקסטל, כדי למנוע הסתננות תל־אביבים ואחרים. תושבי העיר עצמם יהיו חייבים בשירות מילו־אים בלבד, במשך חודש בשנה. מיד עם הקמת העיר, יעברו יוצאי הצבא הסבה חילית. כשליש מן התושבים יעברו קורס פרשים ויוצבו לחיל המישמר של בניין

מפת העיר

העיריה. ושני השלישים הנותרים יקבלו שיעורים בכלי נשיפה, בתופים, במצילתיים, בחלילית ובמשולש, לצורך הרכבת תזמורת עירונית נאה ומגובשת אשר תערוך מדי יום מסדרים ותהלוכות מככר־ציון לבית ראש־העיר.

כלכלה

עם פינוי מוסדות השלטון הישראליים, ייפתח בבניין הכנסת קאזינו לשבע־פי־שלוש, הגדול מסוגו בעולם. קריית הממשלה שתתפנה מיושביה תשופץ ותשמש כ־בתי־מלון למהמרים ולתיירים. שדרות רופין עד עמק המצלבה יוארו בניאונים יום ולילה ולאורכם יוקמו מאות בתי הימורים נוספים. נמל עטרות יוכשר לנחיתת מטוסי ענק.

תוצר החקלאות היחיד יהיה גראס לייצוא, אשר יגודל בפריפריה כגידול פאלחה, ובעיר עצמה כגידול שלחין. הגראס יעובד, יוברח ויימכר לישראלים במחירים מופקעים. כל מגדל גראס, קמעונאי או סיטונאי, יזכה בתמריץ לכל דולאר־יצוא, על פי שער שייקבע ע"י ראש־העיר.

פנים והגירה

עקב שיעורו הגבוה של התוצר העירוני, לא ייגבו כל מסים מאזרחי העיר. לפספורט ירושלמי יהיו זכאים כל העונים על דרישות סעיף ב' במגילת היסוד, וכן ילודים אשר יוולדו בשטח השיפוט העירוני. כדי למנוע „נישואי פספורט" הוחלט כי כל המתחתן עם אזרח זר, אזרחותו הירושלמית פוקעת והוא מגורש לשפלה. לנשים בין הגילים 15—19 תותר שהייה חופשית בעיר ללא אשרה, ועליהן יחולו כל הזכויות והחובות של שאר האזרחים, כולל נישואין. טקסי נישואין וגירושין ייערכו בפני ראש־העיר.

אדמיניסטרציה

את העיר הבינלאומית ינהל ראש־העיר המיועד ו־מנהיג התנועה, מר דודו ראש העיר (המכהן כיום כסגן ראש העיריה לענייני לילה).

לאור הבעיות המינהליות הנובעות ממינוי זה, ייפתחו משרדי העיריה לקהל בשעה חמש אחה"צ וייסגרו בשעה ארבע לפנות בוקר.

חינוך ותרבות

בכוונת אבות העיר לאפשר לכל קבוצה דתית ואתנית לברור לעצמה את עיקרי פעילותה התרבותית והפולח־נית. עם זאת לא תסכים התנועה כי מקומות כמו הכותל המערבי או מסגד אל אקצא ישמשו אך ורק לצרכי פולחן. בשעות הערב, עם סיום התפילות, תשמש רחבת־הכותל כבית־קולנוע קיצי, ועל הכותל יוקרנו סירטי איכות כ„אוקלהומה", „צלילי המוסיקה", „ד"ר זיוואגו" ועוד ועוד. בכיפת הסלע ייפתח פאב. בשאר בתי הקולנוע בעיר יוקרנו סירטי פורנוגראפיה בלבד. לילדים יוקרנו סירטי פורנוגראפיה לילדים.

תחנת הרדיו תשדר בשני ערוצים: א' וג'. ברשת ג' תשודר מוזיקה בעוד שרשת א' תשדר שתיים־עשרה שעות ביום תכניות לחקלאי, כדי שמגדלי הנפאס יוכלו לעמוד על החידושים במקצוע, על המזיקים, על טיפולים, ריסוסים והוראות־שיווק.

גם בטלוויזיה יקרינו תכניות חקלאות. את השאר ניתן לקלוט מירדן. הטלוויזיה תהיה מסחרית, ובין לחקלאי לחקלאי תהיינה פירסומות למכבסת מוך, למוניות נשר, לגראס, לכל־בו שוורץ ולמעין שטוב.

מדיניות חוץ

התנועה לבינאום תיזום תקשור קשרים עם כל מדינה שתכיר בה. אם תפסיק מדינת ישראל את מסע ההשמצה כנגד ירושלים ותימנע מליזום תקריות־גבול באיזור בית־זית, תסכים ירושלים לקשור קשרים מלאים עם תל־אביב, ואף תציב לתפקיד השגריר פקיד ותיק ומנוסה כטדי קולק או סופר בעל שיעור קומה שאת שמו לא נוכל להזכיר.

מישפט

בכדי להחזיק את האוכלוסיה קצר, תיאסר בכל רחבי העיר אחזקת חרדל ושימוש בו. מריחת חרדל תיחשב לעבירה פלילית והסוחרים בחרדל ובקטשופ יישפטו לתקופות מאסר ממושכות. ראש העיר ינהל אישית את מערכת ההסברה נגד התבלין המגעיל.

אוייבים

אין לירושלים כל אוייב חוץ מן הפרודניה המכלה את יבולי הגראס ומחבלת בייצור ובייצוא. עירית ירוש־לים תעשה כל שביכולתה להדביר את הזחל המזיק

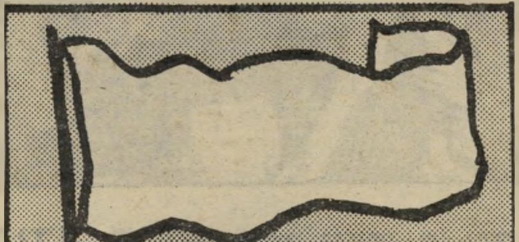

דגל העיר

והמסית, ואף תיפתח במיתקפת הסברה ובריסוס מטא־סיסטוקס 12 סיסי לליטר, כנגד הפרודניה. פרטים בלחקלאי. לא יהיה שום משא ומתן עם הג'וק הנ"ל.

דגל

ההצעה המקורית היתה כי דגל ירושלים יהיה לבן כשלג. לאחר דיונים ממצים הוחלט כי הצבע הלבן אינו פראקטי ונוטה להתלכלך. על דעת רוב המייסדים ובאישור ראש העיר הוחלט כי צבעו של הדגל יהיה בז'.

הימנון

מנגינת הפתיחה והסיום של לחקלאי.

פרופיל נפלא

מיכלית — ילדה אמיתית

בגני־הילדים הנוצצים, נוטפי הזוהר הסינתטי, סירבו לקבל את מיכלית. בגנונים האכסלוסיביים, עם בובות ה־פלסטיק, שנאו אותה ממבט ראשון. ב„מבט שני" המלוקק ללא הופיעה מעולם. היא לא הטיפוס שלהם.

כי מיכלית היא ילדה אמיתית, לא בובה ממותקת סאכארין העוצמת עיניה ופועה לציוצי חלילי הזוהר ה־מפוברק.

חיוך קטן ואובד של ארץ־ישראל האבודה

חיוכה הקטן, המחוספס, האנושי, הבלתי־אמצעי, מטביע על הסביבה הפלסטית הדביקה חותם אישי חמים ונעים, מקורי, ארץ־ישראלי מאד.

כל פטישי־הפלסטיק החגיגיים, כל השנות־טובות עם הזהבים, אינם שקולים כנגד הופעתה הצברית האותנטית, עם פשטות כובשת המייצרת סביבה, בכל גנון וגן, ערגת־געגועים כמעט מיסטית אל נופי העבר הארץ־ישראלי ודמויותיו.

חיוך אחד של מיכלית, מבט מרושע או משועשע אחד, אינטואיציה קצת יותר רוגעת, הבעת־פניה, האווירה שהיא משרה סביבה — נחרטים במעמקי חוסר־התודעה הקולק־טיבית יותר מכל הילדות השמנמנות ורודות הלחיים והש־למות בעגלות אמותיהן הפלסטיות. שיחה איתה, חיוך קטן וארוך שלה, מסוגלים לתרום תרומה רבת־משמעות לעיצוב תמונת־העולם הישראלית.

ילדה עם מטפחת מול ילדה מטופחת

דמות נשית של ילדה מסוגלת ליצור מישקעים כבדים יותר מדמות ילדותית של אשה, מפני שרמת ההזדהות איתה היא מאיכות שונה, הקשורה איכשהו עם נופים.

נוף משתרע על־פני אדמה, ואדמה היא היולדת כל חי — ויולדת תמיד יולדת ילד, או ילדה.

הילדה הישראלית היא נוצצת, סטרילית, סאכארינית, מטופחת, מאולצת. קשה להבדיל בינה לבין רבבות ילדות אחרות, נוצצות כמוה, ההולכות כמוה לרבבות גנונים ברחבי העולם. המשורר הקדמון לא היה כותב עליה שיר־שירים חדש.

מיכלית, במטפחת או בלעדיה, נשארה כשריד מוזיאוני, נודף ניחוחות ארץ־ישראליים קדומים.

מילים יפות שקועות בשיברי זיכרונות ציבעוניים

מיכלית, שקיבלה את שמה הצברי מן המיכלית שעליה נהג אביה לנהוג, היתה כימעט בת שנה כשעזבו הוריה את ירושלים וירדו לשפלה. אך בכל זאת, הרחק מן ה־פאסטורליה ההררית, הותירה בה ילדותה בירושלים מיש־קעים ברורים. הם ניבטים כיום בדמותה, במראיה החיצוני, עם הפשטות הטיבעית שלה, חסרת הגינונים, עם היעדר היחס לכסף, ועם הרבה הערכה לאדון קופ מ„טעמון", לדודו ראש העיר, למונשיין, לכולם.

הופעתה החזירה, בניבכי תודעתנו, לגיטימאציה לאיכות ישראלית אחרת, שאבדה עם השנים, פשוטה, טיבעית, נעימה, נקייה מחיקויים, נטולת זוהר מפוברק. האימפאקט של המיפגש איתה יוצר בתודעה הישראלית הקולקטיבית דימוי חברתי שונה מן המקובל. המוקרן מן המראה החיצוני שלה, מהופעתה, והמחזיר לתחיה את ארץ־ישראל האבודה, זו שלא נותרו ממנה יותר מאשר מילים יפות, שקועות בשיברי זיכרונות ציבעוניים.

בגנון הישראלי המטופח, עם ארגז־החול הפלסטי וה־בובות הסינתטיות, מיכלית היא ריחוף מבעד לממד הזמן אל יפי נעורינו הקולקטיביים.

אכלתי עם פלסטינים

המיסעדה ממוקמת בתוך גן נפלא, מאחרי חומת־לבנים לבנבנה, בין אלפי דקלים יפהפיים. על החומה שבכות־שבכות פיתוחי־עץ אמנותיים, ועליהן משגשגות גפנים מסוקסות, ובינותם מטפסים ורדים בצבע השושן ושושנים בצבע הוורד. הפאטיו מרוצף באריחים מתומנים, מאויירים בציורי אגדות ציבעוניות, ועל הקירות קרמיקה תכולת־ים ושיש ירוק־עין, שזורים ערבסקאות יפות־מבט.

כמנה ראשונה הזמנתי סרטני ים־תיכון ברוטב המקום. הסרטנים הוגשו מפעפעים בתוך צלחת־חרס זהובה, מקו־שטת בדמויות עממיות, כשרוטב חמאת־הגמלים, המתובלת בשומיות מקומיות חריפות ומתוקות, עדיין מבעבע. מצוין.

בן־זוגי הפלסטיני הזמין כפתיחה „פירות־ים" (fruits de mer), שהוגשו עטורי קוביות־קרח משושות בתוך קליפת גזע־דקל יפהפה.

„הנעמו לך הפירות?" שאלתי בצרפתית.

המלצר תירגם לערבית, בן־זוגי הפלסטיני ענה בערבית, והמלצר תירגם חזרה לצרפתית.

„ערבים לחיך," חייך הפלסטיני בהנאה גלויה.

„גם הסרטנים טעימים להפליא," עניתי במתינות.

כמנה עיקרית הזמין בן־זוגי הפלסטיני דג דקר (לוקוס), מטוגן בשומן כיבשי־ים ועלי־שום מאודים, ואילו אני ביקשתי דג לוקוס (דקר) צלוי באשכוליות מושחמות, צימוקי־הרים ושקדי־מרק פירחוניים.

הדג היה צלוי במידה הנאותה בדיוק, והעובדה שניצלה על גחלי־רתמים הוסיפה ממד של קלילות עליזה לטעם המריר־מתקתק המופלא. משובח.

„ערב לחיך," ציינתי בסיפוק באוזני בן־זוגי הפלסטיני, כשאני מחייך בהנאה גלוייה.

„גם הדג שלי טעים להפליא," ענה בן־זוגי הפלסטיני וחייך אף הוא.

לגמנו עוד מעט מהיין הלבן המקומי „פנתיאון" (פ"א רפוייה), וחייכנו בסיפוק, במתינות, ובהנאה גלוייה, אם כי עלי להודות שהיין היה מתוק מעט לטעמי.

כאן אולי המקום לציין שבעיית מתיקות־היתר נובעת ממקור אחד — השמש. היא־היא הגורמת, בקרניה החמות, לריכוז סוכרי גבוה בעינבי היין. בשל כך קיים הבדל מהותי בין יין שהופק מענבים שצמחו במורדותיהם הדרו־מיים של ההרים, החשופים לקרינה ארוכה במשך היום, והוא מתוק יותר, לבין יין שנעשה מענבים שטיפסו ב־מורדות הצפוניים, שבהם אין החמה מכה בעוז, והוא מתוק פחות. בארצות תרבות, כצרפת למשל, תמיד ישאל אותך המלצר מאילו מורדות אתה רוצה את יינך.

אלא שבארצות חמות מיטשטש ההבדל הזה בין המור־דות, וכל סוגי היין מתוקים בהם יתר על המידה. ואכן, בעייה זו אופיינית לכל מדינות הים־התיכון ויוצרת „יישות ים־תיכונית" עצמאית, הנבדלת מכל ריעותיה ביינה ה־מתוק.

קינחתי בליפתן מעולה של צדפות־חוף מוקרמות ב־גבינת־כרישים במיץ לימון עסיסי. בן־זוגי הפלסטיני לגם תה־אצות ירקרק וריחני על טהרת מי־ים מתוקים.

לחצנו ידיים בסיפוק, ונפרדנו בהנאה גלוייה.

עוד ארוחה טעימה בדרך לשלום הנכסף הגיעה ל־סיומה.

המחיר: 442.85 מטבעות מקומיות. הניקיון: בסדר. השירות: ככה־ככה.

קובי ניב 3

ארוחה נהדרת

התנצלות המחבר

ידידי, רודפי־שלום וסתם ידידים, שואלים אותי לאחרונה מדוע, אחרי שנסעתי לארץ ערבית לשוחח עם פלסטינים על שלום, מדוע אני כותב רק על אוכל ואוכל ואוכל — — —

מדוע, הם מבקשים לדעת, מדוע אינך כותב על אנשים, על ההיסטוריה, על השלום.

הם מצחיקים אותי. כאילו שהם אוכלים אנשים לארוחת־בוקר, שותים היסטוריה כאפריטיף לארו־חת־הצהריים, ומקנחים את ארוחת־הערב שלהם במנה שלום.

הם מצחיקים אותי מאד. כי מה זה אנשים, מה זאת היסטוריה ומיהו השלום, אם לא אוכל.

כן, אוכל. היכולים אנשים להתקיים ללא אוכל? היכולה היסטוריה להתרחש ללא אוכל? היכול שלום להיווצר ללא אוכל?

לא. אין שלום ללא אוכל ואין אוכל ללא שלום.
האוכל הוא מהות השלום.
וחוץ מזה הייתי רעב.

סיפור חייהם ומותם של שניים מקורבנות אסון המסוק - וסיפורם של

שני לוחמים שהיו צריכים לטוס במסוק והורדו ממנו ברגע האחרון

היחידה שנמחקה

בבית-העלמין הצבאי ברחובות נפלה דממה כבדה. עשרות חיילים חובשי כומתות אדומות, מיוזעים, לא־מגולחים, יגעי־עיניים, ניצבו דום. נשים כלאו דימעותיהן לרגע. גברים כסופי שיער השפילו מבטיהם לרשא, שנרמס ברגלי האלפים.

בשער בית-העלמין הופיע ישיש חבוש כובע אפור מקומט, נשען על מקל, בעל זקן־שיבה ארוך, פנים מקומטים. שלושה חובשים מיהרו אליו, ניסו לתמוך בצעדיו המדשדשים לאורך השביל, לעבר חמש החפירות שנפערו באחת מפינות בית-הקב־רות. הוא ניער אותם מעליו, הוסיף לפסוע לאט כשהוא מטה ראשו מצד לצד.

לפתע פלחה צעקה מקפיאת־דם את די־ממת בית-העלמין. „איפה אתה, יא דודו? לאן הלכת?" זעק הישיש כשהוא ממשיך לצעוד, ומניף את מקלו מעלה. „איפה אתה, יא דודו?!"

זו היתה, בוודאי, גם תגובתם של רבים מתושבי רחובות שהכירו, שמעו או ראו אי־פעם את דודו כוכבי בן ה־27 מפקד פלוגת־הצנחנים שנפגעה קשות באסון ה־מסוק בשבוע שעבר. הישיש שזעק ב־בית-הקברות היה סבו, ששכל את בנו שעל שמו נקרא דודו, בקרבות מילחמת־השיחרור. דודו היה מפקדם של דויד בן־חמו מיקנעם, של מנחם מכפר־סבא, של שבתאי מירושלים ושל כל שאר הלוחמים, אשר תעלומת מותם הנורא מעסיקה בימים אלה מומחים רבים בצה"ל.

אחד־אחד ליקט את הנערים מאוהלי הטרום־טירונים בבסיס־קליטה־ומיון. ה־עובדה שהיה יליד רחובות, שהוריו הגיעו היישר לשכונת שעריים על כנפי מרבד־הקסמים, גרמה לכך שיעדיף ללקט מבין המתנדבים לצנחנים בחורים אנשי רחו־בות, כאלה שהכיר או שמע עליהם. שיבעה מבני רחובות שירתו בפלוגה ב׳ בחטיבת הצנחנים, הפלוגה של דודו.

„הלכנו אחרי דודו"

ביום הרביעי האחרון, בשעת־צהריים לוהטת, היו בפינה המיזרחית של בית-העלמין של רחובות חמש חפירות מכוסות, עמוסות זרי־פרחים. קיבריהם של חמשת בני רחובות שנהרגו באסון. אח־דים מבני־המישפחות עוד עמדו ליד הקב־רים. שומר בית-העלמין כבר ניצב הכן לסגור את שער־הברזל שבפתח. בקהל המצומצם שנותר בלטו שני צעירים, חבו־שים כומתות־צנחנים, בידיהם רובי גליל והם מתבוננים דומם בקיברו של דודו. היו אלה שניים מבני רחובות, בני פלוגתו של דודו. ברגע האחרון ממש, שניות ספורות לפני שהמריא המסוק הורה דודו לשלושה מחייליו לרדת. יחד איתם ירד נווט, איש חיל־האוויר. „רדו מכאן מהר. חכו בשטח," הורה להם, והם מיהרו לגלוש מבעד לדלת האחורית של מסוק היסעור שמנועיו רעמו. בריצה מהירה נבלעו ה־ארבעה בתוך ענן האבק האדיר.

„אני לא יודע אם המזל היה למות, או להישאר בחיים," אמר אחד מהם בבית־העלמין, מול הקברים. „אני עומד כאן ליד הקבר של דודו, ולא מאמין שרק אתמול הוא עוד היה חי והציל לא בכוונה את החיים שלי. היום הוא מת, ואני לא יודע אם אני בחיים או לא." שעה ארוכה עוד ניצבו השניים ליד הקברים הרעננים. הם סיפרו על פלוגת הטירונים, בני מחזור מאי הנחשב כבעייתי. „כשירדנו מהמש־איות," סיפר אחד מהם, „בכניסה לבסיס־הטירונים של הצנחנים, הקיפו אותנו כמה

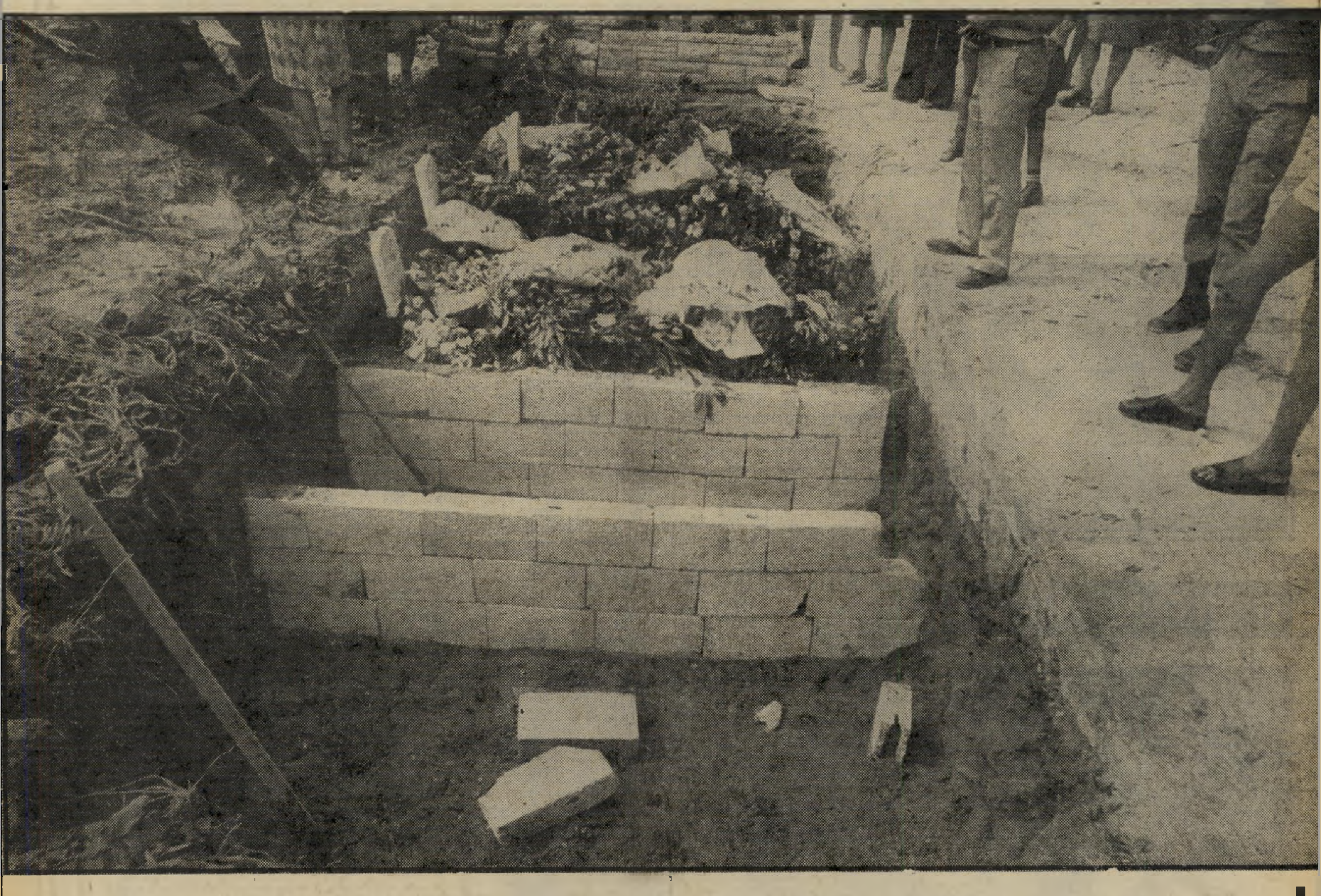

קבר־האחים של חמשת הרחובותים, שגוייסו על־ידי המ"ס־פ"א מרחובות

בנות משפחת כוכבי, מפקד הפלוגה שחייליה נהרגו באסון המסוק

רב"טים וסמלים והיה שם גם דודו, בדרגות־סרן קרביות.

„היינו בטוחים שאת המנה שלנו נקבל כבר באותו היום. לא משנה על מה. בצנחנים לא שואלים. היינו בני מחזור גיוס מאי. אבל לא. לא היו שום הפחדות, שום איומים, שום טירטורים מיותרים. הרגשנו בני־אדם, כי דודו דיבר אלינו כמו אל בני־אדם שווים. הוא היה המפקד, אבל אנחנו היינו בני־אדם בדיוק כמוהו."

הם עברו יחדיו מסלול ארוך ומפרך. שנה שלמה של טירונות שאינה נגמרת, של שמירות אינסופיות, מסעות ארוכים, טירטורים. ואסור היה לפצות פה, כי הנפל היה רב בלאוו־הכי. כמו בכל יחידת־צנחנים אחרת נותרו, אחרי כל הניפויים, הלילות הארוכים ללא שינה והסדרות הרבות והמתישות, צעירים. המבוגר בהם היה בן 19, הצעיר — צעיר ממנו בחודשים ספורים בלבד.

„היינו חבורה מגובשת. הלכנו אחרי דודו. הוא היה מפקד כמו בספרים הישנים על צה"ל," סיפר השריד השני, יליד רחובות, בעל פני ילד ועיניים שחורות, גדולות. „הצבא היה הבית שלו, החיים שלו. אנחנו היינו כמו ילדיו. ידענו שעליו אפשר לסמוך, והוא ידע שעלינו הוא יוכל לסמוך תמיד."

ואז הגיע התרגיל הגדול, גולת־הכותרת של האימון. סוף־סוף, אחרי כל התירגולים היבשים, הארוכים והמעצבנים, מבצעים הכל באש חיה, על באמת, כמו במילחמה. „בעוד שבוע עמדנו לגמור את המסלול, ללכת לקורס מכי"ם ואחר־כך להתפזר בכל החטיבה, או ללכת לקורס־קצינים," המשיך הצנחן בעל פני הילד. „צבט לי בלב כשדודו הצביע עלי וצעק, כשהוא מנסה להתגבר על רעש מנועי היסעור, לרדת מהר. אחר־כך חשבתי שבעצם אני עייף, ולא יזיקו לי כמה שעות מנוחה, ואולי שינה. פיתאום, הכל מסביב התפוצץ. חשבתי שהאוזניים שלי נהרסות. התחלתי לרוץ לכיוון הפיצוץ. זה היה המסוק. חלקים ממנו וחלקי־גוויות עפו באוויר. זה היה נורא!"

הם ניצבו ליד הקברים, נאבקים לכבוש את דימעותיהם, בוהים בעיניים נוצצות בשלט הקטן שעליו התנוסס השם דויד כוכבי. „אבל קראו לו סרן דודו," מילמל אחד מהם.

„אני עייף מדי"

היו ניצולים נוספים. צעירים החבים עתה את חייהם לגורל העיוור ולדודו, המפקד השחרחר, בעל הרי"ש הגרונית שהסגירה את מוצאו התימני. סגן־מפקד־הפלוגה סירב לבקשתו של דודו שישתתף בתרגיל.

„תראה, אני עייף מדי. עוד ארבעה ימים אני משתחרר. אין לי שום חשק להשתתף בעוד תרגיל," אמר יוני, הסגן, לדודו. המ"ם־פ"א מתולתל־השיער ושחור־העיניים לא הבין את סגנו, שהיה צעיר ממנו בשש שנים. „אתה לא מוכן להתנדב לעוד תרגיל אחד בשביל הצבא?" שאל אותו. לבסוף נכנע. יוני נסע לבסיס הקליטה והמיון שם השתחרר, חזר לביתו, ועוד לפני שהספיק לישון כהלכה אחרי השירות הצבאי הארוך, הודיעה לו הפקידה הפלוגתית על דבר האסון.

הפקידה הפלוגתית, שלא נשברה בכל לילות החיפושים המפרכים והביקורים בבתי ההורים, הודיעה גם לצנחן נוסף, בן 19, איש הפלוגה, על דבר האסון. „תפסתי את הראש בשתי הידיים," סיפר הצנחן בלחש, בביתו של אחד הקרבנות. „יצאתי ליומיים, כחבר ועדת־העלון של הפלוגה, כדי לנסות לגייס כסף למימון מסיבת־הסיום שלנו בשבוע הבא, מכל מיני מיפעלים שאימצו את חטיבת־הצנחנים.

„כששמעתי מה קרה, תפסתי את הטרמפ הראשון ונסעתי לבסיס. היו שם כל החיילים שלא עלו למסוק, נהגי־הנגמשי"ם, חיילי־המיפקדה. ישבנו באמצע הבסיס, ליד כל הקיטבגים, עשינו תל־אבנים, ובכינו. אני לא יודע כמה שעות בכינו, אבל בכינו הרבה."

בפיו של אותו ניצול היתה גירסה אחרת לסיבה שבגללה הורדו ארבעת החיילים מן היסעור, שניות אחדות לפני ההמראה. „לפחות שניים," סיפר, „הוריד אחד המ"ם־מ"מים.

ביום החמישי הקרוב עמדו לצנוח בחוף פלמח"ים. לא־מכבר עשו את מסע הכומתה המפרך, לאורך יותר ממאה קילומטרים, רק לפני חודשים אחדים צנחו בפעם הראשונה, למדו להפעיל את המקלעים והנשק האישי, העבירו את המאהל מגיבעה לגיבעה כמסורת אימוני הצנחנים. רק לפני שנה התגייסו לצה"ל. כולם ביום אחד, כאיש אחד. וכך גם מתו.

לוקי בכתה השבוע הרבה. היא חיכתה שנים רבות לדודו, בעלה שהיה מכור לצבא. הם הכירו עוד בתקופת בית־הספר התיכון. העובדה שהיא בת למישפחה שהגיעה לישראל ממיזרח־אירופה, ושדודו היה בן עדות המיזרח, לא הפריעה לה מעולם. אולי בגלל שמישפחת כוכבי היא מוסד ברחובות, עם סניפים בכל קצות העיר. שני דורות שעלו מתימן.

„הוא היה פייטר רציני"

הם נישאו כשדודו היה עדיין ב„צבא הראשון' שלו, כך קוראים בני־מישפחתו לתקופת שירותו הסדיר. „הוא היה פייטר רציני. איש־צבא בכל רמ"ח אבריו. הוא אהב את הצבא יותר מאשר את הבית," סיפרו עליו השבוע.

ובכל־זאת הלך ללמוד, אחרי שלוש וחצי שנים של אימוני פלוגות טירונים. ארבע שנים שקד הסגן במילואים על לימודי ההנדסה האווירונאוטית בטכניון בחיפה. לימודים מייגעים כשלוקי הנאה לצידו, חיה לבדה מרבית הזמן, מנסה להשתלב בעבודות שונות מחוץ לבית. אחר־כך נולד יואב, הבן, בעל עיניים שחורות ושיער חום וחיוך מקסים. דודו אהב אותו, אבל יואב כימעט שלא הכירו.

„הוא קרא לאביו דודו," סיפרו השבוע בני־המישפחה. קשה היה לספר לילד העליז, שלא הבין מה פשר „המסיבה הזאת שאמא עושה," שאביו נהרג. לאחרונה ראה אותו כשבועיים לפני האסון. בשבת שלפני האסון הגיע אומנם דודו לביתו שברחובות, אולם היה עייף וישן עד שבת בצהריים. לוקי ויואב יצאו אחר־כך לפיקניק עם ידידים ותיקים. „הוא טילפן אלי בשבת," סיפרו אמו של דודו, ימימה, גננת ותיקה ברחובות. „אמר שצריך לנסוע ל־

שיברי המסוק הפזורים: הזנב שנותר

אריאלי

בריטניקה לנוער.

האנציקלופדיה הטובה בעולם במהדורה עברית.

מעתה יכולים גם ילדיך לקבל תשובה מהימנה לכל שאלה, אינפורמציה עדכנית בכל תחומי התענינותם, עזרה מועילה בכל מקצועות לימודיהם.
כי כשהמדובר בידע, בלימוד, בידע כיצד ללמוד, בקניית השכלה רחבה — לילדיך מגיע לדעת הכל. במלים אחרות, לבנך או לבתך מגיעה אנציקלופדיה משלהם. אנציקלופדיה מהימנה, מוסמכת, מפורטת ומעודכנת.
עכשיו, בדומה למיליוני הורים כמוך ברחבי העולם, ביכולתך לתת להם אותה —"בריטניקה לנוער". המהדורה העברית של האנציקלופדיה הטובה בעולם מביאה לילדך את פרי־עבודתו של צוות אנשי מדע ורוח בינלאומי כשהוא מתורגם לעברית, משוכתב בהתאם לדרישות מערכת החינוך בארץ ומצטיין בערכים חשובים, שנוספו לו על ידי בכירי המלומדים במדינה.
היום גם לילדיך יכולה להיות בריטניקה מהודרת משלהם, ב־15 כרכים, באיכות הדפסה מעולה ובצבעים מרהיבים.
תן לבנך או בתך את כל מה שהם רוצים לדעת; רכוש עבורם את בריטניקה לנוער.
את האנציקלופדיה ניתן להשיג בכל סניפי "דבר" ובחנויות הספרים המובחרות ברחבי הארץ.

לכבוד
אנציקלופדיות (שיווק) בע"מ
רחוב החשמונאים 99
תל־אביב

אני מעוניין לדעת פרטים נוספים על
"בריטניקה לנוער" — ללא כל התחייבות מצידי.
שם משפחה ______________
שם פרטי ______________
רחוב ________ מס' בית ______ דירה ______
עיר ________ מס' טלפון ______________

הפצה:
ידיעות אחרונות דבר כתר

(המשך מעמוד 21)

תרגיל גדול, ונסע. אפילו בלי להגיד שלום ללוקי וליואב.״

ביום החמישי השבוע היו צריכים להיפגש. דודו עמד לצנוח בראש פלוגתו, בצניחה הסופית, במיפגן־הראווה לפני ההורים הגאים על חולות פלמחי״ם. גם לוקי תיכננה להיות שם, להביט בפעם המי־יודע־כמה בחופה הנפרשת מעל לראשו של בעלה, להזיל דימעה לכבוד הגיבור הפרטי שלה, ולקוות שיזכה בכמה ימים נדירים של חופש.

מהנדס־אווירונאוטיקה לא רצה להיות. אולי קצת, אבל אחרי מילחמת יום־הכיפורים, כשהחלו מתפרסמות בעיתונים המודעות הענקיות שקראו לו לחזור, הוא נענה, וחזר. אידיאליסט יותר, נמרץ יותר, בטוח בעצמו יותר. קיבל פלוגת־טירונים אחרי קורס המ״מ־פ״אים, והתחיל עובד איתם ועליהם, כדי להפוך אותם לחיילים מעולים, שיוכל לצנוח בראשם, כמו שעמד לעשות ביום החמישי השבוע.

„הוא ידע לבחור את החבר׳ה הטובים ביותר,״ אמר עליו אחד מעמיתיו בגדוד, מ״מ־פ״א צעיר וותיק. ובבקו״ם בחר מבין

„אתה עוד קטן ותמיד אני אוהב אותך מאוד. והדבר שאני הכי מאחל לך מכל הלב זה שכשאתה תהיה גדול כבר לא יהיה צבא ולא תצטרך לעבור את מה שאני עובר עכשיו...״

יוסי כילד יוסי פיזי, בהיותו בן חמש וחצי, בבית הוריו שגרו אז בגיבעת־המורה ליד עפולה. הוא היה ילד פיקח, שהתבלט בבית הספר. „הוא היה מלך הכיתה,״ סיפרה עליו אחת מחברותיו לספסל־הלימודים.

יוסי עם הוריו באחד הטיולים, שהירבה לערוך ברחבי הארץ. יוסי (עומד מימין, בשיער ארוך) כשלימינו אמו, מגדה, ואביו, דויד, מחזיק באח הקטן, זיו, כיום בן תשע. יוסי, לדיברי חבריו, היה בעל חוש־הומור מפותח והירבה להתלוצץ גם על חשבון עצמו. „מתים רק פעם אחת,״ אמר פעם.

המגוייסים הרבים גם ביוסי פיזי הגבוה והצנום, בעל השיער השחור והעיניים הכחולות העצובות. ההבעה הלגלגנית שעל פניו חיבבה אותו במיוחד על דודו, שתמיד אמר שאת הכל צריך לקחת בקלות. הוא אפילו הדביק ליוסי את הכינוי „מר אדיש,״ בצחוק, כמובן, ועם חיוך קבוע.

השבוע בכו גם בכפר־יהושע, שם מתגוררת מישפחת פיזי. יוסי שלהם נקבר ביום שבו מלאה שנה לשירותו הצבאי ושבו מלאו 42 שנים לאביו, דויד, איש־מושבות ותיק שעלה ארצה בגפו, אומץ על־ידי בני־מישפחתו של אריק שרון, התגורר שנים רבות בגיבעת־המורה ולפני חמש שנים עקר לכפר־יהושע.

רק לפני שבוע ישבה המישפחה יחד עם הבן בסלון הבית הצנוע שבמרכז הכפר. אז סיפר יוסי על שלושה מחבריו לפלוגה, שנכלאו ל־35 ימים אחרי שעברו עבירה בבסיס, באחת מן השבתות הרבות שבילו במחנה.

אחד מאותם כלואים, ששוחרר כדי להשתתף בהלוויות, לא הצליח לעצור בעד דימעותיו. „מזל כזה, איזה מזל,״ מילמל.

„עשינו מעשה של שטות באחת השבתות. דודו הקפיד על מישמעת, עוד באותו יום הוכנסנו למחבוש. למחרת נשפטנו על־ידי דודו. הוא הסביר לנו שדבר כזה מסוכן לעשות. ,אני לא שולח אתכם לכלא בגלל שאני חושב שעוד לא למדתם לקח,׳ אמר

יוסי הצנחן טוראי, לבוש מדים מאובקים, אוחז ברובה „גליל״ באחת מסדרות־האימונים המפרכות שעבר במיסגרת מסלול הפלוגה של הצנחנים, אותו עמד לסיים ביום החמישי במיפגש־צניחה לכבוד ההורים בחוף פלמחים, לפני קורס־המ״כים.

במישפט הקולקטיבי שערך לנו. ,אני רוצה שתלכו לכלא כדי שידברו עליכם, וכדי שטירונים אחרים יפחדו לעשות מעשים כאלה.׳

„אלינו הוא כבר הפסיק להתייחס כאל טירונים, והבטיח שנוכל לחזור לפלוגה אחרי הכלא ואפילו ללכת לקורס מכי״ם עם כולם. מי חשב שיד הגורל תעשה שבכך הוא יציל אותנו ממוות?״

„תמיד אני אוהב אותך״

„יוסי,״ סיפרו ההורים, „היה ילד שובב. כל חייו היה מעורב בתאונות. בגיל חמש נפצע בעינו. בגיל תשע נפגעו אצבעותיו, משרשרת של אופניים. בגיל 17 עף מטרקטור ונפצע בכל חלקי גופו. בגיל 18 חתך את ידו במשור. אני תמיד פחדתי מסוכות,״ אמרה אמו, מגדה. „אף פעם לא ישנתי בלילות חג־הסוכות. תמיד קרה ליוסי משהו בחג הזה.״ גם תחילת שירותו הצבאי עמדה בסימן של תאונות. בצניחה החמישית במיסגרת הקורס, נפגע מתרמיל מלא כדורים, ששוחרר מידי אחד מחבריו שצנח אחריו. חופת המיצנח שלו התקפלה והוא צנח ארצה כבובה מגובה של כ־20 מטרים, נפצע קשה בבירכו והפרופיל הצבאי שלו הורד ל־45.

„הפגיעה היתה רצינית,״ סיפר אביו, העובד כנהג של כפר־יהושע. „אבל להחזיק את יוסי בבית־חולים או בבית־הבראה לחיילים, זאת היתה משימה כימעט בלתי־אפשרית. ,אני מרגיש שהצבא מבזבז עלי כספים סתם כך,׳ אמר כשחזר הביתה מבית קיי בנהריה, שם עבר עליו תהליך שיקומו. ,אני רוצה לחזור לפלוגה׳.״

כישרונותיו ההומאניים באו לידי ביטוי גם במיסגרת הנוקשה של פלוגת טירונים בצנחנים. כחבר בוועדת־העלון עמד להשתחרר ליומיים בתקופת התרגיל העוצבתי

(המשך בעמוד 24)

בקרבות מילחמת יום־הכיפורים איבדה יחידת

דודו דוד כוכבי כצנחן צעיר, זמן קצר אחרי שהתגייס לשורות הצנחנים. „תמיד ידע שייעודו בחיים הוא להיות מפקד בצנחנים," אמרו ידידיו.

(המשך מעמוד 23)

הגדול. לבסוף לא השתחרר. תחת זאת הגיע לבית מישפחת פיזי הבשורה המרה.

„יוסי לא חבש כומתה אדומה," סיפרו השבוע חבריו. „זה היה אצלו עיקרון, מי־כיוון שבמסע הכומתה לא השתתף. דודו קרא לו, והבטיח לצרף אותו למסע־כומתה של פלוגה אחרת. ,בינתיים אתה יכול ללכת עם הכומתה שלנו,' אמר לו. ,אנחנו רק מקווים,' הוסיף דודו, ,שאת הכומתה לא תקבל בבית־החולים כמו שקיבלת את כנפי־הצניחה, אחרי התאונה."

את אחיו בן התשע, זיו, אהב יוסי יותר מכל. „אתה עוד קטן," כתב אליו באחד המיכתבים מן הצבא. „תמיד אני אוהב אותך והדבר שאני מאחל לך יותר מכל, מכל הלב, זה כשאתה תהיה גדול כבר לא יהיה צבא, ולא תצטרך לעבור את מה שאני עובר עכשיו."

לאמו כתב, בגלויה: „לא צריך לבכות, כמוך, כשרואים את הבן הגדול חוזר לצבא. אל תקחי הכל ללב. אני אוהב אותך, ואת — תשתדלי לא לבכות..."

על הפלוגה היה „שרוף," כפי שמעידים עליו בני־מישפחתו. את עתידו ראה כקצין, ודודו היה עבורו האתגר שאליו שאף להגיע. סיפר עליו אחד מחבריו, נהג־גגמ"ש בפלוגה: „יוסי עזר לכולם תמיד. היה חייל מצטיין. גם כשהיה נופל, היה נופל לאט־לאט. מה ששבר אותו פעם היה כשהואשם בשבירת־שמירה. הוא לא רצה להלשין על שובר־השמירה האמיתי, והעדיף לספוג את העונש לבדו. אבל אחרי שנודע לו העונש, בכה. עצם העובדה שנחשד בשבירת־שמירה חרה לו, זאת היתה הפעם היחידה שראיתי אותו בוכה."

המפקד דודו כוכבי בראש מחלקתו, כשהיה עדיין סג"מ צעיר בחטיבת הצנחנים. אחרי שירותו הצבאי ותקופת הקבע שחתם, למד הנדסה בטכניון בחיפה. אך אהבתו לצבא גברה עליו והוא חזר לצה"ל כמפקד־פלוגה לפני כשנתיים, ועסק בהדרכת טירונים צעירים. לפני שנתיים נולד גם בנו הבכור, יואב.

היסעור סיקורסקי CH־53A, הידוע בכינויו סוס ה־ים, בצה"ל קראו לו היסעור. לפי פירסומים אמריקאים יכול המסוק לשאת 65 חיילים.

במסיבת־השיחרור שלו, כשכל חבריו רקדו, נכנס לפתע לחדר ופלט את אחת הבדיחות המפחידות שלו: „ככה תשבו גם אחרי שאמות."

חבריו מבית־הספר מספרים כי היה מלך הכיתה. בחור נמרץ, מתבלט, נוקשה, אבל מאחרי הקליפות החיצוניות היה ילד רגיש, שאהב מוסיקה וספרים.

בחופשותיו מן הצבא עסק מרבית שעות השבת בניקוי כלי־הנשק שלו, וחלם על הטיול בחו"ל אחרי שישתחרר מן הצבא. „אני אוכל הרבה קש בצבא," כתב פעם להוריו. „קשה מאד כאן, אבל אני מנסה לעשות הכל על הצד הטוב ביותר. שלא לבייש את עצמי. שלא לבייש אתכם."

מי שחלם תמונה בילעדית זו צולמה שעות אחדות אחרי אסון המסוק, בבוקר יום הרביעי שעבר. אחד מאנשי המילואים שהשתתפו בסריקה אחר שיברי המטוס והגופות, סיפר: „הגענו למקום עוד בשעות־הלילה המאוחרות. היה ריח של שריפה ושל גוויות חרוכות. בשטח היו מדורות משיברי היסעור. היו שם הרבה צנחנים, שהסתובבו עם פנסים קטנים או גפרורים, כשהם מחפשים אחר חבריהם. זה היה חסר־תיקווה. לא נשארה שום גווייה שלמה. אנחנו הצטרפנו לחיפושים באור ראשון. הצנחנים הסדירים היו אנשים שבורים. הם ישבו בקבוצות קטנות, סביב שרידי גופות חרוכים. ראיתי צנחן בוכה על מה שנשאר מראשו של אחד מחבריו. קשה היה לעשות את העבודה הזאת, לדעת שאנשים צעירים כל־כך, רבים כל־כך, מתו בגלל טעות מכנית או אנושית. למראה מסיכת־הגז (בתצלום), שיברי הרובה והבגדים הקרועים, שהיו פזורים סביב, עדיין חמים, טבולים בדם ובשיברי עצמות, לא יכולנו גם אנחנו, אנשי־המילואים, לעצור את דימעותינו. נזכרנו בשיר: ,מי שחלם לא ישוב עוד לעולם."

הצנחנים מיספר לוחמים כמו באסון המסוק

מוטה מוטה גור, הרמטכ"ל, ניראה תשוש אחרי מסיבת־העיתונאים שערך ביום הרביעי שעבר, בה הודיע על האסון, שהתרחש בשבוע שעבר.

בין שברי המתכת של היסעור, עסקה עד סוף השבוע שעבר יחידת מילואים בסריקות אחר שרידי הגופות. גם ועדת החקירה, בראשות אלוף אברהם אורלי, מתאם הפעולות של צה"ל בשטחים סיירה בשטח שעות ארוכות. כשיפורסמו מסקנותיה, בימים אלה, עתידים להתברר הסיבות המדויקות לאסון.

יודעי־דבר אומרים שצפויות הפתעות.

מאיר דורון ופטר כן ■

מה שנשאר תמונה בילעדית זו צולמה בשעות הבוקר של יום הרביעי האחרון. למקום עדיין לא הגיעו צלמי דובר צה"ל, וכל שטח התאונה היה זרוע שיברי־מתכת, חלקי גופות מרוטשים, כלי־נשק מרוסקים, כובעי־פלדה שבורים ושרידי תרמילים. הצנחנים הסדירים, חיילי החטיבה, לא הצליחו לעמוד בעומס הנפשי של סריקת השטח תוך חיפוש דיסקיות וחלקי־גוויות, ומשום כך הוזעקה למקום יחידת־מילואים עוד בשעות הלילה, שסרקה את מדבר־יהודה שבער.

בבית המישפחה, בית חד־קומתי מוקף גן פרחים ודשא ירוק, יושבים להם ההורים השכולים. לאב, דויד, היה יוסי מקור־גאווה מתמיד. האח, זיו, היה קשור אליו בכל נימי נפשו. יוסי נהג לקחתו עימו אפילו לבילוייו הפרטיים. בחופשותיו הקצרות מן הצבא היו שני האחים צמודים זה לזה, משתדלים לנצל כל רגע יחד.

האם, מגדה, מחזיקה בידיה את החולצה המשובצת שקנתה ליוסי על־פי בקשתו. קשה להסביר לה כי יוסי היה רוצה לראותם ממשיכים באותם החיים שידעו. המכונית המישפחתית עדיין עומדת הכן ליד הבית. „איך יכול להיות יום שישי בלי שיוסי יקח את המכונית?" אומר האב כמו לעצמו, ומספר על הצמיגים החדשים שהחליף, רק בשבוע שעבר.

„תגידי, גם הזקן של יוסי נשרף?" שאל זיו הקטן את אחותו רחל בת ה־21, שחזרה מטיול ברמת־הגולן. כשנודע לו על מותו של יוסי קרע את בגדיו, עלה על סוס ורכב שעות ארוכות בשדות הכפר.

„בקושי ראה את אבא!"

איך קרה האסון אין איש יודע עדיין. בביתו של דודו תוהים. „היה כאן מישהו מחיל־האוויר," סיפרה לוקי, „דיבר אתי חצי־שעה וניסה להסביר מה קרה. אני לא שמעתי אותו, לא הבנתי כלום."

ליואב הקטן סיפרו על מות אביו רק בשבת האחרונה. הילד העליז לא קלט את גודל האסון. „הוא בקושי ראה את אבא שלו," סיפרה לוקי. „אבל אבא שלו אהב אותו, ואפילו רצה עוד ילד. אני לא הסכמתי. קודם תסיים את הצבא, אמרתי לו, אחר־כך נעשה עוד ילד."

בבית מישפחת כוכבי, האווירה כבדה מאד. את משמעות האסון עדיין לא עיכלו במלואה. גם בכפר־יהושע ובבתים האחרים, בכל רחבי הארץ, מתקשים לעכל מה שקרה, בעיקר מפני שאין יודעים מה בדיוק קרה. בבתי־העלמין רדפו ההלוויות זו את זו, במשך יומיים, ועימן בני־המישפחות, ידידים, חברים־לנשק וגם זרים. גוש אחד ענקי ומתייפח.

כבוד אחרון כיתת־צנחנים יורה שלושה מטחי־כבוד ליד קיברותיהם של חמישה מבני רחובות שנהרגו באסון המסוק. דודו כוכבי (27) היה מפקדם. סגן שלמה לייבוביץ (20) היה מ"מ במחלקתו, בוגר הפנימייה הצבאית. סמל יואב ישראלי (20) היה החובש הפלוגתי, טוראי אהרון בן חמו (19) וטוראי אליעזר שי (19) היו חיילים מן השורה, שהעובדה שהיו בני העיר רחובות עזרה להם להתקבל, מבין מאות המתנדבים, לפלוגתו של דודו. בהלוויות השתתפו כל חיילי היחידה.

לקראת האסון

מאת
אורי אבנרי

הרגשת־החרדה אחזה בי ביום־הבחירות, בשעות שלאחר הצהריים. הרגשה סתומה, אך חזקה ומוחשית. לפתע ידעתי. ידעתי בוודאות גמורה.

נסעתי ברחוב בצפון תל־אביב, כשאני מתבונן בהיסח־הדעת במתרחש סביבי. ה־חושים שלי קלטו רשמים ועיבדו אותם ב־תהליך בלתי־מודע. פיתאום הם העבירו אל מרכז תודעתי רושם מרכזי אחד.

הרחוב היה שקט. שקט מדי.

לא היתה כימעט תנועה. מכוניות, שנשאו את השלטים של הליכוד, עסקו במלאכתן, בשקט תכליתי. לא נראו ברחוב שום מכו־ניות שנשאו מודעות של רשימות אחרות.

תת־ההכרה אותתה לי משהו. המוח תירגם לי את המסר. מסר שעמד לנגד עיני, בבהירות גמורה, כאילו קראתיו שחור על גבי לבן:

„בימים שקטים כאלה נעשו ה־מהפכות הגדולות בתולדות העַ־מים.

„לא ברעש המבויים של סרט הוליוודי, ולא בדראמה המרגשת של רומאן היסטורי.

„אלא בשקט פרוזאי, כאילו בהיסח־הדעת.

„היום קורה משהו.”

נפילת ויימאר

אז נשלה את עצמנו. מה שאירע ביום שלישי זה, ה־17 במאי 1977, הוא מה־פכה בתולדות עם ישראל.

המהפכה הגדולה ביותר מאז קום המדינה. אולי מאז חורבן בית שני.

אין זה „מהפך” פרלמנטרי קטן או גדול. אין אלה חילופי־שילטון שיגרתיים, מן ה־סוג המקובל במדינות דמוקרטיות רבות.

זוהי מהפכה אמיתית. לא פחות גדולה מאשר מהפכת אוקטובר ברוסיה, נפילת הרפובליקה הוויימארית בגרמניה, ה„מיצעד לעבר רומא” באיטליה.

האירוע שהוליד את ברית־המועצות לא היה אלא התכתשות קטנה ליד ארמון בלתי־חשוב בפטרסבורג. המיצעד של בעלי החולצות־השחורות באיטליה היה הצגה כימעט היתולית. המישטר של ויימאר נפל בסידרה של בחירות חופשיות.

המוני ישראל בילו ביום השלישי על שפת־הים, התחממו ביום חמסיני נעים, יצאו לבלות בחיק הטבע או לשחק קלפים. הם מילאו את חובתם האזרחית ליד הקלפי בדרך לחוף, או לביקור אצל ידידים.

הם לא היו מודעים לכך שהם משתתפים במעשה, שיירשם ב־ספרי ההיסטוריה.

אבל הם עשו זאת. המגיעים של כל איש ואשה מהם אינם חשובים. חשובה רק התוצאה.

תוצאה נוראה.

„העולם כולו נגדנו”

בבוקר שלמחרת היום, תחת רושם המאורע, בלא המרחק הדרוש כדי לקבל פרספקטיבה היסטורית, רב הפיתוי לתלות את קולר־האשמה בפרט זה או אחר.

אפשר להאשים את אנשי יחסי־הציבור, שניהלו מערכת־בחירות מבחילה בחוסר־התוכן שלה, שהעלימו מעיני הציבור את ההכרעות האמיתיות שעמדו לפניו. אפשר לשתף באישום זה את העיתונאים ואנשי כלי־התיקשורת, שעזרו בכל כוחם חסרי־האחריות ליצירת אקלים זה.

ביגללם הכריע הציבור כפי ש־הכריע, מבלי להבין מה הוא מכ־ריע.

אפשר לטעון כי בכל אשם שימעון פרס, שהסכים לעריכת העימות הטלוויזיוני עם מנחם בגין. בעימות זה ניתן לבגין להפגין מתינות מכובדת, ולהוכיח שאין כימעט הבדל בינו ובין המנהיג הנבחר של מיפ־לגת־העבודה. לא היה קשה לציבור הבוח־רים להחליט מי מבין השתיים רציני יותר, כן יותר, אמין יותר.

המפולת, שהפכה „מאבק צמוד” לניצחון מוחץ של הליכוד, אירעה בימים האחרונים ממש, כפי ש־העידו הסקרים.

אפשר לאמר כי פרס המיסכן לא היה מסוגל לשנות דבר לכאן או לכאן, שהוא בעל מישקל־נוצה בהשוואה למשקלות ש־הונחו על כפות המאזניים. לוי אשכול פתח את הממשלה לפני הליכוד, כאשר הקים את ממשלת־הליכוד־הלאומי והשאיר אותה על כנה אחרי מילחמת ששת־הימים, חרף אזהרותינו. גולדה מאיר העניקה למנחם בגין את תווית המכובדות הממלכתית, ו־העלתה אותו על נס.

אפשר לקבוע כי מיפלגת־העבודה עצמה אשמה בכל. שמסרה את השילטון במדינה מתוך איוולת, מי מתוך נאיביות, מי מתוך ציניות, מי מתוך תאוות שילטון ובצע.

אפשר לקבוע כי מיפלגת־העבודה עצמה אשמה בכל. שמסרה את השילטון במדינה לידי הליכוד על מגש של מחדלים. שחיסלה במו־ידיה את האמונה בשלום, בצדק חב־רתי, במדיניות שפוייה, בדעת־הקהל ה־עולמית.

כאשר המערך עצמו הטיף במ־שך תריסר שנים, בעזרת כל כליי התיקשורת, ש„העולם כולו נגד־נו,” ש„אין עם מי לדבר,” שהשוב־תים הם „פושעים וחבלנים,” שה־התנחלויות דרושות לביטחון המ־דינה — הוא פילס את הדרך לפני הגוף האחד במדינה שגילם בכל ישותו את המסקנות הנובעות מ־קביעות אלה.

כל אלה הן האשמות נכונות. אך הן מתגמדות לעומת גודל התהליך שהוליד מהפכה זו.

הסיבות עמוקות הרבה יותר.

„העסק מתפרק”

לדעת ההיסטוריונים המוסמכים ב־יותר, לא פרצה המהפכה הצרפתית ה־גדולה ביגלל כוחם של הגופים שחוללו אותה, אלא ביגלל ההתמוטטות הפנימית של „המישטר הישן” המלכותי.

הוא הדין לגבי הרפובליקה של ויימאר. היא נרקבה מבפנים. כוחות־הימין רק נתנו את הדחיפה האחרונה לקירות שמטו ליפול.

אין בלבי שמץ של ספק שאותו הדבר קרה לרפובליקה המפא”יית.

אמרתי זאת לפני כמה שבועות, כאשר ניסיתי לנתח את הסיבות שאיפשרו את הצלחתו המפתיעה של גוף טפילי כמו ד”ש. הנחתי היתה כי תנועת־העבודה מתמוטטת בתהליך איטי והדרגתי, שלא ניתן לעצרו.

אולי כדאי לחזור על הדברים מילה ב־מילה, כפי שהופיע במאמרי „צי הפיראַ־טים”, בסידרה „אלוהים לשילטון בחרתנו”, לפני חודשיים בדיוק. (העולם הזה 2063, מיום 16.3.77).

הנה הדברים:

מזה 44 שנים שולטת ביישוב ובמדינה תנועה פוליטית אחת: תנועת־העבודה ה־סוציאל־דמוקראטית שנקראה פעם מפא”י, וששינתה את שמה למיפלגת־העבודה. הי־תה זו תנועה היסטורית, בעלת שורשים עמוקים בקרקע הארץ מאז ימי העלייה השנייה, בראשית המאה. היא הנהיגה את התהליך שהביא להקמת המדינה, ניצחה על מלאכת־ההקמה עצמה והטביעה את חותמה על שנותיה הראשונות.

מפא”י היתה מיפלגה גדולה, חזקה ו־סמכותית. היא סיפקה ליישוב ולמדינה מנהיגות רבת־עוצמה, בדמותם של דויד בן־גוריון וחבריו, ומערכת של מושגים וערכים. רבים שנאוה, והציבור מעולם לא העניק לה רוב מוחלט. אך איש לא פיקפק בעצם יכולתה להנהיג.

מפא”י היסטורית זו שרוייה בתהליך של התפוררות. איש אינו יכול לקבוע בוודאות מה גורם למיפלגה גדולה לאבד את כושר־השילטון, את האחדות הבסיסית, את הלהט הרעיוני, את הביטחון־העצמי. ייתכן שזוהי תופעה קולקטיבית, הדומה לתהליך הזדק־נותו של אדם. ייתכן שמיפלגה, שנולדה במציאות מסויימת ושמצאה פיתרונות ל־אתגריה, שוב אינה מסוגלת להשתנות ב־התמדה, להסתגל למציאות חדשה, למצוא תשובות לאתגרים חדשים.

כך או כך, מיפלגת־העבודה מתפוררת באיטיות ובהתמדה.

מתי התחיל תהליך זה? אולם עם פריי־שתו של בן־גוריון. אולי עוד לפני־כן, כאשר בן־גוריון עצמו התרחק מן המציאות, והקיף את עצמו בנערי־חצר בעלי איכות נחותה.

על כל פנים, אין זה תהליך פיתאומי, דרמאתי. זהו תהליך מתמשך, איטי מאד. אחרי בן־גוריון בא אשכול, אחרי אשכול — גולדה, אחרי גולדה — רבין. אשכול פעל בכוח התאוצה של קודמו. גולדה סיפקה למדינה מנהיגות הפגנתית, שנראתה חזקה מבחוץ אך היתה חלולה מבפנים. סרטן הריקבון וההסתאבות פשט בגוף המיפלגה בימיה. רבין, היורש, קיבל לידיו מיפלגה שסועה, עייפה, בלתי־מתפקדת. העבודה המיפלגתית לא עניינה אותו. הוא לא היה מסוגל לספק לה מנהיגות. יריבו העיקרי, עסקן מיפלגתי מדרגה שנייה, מתאים לתפקיד פחות ממנו.

התהליך אינו קשור באישיות זו או אחרת. להיפך: עצם עלייתם של לא־מנהיגים לצמרת הוא סימ־טום של המצב המחמיר והולך.

התפרקותו של מישטר, שסיפק מנהיגות במשך שני דורות, היא בהכרח תהליך מכאיב, מדכא, מפחיד. יש לו אלף ואחד סימנים.

באין מנהיגות, נוצר חלל ריק. אין סמ־כות המסוגלת לגבש פיתרונות חדשים ל־בעיות חדשות, ולשכנע את הציבור לאמץ לעצמו פיתרונות אלה. אין מי שיספק להמוני הציבור מוטיבציה רעיונית וריג־שית למאמץ־יתר, לנכונות להקריב קור־בנות, לוויתור על חומרנות עקרה.

בהדרגה פושטת התחושה כי „העסק מתפרק”.

מימסד גוסס

עד כאן הדברים שכתבתי לפני חוד־שיים. כאשר רשמתי אותם, לא עלה על דעתי שהתהליך יהיה כה מהיר. האמנתי כי מיפלגת־העבודה תוכל להחזיק מעמד עוד קדנציה אחת. ייתכן כי פרשות יצחק רבין ואבא אבן, ועלייתו של שימעון פרס, האיצו את התהליך.

כמה אנשים בעלי־מחשבה, בתוך מיפ־לגת־העבודה עצמה, היו שותפים לניתוח זה. לפני שבועיים שוחחתי עם אחד האנ־שים הבולטים, שניהלו את מדיניות המערך לקראת הבחירות.

הוא אמר לי, בייאוש עמוק: „ייתכן שמיפלגה זו כבר אינה מסוגלת לשלוט. היא איבדה את יצר־הקיום־העצמי. אין היא מסו־גלת אף להתגונן, כפי שעושה אדם נורמלי, כשניתכות עליו המהלו־מות. אולי מגיע לה לרדת.”

אותו איש לא חלם על התוצאה, כפי שנתקבלה ביום־הבחירות. גם הוא סבר כי יושג שיוויון בין המערך והליכוד. אולם החושים שלו לא היטעו אותו.

מפא”י גוססת. שום כוח בעולם לא יציל אותה מגסיסה זו.

הדיבורים על „החלמה” הם פאתטיים, כמו הדיבורים המושמעים באוזניו של חו־לה־סרטן כדי להנעים לו את הסוף. מפא”י לא תחלים, אם תשב כמה שנים באופו־זיציה. להיפך, הדבר עוד יחיש את ההת־פרקות הפנימית. כי מה שאירע לה השבוע אינו התקף של קדחת חולפת, וגם לא תאונת־עבודה מצערת.

מה שאירע השבוע הוא תוצאה בלתי־נמנעת של התפרקות פני־מית של מישטר, של מיפלגתו ה־מרכזית, של מימסד שהחזיק ב־שילטון במשך שני דורות.

הספירה לאחור

אולם זהו רק חצי ההסבר למהפכה שאירעה השבוע.

אין ספק שהשילטון נשמט מידיה המדול־דלות של מיפלגת־העבודה הגוועת. אך יכול היה להיות ספק לגבי זהות היורשים.

מדוע נפלה הירושה בידי הלי־כוד, ולא בידי ד”ש?

מי שעקב אחרי הבעות־הפנים המדוכאות, המיואשות כימעט, של ראשי ד”ש ברגע ניצחונם, חש כי הם הבינו מה מתרחש.

ניצחונם היה ניצחון־פירהוס, ניצחון שהוא תבוסה. ההיסטוריה חלפה על פניהם. התהליך לא נע־צר לידם, ליד הפרוטקציונרים של המימסד הישן שרצו להיבנות מ־חורבנו. הוא המשיך והגיע אל ה־ליכוד.

מדוע?

אין ספק שהעם העדיף את הלי־כוד, מפני שמנחם בגין מבטא את האקלים הרוחני שלו, את מאווייו, את השקפת־עולמו.

בר־לב, ממטה המערך, מגיב על המפלה

הפרופסורים, אילי־ההון והפירסומאים של ד"ש יכלו להגיש לציבור מוצר סינתטי, שהיה נוח לעיכול בשכונות האמידות. בגין הציע להמוני ישראל השניה את הסחורה האמיתית: לאומנות קיצונית ודמגוגיה סו־ציאלית.

רבים יגידו בעתיד, כמו שאמרו כה רבים במקומות אחרים: „לא ידעתי", „לא הבנ־תי". אך אין להאמין לאיש מהם.

העם חש מה שהוא עושה. אולי לא הבין זאת בצורה מודעת לגמרי. אך לפחות מתחת לסף ההכרה, ידע היטב.

השבוע בחר עם ישראל בדרך של מצדה, בדרך של התאבדות לאומית מפוארת.

הוא החליט לוותר סופית על כל סיכוי לשלום. ולא חשוב כלל באילו תירוצים תורץ הדבר. הציבור הישראלי הכריע ה־שבוע סופית בין שלום ובין החזקת השט־חים הכבושים, והוא בחר בהחזקת השטחים.

אותו ציבור החליט השבוע לפ־רוש ממישפחת העמים, ולהנחות את המדינה בכיוון המנוגד להת־פתחות העולמית.

הציבור בחר בממשלה שתוביל את ה־מדינה לא רק למילחמה בלתי־נמנעת, שבה יפלו מיטב בניו, אלא גם לקראת עימות בלתי־נמנע עם ארצות־הברית, בעלת־הברית האחרונה שנותרה למדינה בעולם.

אנו הולכים לקראת מיבחנים נוראים. מיבחנים שאינם יכולים להסתיים אלא באסון לאומי.

את עוצמתו של אסון זה איני רוצה אף להעלות על דעתי.

ביום שלישי, בשעה 11 בערב, החלה הספירה לאחור.

אפשרות זו לא היתה מפחידה כל־כך, לולא כבר קרה הדבר בהיסטוריה הלאו־מית שלנו. לא פעם אחת, אלא שלוש פעמים.

הבית הראשון נפל ביגלל טירוף פוליטי, מרד חסר־שחר נגד המעצ־מה הצבאית העודה בעולם. הבית השני נפל פעמיים — בימי מצדה ובימי ביתר — בנסיבות מטורפות עוד יותר.

בשנים האחרונות הירהרתי פעמים רבות על תופעה זו. מהו הדבר הקיים בתת־מודע הקולקטיבי של העם הזה, המעלה מתוכו מדי פעם התפרצות של יצרי־התאבדות? איך השתלטה על הציבור השפוי של ה־קהיליה היהודית, בתקופת הורדוס, חבורה של קנאים אחוזי־טירוף, שהאמינו באמת ובתמים כי בעזרת אלוהים ינצח קיבוץ יהודי קטנטן, בחלק מן הארץ, את האימ־פריה האדירה ביותר שידע העולם?

כאשר קם היישוב החדש, היה נדמה כי סוף־סוף למד העם מנסיונו הנורא והשתלט על היצרים האפלים החבויים בליבו. הציו־נות החדשה היתה שפוייה מאין כמוה, זהי־רה ונועזת כאחת. מפא"י ההיסטורית גיל־מה בכל אבריה את הזהירות הזאת.

פעם אחר פעם דחה היישוב החדש את תורותיו של זאב ז'בוטינסקי ויורשיו. במ־קום המכסימליזם הז'בוטינסקאי נתקבל ה־„מינימליזם" של „עוד עז ועוד דונם" של חיים וייצמן ודויד בן־גוריון, שהניח את התשתית להקמת המדינה. בבוא העת, דחה העם את קריאתו של מנחם בגין נגד החלוקה, ורקד ברחובות כאשר הוצעה ליהודים מדינה קטנטנה. עוד ב־1967 דחה הציבור ברובו הגדול את דרכה של „ארץ־ישראל השלמה".

תהליך זה התהפך עתה. זהו ה־צד השני של מטבע ההכרעה ה־היסטורית.

מנחם בגין עמד על כך כבר ברגע הרא־שון של חגיגת ניצחונו. הוא הזכיר את ז'בוטינסקי בראש דבריו. עלה־הזית שהו־שיט למפקיעי שמותיהם של וייצמן ובן־גוריון אינו צריך להטעות איש, וערכו כערך עלה־הזית שהושיט למדינות־ערב.

במאי 1977 ניצח זאב ז'בו־טינסקי באיחור של שני דורות. איני בטוח אם ז'בוטינסקי עצמו היה מאושר מניצחון זה, אילו חי כיום. יתכן שהיה חוזה בעיני רוחו את התוצאה הבלתי־נמנעת.

כאשר כתב את שיר־בית"ר, המסתיים ב־מילים: „למען ההוד הנסתר, למות או לכבוש את ההר — יודפת, מצדה, ביתר!" — בוודאי לא התכוון להגשמה מילולית.

זה האיש

אני מאמין שהמדינה עלתה השבוע על פסים, המובילים אותנו להתנגשות עם רכבת ההיסטוריה — התנגשות שלא נוכל אלא להישבר בה.

איני אומר זאת מתוך חוסר־הערכה למנחם בגין. להיפך: אני מעריך אותו כאדם בלתי־רגיל, ש־הוא משיכמו ומעלה מעל לפולי־טיקאים המתרוצצים בזירה.

בחודשים האחרונים נשאלתי פעמים ל־לא־ספור בחוגי־בית ובשיחות: „האם אתה באמת מאמין שבגין ינהג אחרת מאשר רבין (או פרס)? איזו ברירה יש לו? גם הוא יצטרך לרקוד לפי החליל האמריקאי! בסופו של דבר ישכח מה שאמר בנאומיו, ויעשה את אותו הדבר שהיה כל מנהיג ישראלי אחר עושה במקומו."

לכל מי שאמר כך, עניתי שזוהי אשלייה נוראה.

בגין הוא אדם ישר. הוא מאמין במה ש־הוא אומר. יותר מזה: הוא משוכנע בכך בלהט קנאי, שאינו יודע גבול.

הופעתו המתונה, נימוסיו המקסימים, רמ־תו האינטלקטואלית, הגיונו הריטורי — כל אלה אינם סותרים את העובדה שמנחם בגין הוא קנאי לאומי אמיתי, שהוא קורץ מחומר שאינו קיים כימעט בימינו, ובוודאי לא בישראל. האיש מילא שליחות היס־טורית כאשר עמד בראש אצ"ל, והוא משוכנע כי מוטלת עליו עכשיו שליחות היסטורית נוספת.

מנחם בגין חי בעולם משלו, עולם שהוא שונה מאד מן המציאות שאנחנו חיים בה. עולמו הוא עולם של סמלים היסטוריים וכוחות מיסטיים, ואין בו מקום להערכה מציאותית של כוחות קיימים. בגין מתאים את המציאות לעולמו שלו.

בגין האמיתי, בגין ההיסטורי, הוא האיש העומד מול ההמון והמד־היב אותו עד כדי טירוף בסמלים אלה, האיש הפונה אל הדחפים ה־עמוקים ביותר של שומעיו, המסו־גל להמריץ אותם לעשות דברים שלא היו עולים אחרת על דעתם.

בגין זה מסוגל בהחלט להכריז מילחמה על נשיא ארצות־הברית, האדם החזק ב־יותר בעולם, מתוך אמונה גמורה כי יהודי ארצות־הברית יוכלו להכניעו, באמצעות הקונגרס. בגין זה מסוגל בהחלט להסתכן במילחמה, ואף לפתוח במילחמת־מנע, ב־היותו משוכנע כי זהו צו ההיסטוריה, למען הדורות הבאים.

מתוך שפלה של פוליטיקאים קטנים ו־מושחתים, רודפי כבוד קטן ובצע קטן, מזדקר מנחם בגין כמו הר־אוורסט, כשם שאליעזר בן־יאיר ובר־כוכבא מזדקרים מ־תוך דפי ההיסטוריה היהודית.

גם הסוף עלול להיות אותו הסוף.

על כן אני חרד.

(18 במאי, 1977)

בד"ש צהלה ראשונה על ניצחון פירהוס

האיסטראטגיה של משווקי הסחורה המיפלגתית

אחרי סוף המירוץ

ומה שעכשיו, אולי, יבוא קצת שקט, אף שיש אומרים כי רק היום מתחילה הסערה האמיתית. כך או אחרת, האוזניים עייפות, העיניים בוגדות, ויהיה אפילו נחמד לחזור לזמן־מה לארצ׳י באנקר אחרי שידורי מבט לחדשות. סוף־סוף ימכרו סבון במסווה של סבון.

מזה שבועות רבים כורע הציבור הישראלי תחת הפגזת התעמולה הבלתי־פוסקת של המיפלגות השונות, המשתמשות בכל כלי־התיקשורת ובכל התכסיסים במילחמתן על אותו יעד עצמו: קולו של הבוחר. לקראת הסוף — המסבירים אף הם עייפים, מאד אפילו. יש ביניהם שאינם מבחינים עוד בין עיקר לטפל, בין הגינות לגסות־רוח. כל התקציבים כבר מוצו עד תום, כל האמצעים כשרים ברגע האחרון. נותר רק לצפות ולראות, אם המאמץ העצום שהושקע בהסברה ובתעמולה — אכן „עבד".

בריגעי־מתח אלה של סוף המירוץ נתבקשו כמה מן העושים במלאכה לנסות למסור הסבר וסיכום לשאלות מטרידות ביחס לאופן ניהול מסע־התעמולה, קווי־ההסברה שנבחרו על־ידיהם והאיסטרטגיות השונות.

אליעזר ז׳ורבין ויוסי שריד
קוקה־קולה מול הסברה

בנקודה אחת היו כל התשובות (הכנות) זהות. כולם ביקשו להשיג במערכת הבחירות אותו דבר עצמו: מנדאטים. אלא שמעבר לתשובה פשוטה זו ניצבות שאלות מורכבות בהרבה.

מפריחי הסיסמות

קווי־התעמולה שננקטו, האמצעים השונים שנבחרו כדי לממשם והפנייה דווקא אל מיגזרי־ציבור אלה ולא אחרים, מעידים על אופיין של המיפלגות השונות ועל כוונותיהן, הרבה יותר מעצם הדברים שנאמרו במודעה זו או אחרת.

ניתן לחלק את קווי־התעמולה השונים של המיפלגות במערכת־הבחירות האחרונה לשני צירים עיקריים: ציר־התעמולה, לעומת ציר־ההסברה.

ציר־התעמולה עסק בעיקר בשיווק ובמילחמת־מיפלגות כשהיא לעצמה. ציר־ההסברה עסק בליבון בעיות, במציאת דרכים לפיתרונן וגם במילחמות של ממש — אלה שכולם מבקשים למנוע. אלה העלולות לפרוץ מחר, או מחרתיים.

ציר־התעמולה עולה אולי כסף רב יותר, אך הפעם היה קל יותר לביצוע. עיקרו — בניסיון למכור לציבור מוצר כלשהו, ובנקיטת אמצעים שנועדו ליצור אצל הצרכן הפוטנציאלי העדפה למוצר אחד לעומת מוצרים אחרים מאותו סוג. אלה שנקטו דרך זו פטרו עצמם מן הכורח להסביר מה בדיוק הם מתכוונים לעשות, כיצד ומדוע. די היה להם להתמקד בהפרכת דיברי המיפלגות האחרות (תעמולת־נגד), בסיסמות־מפתח, ובביקורת והבלטה של מחדלי המימשל הקיים ושגיאותיו. זהו קו אופייני לסוג מסויים של מיפלגות־אופוזיציה. המיפלגה המצוייה בשילטון, האחראית לפני הדברים כפי שהם נראים ערב בחירות — אינה יכולה להרשות לעצמה מערכת־בחירות שכזאת. קו „התעמולה" היה, אם כך, באופן טיבעי, הקו של הליכוד, של ד"ש ובמידה חלקית של עוד כמה מיפלגות קטנות, בדרך־כלל מן הימין.

ציר־ההסברה הוא קשה יותר. הוא גם פונה לסוג אחר של ציבור בוחרים — אל אותו בוחר המבקש לדעת מה בדיוק מציעים לו וכיצד מתכוונים להגשים את ההבטחות לאותו בוחר, שיש לו גם אמות־מידה משלו להעריך את כנותם, רצינותם וסבירותם של הדברים.

ציר־ההסברה מייצג גישה עניינית יותר לעצם הנושאים הפוליטיים, אף שזוהי גישה פחות „מבריקה" מבחינה פירסומית ואולי גם, בהכרח, לוקה ביתר־מלל. המיפלגות שנקטו דרך זו נאלצו להתייחס למיגוון רחב של בעיות בעת־ובעונה־אחת, ולהעמיד באופן ברור את סדר החשיבות המעשי והאידיאי של הנושאים השונים.

זה מה שקרוי בדרך־כלל „לדבר לעניין", יותר על ה„מה" ואולי אפילו על ה„איך", ולהתייחס פחות לנוף המיפלגתי כשלעצמו.

המערך נטה יותר לכיוון ציר־ההסברה, אך מסיבות שונות נאלץ לנקוט גם פעילויות „מנע" שונות של מאבקים בינמילפגתיים. הכפילות הכבידה מאד על מערכת־ההסברה של המערך, שבהיותו ממילא מיפלגה רבגונית ולא הומוגנית, ניסה גם להילחם בכל החזיתות בבת־אחת ובכל האמצעים האפשריים.

בצד זה של ציר־ההסברה ניתן למנות גם את שלי (שעל הדימיון המפתיע בין בעיות ההסברה שלה לאלה של המערך ידובר בהמשך), ר"צ, רק"ח ובמידה חלקית גם המפד"ל — שנחלק פחות או יותר באופן שווה על שני הצירים.

החידוש העיקרי של מילחמת־הבחירות האחרונה היה סיסמת השינוי. זו היתה סיסמתו העיקרית של

מאת
שוש אביגל

ציר־התעמולה והסיסמה הבולטת ביותר של האופוזיציה הימנית. רוקחי שיקויי־הקסמים של ה„שינוי" ניסו ליצור בציבור את האמונה שחייבים להחליף את השילטון בכל מחיר, ושהשינוי הוא ערך חיובי כשלעצמו. זו היתה שעתם הגדולה של מישרדי־הפירסום, של מפריחי־הסיסמות (שנונים יותר או פחות), ושל מריי־נפש למיניהם.

השינוי הפך סמל ענק, כאילו מובן־מאליו, שאין צורך להסבירו ולנמקו. יתר־על־כן: מי שהתנגד לשינוי (המערך, למשל) הוצג כמיפלצת טוטאליטארית תאבת־שילטון, המסוכנת לדמוקרטיה (בידי הליכוד, למשל).

הסיסמה נטבעה תחילה בידי ד"ש, שביקשה להפוך משריד של תנועת־מחאה לאלטרנטיבה ממשית לשילטון. משנסתמנה האבחנה כי ד"ש לא תהיה יותר מלשון־מאזניים נוספת, אימצו לעצמם גם אחרים את סיסמת השינוי. הליכוד השתמש בה כאילו הוא עצמו המציא אותה, ואפילו תועמלני המפד"ל תפסו עליה „טרמפ" ברגע האחרון.

יד־ביד עם סיסמת ה„שינוי", שפטרה את המשתמשים בה מן הצורך המטריד להתייחס ברצינות לתכנים רעיוניים ולדרכי־ביצוע, צעדה המערכה הטאקטית נגד מיפלגות אחרות — בעיקר נגד מיפלגת השילטון, אך גם נגד מיפלגות בעלות קו אידיאולוגי „מפריע" (בעיקר מן השמאל), או כאלה שייצגו „סכנה סטטיסטית" (סחיפה של בוחרים).

טרמפ על המחדלים

המיפלגות שבחרו בציר־התעמולה זכו ביתרונות טכניים מלכתחילה. היתה להן האפשרות להתמקד בחזית מוגבלת של נושאים מצומצמים, ולא לפצל את מטחיהירי; הן יכלו להתחמק באלגנטיות מכל דיון רעיוני על־ידי הטחת מכות־נגד ביריבים; הן יכלו להציג את מחדלי המערך כיתרונות שלהן, ובכך להימנע מהצגת מעשיהן־שלהן בעבר או מנקיטת יוזמות חדשות, ולהתרכז בתגובות ש„רכבו" על זנבן של יוזמות שאחרים טרחו בהן.

אומנם, התמונה אינה כה חדה ופשטנית. בין דיברי המיפלגות שהתמקדו בעיקר בביקורת ניתן היה למצוא גם רעיונות חדשים ופיתרונות לעתיד (ד"ש לעומת הליכוד), כשם שבין המיפלגות ה„מסבירות" ניתן להבחין בהעדפה של הצהרות והבטחות לא־מנומקות, ללא הסבר משכנע של דרכי ההגשמה (המערך לעומת שלי, למשל).

שיקולים נוסח „אצביע בעד (...) כי (סטטיסטיקה) למרות שאני מאמין בעקרונותיה של (מיפלגה קטנה), אך להם אין סיכוי להגיע לממשלה ואני מעדיף להחליש את (אחת משתי המיפלגות הגדולות)..." — אינו מקובל ביותר בישראל.

בשעת כתיבת שורות אלו עדיין קשה להתנבא ולומר איזה מן הקווים היה היעיל והמוצלח בכולם. כמו תמיד נראה שהפשרות מנצחות, וכי השיטות ה„משולבות", שנטלו פחות סיכונים. תצאנה נשכרות מכך במניין הקולות.

מערכת־הבחירות האחרונה היתה עירנית מאד, מרתקת מאד, גם מבחינתן של המיפלגות וגם בתגובותיו של הציבור לשפע התעמולה שהציף אותו. בשלב האחרון של המערכה כבר ניתן היה להצביע על כמה מסקנות מעניינות.

סופרמרקט רעיוני

נראה שהציבור הישראלי אינו כה תמים כפי שסברו כמה פירסומאים ממולחים. תכסיסי ה„שיווק" למיניהם וה„גימיקים" המתוחכמים נתקלו עד־מהרה בחשדנות, ואף בביקורת מפורשת. הציבור הישראלי אמון על חשיבה אידיאולוגית יותר מאשר על חשיבה פרגמאטית, והוא ביקש לשמוע תכנים בצד הסיסמות ותוכניות בצד הניסוחים. סיסמת ה„שינוי" נתגלתה כקיצרת־נשימה. אפילו

שולמית אלוני
השתבחות בהישגים

ד"ש עצמה לא התמידה בה, ובחלקה האחרון של המערכה עברה להתייחסות מפורשת יותר למיגוון רחב של בעיות ותחומים. השינוי הזה בדרכה של ד"ש גרר תגובת־שלשלת מעניינת בהתנהגותן המערכתית של המיפלגות האחרות.

ראשית, הליכוד והמפד"ל, כאמור, ירשו את הסיסמה מד"ש. ד"ש עצמה נפלה בפח הטמון לכל מיפלגה שמבקשת לפנות לציבור רחב ומגוון של בוחרים — היא־עצמה הפכה למה שגינתה אצל המערך „סופרמרקט רעיוני". כשרוצים להגיע אל מיספר רב של צרכנים, השונים כל־כך זה מזה, יש להקפיד על היצע רחב של מוצרים. המערך עצמו יכול היה להיחלץ למערכה נגד סיסמת ה„שינוי" על חשבון השינוי הזה שחל בד"ש עצמה, תוך הבלטת חוסר־השינוי במיבנה הפנימי של הליכוד (מנהיגותו הנצחית של בגין בחרות) ומאידך, תוך הבלטת הדינמיקה הפנימית בתוך המערך עצמו, אף שרק צירוף־מיקרים אומלל גרר הפעם את החלפת האדם שעמד בראש רשימת המערך לכנסת.

בין האילוצים השונים שעיצבו את סיגנון ההתמודדות של המיפלגות השונות בלטה סוגיית התקציב. חלק מן המיפלגות (וברור לחלוטין אלו מהן) היה משופע בכסף, והדבר ניכר היטב בכמות חומר התעמולה שלהן — אף שלא תמיד באיכותו וביעילותו. מיפלגות אחרות, בעיקר הקטנות או החדשות, השתדלו למצות את המירב מתקציבן המצומק, הגדילו אותו באמצעות תרומות והקפידו לומר הרבה באמצעות המעט שנתאפשר להן. אלא שבכל־זאת לא תמיד הצליחו, מטעמים תקציביים גרידא, לומר כל מה שרצו לומר, באופן שבו היו רוצות לומר זאת ולכל האנשים שעימם קיוו ליצור מגע.

המיפלגות הללו ביקשו להתמודד עם הקושי הכספי באמצעות חישוב זהיר של חלוקת המשאבים על־פני התקופה כולה, או על־ידי הצטרפות מושהית למערכה. גם אלה וגם אלה הצליחו אך בקושי „לגמור את החודש." ניכר היה כי לקראת ימיה האחרונים של המערכה מרוקנים

את ה„רזרבות" (עמודים שלמים במוספי־השבת האחרונה), וכימעט כולם עברו לסיסמות נואשות שניסו להציג את הברירה העומדת בפני הבוחר באורח חד־משמעי, בציבעי שחור־לבן (מודעת השחור־לבן של המערך נגד בגין היתה אופיינית לנימה הנ"ל).

כותרות בזול

היתה גם שיטת התעמולה העקיפה של השגת כותרות בעיתונים, בחינם. קשה מאד היה לזכות בכיסוי עיתונאי או אחר תוך כדי ימי המערכה, בשל ניסיונם של כל כלי־התיקשורת לשמור על „אובייקטיביות" ועל כיסוי „שווה" פחות או יותר של כל הזרמים במדורים שייועדו לכך. אלא שעיתון נשאר עיתון ו„סקופ" תמיד ראוי שיכתבו עליו. אי־לכך היו מיפלגות שיצרו סקופים, ו/או ניזונו מהם באופן בלתי־מתוכנן מלכתחילה.

כך, למשל, האמין הרב כהנא כי מסע־שכם שלו, שזכה בביקורת קטלנית מעל דפי העיתונות, עשה את שלו בקרב ציבור הבוחרים הפוטנציאלי של כ"נ. מסעו של לובה אליאב בקרוואן שצוייר בידי דני קרוון, זכה בפירסום נרחב בצירוף תמונות, בזכות מקוריותו של הרעיון. מדורי המיכתבים למערכת היו אף הם פתוחים לפני אלה שביקשו להגיב, בעיקר נגד תעמולת היריב. מודעות של מיפלגה יריבה שימשו כבומראנג ששירת גם את מושא ההתקפה, כאשר נושא ההתקפה היה במיקרה עניין שיתקבל כחיובי על דעתו של בוחר פוטנציאלי במיפלגה המותקפת (כך, למשל, הרוצים בהפרדת הדת מן המדינה ראו בתעמולת המפד"ל למען נישואין לפי ההלכה נופך נוסף ששיכנעם לתמוך במיפלגה יריבה למפד"ל).

אפילו המודעה האומללה של ר"צ, שבה הוצג השר בורג בסיגנון הקריקטורות האנטישמיות של הדער שטירמר, הביאה לר"צ יתרון תעמולתי מסויים. בעיקבות המודעה (החד־פעמית) הזאת שפורסמה בעיתון אחד בילבד, זכתה ר"צ בשפע של קיטעי־עיתונות, שכללו גם ביקורת אך גם את התנצלותה של הגברת אלוני, את הסיפור על פיטוריו של הגרפיקאי שהיה אחראי לביצוע, ועוד כהנה וכהנה.

זה, אולי, הרגע לשמוע מה בפי אלה שעסקו במלאכת שיווק המיפלגות עצמה. הם נתבקשו לתת תשובות כנות, מסקנות ואולי גם הערכות ביחס למערכה המסתיימת, לשמוע כיצד הם עצמם מגדירים את קו־התעמולה שלהם, לאיזה סוג של בוחרים ניסו להגיע ובאילו אמצעים, איזה תמרונים נתבקשו להם תוך כדי ימי המערכה, ובאיזו מידה הם מעריכים שאכן השיגו את המטרות שהציבו לעצמם.

כדאי, אולי, להתחיל דווקא בקטנים.

מערכת־הבחירות של ר"צ נוהלה בעיקרה על־ידי אנשי התנועה עצמה, שנעזרו גם בשירותיו של נחום („חומי") מוסינזון ומישרד־הפירסום שלו.

חומי מדגיש כי אופייה של תעמולת ר"צ עוצב במודע על־ידי הפנייה לציבור מובחן: זהו ציבור אינטליגנטי, בעל רמת־חיים גבוהה, שהנושאים שבהם מתמקדת התנועה קרובים לליבו. צימצום „טווח הפגיעה" של התעמולה איפשר לר"צ להתרכז באותם נושאים מועטים שלמענם היא נלחמת, ומודעותיה בעיתונות חולקו לפי נושאים אלה. הפירסום רוכז בעיקר בעיתונים הנקראים על־ידי אותו ציבור מסויים — הארץ וג'רוזלם פוסט (ליוצאי הארצות האנגלו־סכסיות). בהארץ אף טרחו והזמינו עמודים ראשונים (הנחשבים כמועדפים לפירסום) כחמישה חודשים מראש.

היות ור"צ כבר ישבה בכנסת ואף פעלה שם — הירבו אנשיה להשתבח בהישגים ממשיים, אם אמיתיים ואם מדומים שבחלקם הופקעו מסיעות אחרות, ולא ניסו להפריח הבטחות חדשות ומלהיבות אך בלתי־מבוססות.

בסך־הכל סבלה הפעם ר"צ מ„כירסום" מצידן של תנועות אחרות, חדשות, ליבראליות לא פחות, אך בעלות מצע כוללני יותר. אות מובחן לחיוורונה של המיפלגה במערכה הנוכחית היה עצם חוסר־ההתנגדות שעוררה בקרב המיפלגות האחרות. (מוסינזון רואה בכך הפסד שבתעמולה). אפילו התעמולה האנטי־חילונית של המפד"ל כוונה הפעם נגד יריב ממשי ומסוכן יותר — ד"ש.

„הטרגדיה," לדיברי חומי מוסינזון, היתה מוגבלותו של התקציב. פחות ממיליון אחד בסך־הכל (לדבריו), שאזלו עד־מהרה והותירו את התנועה בחסרון־כיס לפני תום המועד. למרות הכל הם מרוצים מסיגנונם, מאמינים שתאם את סוג הבוחר שלהם ואת רמתו, ומקווים שיעניק להם שני מנדאטים.

„אנחנו לא מוכרים סבון. הציבור לא טיפש. צריך לדבר איתו ברצינות," טוען הפירסומאי, שאינו מהסס להביע את תמיכתו המפורשת בתנועה אף שאת שירותיו המקצועיים סיפק תמורת תשלום, כנהוג וכמקובל.

האופציות פתוחות

מיפלגה „קטנה" אחרת, ואולי לא־כל־כך קטנה במשאבים — האיש הבודד לכנסת, פלאטו־שרון. הוא ניהל מערכת־בחירות ססגונית, מיקצועית מאד וכנראה אף יקרה מאד אף שאיש־הפירסום שלו, יוסי כהן, לא נקב בסכומים בפה מלא. יוסי היה האיש הטכני שעמד בראש צוות־חשיבה שהוקם במייוחד לצורך מיבצע פלאטו לצידו של מישרד־פירסום ידוע, אדמון, שבעליו נודע דווקא כתומך הליכוד.

התעמולה של פלאטו היתה מפוכחת למדי. מראש לא פנו לציבור החושב, אלא אל הציבור המתלהב והרגשני. לדעתו של יוסי, הם פנו לאותם בוחרים המאמינים כי פלאטו מסוגל באמת לפתור את מצוקותיהם המיידיות (בתחום הדיור, למשל) ול„סתם יהודים טובים" שמתנגדים להסגרתו לצרפת. נראה להם שמצאו „כתובת ברורה" יותר ביישובים הקטנים, אך הם מקווים לזכות גם בתמיכתם

עזר וייצמן ושימעון פרס
ספורט בריא — למי?

של אלמונים אוהבי־ישראל בערים הגדולות. אלה מאמינים כי פלאטו מסוגל לקיים בדיוק מה שהוא מבטיח.

איש־הפירסום של פלאטו, מכל מקום, טוען כי הוא מאמין בכך ללא סייג. אם זוהי רק הודאה ממולחת של פירסומאי ממולח — קשה לדעת, אך אין ספק כי היא מצטרפת לתיחכום שבו נוהלה המערכה כולה.

אירוניה מסויימת ניתן למצוא באהדה שרכש לו פלאטו דווקא בקרב ציבור ה„אינטלקטואלים", שראו בו משב־רוח מרענן מחד, ואות־אזהרה סימפטומאטי לאותו מצב בארץ שאיפשר לאדם כמו פלאטו להגיע בכלל למעמד של מתמודד על קולו של הבוחר. ציבור זה ליווה את דרכו של האיש הבודד בחיוכים ציניים אך מלאי־הערכה. ספק אם ילווה אותו גם בפתק־הצבעה.

ומן הקטנות — אל שתי לשונות־המאזניים. הוותיקה — והחדשה.

המפד"ל עמלה קשה לשינוי דימוייה בציבור. המיפלגה נעזרה הפעם בשני מישרדי־פירסום, ואנשיה אינם מסתירים זאת. הם טוענים שנעזרו בידע המיקצועי של הפירסומאים, ואף האזינו בקשב להצעותיהם בענייני ניסוח. זה שייך אולי לדימוי של מיפלגה חדשה ומתחדשת שניסו ליצור לעצמם.

הקו העיקרי, לדיברי אליעזר שפר ממטה ההסברה של המיפלגה, היה ליצור בציבור את ההרגשה ש„הפעם אנחנו לא בכיס של שום מיפלגה, והאופציות פתוחות." קווים אחרים ננקטו, וניטשו, תוך כדי המערכה. כך, למשל, ניטש הקו של „הכל במישפחה" (הפנייה לציבור של „אנשי שלומנו" בלבד), משנתברר כי קו זה ברור מדי וחבל לבזבז עליו מאמץ מיותר, החלו פונים גם אל הציבור החילוני (בנושאי סמים, תמיכתו המוצהרת של סגן־אלוף חילוני ובנושאי עלייה). קו זה עורר מחלוקות וספקות רבים בקרב אנשי־ההסברה של המיפלגה (הצעירים

אמנון רובינשטיין (עם עמוס קינן)
מיפנה בשינוי

ברובם), אך מדי בוקר הוחלט מחדש שלא ליטוש אותו. הוא התחבר יפה עם סיסמת ה„שינוי" שהחלה מופיעה במודעות המפד"ל.

מתעמולת־נגד השתדלה המפד"ל להימנע ככל האפשר. רק כ־10 אחוזים מחומר־ההסברה שלה היווה תעמולה התקפתית (נגד רובינשטיין, למשל, או נגד היונים המובילות את פרס). אפילו על המודעה הידועה של ר"צ הגיבו בדרכים המקובלות, בעיתונות, ולא במודעות־תשובה.

היעד המרכזי היה הפעם ציבור הבוחרים הצעיר, והחזרת בוחרים ש„סטו", בעיקר לעבר הליכוד. המיפלגה מעריכה שתקבל כמחצית מקולותיה בקרב הציבור הלא־דתי דווקא, זה המחפש ערכים ויודע, משום מה, כי רק מיפלגה דתית היא הכתובת למוצרים שכאלה.

בלשון־המאזניים האחרת סירבו לדבר. אנשי ד"ש מילאו פיהם מים בכל הנוגע לאיסטרטגיה של תעמולה. עד יעבור זעם. אלא שבינתיים כבר ידוע די הרבה. סוד גלוי הוא כי אנשי ד"ש החלו מנהלים את מערכת התעמולה זמן רב לפני המיפלגות האחרות ובכוחות עצמם (בראשות אמנון רובינשטיין, גולומב, נחמן אריאלי ואחרים). המטרה הראשונית היתה „לשתול" בציבור את עצם דבר קיומה של התנועה. מודעות־הבחירות הראשונות התמקדו כימעט אך־ורק בסיסמת השינוי כשלעצמו, ובדמותו הממוקטרת של ידין.

ואז חל מיפנה. הסקרים הוכיחו כי ד"ש מאבדת תמיכה, הניסיון הוכיח כי קשה לאישים פוליטיים לפרסם את עצמם (מי יופיע כמה פעמים, והיכן...). התפנית נעשתה לכתובת צפוייה: מישרד־הפירסום (או.קיי.), מיקי קאופמן, איש־הפירסום של ד"ש, מודה כי הבלטת תפקידם של מישרדי־הפירסום בתעמולת הבחירות עלולה לגרום נזק למיפלגות. אולי משום כך אסרו עליו להתבטא באופן מפורש. מכל מקום, פרי עבודתו ניכר לעין כל. ד"ש יצאה בסידרת־מודעות חדשה, שכל אחת מהן בנפרד הוקדשה לתוכניות ספציפיות של המיפלגה בנושאים שונים ואף לתבניות־איוש אפשריות של תחומי העיסוק המדיני. המיפלגה שאיבדה קולות, החלה מאבדת גם את תדמיתה הייחודית — הפעם לצורך תוספת קולות. הסתבר שאין ברירה. הם רצו לדבר אל כולם, ולשם כך החלו אומרים הכל על הכל. תנועת השינוי השתנתה, הפכה מיסגרת חדשה־זקנה. כל־בו רעיוני נוסף.

המערכת העיקרית נוהלה בכל־זאת בין „שתי הגדולות".

הליכוד היה הפעם חלוץ קו „התעמולה המסתערת". נראה היה שעוד קודם שהגדירו לעצמם ולבוחר „בעד מה" הם יוצאים — הבהירו „נגד מי" הם. והכתובת היתה בעיקרה אחת, בלתי־מתפצלת וקלה מאד לפגיעה: המערך.

קו־התעמולה של הליכוד במערכת־הבחירות הנוכחית נבדל מן הקו של השנים הקודמות בכך שהפעם היה תמציתי, תכסיסי וחד־משמעי. לא עוד פיתוחים אידיאולוגיים. העיקר היה להחליף את השילטון — באנשי הליכוד.

בימים האחרונים קשה היה לקבל את תגובתם של העושים במלאכת הפירסום של הליכוד. הם היו טרודים ללא־לאות בבחינת האיסטרטגיה שלהם־עצמם ובתגובות מהירות על תעמולת המערך. עבדו כמו במערכת־חדשות, והדבר אכן ניכר, הן בסירטי־התעמולה של הליכוד והן באלה של המערך. אליעזר ז'ורבין, בעל מישרד־הפירסום הגדול וחף, העמיד את שירותיו המנוסים לרשות עזר וייצמן, ראש מטה הבחירות. שניהם היו עסוקים מאד כאשר נתבקשו להגדיר את האיסטרטגיה שלהם, ואולי פשוט עדיין לא ששו לחשוף אותה. דבר אחד נחשף בכל־זאת, מעבר לכל ספק. משנודע לוייצמן נושאו של מאמר זה, הגיב בחיוך של אהדה: „איסטרטגיה?" וגייס את כושר־המישחק המעולה שלו ואת המימיקה המוכרת כדי להדגיש

(המשך בעמוד 38)

היתה זו המהפכה השקטה ביותר שבוצעה אי־פעם.

יום ה־17 במאי 1977 ייזכר לא רק כיום בו הפך הליכוד לראשונה למפלגה הגדולה בישראל, אלא גם לבחירות בהן בוצעה מהפכה חרישית שאיש לא ציפה אותה ולא הבחין בה מראש. היו אלה הבחירות השקטות ביותר בתולדות ישראל. מי שסייר אותו יום על פני הארץ יכול היה לדמות כי במזג־האוויר הקייצי, שרויה המדינה כמו בתנומה עמוקה. שום התרגשות לא ניכרה בחוצות הערים. התעמולה נדמה. הוויכוחים השתתקו. אפילו עסקני המיפלגות, המתרוצצים בכל יום־בחירות כאחוזי אמוק היו הפעם רגועים ונינוחים.

אי־אפשר היה לחוש את רעידת האדמה העומדת להתחולל. היה זה יום השקט לפני הלילה הארוך של הסערה.

■ ■ ■

אריק שרון. שעה 06.00

אריק מתעורר ראשון בדירתו ברחובות. לילי מתעוררת זמן קצר אחריו. הילדים, גילעד ועומרי, עדיין ישנים. לילי מאכילה את שני כלבי־הפודל, ג'ימי וג'יני. ג'יני עומדת להמליט בכל רגע. לילי: „ביקשנו ממנה שתמתין עד אחרי הבחירות, אין לנו כרגע זמן לטפל בגורים שלה.”

אריק: „היא עומדת להמליט ממש בכל רגע, העטינים שלה מלאים חלב.”

פוליטיקאי או לא, אבל איכר בדם. עובדת משק־הבית, דליה, מתעוררת כשעל חולצתה סמל שלומציון.

עומרי בן ה־13 וגלעד בן ה־11 מתעוררים גם הם. גילעד חולה, יש לו חום, ולילי מודאגת.

בלילה שלפני יום הבחירות הלך אלוף (מיל.) אריאל („אריק”) שרון לישון בשלוש לפנות־בוקר. יחד איתו היתה, כמו תמיד, רעייתו לילי.

עד הרגע האחרון ממש ניצל אריק כל הזדמנות לגייס בוחרים שיצביעו עבורו. בחודשים האחרונים חרש את הארץ לאורכה ולרוחבה, הגיע לכל מקום אפשרי, והוא מתגאה: „ביום אחד לחצתי 12 אלף ידיים.” איך הוא יודע? ובכן, לאריק יש שיטה, כל יד שנלחצה קיבלה כרטיס־ביקור עם תמונתו, ועליו כתוב: „שמחתי לפגוש אותך — אריק שרון.” הכרטיסים נספרו, ומיספרם היה 12 אלף.

■ ■ ■

עזר וייצמן. שעה 07.00

עזר מגיע אל מטה הבחירות של הליכוד ברמת־השרון, מקום־מגוריו. הוא מוודא שהכל תקין בבית. הוא יוצא להצביע בעצמו, בקלפי מס' 15 ברמת־השרון. משם הוא חוזר הביתה, שותה ספל קפה עם רעייתו ראומה. בערב הקודם הם בילו גם כן יחדיו, מול הטלוויזיה. „ראינו סרט אידיוטי והלכנו לישון, ישנתי פגז. שום נדודי־שינה ושום בטיח,” הוא אומר.

09.00 — מגיע עם נהגו, אבי, אל המצודה, עולה אל מטהו בקומה ה־13. „מה אתם אומרים?” הוא שואל כל מי שנקרה בדרכו.

■ ■ ■

פלאטו־שרון. 07.30

רחוב מגל 23 בסביון. בווילה המפוארת של שמואל פלאטו־שרון לא ניכרת עדיין כל התרגשות של יום־בחירות. השומר החמוש ונהגו של פלאטו יושבים בפתח הבית ומשוחחים.

סמי פלאטו ניעור זה־עתה משנתו, ומתכונן לקראת יום מפרך. כעבור עשר דקות נשמעים צילצולי הטלפונים הראשונים. אנשי־מטהו של פלאטו בתל־אביב מבררים אם הכל כשורה, ומאיצים בו למהר לקלפי.

ב־08.00 מזנק נהגו של פלאטו, סימון, אל מכונית הקדילאק החונה בפתח הבית. מתניע, וממתין לבוס. מורגשת תכונה מסויימת. אחיה של אנט שרון יוצא מהבית בחופזה, וממהר במכוניתו ליעד בלתי־ידוע. פלאטו יוצא אחריו.

08.20 — רחוב וייצמן 74 בתל־אביב. בית־הספר התיכון העירוני ד'. בבית־הספר ממוקמות שתי קלפיות. מיספר 179 ומיספר 180. פלאטו אמור להצביע באחת מהן.

פלאטו נכנס לבית־הספר, מעיף מבט בתור ונעמד בצד. בתור, כעשרה אנשים. האנשים נדהמים, מתבוננים בסקרנות. „פלאטו מצביע כאן? מה פיתאום?”

פלאטו עדיין אינו מצטרף לתור. הוא מצית סיגריה ומשלב ידיים. כל התרגשות אינה ניכרת בתנועותיו. אנשי מטהו מציגים לפניו את עיתון הארץ מהבוקר, ובו עמוד שלם של מודעת־בחירות מצולמת של תנועתו. הוא מעיין בה בשביעות רצון.

בוחרים נוספים מגיעים. התכונה סביב גוברת. אנשים ניגשים ללחוץ את ידו של פלאטו. הוא נוהג בנימוס רב, לוחץ את ידי כולם, מברך ומבורך באידיש ובצרפתית.

■ ■ ■

סעדיה מרציאנו. שעה 08.00

המועמד הרביעי ברשימת שלי לכנסת עייף. „לא ישנתי כל הלילה,” הוא מסביר, כשהוא נכנס למטה השכונות של הפנתרים השחורים ברחוב ישעיהו 2 בירושלים. „כדי להכניס את עצמי לכנסת אני צריך לעבוד קשה. היום, כל קול שנשיג בירושלים,” הוא פונה לפעילים, שהתרכזו במטה, „זה קול נטו להכניס אותי לכנסת, שיהיה לכם נציג אמיתי בכנסת.”

הפעילים יוצאים לקלפיות השונות, בכל חלקי העיר. הדגש מושם על השכונות. „תזכרו, בשכונות צריך להוציא את האנשים מהמיטות כדי שיצביעו. אם הם יגיעו לקלפיות, הם ישימו את האות ש'.”

כבר בשעה זו של הבוקר החמים נתקל סעדיה, בן ה־27, הלבוש „כמו ביום רגיל,” כדבריו, בחולצה אדומה ובמכנסיים אפורים פשוטים, במחסור בכסף. „מתנדבים,” הוא אומר, „לא חסרים לנו כאן. כולם התגייסו להכניס אותי לכנסת. חסרות רק מכוניות. בדרך,” הוא מספר, „עברתי ליד המטה של אגודת ישראל ברחוב ישעיהו פרס. יש להם צי של מוניות מגוייסות, מכשירי־אלחוט, מאות תלמידי־ישיבות. הכסף זורם שם כמו מים. תאווה לעיניים.”

מטה־השכונות שוכן במרתף ישן, בחצר האחורית של בית־דירות עתיק. הקירות סדוקים והסיד מתקלף. באולם המרכזי

היום בו עלה בגין לשילטון

האוהדים „או־אה! מה קרה? המערך אכל אותה!” צעקו האוהדים המשולהבים של מנחם בגין, שהתקבצו בפתח מצודת־זאב. רובם היו תושבי פרברי תל־אביב, שבאו אל המצודה כדי להריע למנהיגם מייד כשנודע כי הליכוד מוביל בבחירות. השמחה גברה ככל שהתברר שהתחזית המוקדמת אכן מתממשת.

: לתיפארה מקלט־טלוויזיה, שאותו השיג מרציאנו ...ה הקודם. על הריצפה מיזרנים אחדים וכיסאות ...ים. מתחילים לנבא תחזית של תוצאות הבחירות. ...עדיה מתחיל לטלפן. עשרות טלפונים לכל חלקי ...י. „השכונות מפולגות. חלק מצביע ליכוד, חלק ...י," הוא אומר. „המערך מת. תראו ברחובות, ...אף מכונית שנושאת שלטים של המערך. החברים ...טובים שלי הם מהליכוד. אלה אנשים שרוצים ...יף את הממשלה בכל מחיר. הם לא מבינים ש־...לת ליכוד, עם בגין המזדקן, תהרוס את המדינה. ...האנשים האלה צריך לעבוד, שיצביעו עבורנו," ...מורה, טלפונית, לכל המטות המקומיים שהוקמו ...בי ירושלים.

■ ■ ■

...ור וייצמן. 09.30

...זר יורד אל מרכז־הדיווח, הממוקם בקומה השנייה ...מצודת זאב, באולמי עצמאות. על במה לאורך ה־... הגדול, ניצבים שולחנות בשורה ארוכה. על כל ...ן שלט ועליו שמו של איזור בארץ וטלפון ולידו נערה. האולם מחובר ל־16 ריכוזים ברחבי הארץ, ואלה קשורים עם מרכזי־מישנה. על כל שולחן ערימת הסנדוויצ'ים המפורסמת — הסמל המובהק של יום־הבחירות. עזר מחליף כמה מילים עם גידעון פת (מהאחראים על האירגון במטה) ועם תת־אלוף (מיל.) מוטקה ציפורי, סגנו בראשות המטה. „מה אתה אומר?" הוא שואל כל מי שנקלע לקירבתו, „חתיכת אירגון, מה? באיזה מיפלגה תמצא דבר כזה?"

מנחם בגין מגיע עם פמלייתו, עזר ומוטקה ציפורי מקבלים את פניו ונותנים לו הסבר על בניית מרכז־הדיווח ודרך פעולתו. „יש לנו רוב בטוח בירושלים," אומר בגין, ומוסיף: „אני מקווה שגם בתל־אביב." „בכל הארץ," פוסק עזר ומספר בדיחה כדי להבהיר את כוונתו: „יש בירושלים מיסעדה, שבסוף הארוחה מגישה שני חשבונות — חשבון ערבי ו־חשבון אנגלי. לבסוף מגישים ,גרנד־טוטאל' (חשבון כולל) — ככה גם איתנו."

הוא במצב־רוח מרומם, מרבה לפזם — בעיקר את פיזמוני־התעמולה של הליכוד. נהגו רץ אחריו עם רשם־קול המשמיע את הפיזמון החוזר „אין לי יאכטה במרינה..."

■ ■ ■

אריק שרון. 10.00

המישפחה יושבת סביב השולחן שבמיטבח המרווח, מסיימת את ארוחת־הבוקר. הטלפונים אינם חדלים לצלצל. ידידים, עסקנים וסתם אזרחים.

לילי ואריק עומדים ללכת לקלפי כדי להצביע, מנסים לשכנע את הילדים גילעד ועומרי להצטרף אליהם. עומרי מסתלק מהבית, גילעד מסרב בתוקף.

אריק: „הבוקר צילצלתי לאחד החברים שלי הנמנים עם המחנה השני, ואמרתי לו: ,תראה, חביבי, אתה צריך להחליט אם אתה רוצה בארליך כשר־ביטחון, בפלאטו כשר־ביטחון או בי כשר־ביטחון. זה צריך להיות השיקול שלך. אם תצביע לי, 20 שנה לא יהיו מילחמות בארץ הזו."

לילי יוצאת מחדר־השינה, מדיפה ריח בושם, לבושה בשימלה בסיגנון כפרי, גורבת גרבי־ניילון וגועלת סנדלים לבנים. זה־עתה משחה לכה על ציפורניה. נפרדת בנשיקות מגילעד, שנשאר בבית, ואומרת לדליה, עובדת־הבית: „דליה, גילוש מרגיש נורא רע, תשגיחי עליו."

אריק נושק לבנו: „שלום חביב, שלום יקר, אחל הצלחה לאביך."

הולכים להצביע בבית־הספר דה־שליט. אריק מחכה בתור. ללילי תעודת משקיף. היא נכנסת לוועדת־הקלפי ומוודאת שיש די פיתקי כן, סימולה של שלומציון. הופעתו של אריק אינה מעוררת התרגשות, והוא לוחש ללילי: „היינו צריכים לפעול כאן יותר." מחכים בתור יותר מחצי־שעה. גבר נרגש ניגש אל אריק, לוחץ את ידו ואומר: „אריק, אני בחיים שלי לא אשכח אותך. בפעם הקודמת נפגשנו באפריקה. אני לא אשכח איך עמדת בתור כמו כל החיילים, לא רצית פרוטקציה."

■ ■ ■

סעדיה מרציאנו. 10.00

ויכוח קצר מתפתח במטה־השכונות בין חיים ברעם, בנו של שר־העבודה בממשלה הקודמת, לבין סעדיה. „את העניינים שלנו תן לנו לסדר לבד," אומר מרציאנו לברעם הצעיר, והוויכוח מסתיים כשסעדיה יוצא לכיוון המטה שבמוסררה. שם, בחנות קטנה מלאה גרוטאות, ממוקם המטה האיזורי. את האב, אליהו, הוא שולח הביתה. החנות, שבדרך־כלל משמשת מרכז לשירותי־סבלות, תשמש מעתה מרכז לאיתור הקלפיות שבהן צריכים תושבי האיזור להצביע.

מעל לשולחן־העץ הישן תלויות שתי תמונות של סבו של סעדיה. הוא תולה בהן מבט קצר, וכבר מרים את שפופרת הטלפון, מתעניין היכן נמצא כל בוחר פוטנציאלי שלו.

עיתוני־הצהריים מגיעים, וסעדיה סופר את מודעות שלי. „הנה מודעה עם סימן הפנתרים השחורים שלנו," הוא מראה ל־חבורה המקיפה אותו, הנועצת עיניים בכל סימן ואות לשלי. מגלים אפילו כתבה ב־ידיעות אחרונות, על בנים שאינם הולכים בדרך אבותיהם בהשקפותיהם הפוליטיות. „תראו, אפילו הנכד של ז'בוטינסקי איתנו," הוא מצביע בגאווה על השורה המתאימה.

בדרך למטה צל"ש (צעירים למען שלי), בשכונת קטמון, מדבר מרציאנו על תיאטרון קהילתי, על עלון פוליטי ששלי צריכה להוציא. תוך כדי נסיעה במכונית הוא מנופף בידיו לכל עבר. „בירושלים אני מכיר את כולם," הוא מסביר, אבל מייד מוסיף: „אבל שלא תחשבו שכל מי שאני מכיר מצביע עבורי." אפילו את ההפסקות הקצרות ברמזורים אדומים הוא מנסה לנצל כדי „להציל קולות," כהגדרתו.

„כן," הוא מודה, „יש מילחמה קשה עם צ'רלי ביטון מרק"ח. המקום שלו בכנסת בטוח במאה אחוז, והוא זורק הבטחות לכל ירושלים, כאילו שאם יישב שבוע בכנסת כבר יוכל לשנות את כל העולם." סעדיה מנסה להסביר למכריו שאומנם הבטחות אינו מפזר, אבל מאחר שביטון כבר בלאו־הכי נחשב בגיבעת־שמואל כח"כ, אז שיתנו צ'אנס לעוד פנתר. „ויקטור תייר ושלום כהן הם לא רציניים," הוא פוסק. „הם כבר לא פנתרים."

■ ■ ■

פלאטו־שרון. 10.30

סמי יוצא אל ביתו שבסביון, למנוחה. ממתינים לו טלפונים רבים. אחד מהם, אולי החשוב ביותר, מגיע מתחנת־השידור רדיו לוכסמבורג. הכתב מבקש לקיים ראיון טלפוני עם מר פלאטו, בשידור ישיר לחמישה מיליון המאזינים לתחנה ברגע זה. פלאטו נעתר לבקשה והכתב, סרז' מלר, פותח. הוא שואל שאלות שונות בנימוס רב, ופלאטו משיב. לפתע נדמה כי פלאטו נשאל שאלה נוסח „מכה מתחת לחגורה." „האם לא מפריעה לך העובדה שהישראלים מאמינים באדם המואשם בר־מאות בצרפת?" פלאטו זועם, אך אינו מאבד את עשתונותיו.

„אדוני, אתה פירחח ממדרגה ראשונה," הוא אומר למראינו. „אינך עיתונאי! אתה מתיימר לתפוס את מקום בית־המישפט הצרפתי!" משיב הכתב: „אני עובד כמו עיתונאי אמריקאי, בלי כפפות," ופלאטו ממשיך: „האמריקאים מנומסים, ועושים את מלאכתם בצורה נאה." הכתב מתנצל ומבקש את סליחתו. פלאטו מבקש להמשיך בראיון, בשידור חי, האורך כעשר דקות.

■ ■ ■

עזר וייצמן. 11.00

עזר עורך עוד ביקורים אחדים בסניפים קטנים בצפון העיר. אחר־כך הוא מתכוון לצאת לפגוש אנשים ברחובות, אולם לבסוף מבטל אפשרות זו: „אין טעם, כולם הלכו לים."

הוא שב למטה, שופע מרץ, טופח על שיכמי הנערים הצעירים, מרביץ טפיחה בריאה לאחד מעשרות הנערים בחולצות „כוח 1" המתגודדים בפתח. „אבי, איזה כוס־תה לא תזיק," הוא אומר בקריצה לנהגו הצמוד, אבי אלמיקאס. „זה הדבר הכי טוב שהיה לי בבחירות," הוא אומר על הנהג, שהיה בעבר נהגה האישי של רות דיין, כאשר זה מופיע עם כוס־תה מהביל ובו עלי־נענע.

„לעלות לזחל — הצביעו מח"ל," הוא שר כשהוא מדגיש את ה־ח' בסיגנון מיזרחי, נכנס לחדר־המזכירות, מחבק אחת מהן: „את הבחורה הכי יפה," הוא אומר לה.

ישישה פונה אליו באידיש: „מה יהיו התוצאות, עזר?" „ננצח, סבתא," באה התשובה, באידיש.

הוא נשאל כמה מנדאטים, להערכתו, תקבל כל רשימה. „זאת לא אומר, וזה לא חשוב בכלל," הוא טוען, „העיקר שנקבל מנדט אחד יותר מהמערך. יותר מזה — אני לא צריך." הוא נשאל לגבי קואליציה אפשרית, ומשיב: „יש שתי אפשרויות: או קואליציה עם הגדול השני — המערך, או עם שני האחרים — המפד"ל וד"ש. אני לא רואה כל משמעות למיספר המנדטים שתשיג מיפלגה זו או אחרת."

ואיך מתקשרת הליכה עם המערך יחד עם התעמולה המאסיבית נגדו? הוא נשאל. „אין כל סתירה," משיב. „אם הם יסכימו ללכת איתנו ולהיות גלגל בעגלה — תפדאל, אנחנו נהיה הסוסים!"

■ ■ ■

אריק שרון. 11.30

אריק: „ניגש לסניף, נראה מה הולך." נוסעים לסניף שברחובות, בדרך פוגשים את עומרי הולך ברגל לכיוון הבית. עומרי נכנס למכונית הגולף השכורה, ברגע שבו היא נעצרת ליד הסניף הוא ממהר לצאת ממנה ולהסתלק. אריק: „הוא לא מסכים בשום פנים ואופן להיות בתוך העסק הזה." לילי: „אני מעריכה אותו בגלל זה." עומרי נעלם מהאופק, לילי מנהלת את העניינים, מכוונת את אריק אל רחובה המרכזי של רחובות. פוגשים באחד האוהדים, שקורא לעברו של אריק: „אל תדאג! הכל יהיה בסדר, אריק, כל הבית־קפה שלנו שלך!"

לילי משגיחה בפלאקט של אריק שנתלש, לוחשת באוזנו של אלי ישראלי שצריך להחליף את הפלאקט, מלקטת פתקים של שלומציון מעל הרציפה תוך שהיא לוחצת ידי מעריצה, מועכת את תמונתו של ידין הזרוקה על הארץ ואומרת: „אריק, שים לב על מי אני דורכת." אריק: „תדרכי עליו חזק." מעריץ

(המשך בעמוד 34)

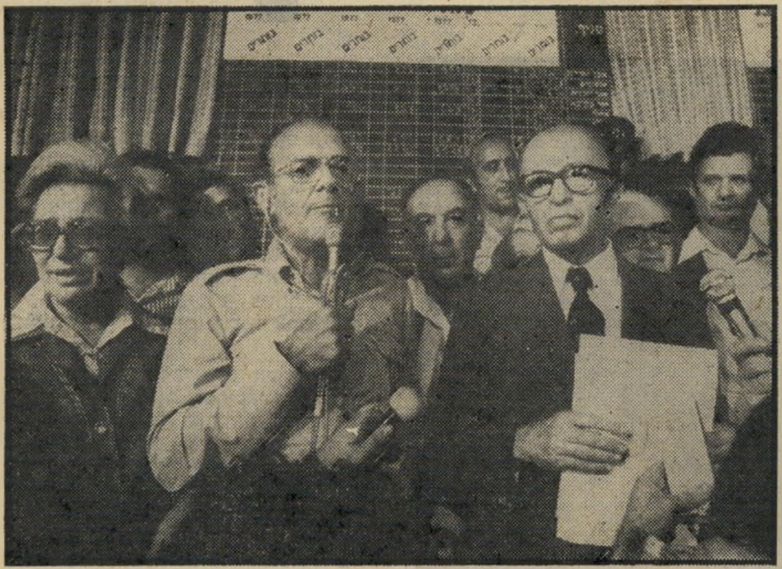

תודה לאשה

במשך כעשרים דקות ניצב מנחם בגין, ראש רשימת הליכוד, מול קהל העסקנים של מיפלגתו אחרי שנודע דבר ניצחון רשימתם, מבלי שיוכל לשאת את נאום הניצחון. משמאל ניצבת אשתו, עליזה, שלה העניק בגין את תודתו הראשונה על נצחונו. במרכז: קריין הטלוויזיה אלימלך רם.

בגין - פרס 0:0

הרחובות היו ריקים בדיוק כמו בימים הגדולים של מישחקי מכבי תל־אביב מול אלופות אירופה. בית ישראל הצטופף במתח סביב המסכים הקטנים, בתי־הקולנוע היו ריקים, ובתי־הקפה שבהם אין מכשיר־טלוויזיה סגרו את שעריהם. את מבול סירטי־התעמולה של המיפלגות עמדה לסיים התגוששות, מאבק זה מול זה, של שני מנהיגי הגושים הגדולים אך מה שניראה על המסך לא היה התסריט כולו. חלקו הפיקנטי ביותר התרחש דווקא מאחרי־הקלעים, שעות אחדות לפני תחילת השידור.

בדיוק בשלוש־ושלושים אחרי־הצהריים הגיחו שתי מכוניות אמריקאיות מהודרות, ובלמו על הרחבה האחורית ההומה של תיאטרון ירושלים, מול הכניסה לאולפני טל־עד. שתי „גורילות" זינקו מתוך אחת המכוניות, פתחו את הדלת ומתוכה הגיח במהירות שימעון פרס, בחליפה כחולה אלגנטית. בצעד נמרץ פילס את דרכו, במהירות, בפנים חתומים מבלי להחליף מילה עם איש, צעד היישר אל תוך חדר־האיפור כשמתלווה אליו הדיילת היפהפייה טלי הראל. עשרות מצלמות טירטרו, מאות העיתונאים שהגיעו כדי לכסות את סיומה של „הצגת הבחירות הגדולה ביותר עד כה," כפי שהגדיר זאת אחד הנוכחים, עטו על מועמד המערך לראשות הממשלה, אך לא השיגו אותו, איש מביניהם לא הצליח לסחוט ממנו הערה מקדימה כלשהי.

כבר שעה ארוכה קודם־לכן החלו צלמים, כתבים פרלמנטריים, ציוותי קולנוע וטלוויזיה מארצות־חוץ רבות, להתקהל ברחבה. בפינה אחת התגודדו אנשי ההסברה של הליכוד וערכו טוטו על סיכויי הבחירות עם הכתבים המדיניים. „פרס רתם לעזרתו את ,המרכבה'" העיר חיליק קדישאי, מזכירו האישי של בגין, בהתכוונו לעיתוי הפירסום על הטנק הישראלי החדש. „זה רק יכול להזיק לכם, העימות," העיר אחד העיתונאים, „לפי הסקרים האחרונים זה מיותר לגמרי מבחינתכם." אנשי המערך, ובתוכם ראש מטה־ההסברה יוסי שריד, לא ניראו בחוץ. „כל העסק הזה הוא תיאטרון," העיר אחד הכתבים. „מילא. במקום להצגה יומית — באנו הפעם הנה," ענה לו כתב מהטלוויזיה.

בגין משוחרר, פרס מתוח

באיחור של עשר דקות הופיעה מכוניתו של מנחם בגין. נהגו, אריה גלעדי (בנו של יוסק'ה ז"ל שהיה נהגו של בגין במשך שלושים שנה ונפטר לא־מכבר), נעצר רחוק מהבניין. מן המכונית יצא בגין, מלווה באישתו ובבתו, והציג אותן לפני הצלמים שעטו עליהן כמוצאי שלל רב. מנהיג הליכוד לא מיהר. הוא לחץ ידיים, ונופף לשלום לעיתונאים שאת חלקם הוא מכיר בשמותיהם, החליף הלצות, נהנה מאווירת העליצות סביבו וניראה רגוע. „אתם גם פה?" פנה אל דן שילון ויעקוב אחימאיר. „טלוויזיה ישראלית כאן? הרמטכ"ל אישר לכם?" — שאל אותם. בספק ליגלוג ספק בדיחות־הדעת לקול צחוקם של הנוכחים. „מה שלומך? איך המרגש?" צעקו מכל עבר, ובגין השיב: „הייתי חולה, כעת אני בריא כמו שור!"

כמו שור כך העיד על עצמו מנחם בגין, שעה שנשאל על מצב בריאותו. הוא שפע ביטחון עצמי, הירבה להתלוצץ, ללחוץ ידיים ולברך עיתונאים מכרים. „שימעון פרס הוא יריב, אך למרות זאת הוא ידידי," חזר והצהיר. כשראה את אנשי הטלוויזיה הישראלי תשאל: „קיבלתם כבר אישור מהרמטכ"ל להיות כאן?" **צילם: שלמה סתר**

אחר־כך בא תור ההצהרות באנגלית עבור העיתונאים הזרים, בעוד מזכירו מזרז אותו להיכנס לאולפן. בפתח חדר־האיפור המתינה לבגין הדיילת היפהפייה דיאנה בזרלא. כל אחד מן המתמודדים הביא עימו גם מאפרת צמודה, ולא סמך על אלה של האולפנים.

בחדר־איפור אחר שקדה אותה עת מאפרת על פניו של שייקה בן־פורת, מנחה העימות. שייקה סירב בתוקף לרמוז על מה יישאלו השניים. הוא שמר סוד זה בקפדנות עד לרגע הצגת השאלות, בעת הצילום עצמו.

לפני הכניסה לאולפן ניגש השופט אליהו מני, יושב־ראש ועדת־הבחירות־המרכזית, אל פרס, לחץ את ידו והזהיר: „אני הקפדן שנתמנה..." הוא לא הספיק לסיים את המישפט כשפרס שיסעו ואמר: „חס־ושלום, אתה החוק בכבודו ובעצמו."

אנשי ועדת־הבחירות היו היחידים שהיו מוסמכים להפסיק את השידור באמצע ולפסול קטעים ממנו, אם מצאו בו חריגה כלשהי.

לחיצות־ידיים הדדיות של המתמודדים, חיוכים נוספים מול עשרות המצלמות והמבזיקות. הצלמים היו נרגשים ביותר „ממש אמריקה לעניים," התלוצץ מישהו מן הצד. „אל תתקרבו," צעקו הגורילות, שומרי־הראש האימתניים של פרס. „צאו מהתמונה!" ענה להם צלם משולהב בצעקה.

פרס לווה בפמליה גדולה שכללה, מלבד אנשי־ההסברה של המערך, גם את מזכירו הצבאי, תת־אלוף אריה בראון, את הפקידה האישית שלו, חיילת יפהפייה בשירות סדיר ששמה נירה, ואת דובר מישרד־הביטחון נפתלי לביא. פרס היה קפוא, ולא הצליח להסתיר את התרגשותו. על כך העידה גם הדיילת הצמודה שלו „הוא היה נורא מתוח, לא הוציא כמעט הגה מהפה," סיפרה לאחר־מכן.

ההצגה עמדה להתחיל. העיתונאים הורחקו מהאולפן ויחד עימם יצאו אנשי המטות של הליכוד והמערך. על־פי ההסכם, אסור היה לאיש להיות נוכח בעת השידור, כולם צפו בו באולם מייוחד בו הקרנה בטלוויזיה במעגל סגור.

השחקן הטוב ביותר

כתב „העולם הזה" היה היחידי שנשאר באולפן ונכח בעת הצילום יחד עם אנשי הצוות הטכני. המנחה, שייקה בן־פורת, הסביר למתמודדים את כללי המשחק, ודרש מהם שלא לדבר מעבר לזמן השווה שהוקצב לכל אחד מהם. לפתע התברר שבגין נראה נמוך על כיסאו, ואחד הטכנאים הזדרז להדביק למושבו ארבע כריות. גם הגובה חייב להיות שווה.

נותרו עוד דקות ספורות, ובגין העיר לגבי הדיילות הצמודות: „בחורות יפות, טוב היה להיות בטיפולן." פרס ניסה להפיג את המתח בבדיחה, לאו־דווקא מעודנת, על הסופר ש"י עגנון, שנסע לקבל את פרס נובל בשוודיה, שם הוצמדה אליו חתיכה שוודית כמלווה. עגנון העיר, אליבא ד'פרס: „גם שעון, ישן ומדולדל ככל שיהיה — דופק פעם ב־24 שעות."

לפני תחילת העימות ביקש פרס כי יוס־

הנשים שמאחורי נוסף על בתו ואשתו (קיצוניות משמאל) של מנחם בגין, שליוו אותו בכל אשר פנה, בלטה בשטח גם רותי פרמינגר (שנייה מימין), שהיתה הקריינית היפה שהנחתה את תעמולת הליכוד בטלוויזיה. רות (23), שהיתה בעבר קריינית־רצף בטלוויזיה וסיימה באחרונה לימודי תואר ראשון בחינוך. קיצונית מימין — חווה כפרי, המאפרת של מנחם בגין.

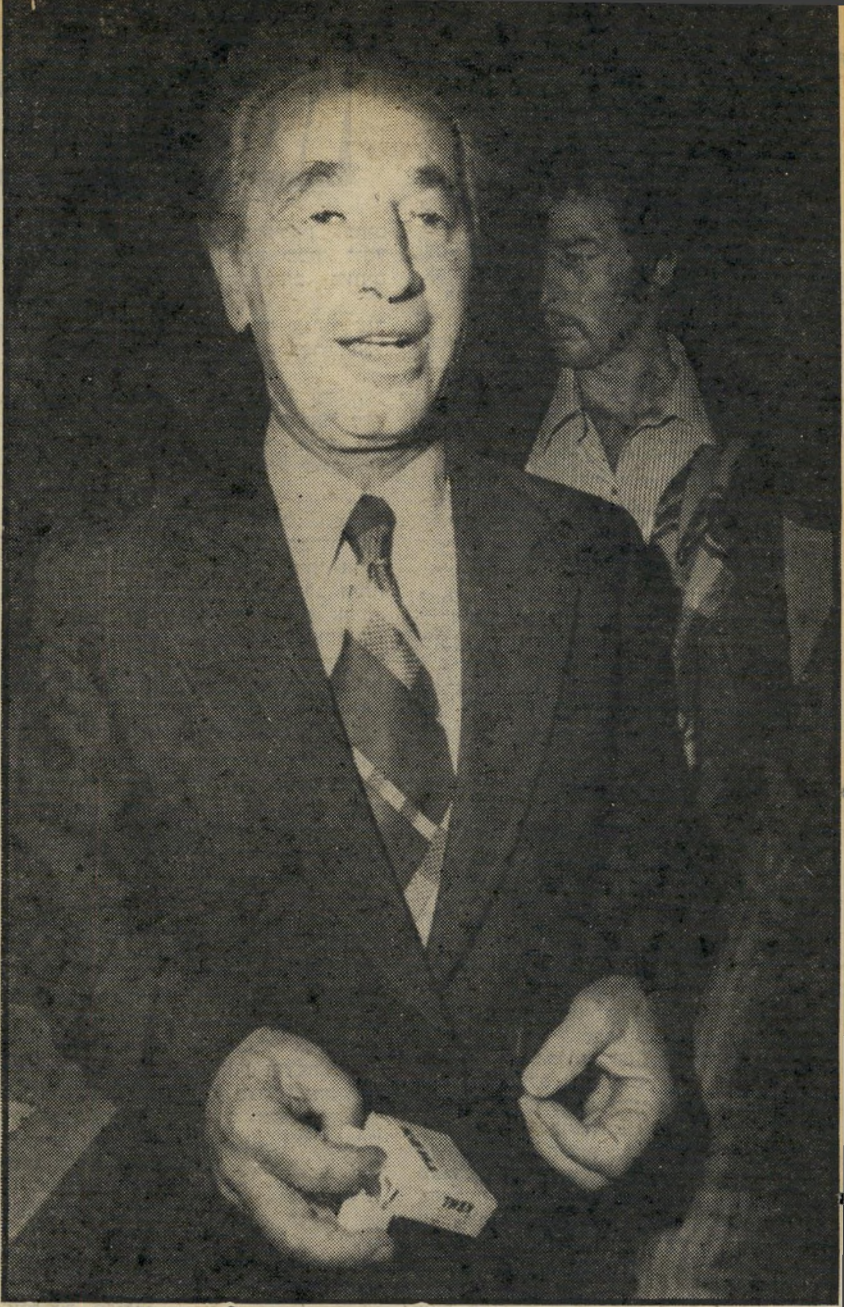

הגידו כן

ל„קנט". שימעון פרס אחרי העימות, בתום צפייה בהקרנה־חוזרת של הסרט, כשביטחונו העצמי המפורסם החל שב אליו. בזמן ההקרנה הירבה פרס לעשן סיגריות כששלישו הצבאי, אריה בראון, אץ להגישן לו.

כם שלא ייכנסו איש לדיברי חברו, „מוס־כם," השיב בגין, „אין קריאות־ביניים."

גם בנושא הזמנים התקשו השניים להצטמצם, ולא אחת נאלצו הצלמים לסמן להם בתנועות עצבניות ובשלטים גדו־לים: „נא לסיים." בגין היה חופשי וחש עצמו כדג במים, תקף, התמקח עם המנחה על זכות התגובה (מאוחר יותר הוא הת־נצל לפני שייקה והודה שטעה), וניגש בסוף העימות ללחוץ את ידי מעומתו. „נכנסנו יריבים פוליטיים וידידים אישיים, ויצאנו ידידים — אך יריבים פוליטיים," הכריז. הם החליפו מחמאות ג'נטלמניות הדדיות, ולא חסכו שבחים מבן־פורת על ההנחייה האינטליגנטית. „שאלות יפות מאד, ישעיהו," הטעים בגין, שעה שאנשי שני המטות פרצו פנימה.

פרס פנה להסתודד עם יוסי שריד, ש־העיר: „היית בסדר, שמעון השאלה ה־שנייה היתה קצת חלשה, אבל השאר — מאה אחוז." אנשי בגין ניראו צוהלים, הירבו להחמיא למנהיגם, וזה לא חסך בחידודי־לשון. „הוא הכניס סיפריה של־מה, ולא השתמש בה. מרוב מתח הוא שכח את עצמו," אמר על יריבו.

בפמליית פרס שררה אווירת איפוק. אנ־שיה פנו לחזות ב„הצגה שנייה" של ה־סרט. פרס נכנס לחדר־ההקרנה. אך בגין ויתר ונסע לתל־אביב. במהלך ההקרנה החוזרת חי פרס את השידור מחדש, הוא הינהן בראשו כל אימת שניראה לו כי דבריו משכנעים, חייך לכל בדיחה של עצמו, והצית סיגריה חדשה בכל פעם שיריבו דיבר. שלישו, אריה בראון, דאג להגיש לו את חפיסת הסיגריות והמצית, כשמבט־הערצה על פניו. הסרט הסתיים. פרס, מרוצה ובטוח־בעצמו, זינק החוצה, הגורילות שלו פילסו לו דרך. בעוד שעות ספורות עתיד היה העם לחזות בהצגה ה־שלישית ולשפוט מי יהיה השחקן הטוב ביותר לארבע השנים הבאות.

עפר קוך ■

החיננית

נירה, מזכירתו של פרס, שהיא חיילת בשירות חובה, משכה תשומת־לב רבה בשל יופיה השובה־עין. הופעתם של חיי־לים במדים בפמליית פרס צרמה לרבים.

הצבע קובע

המאפרת יהודית אוסובסקי מעניקה עיצוב אחרון לפניו של שימעון פרס. כל אחד מהמועמדים הביא עימו מאפרת אישית, ולא ניתן אימון במאפרות האולפן. על פניו של פרס ההבעה שאיפיינה אותו לפני, בזמן ואחרי העימות: קפוא ומתוח. „מה אפשר לומר בדקותיים?" התלונן.

צלמו עוד!

ביקש בגין מן הצלמים שעטו לצלמו, מחובק עם בתו, בתום העימות. אווירה אופטימית שררה בקרב אנשי הליכוד ובני מישפחת בגין, אחרי צילום המישדר. בגין עצמו הירבה בהצהרות לעיתונאים, דברי שבח למנחה ולאופי התרבותי של הוויכוח. הוא היה משוכנע שיריבו פרס היה חלש יותר.

הביטחון שלפני

העימות הישיר הראשון בתולדות מערכות הבחירות בישראל, שצולם והוקרן בטלוויזיה לפני כמיליון ורבע צופים, בלט אצל בגין במיוחד. כאן הוא נראה עם בתו ועם אשתו עליזה, שאותן הציג לפני הקהל הרב. פרס הגיע עם פמליה של אנשי־צבא אך ללא בני־מישפחה.

היום בו עבר בגין לשילטון

(המשך מעמוד 31)
ניגש אל לילי ואומר: „אני מרגיש שאת הכוח המניע מאחורי אריק.” לילי: „לא יודעת אם אני הכוח המניע, אבל הוא יכול להישען, אני שם.”

פוסעים לאורך הרחוב הראשי של רחובות, מגיעים לקירבת השוק. קוראים ל־אריק מאחד מבתי־הקפה: „אריק! אנחנו אתך, אריק!” לילי ממהרת לכוון את אריק אל בית־הקפה. היא, בפירוש, הכוח המניע והדוחף. תומכת בבעלה לאורך כל הדרך. על דש שימלתה סמל שלומציון. על תיק־הקש שלה תמונתו של אריק.

קבוצת נשים מקיפה את אריק. מביטות בו בהערצה. לילי: „תצביעו בשבילו, הוא נחמד, הבעל שלי, לא?”

סעדיה מרציאנו. 12.00

סעדיה מגיע שוב למטה בקטמון. „את המקום הזה אני אוהב,” הוא מתוודה ב־דרך. המטה, כמו המטות האיזוריים האחרים, שוכן בתוך מיקלט כימעט ריק מ־רהיטים, אבל דחוס בעשרות צעירים מלאי־מרץ, המתרוצצים פנימה והחוצה ו־כימעט מכניסים את פפה, מרכז הסניף, ללחץ.

סעדיה מסתודד עם ימין סוויסה, האיש

עזר מבט של סיפוק ואושר נסוך על פניו של אלוף (מיל.) עזר וייצמן, עם היוודע התחזיות הראשונות על תוצאות הבחירות במטה הליכוד בת״א.

שלו בקטמונים. מופיעה רעייתו של ימין עם בנם הקטן, ומתלוננת: „לא ראיתי את ימין כבר יומיים רצופים!”

סעדיה מנסה להמריץ את האנשים עוד יותר. שולח את אוהדיו להביא את הדודה, הדוד, הסבא החולה, השכנים. כמה פעילי מוקד לשעבר הגיעו לכאן מהשכונות ה־מפוארות יותר של העיר, במכוניותיהם ה־פרטיות, מסיעים הלוך־ושוב עשרות אנשים הפונים למטה.

ממשיכים להסתובב בירושלים, בבית־צפפה, באבו־גוש, בתלפיות. לוקחים טרמ־פיסטים, שמזהים את סעדיה. נכנסים לבתים. מנסים להזכיר את כל מעלליו של הפנתר השחור בעבר.

סעדיה משוחח ממטה איזור שכונת ה־כורדים, שהוא, כדבריו, מעוז הליכוד, וממוקם בדירה פרטית, מהודרת — עם המטה בתל־אביב. אורי אבנרי נשמע אופ־טימי מעברו האחר של הקו: „אתה תי־כנס,” הוא אומר לסעדיה, ומפיח בו כוחות מחודשים. אמנון זיכרוני זהיר יותר. „אלו־הים גדול,” הוא אומר לסעדיה, שממהר לבדוק קלפיות נוספות, כשמכוניתו מלאה תמיד אנשים שונים. „עובד שעות נוספות עליו לדבר, לשכנע,” כדבריו.

„יאללה, עוד 10 שעות ואנחנו גומרים,” מעודד מרציאנו את הפעילים בחלקיה ה־שונים של העיר. הפעילים האלה מזיעים, עייפים וסחוטים אפילו יותר מסעדיה עצ־מו. מאז אמש לא אכל דבר, והוא נעצר לדקות אחדות אצל מלך הפלאפל המ־קומי ואוכל „ארוחת־צהריים של פנתר,” כדבריו. חצי־מנה פלפל ובקבוק מיץ ענ־בים, לא קר מדי.

אבל אפילו תוך כדי אכילה חפוזה הוא „עובד” קצת על מוכר־הפלאפל. אחד ה־פעילים ממהר אליו, מבוהל, מספר שראו פעילה של פלאטו מנסה לגייס קולות ליד אחת הקלפיות. סעדיה מקלל את פלאטו ואת כל מתחריו השנה בבחירות הנוכחיות. עוברים ליד בסיס צבאי בתוך ירושלים, וסעדיה מברר אם יש די פיתקי ש' בקלפיות הצבאיות. רבטי״ת במישטרה הצבאית רצה לפתע לעבר מכוניתו, צו־עקת: „אתה מרציאנו?” מחבקת אותו ו־מגלה לו שזה עתה בחרה בש', בתיקווה שייבחר וש„סוף־סוף יהיה פנתר בכנסת.”

בדרך חזרה למטה המרכזי עוברים ליד בניין הכנסת. סעדיה מביט בבניין ארוכות ומחייך לעצמו. במטה כבר מתחילים לד־בר על הרוטציה, קצת מאבדים את האמון שיזכו בארבעה מנדטים. „זה בסדר, חב־ר'ה, הבטיחו לי. אין מה לדאוג. אני אהיה חבר־כנסת, אדאג לכולכם והעיקר שלא יעלה הליכוד. הוא הסכנה של המדינה הזאת,” הוא אומר.

עזר וייצמן. 13.00

יורד שוב לקומה השנייה. בדרך, כהר־גלו, מחבק כל נערונת, צובט, טופח על שכם. „ראית את המודעה שלנו היום?” חוזר ואומר לכל מי שבידו עיתון, מבלי להסתיר את גאוותו. „הליכוד הכניס היום את הרצל, בן־גוריון, וייצמן ובגין,” הוא אומר.

פוסע הלוך־וחזור לאורך טורי השולח־נות, מחייך אל הנערות היושבות מאח־ריהם, זורק פה מילה טובה, שם הוראה לאחד הסניפים, ואינו חדל להתמוגג מ־מראה החמ״ל — חדר־המילחמה שהקים. „איפה למערך יש כזה דבר?” הוא שואל. „שם בוודאי כל הש.ב. שומר. לנו כאן יש רק איש הג״א. אני לא מבין מה הפחד שלהם. אני, כמו שהשתחררתי, נסעתי לניו־יורק, אני פוגש שם את יוסף אלמוגי עם איזה גורילה מפחידה אמרתי לו ,יוסף, יוסף, מי ירצה להרוג אותך?' הוא נורא נעלב. זה מה שנקרא ,סטאטוס של פוטנ־ציאל להרג',” הוא מסיים בחיוך. „בחיי, אני בא ללונדון, חותם במלון — וייצמן. אם יבואו מהפת״ח יראו וייצמן, יגידו זה מתחזה ויהרגו איזה גולדברג.”

מישהו שואל אותו על רמת התעמולה. שרבים הגדירוה כרדודה וטיפשית. „מה זה רדוד?” הוא מתחמם. „מה רוצים, אי־דאולוגיות? חרא! אנחנו אומרים שצריך להחליף את השילטון! אם באמריקה קם מועמד חדש, בודקים את מדיניותו? הוא קם ואומר: ,אני אתן לכם אמריקה טובה יותר, תבחרו בי'.”

עזר מכריז: „אני הולך לאכול בבית, בקבוק קאברנה אדום נגד הצרידות, כמה שעות־שינה. ואחר־כך — לשוונג הגדול אל תוך הלילה!” לפני שהוא מסתלק הוא מרביץ את הבדיחה האחרונה. „שמע־תי,” הוא אומר, „שהטייסים קמו היום ואמרו אחד לשני: ,בואו נלך להחליף את השילטון'.”

יוצא לביתו, לאכול ולנוח. דניאל פאר מבקש ממנו שיחזור בחולצה אחרת. „בטח שאחליף, זו מסריחה,” אומר עזר. „הת־כוונתי לצבע,” מתנצל פאר, „זה בשביל מצלמות הטלוויזיה.” עזר מסכם עם אנ־שי־הטלוויזיה: „את תהיה תבוסה — אני אדבר בלילה. אם יהיה ניצחון, ניתן לכולם לדבר — לניצחון הרבה אבות.”

אריק שרון. 13.00

לילי מנסה לשכנע את אריק להיכנס אל השוק. הוא מסרב בכל תוקף. מחליטים לנסוע הלאה. מכונית הגולף עוברת ליד המטה המרכזי של הליכוד ברחובות. מע־ריצה היסטרית מתנפלת על המכונית, ה־נהג עוצר, המעריצה פותחת את הדלת, שולפת את אריק החוצה ואומרת: „בוא, אריק, בוא! אתה משלנו, אריק! אתה העיניים שלנו, הלב שלנו!” אריק יוצא מהמכונית, לילי אחריו. נכנסים למטה ה־ליכוד. אוהדים מקיפים את אריק מכל עבר, טופחים על שיכמו. „בוא, אריק, תיכנס, תשתה משהו.” לילי: „נו, טוב, אנחנו מישפחה, אנחנו בני־דודים.”

אוהד: „אריק, איך הלכת מאיתנו? איך עשית לנו את זה?” מזכירתו הוותיקה של מנחם בגין, שרה אנגל, מתנשקת בחום עם לילי ואריק. ח״כ יצחק שמיר לוחץ את ידו בהתרגשות, מתחבקים, שותים מיץ־תפוזים.

אריק: „נו, טוב, יום אחד אנחנו עוד נהיה ביחד, יום אחד זה יהיה בסדר. הכל יהיה בסדר.”

שרה אנגל לוחשת על אוזנו של ח״כ שמיר: „ראית? הוא בא, הוא בא.” ח״כ שמיר, באידיש: „הייתי צריך אותו כמו לכפרות,” אך ממשיך ללחוץ ידיים ול־חבק את לילי.

יוצאים ממטה הליכוד. אריק: „עכשיו אתם מבינים איפה התחילו הצרות עם רימלט וארליך? היו שולחים אותי איתם לכל מיני מקומות, כל תשומת־הלב היתה מופנית אלי. אותם לא היו מזהים, אליהם לא היו מתייחסים. אמרתי למארגנים: חבר'ה, תשלחו אותי לבד, אל תשלחו אותי עם אנשים נוספים, זה גורם צרות צרורות,' לא עזר לי כלום. כך התחילו הצרות, רק בגלל דברים קטנים כאלה.”

ממשיכים לגדרה. אריק ניגש לפגוש ידיד ותיק שלו איכר בשם פיליפ הנשוי לזאבה, הצעירה ממנו בשנים רבות. בדרך עוברים ליד תמונת האדם החושב של פרס, המודבקת על לוח־מודעות שלם. אריק ללילי: „תראי כמה שהוא חושב. כל הזמן חושב. חוצפה כזאת, ליצור לאיש הכי רדוד במדינה תדמית של אדם חושב. עד היכן מגעת החוצפה שלהם?!”

ועוד ללילי: „תארי לך שפלאטו ייכנס לכנסת ואני אקבל רק חמשת אלפים קולות.” לילי: „מי, פלאטו? זאת ממש שערו־רייה! אני לא בעד זה שיסגירו אותו, אבל זה שהוא הולך לכנסת זאת חוצפה!”

אריק: „אני בכלל לא בעד הסגרת יהו־דים בכל מיקרה, אבל אני ממש אהיה נד־הם אם פלאטו ייכנס לכנסת. ואני חושש מאד שהוא ייכנס.”

לילי: „נו, טוב, לפחות יש לו אשה יפה מאד.”

אריק: „יש לה רגליים יפות.”

מגיעים לביתו של פיליפ בגדרה. בית לבן, דו־קומתי, מוקף עצים שבצילם כיס־אות־קש ושולחן.

בעלי־הבית אינם. לילי מחפשת אותם, מראה בינתיים עבודות־קרמיקה משל בעלת הבית, מספרת שאת האריחים במיטבח שלה שרפה בתנור שלה.

מתיישבים בצל העצים. אריק מנסה לע־שות נפשות, מסביר מדוע כדאי לבחור בו, מדבר על החווה בבאר־שבע, מספר כי הוא עומד להשלים את בניית הבית שם ולעבור אליו בהקדם.

מביט קדימה ואומר: „אחת האהבות הגדולות שלי היא לשבת פה, אצל פיליפ, ולראות את השקיעה מבעד לשיחי ה־הרדוף.”

מספר כי פיליפ הוא איכר אמיתי. יש לו גפנים ושדות־חיטה וחווה ליד קריית־גת. „הוא איש כלבבי,” הוא אומר. „אני איכר, ואני אוהב איכרים.”

מגיעה בעלת־הבית, זאבה, הקרוייה על שמו של זאב ז'בוטינסקי, אשה צעירה ב־סביבות שנות השלושים לחייה. יחד איתה בנה בן השש, יוחאי, לבוש חולצת־טריקו עם סמל שלומציון. לילי: „אתה רואה, אריק, יוחאי עובד בשבילנו.”

אחר־כך מופיע פיליפ, גבר בשנות ה־שיבעים לחייו. שיער כסוף, פנים שזופים. מספר שעבר בכל הקלפיות בסביבה, לבדוק אם הכל בסדר.

אריק: „נו, פיליפ, התירס נבט השנה?”

פיליפ: „עזוב תירס, היום — מה שחשוב זה אתה.”

אריק יושב נינוח בצל העצים. מדברים על מטעי־התירס, על הגפנים, על הילדים ועל חינוכם, על הכלבים ועל הסוסים, אף מילה על הבחירות.

לילי מצלצלת הביתה לשאול מה שלום גילעד החולה, ואם עומרי הגיע.

אומרת לאריק: „צריך לזוז, הבטחתי לילדים שנגיע הביתה בצהריים ואני לא מוכנה להפר את ההבטחה.”

אריק: „כל־כך נעים פה. זוהי ארץ־ישראל הישנה והטובה. הכל כל־כך טהור פה. אין לי חשק ללכת מכאן לשום מקום.”

פיליפ: „אריק, איך אתה מרגיש? בתוך הלב, מה ההרגשה שלך באמת?”

אריק: „אני מרגיש נינוח כמו ביום הצליחה.”

סעדיה מרציאנו. 20.00

נוסעים לקריית־יובל. במהירות מסחררת, תוך חריקות־בלמים. בביתו של מנחם בר־עם, אחיו של חיים, המועמד לרשימת שלי, מתנהל המטה האיזורי בתוך חדר־השינה הקטן. על המיטה הזוגית פזורים עשרות טפסים, ניירות, פיתקי ש'. מנחם מבקש מסעדיה שייגש לאסבסטונים. „אנחנו,” הוא מסביר, „לא מכירים שם אף אחד.”

מישהו מעלה הערכה פסימית ששלי לא תקבל יותר משני מנדטים. סעדיה מביט בו במבט חמור. „תראה, אני את המנדט שלי מרוויח בדם,” הוא אומר. בביתו של מנחם מארגנים את רשימות האנשים שישתתפו בהצבעה בכל אחת מהקלפיות בסביבה. מארגנים את בעלי־הרכב, שיסיעו את אח־רוני האוהדים, אלה שלא הספיקו להצביע בבוקר.

בדרך חזרה לחנות של האב, המשמשת מטה מאולתר, עוצר שוטר את מרציאנו. המכונית נעצרת בחריקה. השוטר מתקרב בפנים חמורים כשהוא מזהה את סעדיה, הוא מחבק אותו ואומר לו: „אני שלך, אין לך מה לדאוג.” קשה להאמין עליו שהוא „השוטר הכי קשוח בירושלים,” כדברי סעדיה.

במרכז ירושלים, ליד כיכר ציון, פוגשים בחתן וכלה בבגדי חתונה, ומרציאנו ממהר ללחוץ את ידיהם. מישהו ברחוב קורא אחריו: „מלך ירושלים!” אשה דתית קו־ראת לו „קומוניסט.” זה כבר מרגיז קצת את מרציאנו, שגם עייף מעט. הוא עוצר את המכונית, יורד ומתחיל ריב של צעקות בינו לבין האשה, המכחישה שקראה למיי־

פלאטו סמי פלאטו בקלפי שברחוב וייצמן בתל־אביב, שם היה רשום בשם סמואל שייביץ — שמו המקורי לפני שעיברת אותו לשרון. לידו, יועצו ז'אק בן־אודיס, שהוא גם המתרגם שלו, שהיה צמוד אליו בכל יום הבחירות.

שהו אי־פעם קומוניסט. אחר־כך, סידרה של קללות נגד „הדתיים האלה. הורסים לנו את המדינה. רקובים. כמו הליכוד.”

■ ■ ■

עזר וייצמן. 19.00

חוזר רענן, מגולח ונודף ניחוח אפטר־שייב. זועם על טריקים שנעשו בכמה קלפיות, שבהן נוקבו פיתקי־הצבעה של מח״ל ובכך הם נפסלו, וכן על הטעות ב־מחשב מישרד־הפנים, שבגללה נמנע מאלפי אזרחים מלהצביע.

עולה לקומה ה־13, שם נמצאים גם חברי־הכנסת איתן ליבני ויגאל הורביץ. עזר נשאל לתגובתו על העובדה שזאב ז׳בו־טינסקי הנכד חתם על תמיכה במחנה שלי. עזר מתחמם: „זה לא ייתכן! מייד נב־רר.” הוא מחייג לקרוב־מישפחה: „לבדוק מייד. יש שמועה שזאביק בשלי. אם זה נכון, לתת לו על הראש! מילא,” הוא מתנחם, „ננצח גם בלעדיו.”

מצב־רוחו בשיא. הוא מרכיב מישקפיים ושואל: „נו, איך המישקפיים הפוליטיים שלי? עכשיו אני רואה אותך,” פונה לליבני, „כל הזמן חשבתי אותך ליצחק שמיר.”

„אז מה, שקט, חבר׳ה?” שואל בעליצות, „זה סימן טוב. זה מזכיר לי שבימי ששת־הימים באו אלי ואל מוטי (הוד), ואמרו צריך להמליץ על צל״שים. ,לעזאזל,׳ אמר־תי, ,דפקנו 25 שדות־תעופה, גמרנו 520 מטוסים, אבל כולם היו בסדר. כשמחלקים יותר מדי מדליות, זה סימן שאיזה גנרל עשה פשלה.׳”

מישהו נכנס ומעיר לעזר: „שמעתי שהמטוס שלכם כבר רץ על המסלול.” „המטוס שלנו כבר ב־40,000 רגל,” עונה לו עזר מניה וביה. „זה מסוכן,” מעיר הלה. „איפה, הרבה יותר מסוכן נמוך,” מסביר עזר. „הזמנתי 12 ארגזי־יין,” מבשר יגאל הורוביץ.” תביא גם 12 שמפניה!” צועק לו עזר. „אבוט פויומאט! אל תקמץ לי!” הוא גוער בו.

■ ■ ■

פלאטו־שרון. 23.00

הווילה בסביון ערוכה לקראת מסיבה גדולה. פלאטו משוכנע, כנראה, בניצחונו. הבית ערוך לכך. שולחנות עמוסים כל טוב, מלצרים. האווירה כולה אומרת חג. הבדרן אבי בהט מסתובב בין האורחים. „מה רוצים ממנו? מה גנב? ממשלת ישראל גנבה את ספינות שרבורג מצרפת ולא קרה כלום, אז מה רוצים ממנו?” הוא שואל.

פלאטו, בחליפת־קטיפה שחורה, מהלך רגוע לחלוטין. האיש בטוח בניצחונו.

הטלוויזיה משדרת את המידגם הראשוני שלה. המתח רב. פלאטו ניצב מול מסך־הטלוויזיה שהוצב במירפסת הצופה אל הבריכה שבגן. מקלטים אחדים הוצבו ב־שאר פינות הבית, לנוחות האורחים. הוא מבקש תרגום לדיווחו של חיים יבין. נדהם לשמע ירידת המערך.

הטלוויזיה מודיעה את תוצאות הבחירה לפ״ש. „אתה המלך שלנו!” נשמעת צעקה. הכל מסתערים עליו. נשיקות, חיבוקים. פלאטו מוכתם כולו בציבעי שפתון, מנשי־קות הנשים. אסתר, אמו, מופיעה כשהיא לובשת חולצת־טריקו מודפסת ועליה דיוק־נו של בנה. לפתע מופיעה בריצה אנט, אשתו, שהיתה עסוקה משך כל היום בסיורים בקלפיות השונות ברחבי הארץ.

■ ■ ■

מטה ד״ש. 23.00

הרבה אופטימיות, הרבה מאד פרחים שהובאו בארגזים ומחולקים לכל אורח, מזכירות צעירות רבות, ותיקווה שהמערך והליכוד ביחד ירשמו תבוסה, וד״ש תהיה הפרטנר שיוכל להכתיב את התנאים ל־שותפה להרכבת הממשלה.

דקות ספורות לאחר־מכן משדרת הטל־וויזיה את התחזית שלה לגבי תוצאות הבחירות. פרופסור אמנון רובינשטיין קם וממלמל: „זה אסון, זו רעידת־אדמה.”

שמואל תמיר, הוא הנרגש והשמח מכו־לם בד״ש. עיניו נוצצות, והוא אינו יכול להסתיר את ריגשותיו: „אני מחכה שנים לרגע זה!”

„הוא יעשה הכל כדי לגרור אותנו לליכוד,” מזהיר את חבריו עורך־דין תל־אביבי ידוע, מתומכיה הנלהבים של התנו־עה. „ידין לא יודע מה קורה, אבל הוא ינסה גם כן ללכת עם הליכוד, כדי לשבת בממשלה,” מוסיף הפרקליט בקול רועד.

מאיר עמית, מחפש פינה שקטה. הוא אינו מגיב. על פניו דאגה עמוקה. הפרק־ליט הידוע, שהביע חשש שתמיר יגרור את ד״ש לקואליציה עם הליכוד, מרגיע: „נתנגד לתוכנית זו. לא בשביל זה הקמנו את ד״ש. הדבר יתברר בוועדה המרכזת,

אריק ולילי

ליד המטה המרכזי של הליכוד ברחובות עיר מגוריהם, בה שהו במרבית שעות היום של יום הבחירות. ביקורם במטה הבחירות של הליכוד במהלך סיורם בעיר, סימל למעשה את חזרתו הצפויה של אריק לליכוד ממנו פרש בטריקת־דלת לפני כחצי שנה. למרות שזכה בשני מנדטים בילבד, לוטש אריק את עיניו לכהונת שר־הביטחון.

שבה 120 חברים. לפחות 37 יתנגדו לה־ליכה עם הליכוד!”

אמנון רובינשטיין „בכל־זאת זה לא רע, מה שהשגנו. אני מצפה ל־20 מנדטים.”

התנועה במיסדרונות גוברת. גלים נו־ספים של אורחים מציפים את הבניין. מגיעים שני גברים בחליפות כהות, בגילי־העמידה, אנשי צמרת ד״ש לוחצים בהע־רכה את ידי שני האורחים מחו״ל. „אלה התומכים הגדולים של העסק הזה,” מסביר אחד מעסקני ד״ש.

התורמים המכובדים, אמיליו ברונס ו־איגנץ בוביס, מייצגים חברה גדולה מ־חו״ל שתרמה לד״ש רבבות לירות.

אורח נוסף מאותה קבוצה ניגש לטלפון, ומזמין שמפניה מאחד מבתי־המלון המפו־ארים בעיר. „כמה אנשים יש פה ב־בניין?” הוא שואל.

„שיבעים,” משיבים לו.

„שיבעים כוסות ושני ארגזי־שמפניה,” מזמין המשקיע.

גבר צעיר ונרגש, משוחח עם אישה בלונדית, מפעילות מטה ד״ש. „אם לא נזמין את אש״ף לז׳נבה, תהיה מילחמה בקיץ,” הוא אומר.

■ ■ ■

מצודת זאב. 23.30

קהל רב מתאסף סביב מקלטי־הטלוויזיה שבאולם. עיתונאים, צלמים, עסקנים ובני־מישפחותיהם. הקהל מתחיל להתחמם ופורץ בשירה: „אף אחד לא קם...” מוטק׳ה צי־פורי, סגנו של עזר, ניגש להשתיקם. עדיין מוקדם מדי, התוצאות הן חיזוי בלבד מישהו קם ומנסה לשיר, אך ציפורי צועק בכעס: „שב שם ושתוק!”

עזר מאופק, אינו מרוצה מגילויי־השימחה, שולט בעצמו, „להושיב את כו־לם!” הוא פוקד על עוזריו הקרובים. מע־ניק ראיון לעיתונות הזרה, אך שומר על קור־רוח.

טלפונים מתחילים להגיע ממרכזים שו־נים. המזכירות רושמות את תוצאות ה־קלפיות. ההתרגשות עולה. התוצאות מאש־רות את תחזיתו של חנוך סמית. אנשים וסניפים מתקשרים לברך. עזר מסרב לגשת לטלפון.

שיחה ראשונה מניו־יורק. אחריה עתי־דות להגיע עוד כמה. עזר מתקשר לאלי־עזר ז׳ורבין, מנהל דחף, שריכז את תעמו־לת הליכוד. „אני פה, עסוק בטלוויזיה, רדיו וכל השאר, אז אולי תזיז את התחת שלך ותבוא הנה?” ז׳ורבין שתוי, ומרבה לדבר על ויסקי.

„אני לא מתרגש, מחכה לבוקר,” חוזר עזר ומכריז. „אנחנו הולכים לקראת תקופה רצינית.” הוא מזכיר לכל הסובבים אותו.

הסדרנים בשתי הכניסות הצרות שב־קומה השנייה, מתקשים לעמוד מול הזרם הגואה של קהל משולהב. ראשי הליכוד עוזבים את האולם המרכזי, ועוברים לחדר צדדי לחזות בשידור הטלוויזיה. סקרנים ו־תומכים מקרב ה„עמך”, מנסים להתפרץ. „אני רוצה להיכנס!” צועק חסיד־ליכוד משולהב, „באתי להחזיר את הכסף של ידלין!”

עזר ניגש לתת ראיון ראשון לטל־וויזיה. הוא יושב רגוע לחלוטין, קורץ לאנשים מוכרים. „אני חושב שמחר נפתח דף חדש, ונצטרך לחשוב איך לאחד את עם ישראל.” „האם אתה נדהם?” שואל המראיין. „אני רוצה לראות תוצאות סו־פיות ואז אחליט אם להיות נדהם,” הוא משיב. מה היה הסוד של הליכוד? מסביר וייצמן: „מדיניות נכונה, העובדה שנמאס מהמערך והנוכחות של ד״ש, ש,דישדשה׳ את המערך.” כל התורה על רגל אחת.

■ ■ ■

מצודת זאב. 01.00

חדר־הדיווחים מפונה מכל הקהל. חדרם הסגור של חברי הכנסת מהליכוד מתמלא. בזה אחר זה מגיעים „צ׳יצ׳” שלמה להט, שימחה ארליך, יורם ארידור, הילל זיידל ואחרים, עזר אינו מצטרף. ממתינים לבגין. הקהל ברחוב שואג „בגין לשל־טון!” מישהו מספר שהמערך עומד לכנס מסיבת־עיתונאים, ואחד העסקנים שואל: „למה אנחנו לא עושים מסיבה כזו?” „יש זמן, הלילה ארוך,” עונים לו.

עזר נכנס לכמה דקות. „אתם עוד כאן?” הוא שואל את הנוכחים בתמימות, בדיוק כשהקריין מודיע שהמערך בירידה. „הייתי יורה בו,” הוא מתלוצץ, ולצלמים הוא מנפנף ביד: „לא לצלם, אני נורא מצטער.” מאוחר יותר הוא מרצין, ומכ־ריז לפני חבריו: „אני רוצה שנדע רק דבר אחד: את כובד האחריות שהולכת ליפול עלינו. אז מה, עושים קואליציה?” הוא לוחש באידיש לשימחה ארליך.

הטלוויזיה מראיינת את ארליך, כשלפתע נשמע קול צופר אדיר. השידור הישיר מופסק, פורצת מהומה. גדי, הידוע כ־„האיש עם הצופר” ממישחקי מכבי תל־אביב, הצליח להסתנן אל החדר במדי סדרן. מתפתח ויכוח בין חברי־הכנסת אם להוציאו — לבסוף הוא נשאר. בהמשך הוא עתיד לצפור צפירות מחרישות־אוז־ניים, בעת שידור הראיון עם בגין.

עזר, היחידי המסתובב בחוץ. לוחץ את ידי האוהדים הממשיכים לזרום לאולם המרכזי. הוא מזהה כימעט כל אחד מן הפעילים בשמו, מתחבק עם ראשי שכו־נות, נציגי פרברים ועיירות־פיתוח. מה שכונה עד היום ישראל־השנייה. האם יצ־ליח הליכוד לשנות מושג זה. „אחרי 30 שנה — הגיע הזמן,” הוא אומר, אך משתדל שלא להיסחף בהילולה.

ההיסטריה גוברת. השליטה על הנוכחים באולם נשמטת מידי המארגנים. עזר נוטל את המיקרופון, ולכל תשואות הוא אומר: „יש לי רושם שאנחנו מנצחים. אני מבקש לשמור על קור־רוח. כל עם ישראל מביט בנו בטלוויזיה, ויודע שאנו ננהיג אותו בארבע השנים הקרובות. להפ־גין התנהגות רגועה. מוטק׳ה!” הוא קורא לציפורי, „להחזיק מעצורי־אוויר, להרגיע אותם.”

עזר יוצא, ומתרחק מההמון. בגין אמור להגיע בכל רגע. בינתיים אין עזר חש עצמו שותף להתלהבות. „אני מרגיש שפה צריך הרבה אחריות,” הוא אומר לקומץ האנשים סביבו. „איפה פה יודעים מה זה אחריות?”

02.00 — הקהל ברחוב מול המצודה צועק: „הו הא מה קרה, פרס אכל אותה!” עזר מתרתח ויוצא להרגיע את ההמון, אך רק בקושי נחלץ מההמונים, העולים עליו ומנסים לגעת בו.

בגין מגיע. מכוניתו מוקפת. הקהל מס־תער על המכונית. דקות ארוכות חולפות עד שמצליחים לפתוח את הדלת. עזר מפלס את דרכו בהמון, מתחבק עם בגין לקול מחיאות־הכפיים והתרועות. מגג ה־מצודה משקיפים בני משפחת וייצמן בהת־רגשות על הנעשה למטה ברחוב.

בגין נכנס לבניין, כימעט נמחץ על־ידי המון הצלמים והאוהדים. הוא עולה על הבמה ושר עם הקהל „עם ישראל חי”. ההשתוללות באולם בשיא. פנס־תאורה של הטלוויזיה נופל ומתנפץ במהומה. רגע נדמה שעומד להתרחש אסון. למרבה ה־מזל משתלט טכנאי על הנעשה, ומונע דליקה. במשך חצי־שעה צועק ציפורי ל־קהל לשתוק. בגין אמור לשאת את נאום־הניצחון, אך בגלל המהומה אין אפשרות להתחיל לשדר. מנהיג הליכוד סמוק מהת־רגשות, מתחיל לאבד את סבלנותו. ציפורי צורח, לשווא. עזר נעלם מהשטח. קור־אים לו ברמקול, אך משך דקות ארוכות הוא אינו מגיע. לבסוף ניתן לבגין לשאת את הנאום. הוא עוזב כשבאולם מתחילה החגיגה. שירה, מעגלי ריקודים.

במרכז האולם נופלים שני פעילי־ליכוד איש בזרועות רעהו. שניהם מסניף נחלת־יהודה. „איזה עבודה עבדנו. בדם, בדם עבדנו! קרענו אותם!” הם צועקים בגרון ניחר.

הליכוד ניצח. עזר, אריק ופלאטו יהוו את הקואליציה הבאה. סעדיה מרציאנו ימ־שיך להלחם נגד העוני בשכונות.

פרשת ידין

מדוע מחפים ייגאל ידין, משה דיין, טדי קולק ואחרים זה על זה, וכיצד השתלט ייגאל ידין על ענף הארכיאולוגיה וניצלו להתעשרות אישית ✶ ראשי מוזיאון ישראל סוחרים בעתיקות ומכרו לחו״ל מטבע נדיר ביותר

בר־כוכבא ב־44 אלף דולר

לפני כמה שנים, בעיצומה של החקירה של היועץ־המישפטי־לממשלה דאז, מאיר שמגר, בתלונות העולם הזה ודן בן־אמוץ נגד שוד־העתיקות של משה דיין, נפגש ייגאל ידין עם שר־המישפטים, יעקב שמשון שפירא.

בסיומה של הפגישה אמר שפירא לידין: „יש לי אליך שאלה. כל הפירסומים האלה על דיין והעתיקות, שהוא גונב אותם כאילו, הם נכונים?״

ידין השיב ללא היסוס: „ודאי שהם נכונים. דיין גונב עתיקות!״

פנה אליו שפירא שוב, ואמר לו: „עשה לי טובה. עכשיו צריך להיכנס לכאן היועץ־המישפטי, מאיר שמגר, יחד עם משה דיין. הישאר ואמור זאת שוב, באוזניהם!״

„אני? בשום אופן לא!״ ענה ידין נחרצות, ונמלט מן המקום.

ידין סירב למלא את חובתו, ומשה דיין נחלץ מן הבוץ. בין ראשי הארכיאולוגים והאספנים־הסוחרים הפרטיים קיימת ברית של ,שמור לי ואשמור לך׳. ידין מחפה על דיין, השודד עתיקות וסוחר בהן עם מוזיאון ישראל שהיושב־ראש שלו. הוא בעצמו אספן־עתיקות גדול, שיש לו במיקרה עתיקות ממקומות שדיין שדד, ואשר כמותם אין במוזיאון ישראל. לטדי קולק יש גם שקל משנת חמש למרד, שכמוהו יש בעולם עשרה בילבד, וכדוגמת זה שנעלם אחרי התגליות במצדה.

כאשר שאלתי את קולק אם השקל שלו בא ממצדה, השיב כי אין ברצונו להיכנס לפולמוס הזה.

יד רוחצת יד. זה מסייע לזה. קולק איפשר באחרונה לאוצר הראשי של מוזיאון ישראל, יעקב משורר, לנהל עיסקת־מכר של מטבע נדיר ביותר מתקופת בר־כוכבא. ואנשי ידין מספרים עתה כי משורר יעיד שהוא ניקה את השקלים שנמצאו במצדה, וכי אחרי הניקוי התברר כי שקל אחד משנת חמש היה למעשה משנת שלוש, אך הדבר התברר רק אחרי הניקוי.

מסובך: כלל לא. במערכת־הקורים שטווה ייגאל ידין, כאותו עכביש, הוא שולט בכל הנעשה בענף זה, שהיה פעם מדעי בילבד והפך עתה לעסק מכניס ביותר.

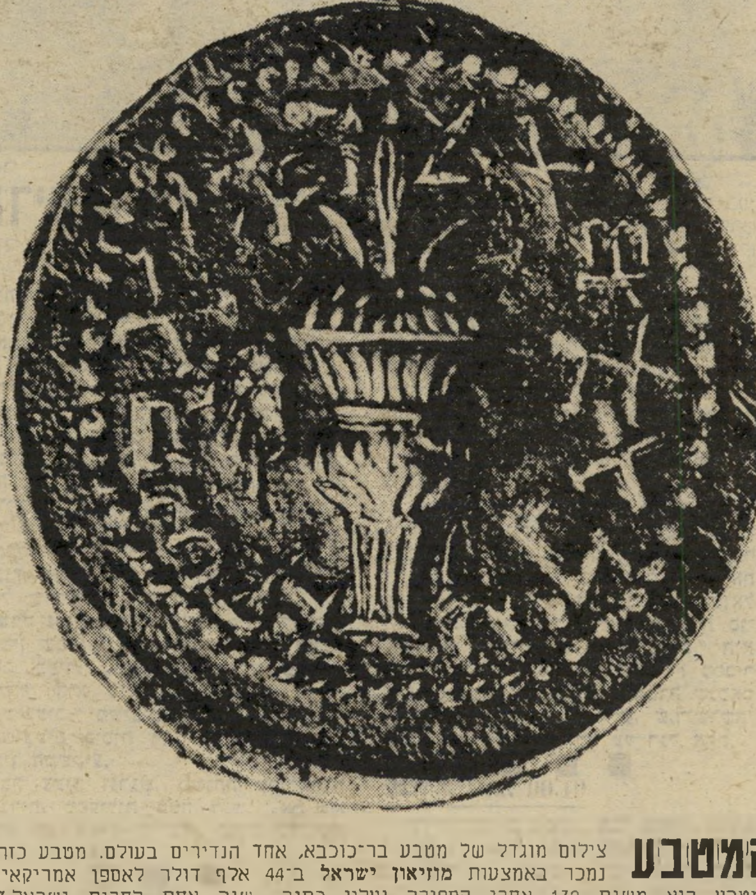

המטבע צילום מוגדל של מטבע בר־כוכבא, אחד הנדירים בעולם. מטבע כזה נמכר באמצעות **מוזיאון ישראל** ב־44 אלף דולר לאספן אמריקאי. המטבע הוא משנת 132 אחרי הספירה ועליו כתוב „שנה אחת לחרות ישראל.״

הלקוח ✶ הזועם

הארכיאולוגים יודעים כבר מזמן כי לא ייתכן מינוי כלשהו בארץ במיקצוע זה, ללא אישורו של ידין. מאז פטירתם של מיכאל אבי־יונה ויוחנן אהרוני, נשאר ידין השולט בענף ביד ברזל, והוא עושה כרצונו בכל. ארכיאולוג שלא יילך בתלם, יוחרם, עבודותיו לא תתפרסמנה והוא לא יקבל מימון לחפירות. אם הוא נושא מישרה אוניברסיטאית, הוא צפוי לדחיקת רגליו, כשם שהוציא ידין את יריבו אהרוני מאוניברסיטת ירושלים, ואילצו לעבור לתל־אביב.

יום אחד אחרי שפירסמו הארכיאולוגים אהרון קפלינסקי ושמואל אפלבאום מיכתב בעיתונות נגד ייגאל ידין (המיכתב לא פורסם במעריב ובהארץ, שפירסמו מיכתב של ארכיאולוגים בעד ידין) פנה האיש הקובע בחברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה, יוסף אבירם, והודיע כי הם לא יזכו שעבודותיהם תתפרסמנה על־ידי החברה. הודעה כזו כמוה כגזר־דין מוות לכל מדען, שכן החברה היא הגוף היחידי המוציא לאור פירסומים מדעיים ארכיאולוגיים.

דוגמה קלה להפקרות בענף, ש־

האספן ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, הוא יושב־ראש **מוזיאון ישראל** וגם אספן־עתיקות פרטי גדול. קולק אישר את ההסכם בין המוזיאון למשה דיין בפרשת הסארקופאגים, וביקש מיעקב משורר, אוצר המוזיאון, לעזור לפרנק לאוטנברג, חבר מועצת **מוזיאון ישראל**, לרכוש את מטבע בר־כוכבא.

השודד משה דיין, שהפר כל חוק ושדד עתיקות בגלוי אחרי שהיועץ־המישפטי־לממשלה, מאיר שמגר, טיהר אותו מעבירות על החוק בשוד עתיקות. דיין נתן מעתיקותיו לתיקון **למוזיאון ישראל**, שאף רכש ממנו כמה מהן. בין ראשי הארכיאולוגים והאספנים־הסוחרים הפרטיים קיימת ברית של „שמור לי ואשמור לך.״

השתררה ביגלל עצימת העין נו־כח העבירות על החוק מצד משה דיין וייגאל ידין, היא מכירת מט־בע בר־כוכבא.

מטבע זו, הקרויה טטרדרכמה, עשויה כסף. מישקלה כ־15 גרם והיא משנת 132 אחרי הספירה. מוטבעת עליה הכתובת: „שנה אחת לגאולת ישראל". מטבע זו נדירה ביותר, ועל אחת כמוה, המצוייה באוסף בנק ישראל, נכתב בספר המצויין מטבעות ארץ־ישראל מאת אריה קינדלר, כי היא מפארת את האוסף כולו.

לפני חודשים אחדים ביקר בארץ אחד מראשי התורמים למגבית, חבר מועצת מוזיאון ישראל, פרנק לאוטנברג. הוא סיפר ליושב־ראש מוזיאון ישראל, טדי קולק, כי ברצונו לרכוש מטבע בר־כוכבא.

קולק היפנה אותו לאוצר הראשי של המוזיאון, יעקב משורר. זה השיג לו מטבע כזו אצל סוחר מבית־לחם, ושולם עבורה סך 44 אלף דולר. (שאלה שהפניתי לאגף־העתיקות, האם התקבל רשיון־ייצוא לעיסקה כזו, לא נענתה עד היום. ראשי אגף־העתיקות טרודים בסיום עבודת הדוקטוראט שלהם אצל ייגאל ידין, ושר־החינוך, שהוא בן־דודו (בנישואין) של ידין, עסוק בצבירת מיסמכים כדי לנקות את עצמו מעגייני ידין).

לאוטנברג חזר לארצו שמח וטוב־לב, ואז נתגלה לו כי מחירה הריאלי של מטבע כזו הוא רק 20 עד 25 אלף דולר. הוא כתב מיכתב נזעם לטדי קולק, מחה על שרימו אותו בעזרת המוזיאון, ואיים לנתק את קשריו עם המוזיאון.

יעקב משורר אישר את העובדות הללו, וטען כי הסביר לקונה שלכל מטבע ערך בפני עצמה, ולכן אין להשוות את המחיר ששילם עם מה ששולם עבור מטבע אחרת מאותו טיפוס המצוי בישראל. חקירה שערכתי העלתה, כי סוחר מבית־לחם דרש עבור מטבע זה, או דומה לזה, זמן קצר לפני עיסקת משורר־לאוטנברג, 25 אלף דולאר בילבד. משורר המליץ על תשלום של 44 אלף דולאר.

עיסקה זו מעוררת שאלות. יושב־ראש מוזיאון ישראל אסור לסייע במכירת עתיקות, וודאי שאסור לעובדי המוזיאון לעסוק בכך. טדי קולק אישר כל השנים לעובדי המוזיאון איסוף פרטי של עתיקות ומיסחר בהן. עובדי המוזיאון מאשרים עבור סוחרי־עתיקות מסויימים את שווי העתיקה הנרכשת, ומקבלים עמלה מן הסוחר. סוחר שאינו משלם עמלה, אינו מקבל המלצה ואישור.

יד רוחצת יד

טדי קולק אישר למוזיאון לסחור בעתיקות עם משה דיין בעיסקת הסרקופאגים מדיר־אל־בלאח, והוא בעצמו רוכש עתיקות ומתחרה במוזיאון שהוא היושב־ראש שלו.

משורר עצמו הוא איש של קולק וידין. הוא עבד עבור ידין בחפירות מצדה, יחד עם אבי איתן, ראש אגף־העתיקות, ועם מי שהיה אז סגן, ואחר־כך סגן־אלוף, יהודה יפת ז"ל, שהפך לשודד־העתיקות של משה דיין בשטחים הכבושים. מנהל חפירות מצדה היה דני גלמונד, שהפך למנהל מוזיאון ישראל וערך את הסכמי־המיסחר עם משה דיין בשם המוזיאון.

ייגאל ידין שימש שנים רבות בהנהלת המוזיאון, ועד היום הוא עומד בראש היכל הספר, המהווה חלק ממוזיאון ישראל. מוזיאון ישראל, וכן אגף־העתיקות, מאפשרים לסוחר־העתיקות הפרטי אברהם לוי, בעל החברה עתיקות ארץ־הקודש, שקיבל מידין לא־מכבר את הצ'ק על סך 6000 דולר תמורת אוספו הפרטי, לייצר תעתיקים מעתיקות שהן רכוש המדינה והמוזיאון, תמורת תשלום מגוחך. הסדר זה נעשה בעזרת ידין. אותו לוי אף סייע לידין בחפירות מצדה.

משורר רוכש עתיקות, בעיקר מטבעות, עבור קולק, דיין ואחרים. הוא עבד בשכר — בהיותו איש המוזיאון — עבור אספן־העתיקות החיפאי ראובן הכט. הכט הוא גם חבר מועצת המוזיאון. משורר מאשר כי רכש עבור הכט עתיקות רבות. עכשיו הוא עורך עבורו קטלוג לאוסף המטבעות שלו. לדבריו ללא תמורה.

משורר הוא סוחר־מטבעות מן הגדולים בישראל. בביקורי בלונדון אישרו לי גדולי הסוחרים שם כי רכשו מטבעות ממשורר במאות־אלפי לירות ישראליות. באחד המיקרים אף קיבל 20 אלף דולר מבעל חנות לונדונית, כדי לרכוש עבורו מטבעות מסויימים, שלח לו מטבעות אחרים ששוויים נמוך בהרבה.

סוחר־מטבעות זה, משורר, הוא עתה האוצר הראשי של מוזיאון ישראל, כאשר ידין וקולק יודעים היטב את מעשיו הפרטיים. זוהי שערוריה חסרת־תקדים, שסוחר־עתיקות יכהן במישרה ציבורית כזו. נוסף על כך הוא גם מייעץ לבנק ישראל ברכישת מטבעות, מייעץ לחברה הממשלתית למטבעות ולמדליות, וכן מרצה על מטבעות באוניברסיטת ירושלים.

כאשר ראש החוג לארכיאולוגיה בירושלים היה מיכאל אבי־יונה, הוא סירב להתיר למשורר להרצות, כל עוד לא ימכור את אוספו הפרטי. לדעתו של אבי־יונה אסור היה לאיש־מדע וארכיאולוג להיות אספן. עתה משורר הוא שוב בעל אוסף ענק, אולם הדבר אינו מפריע לידין, ראש המכון לארכיאולוגיה, או לאמנון בן־תור, ראש החוג לארכיאולוגיה.

משורר סוחר באופן פרטי. קו־

היצרן אברהם לוי, שעשה עסקים עם ייגאל ידין עוד לפני פרשת הצ'ק בן 6000 הדולר שנתן לו ידין.

לק אוסף באופן פרטי. ידין עובר על החוק בעיסקי ארכיאולוגיה, והכל שותקים, כי הכל מחפים על הכל. יד רוחצת יד.

שמור לי ואשמור לך

לפני שלושה חודשים דנה ועדת־החינוך של הכנסת בהצעת חוק־עתיקות חדש. לוועדה הוגשו כמה הצעות, על־ידי אספן העתיקות דני פינקוס. אחת ההצעות שלו ביקשה לאסור על עובדי ארכיאולוגיה במוזיאון ישראל, או באגף־העתיקות, או במוזיאון ציבורי אחר, לסחור בעתיקות או לייעץ לשם מיסחר בעתיקות או לאסוף עתיקות באופן פרטי. הצעה זו באה לחסל תופעות כמו עיסקי משורר ואחרים.

נציגי משרד־החינוך־והתרבות התנגדו בכל תוקף להצעה זו, והבטיחו כי לא תיכנס להצעת־החוק. יד רוחצת יד. שמור לי ואשמור לך.

נוסף לשליטתו באוניברסיטה, במוזיאון ישראל ובאגף העתיקות, שולט ידין בגוף חשוב נוסף, החברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה. (אגב, דוגמה לשליטה באגף־העתיקות: כאשר מכרה מישלחת מצדה לבנק ישראל את השקלים שהתגלו, חתם ידין על הסכם־המכר בשם המישלחת. זאת בניגוד לחוק, שכן עדיין לא נעשתה חלוקה של המימצאים כפי שדורש החוק, ורק מנהל אגף־העתיקות רשאי למכור מימצאים לפני חלוקה. אולם ידין עשה בחפירות מצדה כבתוך שלו, וזו אולי הסיבה לכך שעתה אין יודעים היכן מצוי השקל משנת 5 לספירה, ששוויו 650 אלף לירות).

החברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה הוקמה לפני 50 שנה. מזה שנים רבות שולט בה ייגאל ידין שילטון מוחלט, בעזרת מזכיר־הכבוד של החברה, יוסף אבירם, שהוא גם מנהל המכון לארכיאולוגיה

הסוחר יעקב משורר, האוצר הראשי של מוזיאון ישראל, שהוא סוחר פרטי גדול במטבעות עתיקות, מוכר מטבעות נדירים מישראל.

באוניברסיטה שידין מנהלו. פעם היה לחברה ביטאון מדעי בשם ידיעות. ידין התחיל להוציא בשם החברה ביטאון אחר, בשם קדמוניות ובו הוא מותח ביקורת כרצונו על עבודות של אחרים. עברו כמה שנים, הוצאת הביטאון הוותיק הופסקה, ונשאר רק הביטאון שידין שולט בו.

החברה היא הגוף המממן עבודות־חפירה. מי שידין עומד נגדו, לא יקבל הקצבות לחפירות. ידין דואג לרכישת אהדתם של המדענים הבודדים ששרדו, והעולים לקום נגדו, כמו בנימין מזר או נחמן אביגד. הוא מספק להם תקציבים לחפירות כרצונם, מרפד אותם בפירסומים, ועושה בחברה כבתוך שלו.

החברה מקבלת הקצבות רבות ממישרדי־ממשלה ומתורמים. היא מבוקרת על־ידי רואי־חשבון. היא אינה מפרסמת דין־וחשבון מלא אלא מקוטע, ומסרבת להשיב לשאלות על ניהול כספיה. מוסדותיה נבחרים באורח מוזר, בלתי־דמוקרטי.

כמה דינים־וחשבונות חלקיים של החברה הגיעו לידי, והם מוזרים ביותר. כך, למשל, בשנים 1970 עד 1972 המשיכו להגיע לחברה סכומי־כסף ניכרים עבור מערות מידבר־יהודה. חפירת מערות אלה הסתיימו מזמן, לפני אותן שנים.

על מה הוציאו הכספים שניתנו לחפירות אלה?

מזכיר־הכבוד, יוסף אבירם, טוען כי אינו מקבל שכר, אך הוא מסרב להשיב על השאלה כמה הוצאות הוא מקבל. כך, למשל, בשנת 1972/71, הגיע סעיף הוצאות־הנהלה ל־91 אלף לירות, גידול של 300% לעומת השנה שקדמה לה. אין שום הסבר לגידול זה. מאזני החברה כוללים סעיפים בלתי־ברורים, כמו הפרשות לקרן־חפירות, הוצאות לעצרת־מצדה ועוד. אין במאזנים אף זכר לקרנות מצדה, חצור ובר־כוכבא, שמישלחות החפירות הללו העבירו לניהול החברה. אין גם זכר לדרך הוצאת הכספים על־ידי החברה.

למשל, ייגאל ידין נותן הרצאה. הוא מסרב לקבל שכר, ומבקש להעביר את הכסף לחברה. אולם החברה מממנת את פעולותיו השונות. מי מאשר כמה כסף להקציב עבור ידין, וכמה עבור אחרים? כמה אנשים מוסמכים לחתום על הצ'קים בשם החברה?

משל אחר: כאשר רצתה הטלוויזיה הישראלית לעשות סרט על מגילות בר־כוכבא, נעשה הסכם מוזר כזה: „החברה לחקירות ארץ־ישראל" רכשה מידין את זכויותיו על הספר שכתב על החפירות, שמומנו על־ידי החברה. אחר־כך מכרה החברה את הזכויות לטלוויזיה, למעשה ללא תמורה.

יוסף אבירם אמר כי החברה נמצאת תחת פיקוח מבקר־המדינה. זה נכון, תיאורטית. מעשית, המבקר מעולם לא ביקר את החברה. ב־25 באפריל שיגרתי לחברה כמה שאלות, עם העתק למבקר־המדינה. מבקר־המדינה השיב מייד. החברה עדיין לא עשתה זאת.

יגאל לביב ■

הנדון

(המשך מעמוד 13)

כאילו מדובר כאן במישחקים מדיניים, אי־שם בצמרת, שבעצם אינם נוגעים לו. בקופת־המישחק של פוקר זה מונח הוא עצמו. האזרח הישראלי ומישפחתו הם האסימונים במישחק זה.

■ ■ ■

המצב יהיה חמור פחות, אם לא יעמדו בראש ישראל קנאים מסוגו של בגין, אלא ציניקאים מסוגו של פרס.

חמור פחות — אך לא בהרבה.

ייתכן כי ההתפתחות תהיה פחות דראמתית. אך כללי־המישחק לא יהיו שונים. ייתכן כי ממשלה כזאת לא תתגרה באמריקאים כפי שתתגרה בה ממשלת בגין, וייתכן כי ממשלת קארטר לא תנהג כלפיה בברוטאליות מופגנת, כפי שתנהג כלפי ממשלה לאומנית־קנאית בישראל.

אך יהיה זה רק הבדל של מידה, לא של מהות.

כל אונס הוא מעשה ברוטאלי ומכאיב. גם אונס פוליטי. רק מדינה מטופשת מאד תייחל לגורל כזה.

■ ■ ■

מדוע ינהג קארטר כך?

בוודאי נשמע מחר סיפורים על כך שהוא אנטי־שמי, שהוא שונא־יהודים טיפוסי מן הדרום הגזעני, וכיוצא באלה סיפורי־זוועה. אך הסיבה שונה לגמרי.

לפני שלוש שנים המציא יצחק רבין את התיאוריה על „שבע השנים הרזות". לפיה, תהיה ארצות־הברית תלוייה בנפט הערבי במשך שבע שנים (שמהן כבר חלפו שלוש), ועל ישראל לעבור איכשהו תקופה זו. לאחר־מכן, כלומר, אחרי שנת 1980, תשתחרר ארצות־הברית מתלות זו, ואימת ההסדר הכפוי תפוג.

בשעתו העזתי להטיל ספק בתיאוריה זו. אמרתי שהיא עומדת על כרעי־תרנגולת. אך מה אני מול הכוח המקובץ של השכל הממשלתי, על שפע מדינאיו ופרופסוריו?

עתה מונח לפני הדו"ח של שירות־הביון האמריקאי (סי־איי־אי), שהודלף בפקודת ג'ימי קארטר. על־פי דו"ח זה, תגבר משנה לשנה התלות של ארצות־הברית, ושל העולם המערבי כולו, בנפט הערבי. תלות זו תגיע לשיאים חדשים ב־1985 — עד כדי כך שגם אם יזרמו אוצרות־הנפט של סעודיה במלוא הקצב מערבה, צפוי שם מחסור בדלק העלול לגרום לשואה עולמית.

ג'ימי קארטר פועל על סמך הנחה זו, ואפשר להניח בוודאות גמורה שכל דעת־הקהל האמריקאית תעמוד בעניין זה מאחוריו. מנוי־וגמור עימו להבטיח את זרם הנפט הערבי, ויהי־מה. זהו אינטרס אמריקאי כלכלי וצבאי עליון, וביהשוואה אליו — כל המחוייבות המילולית כלפי ישראל היא כאין וכאפס.

רק הסדר־שלום שיושג בחסות אמריקאית יבטיח את זרם הנפט. השגתו היא עתה יעד אמריקאי עליון ודחוף. לשם כך קיבל קארטר תכתיב של נשיא סוריה, חאפז אל־אסד, והטריח את עצמו להיפגש עימו על „אדמה נייטראלית". לשם כך נעשה עתה ניסיון נמרץ להשיג מאחרי־הקלעים הסכם אמריקאי־אש"פי.

■ ■ ■

מעשה־אונס הוא ההיפך הגמור ממעשה־אהבה. זה סותר את זה.

שלום שיושג בעיקבות יוזמת־שלום ישראלית יכול וצריך, להביא ליצירת מציאות של שלום, תמורת החזרת השטחים המוחזקים. הסדר שיושג בעיקבות אונס אמריקאי עלול להביא להחזרת השטחים האלה, בלי השגת שלום של ממש.

יוזמת־שלום ישראלית צריכה להביא להסדר שלום ישראלי־ערבי. הסדר כפוי אמריקאי יביא לשלום אמריקאי־ערבי, כשישראל מהווה בו אובייקט בילבד.

עדיין קיים סיכוי להגיע לשלום־מרצון, שלום ישראלי יזום. לשם כך דרושה ממשלה אמיצה, בעלת מדיניות־שלום ברורה וחד־משמעית.

אם לא תקום ממשלה כזו, נידרדר אל המשבר הגדול ביותר בתולדות המדינה.

אחרי סוף המירוץ

(המשך מעמוד 29)

כי הנושא חביב עליו בהחלט. מי שהפך את הליכוד לקוקה־קולה — רואה בכך כנראה ספורט נוסף. לבריאות שיהיה לו.

מערכת־הבחירות המסובכת, הקשה ו־אולי אף המעניינת ביותר, נפלה בחלקו של המערך. המערכה החלה, למעשה, ב־איחור רב. כל מה שהוכן מראש „נזרק לסל" עם חילופי־האנשים בצמרת המיפ־לגה, והכל החל מחדש. אפילו נבחר אדם אחר לעסוק במשימת ההסברה — יוסי שריד, צעיר ונמרץ, בעל דיעות ברורות מאד בנושא, בעל הערכות מפוכחות על הקשיים והמשימות, גם ברגעים האחרונים של המתח והעייפות.

ריבוי חזיתות

הקו שלהם היה הסברתי־פוליטי, ולא תעמולתי־מיסחרי. לא הפריחו סיסמות ולא ניסו „לעקוף את תיבת־המוח של הבו־חר, אלא לחדור לתוכה." היה בכוונתם להע־תיק את תשומת־ליבו של הציבור מעניי־נים שוליים (בעיני המערך), לנושאים ה־עיקריים שיעסיקו את ישראל אחרי הב־חירות, דהיינו בעיית חוץ וביטחון.

המערכה ה„התקפית" כוונה בעיקרה נגד „הקולות הצפים", שאותם איתרו אנשי ה־מערך בין ד"ש לליכוד, ואשר מניינם הפעם היה גדול במיוחד. כדי לזכות ב־קולות הללו יצאו למיתקפה חזיתית נגד תעמולת הליכוד ונגד תדמיתו, ובעת־ובעונה־אחת ניסו ללחום בסיסמת השינוי של ד"ש לטעון לכתר של מיפלגה ותיקה, אך מתחדשת מבפנים ובעלת ניסיון. יוסי שריד עצמו איננו נשמע כמי שאוהד מית־קפות מסוג זה, אך הוא מודה שאין להי־מנע מהן.

הבעייה המרכזית היתה, לדבריו, ריבוי החזיתות: „אי־אפשר לקום בבוקר ולהת־חיל לירות לכל הכיוונים." בכך ניתן להצ־ביע על קושי משותף לשלי ולמערך. שתיהן ניסו לדבר „לעניין", ושתיהן נאל־צו לפנות למיגוון רחב מאד של בוחרים פוטנציאליים — בהתאם להתפצלות הפ־נימית של המיפלגה עצמה. לשלי, בכלל, שמור מקום קטן בעימקי ליבו של יוסי. זוהי המיפלגה היחידה, מלבד רק"ח אולי, שנגדה לא לחם המערך כלל. גם משום שהאמינו שגרעין הבוחרים של שלי הוא מוצק מכדי שניתן יהיה לפגוע בו, וגם משום שיוסי שריד מודה בפירוש: „שלי היא ,הבחירה השנייה' שלי, וקשה לי לחדד נגדם את היצרים הפוליטיים שלי."

בסך־הכל ניסו במערך לעשות כל מה שאפשר — בכל כיוון שנתאפשר. הזמן שעמד לרשותם היה קטן יחסית. התקציב (לדיברי יוסי — כ־11 מיליון) לא מספיק אף פעם. הכוונה העיקרית היתה, למרות הכל, להדגיש את הקו התוכני־פוליטי. ו־כשהוא אומר „פוליטי", הוא אינו מתכוון רק למאבקי־כוח לשמם, אלא לעיסוק ב־בעיות בעצם הצגתן וגם (אף שרק במיק־צת) בדרכי־הפיתרון האפשריות.

הסרטים שלהם היו בעיקרם פוליטיים. אולי חריפים, אולי אכזריים, אך לעניין. יצחק נבון, שהיה „כוכב הטלוויזיה" היי־חידי בממד זה של מערכת־הבחירות, דיבר ערב־ערב על נושאים כאובים, ישר ל־עניין, בחן נדיר וללא הצטעצעויות מיינ־תרות.

ניסו גם להגיע לערי־פיתוח באמצעות איגרות אישיות מאת נציגים מקומיים, ול־יישובים בינוניים באמצעות העיתונות המ־קומית שהחלה פורחת באחרונה. אך הא־ווירה הציבורית ששררה בארץ סיבכה את המערך. אי־אפשר להתבדח ולעלוץ בתע־לולי־פירסומת שעה שמטילים בך שיקוצים נוראים, שבחלקם יש בהם יותר מממש. מיפלגת השילטון אינה יכולה להרשות ל־עצמה מותרות של מכירת סבון. „היו אומ־נם גלישות ל,גל־הקל,'" מודה יוסי, „אך לא רבות."

השטף נמשך עד בוקר־הבחירות ממש. מודעה אחרונה אחת של המערך זעקה בשחור־לבן: „אם אינך מצביע בשבילו (פרס) אתה מצביע בשבילו (בגין)." וזאת בדיוק עשה הבוחר הישראלי.

האתרעה החד־משמעית של המערך הושמעה שבועות אחדים מאוחר מדי, ואף היא נוסחה כסיסמה ותו־לא. קו ה„תעמו־לה" המיסחרי ניצח לאורך כל החזית.

הציבור לא הורגל לחשוב בדרך האנ־ליזה הקרה והשקולה. הציבור לא הורגל לחשוב בכלל, ולא היה די בסיסמה אחת נוספת כדי לשנות את המצב, כדי „לחדור אל תיבת־המוח" שאליה חתר יוסי שריד ועימו עוד מיספר מועט של מיפלגות.

תיבת־המוח של הבוחר נתגלתה כחסומה לחלוטין. הסתבר כי לא ההיגיון שולט ב־הצבעתו של הרוב בישראל, אלא פרצים לא־רציונאליים של מחאה בלתי־מבוקרת, ושאיפה לחדשנות שהפכה לערך כשל־עצמה. המערך לא עשה כל פעולה רצינית כדי למנוע הלך־רוחות זה במשך שנים רבות. המערך שילם על כך ביוקר.

רעידת־אדמה

מסע הסיסמות והתרועות עשה את שלו. הוא השתקף מדבריה של אותה עקרת בית תל־אביבית שנראתה דווקא מאד מיושבת בדעתה, ואשר באה להשקיף על ספירת הקולות בקלפי של צפון העיר מטעם ד"ש. היא ידעה לומר, בנשימה אחת, כי מאד לא היתה רוצה לראות את בגין כראש הממשלה, אך היא רוצה „סוף־סוף שינוי" — ולכן הצביעה כפי שהצביעה.

הסתבר, כי הבוחר הלך שולל אחר אטעייה לוגית בסיסית: הוא האמין כי בישראל ניתן לנתק בעיות משק וכלכלה מבעיות חוץ וביטחון. הוא האמין — משום ש ר צ ה להאמין, והמיפלגות שידעו לנצל את החולשה הזאת — זכו בקולו. אותן מיפלגות שהבטיחו להתרכז בטיפול בענ־ייני משק וכלכלה (הליכוד הבטיח לבטל את האינפלציה רק לפני יומיים!) זכו להעדפתו הברורה של האזרח, הרואה לפניו בראש־וראשונה את תלוש־המשכו־רת שלו.

ההיגיון והניסיון הורו, כי כל תוכנית להבראת המשק במדינת ישראל מותנית — בהכרח — בתקציב הביטחון ובמדיניות של מילחמה או שלום. אלא שאפילו המע־רך לא טרח להבליט נקודה זו. והחל אף הוא מתרכז בבעיות הכלכלה כאילו הן עומדות בפני עצמן. פלאטו־שרון, שדיבר ישירות על מצב חשבון־הבנק של האזרח בסוף החודש — כיוון, כנראה, אל הנקודה הרגישה ביותר.

הבחירות הביאו למהפכה בישראל, לקץ ההגמוניה של תנועת הפועלים ולהחלשת מחנה־השלום והתנועות הליבראליות ל־מיניהן.

מישהו בטלוויזיה הגדיר זאת כרעידת־אדמה. שולמית אלוני דיברה על כניעה ל־„אמוציות לאומניות־דתיות־מיסטיות." אין ספק שהכל היו מופתעים.

בתנועת רצ בלטה האכזבה המוכפלת, למראה כישלונו היחסי של המחנה הלי־בראלי כולו. כל מי שניסה לדבר אל הבוחר בצורה שקולה ואנאליטית, כל מי שהעריך כי ניתן לפנות לאינטלקט של הציבור ולזכות שם בקשב — נכשל כיש־לון חרוץ בהערכותיו. גם מחנה שלי לא הצליח לפרוץ את הטבעת המצומצמת של הבוחרים הפוטנציאליים שלו (אינטלקטו־אלים, עצמאים, אמנים, גברים), ולהגיע אל ציבור רחב יותר. אולי משום האשלייה שנוצרה בהכרח בקרב אנשי ה„טבעת ה־סגורה", כי אינם מהווים מיעוט כה מבו־טל. מסתבר כי מי שכבר היה בתוך הטבעת — נשאר בתוכה. אחרים לא הגיעו עדיה.

בליכוד, כנראה, מכירים את העם טוב יותר. ניצחונו של הליכוד מציג בבואה נאמנה של פני האזרח הישראלי היום. הם היו עסוקים עד לרגע האחרון בתיכ־נונים איסטרטגיים, ונראו מאד בוטחים בעצמם ובכוחם האחד והעגול שאכן יגיח מאחרי הגבעות ויכסה את פני הארץ. היה שמץ של בוז ביחסה של תעמולת הליכוד כלפי האינטליגנציה של הבוחר. נראה שזה הגיע לו.

הליכוד ניזון, כנראה, בעיקרו, לא מ־עליית התמיכה בו, אלא מנפילתו הדראס־טית של המערך. אותו מערך שניסה, בין השאר, לפנות גם אל שיקול־הדעת הנבון — אלא שחשש ללכת עד הסוף.

המפד"ל היו אופטימיים, ונראה שהצדק היה עימם. בעין־חרוד (איחוד) הם קיבלו 31% מן הקולות! זהו, ללא ספק, שינוי מפתיע, אותו שינוי שהמפד"ל קרא לו בימי המערכה האחרונים.

חותמת אחרונה לביזויו של הציבור נתנו שני המנדאטים האירוניים של פלאטו־שרון. הציבור נתן את אמונו במי שקנה אותו, בדרך זו או אחרת. ציבור כזה, כנראה מגיע לו שיקנו אותו.

הבוחר הישראלי ידע, או אולי הרגיש, נגד מי הוא מצביע. ספק אם ידע ב ע ד מי.

טוטו
עשה לך מנהג קבוע — מלא טוטו בכל שבוע!
השבוע
מינימום הפרס הראשון
650,000 ל"י
מינימום לכל הפרסים
1,500,000 ל"י
יום ח' — המועד האחרון למסירת הטפסים
המועצה להסדר ההימורים בספורט

משרד החקלאות

להלן לוח המחירים המוסכם ל־ 15.5.77 - 20.5.77

במסגרת ההוזלות בחנויות הרשרשת של השופרסל והסופרמרקט וחנויות פרטיות שהצטרפו למיבצע.

	לצרכן לק"ג בל"י	
ירקות		
עגבניות	2.30	
עגבניות באריזה של 2 ק"ג	2.70	
ג ז ר	3.75	
בצל יבש	1.90	
בצל יבש ארוז בשקיות	2.30	
תפוא"ד	3.65	
תפוא"ד ארוזים בשקיות של 2 ק"ג	4.05	
פירות		
תפוחים זהוב גודל 5.5	7.00	
תפוחים זהוב גודל 6	8.40	
ב נ נ ו ת	6.50	
הדרים		
אשכוליות בתפזורת וארוזות	2.85	
תפוזים בתפזורת וארוזים	3.20	
לימונים	4.85	
עופות פטמים קפואים בשקיות		מ.ע.מ.
מיני (עד 1.1 ק"ג העוף)	12.96	+ 1.04 ל"י
גודל 1 (עד 1.450 ק"ג העוף)	12.13	+ 97 אג'
גודל 2 (עד 1.6 ק"ג העוף)	11.39	+ 91 אג'
גודל 3 (מעל 1.6 ק"ג העוף)	10.32	+ 83 אג'
כשר הודו ללא עור וגידים	22.22	+ 1.78 ל"י
דגים		
כסיף	10.50	+ 84 אג'
כסיף בפרוסות קפוא ½ ק"ג	23.00	+ 1.84 ל"י
קרפיונים חיים	16.11	+ 1.29 ל"י

שינויים אפשריים במשך השבוע

משה ורינה גרים
בארצות הברית

כולנו רוצים שמשה ורינה יבנו כאן את ביתם או את בית ילדיהם. בינתיים הם לומדים ועובדים קשה, אך רוצים לבנות בית בישראל. להם, לישראלים השוהים מעבר לים ולתושבי חו״ל, הכין בנק טפחות תכנית חסכון מיוחדת - ״התוכנית הדולרית״:

חסכון של 200$ - 20 $ לחודש, עליו מקבל החוסך ריבית שנתית מצטברת של 7% – 4%. בשנה הראשונה אפשר לחסוך 5000 $ נוספים.

כבר לאחר 3 שנות חסכון ניתן לקבל משכנתא בל״י בסכום השווה לגובה החסכון. לאחר 5 שנים תנתן משכנתא בל״י בסכום כפול מגובה החסכון. תקרת החסכון לצורך חישוב המשכנתא הינה 5000 $.

המשכנתא תנתן בל״י, בריבית 9% ללא הצמדה, בנוסף לכל משכנתא אחרת לה יהיה זכאי החוסך.

סכומי המשכנתא והחסכון מחושבים בל״י, לפי שער החליפין בעת קבלתם. המבטל השתתפותו בתוכנית בעודו בחו״ל יקבל את חסכונותיו בצירוף הריבית, בדולרים.

חוסך העולה לישראל יוכל להמשיך בתוכנית ולחסוך בארץ בלירות ישראליות.

זכאים להכלל בתכנית אזרחי ארה״ב וישראלים **בעלי** כתובת מגורים, עבודה וכו׳ במדינות הבאות: אוהיו, אילינוי, מסצ׳וסטס, מרילנד, ניו־יורק, ניו־ג׳רסי, פלורידה, פנסילבניה, קולורדו וקליפורניה.

שילחו את התלוש המצ״ב לקבלת פרטים נוספים על ״התוכנית הדולרית״. את מכריכם בארה״ב תוכלו **להפנות** לטל. 5020-697 (212) בניו יורק.

טפחות
בנק משכנתאות לישראל בע״מ

לכבוד טפחות
בנק משכנתאות לישראל בע״מ
ת. ד. 18060 ירושלים

נא לשלוח אלי טפסי הרשמה וחומר הסברה על
התוכנית הדולרית

שם
כתובת

הגהע
18.5

smile

"מה בעצם אני מחפש בסיגריה?
קודם כל-טעם.
על הטעם אני לא מוותר.
אבל על הניקוטין אני מוכן בהחלט
לוותר... לכן ניסיתי את smile.
היא תפסה אותי... גם קלה-וגם
מלאה בטעם. ולא סתם טעם-
תערובת טבק אמריקאית מעולה!
באמת, כל הכבוד!"

"אני נהנה כפליים עם smile"

מוקד/5 smns

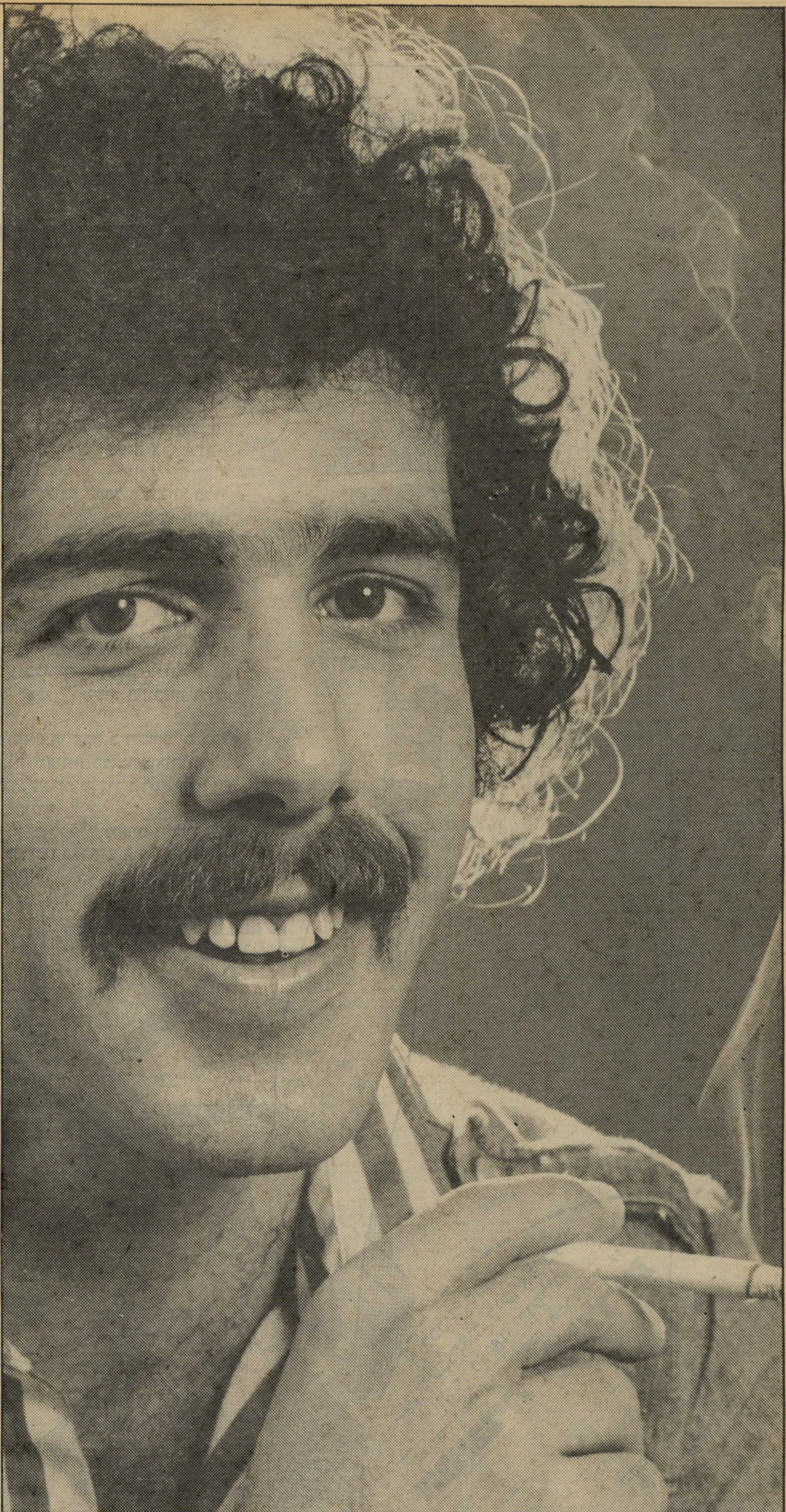

אתה והלירה

משרת „אל־על"

לחברת „אל־על" יש משרת נרצע באגף לתעופה אזרחית, העושה כל שביכולתו להגן על „אל־על" למרות שמתוקף תפקידו עליו לתת יחס שווה לכל גורמי התעופה. שמו: **נפתלי בן־יהודה**. פעם היה בן־יהודה ראש מינהל התעופה־האזרחית, אך כישלונו בתפקיד היה כה בולט והעדפותיו את „אל־על" כה צרמו, עד שהודח מתפקידו לתפקיד דיפלומטי באפריקה. למרבה הצער נותקו היחסים עם אפריקה, והוא חזר לתפקידו וחתר תחת ממלא־מקומו הכישרוני **אפרים זוסמן**. לבסוף ניתנה לו משרת מנהל האגף ליחסים בינלאומיים במינהל התעופה־האזרחית, שבראשו עומד **יהודה רבין**. גם בתפקיד החדש מחבל בן־יהודה בכל ניסיון להגביר את זרם התיירות לישראל, ובעיקר בתיירות־השכר.

בן־יהודה מקבל מ„אל־על" תמורה מלאה לשירותיו. הוא מרבה בנסיעות לחו"ל, על חשבון „אל־על", ומקבל גם אירוח על חשבונה.

ניסיונו האחרון היה למנוע את הטיסות של חברת „תומסון" הבריטית לישראל, המוכרת טיסה ושבוע ימים במלון בישראל ב־99 לירות אנגליות. בן־יהודה שיגר ל„תומסון" מיברק מבטל עוד לפני שהגישו הצעה פורמלית. „אל־על" כימעט שהצליחה לבטל את הטיסות של „תומסון", לולא איום של שר־התיירות **משה קול**, שהודיע אישית לשר־התחבורה **גד יעקובי**, כי יעלה על

המחבל בתיירות

בריקדות בנושא זה. האישור ניתן לפני שבועיים, וייבא ארצה אלפי תיירים מאנגלית.

החבלה של בן־יהודה כלפי „תומסון" הגיעה לשיאה בישיבת הוועדה הבינמישרדית לתעופה, שבה הודיע יהודה רבין לבן־יהודה כי עליו לחדול לטפל בנושא „תומסון".

בן־יהודה הצליח, בין השאר, לבטל את

שר קול
— טוב ל„אל־על"

תוכנית הסתדרות־ציוני־אמריקה להביא ארצה אלפי חברים בטיסות־שכר לחגיגות יובל 75 שנים לארגון. כן חיבל גם בבקשת ליגת־הנשים־למען־ישראל להביא

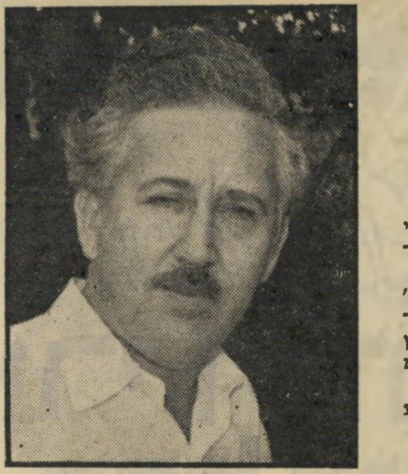

שר יעקובי
— טוב לישראל ?

ארצה אלפי חברות של הליגה לכנס שנתי.

אופייני הוא אופן טיפולו בבקשת „יוגוטורס", חברת־שכר מיוגוסלביה. כיוון שבקשתה של חברה זו ענתה על כל הדרישות, שלח את תשובותיו שלא לכתובות הנכונות, וכך הצליח למנוע מתן תשובה במועד וגרם לביטול התוכניות.

כאשר פנתה החברה הספרדית „ספיינטקס", וביקשה רשות להטיס תיירים לישראל, השיב לה כי יאשר אם תשיג ל„אל־על" זכויות־טייס במדריד. כאשר הצליחו הספרדים להשיג זאת עבור „אל־על", הודיע להם על דחיית בקשתם בנימוק שיביאו ארצה לא רק תיירים ספרדיים.

בישיבה שדנה בבקשת „ספיינטקס" התברר, כי בידי בן־יהודה אין מיסמכים מסויימים ששלחה החברה וכי אלה נמצאים בתיקו של נציג „אל־על", שאליו מעביר בן־יהודה כל הצעה מצד מתחרות של „אל־על".

למרות החבלות של „אל־על" ודורש־טובתה, בן־יהודה, טסו ארצה בשנת 1976 בטיסות־שכר 36 אלף תיירים, ובשנת 1977 יבואו 117 אלף, כשמהם 14 אלף לאילת לבדה.

המיכשול העיקרי כיום בפני הרחבת התיירות בטיסות־שכר הוא החלטתו של שר־התחבורה שמותר לנחות בירושלים, אך לא בלוד. מנהל האגף לפיתוח בעיריית ירושלים, **עוזי ילין**, ערך מחקר בין חברות־תעופה אחדות, ומצא כי חברות אירופאיות מסרבות לנחות בירושלים מסיבות פוליטיות. חברות אמריקאיות וקנאדיות אינן יכולות לנחות כיוון שהן באות במטוסים גדולים. מבחנים שערכו חברות קנאדיות ואמריקאיות העלו, כי „בואינג 707" המכיל 189 מקומות לא יוכל לנחות עם יותר מ־53 נוסעים. הם מציינים כי „אל־על" נוחתת בעטרות עם „בואינג" הכולל 10 נוסעים בילבד, וטוענת כי זוהי הוכחה לכך שניתן לנחות שם בלי חשש.

ילין טוען, כי כל עוד יחייב יעקובי נחיתות לא תהיינה טיסות־שכר בהיקף ניכר לירושלים.

הבורסה

„אוניקו" נמכר

קבוצת „דיילין" האמריקאית מכרה את בנק „אוניקו" בישראל לקבוצה בראשות עורך־הדין **מיכאל פירון**. „דיילין" היתה שייכת בעבר לאיש־העסקים **אמנון ברנס**, שהודח מן החברה אחרי שנקלעה לקשיים כספיים. בנק „אוניקו" הוא בנק־למשכנתאות קטן, שלא חילק רווחים משך כמה שנים. בכוונת הקבוצה החדשה להגביר את פעילותו.

מניות „אוניקו" קשות ביותר להשגה, שכן הן נסחרות בבורסה בכמויות מצומצמות מאד. למי שנשאר קצת כסף פנוי, כדאי לו להשקיעו באופציות של בנק „דיסקונט", ששערן נמוך לעומת שערי המניות של הבנק עצמו.

אגב, למי שמחזיק במניות בנק „איגוד": לא כדאי למכור! צפוייה חלוקת זכויות בתנאים מפתים ביותר.

מיהו בנימין זמל ?

מישטרת בראזיל מחפשת אחר **בנימין זמל**, ישראלי שהוא בעל עסק גדול לתכשיטים בסאו־פאולו. מישטרת בראזיל מחפשת אותו ואת אהובתו, **ניקול רולניק**, שסייעה לו בעיסקי רכישת אבנים יקרות מאהובה ההודי, **צ'אנדרה גאלצ'ה**. גאלצ'ה נעלם, ועימו חצי מיליון דולר שהביא לרכישת האבנים היקרות.

זמל מוכר היטב בישראל, ובאחרונה ביקר בארץ לפני חצי שנה, ותיכנן הקמת בורסה לאבני־חן. הוא נשאר חייב 30 אלף דולר לארכיטקט שתיכנן לו את הבורסה. זמל רכש לפני שנה וחצי מיכרה של אבנים יקרות נדירות ממי שהיה בעל בנק „אגודת ישראל", שפשט את הרגל, **בנימין גלאזר**, שהוא עתה בעל מיפעל למצתים בסאו־פאולו.

חשוד נוסף בפרשה הוא **ג'ון אשלין**, בעל חברת־התכשיטים „סולאס" מז'נבה וידידו המקורב של גלאזר.

גבייה מואצת בתיקי קבלני־מישנה

פקיד שומה 3 בתל־אביב פתח באחרונה במיבצע מזורז של גבייה וחיסול תיקים של קבלני־מישנה ונהגי־משאיות, באיזור חולון — בת־ים. במיסגרת המיבצע נפתחו 500 תיקים חדשים של קבלנים, על סמך הודעות של ניכוי־במקור שהועברו ממערכת־הביטחון. המחסור בעובדים במישרדי פקיד־השומה הביא כמה חוליות שם לידי מתן־שעות נוספות רבות ללא תמורה.

צפוייה ירידה במחירי הבשר

מחירי השיא של הבשר בשוק, 60 לירות לקילו בשר־בקר משובח לסטייקים, יירדו בקרוב, עם מכירת בשר קפוא אוסטרלי שהגיע ארצה. המחירים הגבוהים נגרמו בגלל מדיניות מכוונת של ייקור הבשר שמטרתה לאלץ את הצרכנים לרכוש עופות. כיום קיים עודף עופות בשוק, כיוון שמגדלי העופות מצפצפים על מועצת הלול ומגדלים כמויות כאוות־נפשם.

השבוע הובא מיכרז למכירת 500 ראשי־בקר במחיר ממוצע של 17.1 לירות הקילו. זהו מחיר גבוה בהרבה מן המחיר המובטח למגדלים. המחירים הגבוהים של הבשר החי גרמו למגדלים רבים למכור בקר ישירות לסיטונאים ולא דרך המועצה, כדי להעלים את המכירות ממס־הכנסה.

סיטונאים מציינים, כגורם לעליית מחירי הבשר החי, את הביקוש הגובר לבשר של ערביי רצועת עזה, שרמת־חייהם עלתה. ערביי השטחים אינם צורכים כלל בשר קפוא.

הבשר האוסטרלי שישווק השבוע יכיל 10 חלקים בקרטון, ויימכר לסיטונאי ב־25 לירות הקילו. זוהי, למעשה, העלאה של מחירו בלירה אחת לקילוגרם.

צרות למוריס קאהן

המיפעל החדש שהקים המשקיע הצרפתי־יהודי **מוריס קאהן**, במיצפה רמון גרם לו צרות מארצו צרפת. אצל קאהן נערך לאחרונה בצורה מיקרית חיפוש בשדה התעופה של פאריס. במזוודת המיסמכים שלו נמצאו מיסמכים שונים על השקעותיו בישראל. המיסמכים עוררו את חשד הבודקים כי מדובר בהוצאת כסף בלתי חוקית מצרפת. שילטונות צרפת ביקשו מקאהן כי ימציא הסברים כיצד גייס כספים להשקעותיו בישראל.

קאהן שותף יחד עם משקיע צרפתי אחר, **מכס ליברטי**, במיפעל לייצור חמצן שנפתח לאחרונה במיצפה רמון.

ההבדל בין מיפעל־שירותים למיפעל־תעשייה

פסק־דין חשוב נתן בית־מישפט־המחוזי בתל־אביב (ח.ע.ה. 27/74) ובו אבחנה חדשה של ההבדל שבין מיפעל־שירותים למיפעל תעשייתי לצורכי מס. המחלוקת בערר נסבה על סירובו של פקיד־השומה להכיר במיפעל המערער, מיפעל לייצור מפות באמצעות מכונות ומכשירים על יסוד צילומי־אוויר — כמיפעל תעשייתי. פקיד־השומה טען כי המיפעל עוסק בשירותים, כיוון שעיסוקו באיסוף נתונים ובתירגומים למפה.

בית־המישפט קבע כי נכון שלא חל שינוי בצילום־האוויר על־ידי יצירת המפה, אך יש כאן — באופן מוחלט — הפיכתו של יש מוחשי אחד ליש מוחשי אחר. בית־המישפט קבע כי ניתן לצמצם את המושג ייצור להפיכת יש מוחשי אחד ליש מוחשי אחר, ובהגדרה זו יש משום צימצום ניכר של סוג החברות שהחוק חל עליהן.

כתוצאה מפסק־הדין צפוי כי חברות רבות הרשומות בהתאחדות־בעלי־התעשייה או אף בשנתון הסטטיסטי כתעשייתיות, לא תהיינה כאלה לצורכי החוק הנדון.

רמאללה במקום ואדוץ

מי שרוצה לרשום חברה ולעשות עימה עסקים מבלי לשלם מסים, אינו צריך לנסוע לוואדוץ, לאיי קאימאן או לפנמה הרחוקים. די לנסוע עד רמאללה, שם שוכן רשם־החברות הירדני לאיזור השטחים הכבושים של ירדן. באחרונה חל גידול במיספר הישראלים הרושמים חברות ברמאללה.

חברה כזו אינה משלמת מיסים לישראל, אלא לירדן. אולם מי יגבה ממנה מיסים? מי מייצג בישראל — או בשטחים הכבושים — את מס־ההכנסה הירדני? הנציג הוא המימשל הצבאי, שאינו מוכן, כמובן, לעשות זאת.

בקריית־ארבע ובירושלים כבר פועלות כמה חברות הרשומות ברמאללה, והן חיות בגן־עדן שאין בו מיסים.

נגיד בנק־ישראל, העיתונאים והשוק המשותף

לפני שבוע ימים התפרסמה במדור זה ידיעה כיצד מרמים ראשי „בנק־ישראל" את קרן המטבע הבינלאומי. הידיעה סיפרה כיצד נגיד „בנק ישראל" **ארנון גפני**, וכן קודמיו לתפקיד וגם מנכ"ל הבנק, **אליעזר שפר**, מקבלים מקרן המטבע הבינלאומי כסף כשהם נוסעים לכנסי הקרן, על־מנת לרכוש כרטיס במחלקה הראשונה; הם קונים כרטיס רגיל ונוטלים את ההפרש לכיסם הפרטי. מעשה זה הוא בגדר הונאה של קרן המטבע הבינלאומי וכן של האוצר של מדינת ישראל, שאליו חייבים להכניס את הכספים הנגבים מקרן המטבע.

ידיעה זו מעניינת לכל הדיעות, וקהילת העיתונאים הכלכליים בירושלים ודאי קראה אותה. אך הידיעה לא פורסמה בשום עיתון. בדיקה קצרה העלתה, כי רבים מבין העיתונאים בירושלים כבר יודעים על כך, אולם הם מסרבים לגעת בעניין.

בימים אלה טרודים עשרה כתבים בירושלים בהכנות לנסיעה לבריסל על חשבון הממשלה, כאורחי השוק המשותף. נסיעה זו היא שנייה במיספר, שכן לפני שנה נסע כבר מחזור ראשון של עיתונאים, כאורחי הממשלה הישראלית והשוק המשותף.

הידיעה שפורסמה לפני שבוע סיפרה, כי ראשי המישרדים הכלכליים הנוסעים כאורחי השוק המשותף באירופה נוהגים כפי שנוהגים ראשי „בנק ישראל". ראשי אותם המישרדים המרמים את השוק, הם שהזמינו עתה את העיתונאים לנסיעה, על חשבון מישרדיהם.

הייתכן כי זו הסיבה לקשר־השתיקה של העיתונות סביב הונאת הכרטיסים?

החל מ־ 20.5.77

עד 3.6.77

ספארי דרום-אפריקאי
בכל-בו שלום
ובדרגסטור שלום

קפטן-הדפסת יד בשלל צבעים

כלים מצופים כסף: סטים לקפה לחלב, לסוכר, לגבינות, מגשים ועוד.

מבחר מוצרי מזון: יינות מובחרים, **'מיקבי סטלנבוש'**. ברנדי ישן נושן **K.W.V** תערובת קמחים, ציפויי עוגות, פודינגים-מתוצרת 'רויאל': לפתנים, פירות-מסוכרים, ריבות, דברי מאפה, ממרחים דגי 'פילצ'רדס', רוטבים, ממעדני-'וכנהיימר': בשר מיובש, בורובוסט ועוד. כשר.

חליפת חצאית-חלק עליון טריקו עם אפליקציה וחצאית בהדפס אפריקאי.

דברי נוי מעץ: מסכות פסלונים ועוד.

סירים, מחבתות קומקומים ותבניות אפיה מאמייל.

יוגרל כרטיס טיסה לדר"אפ-ללא מיסים
על כל קניה מעל-.300 ל"י.

אוברולים, קפטנים, שמלות טריקו, חולצות טי-שירטס, חולצות חצי-שרוול, חולצות בהדפס-יד שרוול מתרחב, בגדי-ים.
גננות-כלי גינה וגננות.
מבחר צעצועים.
רהיטים-כורסאות טלוויזיה נפתחות רהיטי גן ומרפסת, שולחנות קלפים

להקת פולקלור אפריקנית תופיע בשירים וריקודים מהווי השבטים.
מועדי ההופעות יתפרסמו בכל-בו שלום.

☆ **מאכלים אפיניים יוגשו במסעדת ה"בקתה" בכל-בו שלום ובמסעדת הדרגסטור.**
☆ **תתקיים תערוכת גובלנים**

SAA
South African Airways
אצלנו תרגיש כמו בבית
תל-אביב, רחוב שלום עליכם 5, טלפון: 51844 57759

כל-בו שלום

זמרת ישראלית צעירה, יוצאת להקת חיל־הים שהגיעה לפארים ללמוד מוסיקה ולחפש עבודה ומצאה תפקיד מחליפה, היא

הישראלית של ג'ו דאסן

להצליח בצרפת

משתוקקת מיכל היינדברג, בוגרת להקת חיל־הים, המלווה את ג'ו דאסן מזה שלוש ·שנים. מיכל, בתו של נציג המועצה־לשיווק־פרי־הדר בפארים, אינה מסתפקת בתפקיד של מלווה. היא גם כותבת ומלחינה שירים בעיברית ובצרפתית, מקווה להקליט בקיץ תקליט־סולו.

„אני מסודר בארצכם, אין לי בעיות. אם מישהו לא מבין אותי, אני קורא למיכל," סיפר הזמר הצרפתי הנודע ג'ו דאסן לקבוצת ישראלים, שהקיפה אותו מייד עם רדתו מן המטוס בנמל־התעופה בן־גוריון בלוד. ואכן, נוסף על ידידתו היפהפייה הצמודה כריסטין, מיהר ג'ו להציג לפני מקבלי־פניו צעירה נוספת, בעלת שיער מתולתל ועיניים חומות ענקיות. היתה זו מיכל היינדברג. לאלה מהם שחשבו כי מיכל הוצמדה אל הזמר לצורך תירגום ויחסי־ציבור במיסגרת הופעותיו בתל־אביב נכונה למחרת, בערב ההופעה בהיכל התרבות, הפתעה. לצידו של ג'ו דאסן, על הבמה, ישבה מיכל בחברת שתי זמרות נוספות, וליוותה את הזמר המפורסם בעת שזה זימר על הקיץ האינדיאני, שאנז אליזה ואת שירו של אבא, מן הלהיטים היותר מפורסמים ברפרטואר שלו.

מאוחר יותר הזמין ג'ו את מיכל, הציגה לפני הקהל הישראלי כ„הישראלית שלי." הקהל הריע ממושכות לצעירה, שתירגמה את דבריו של דאסן לעיברית ואף הצטרפה אל הזמר בבית אחד של השיר העיברי לילה לילה.

מיכל היינדברג איננה פנים חדשות בעולם הפיזמונים הישראלי. חובבי הלהקות הצבאיות זוכרים את הנערה בעלת הפנים המעניינים עוד מן התקופה שבה היתה חברה בלהקת חיל־הים יחד עם עודד בן־חור וחיה ארד. כיצד הגיעה הצעירה הישראלית אל להקתו של ג'ו דאסן ?

המחליפה של המלווה

מספרת מיכל : „כשהשתחררתי מלהקת חיל־הים, שבה בלטתי יותר במערכונים מאשר בשירה, נרשמתי ללימודים באקדמיה למוסיקה ובחוג לתיאטרון באוניברסיטת תל־אביב. כעבור שנה החלטתי לנסוע למארסיי, כדי להצטרף שם אל הורי הנמצאים בצרפת בשליחות אבי, קורט היינדברג, הוא נציג המועצה־לשיווק־פריי־הדר בצרפת. נרשמתי ללימודים במארסיי, ולמדתי ניצוח ותיזמור.

„צרפת לא היתה ארץ חדשה בשבילי. למעשה גדלתי שם מגיל שש עד 11, והרבה זיכרונות־ילדות שלי קשורים בשפה הצרפתית ובצרפתים.

„במארסיי הייתי שנה. מהר מאד הבנתי שהלימודים אינם ברמה די גבוהה, והחלטתי לנסוע ללמוד בפאריס. מייד הצטרפתי לשוק מחפשי־העבודה הזרים בעיר־האורות, שהוא גדול מאד. לי היו שתי עדיפויות על הזרים האחרים : קודם כל דיברתי צרפתית על בורייה ללא שמץ של מיבטא זר, ושנית, גם הורי עברו לפאריס והתגוררו ברובע ה־15, שם הם מתגוררים עד היום. כך שלא היתה לי בעייה של מגורים ולינה.

„הכרתי את הגיטאריסט הישראלי אריה זכריאס, שהוא המלווה של ריקה זראי. יום אחד הלכנו למסיבה, וכמו שאנחנו ככה יושבים ומאזינים לתקליטים, התחלתי לזמזם וללוות בקול שני את הזמרים ואריה אמר לי : ,את יודעת, אני מכיר בחורה שמלווה את ג'ו דאסן. היא מחפשת מחליפה. למה שלא תנסי את מזלך ?' לא האמנתי שזה ייתכן. ג'ו הוא זמר מפורסם מאד בפאריס. לא האמנתי שכבר מההתחלה אתחיל את דרכי בעיר־האורות ממש בפיסגה. אבל בכל־זאת ניסיתי. הבחורה שמחה שמצאה אותי. היא היתה צריכה לצאת לחופש, והיתה חייבת למצוא לעצמה מחליפה. למזלי עניתי על הדרישות, מכיוון שאני שרה סופראן ויודעת לקרוא תווים.

„עד שהחלפתי אותה, לא פגשתי בג'ו. הוא בדרך־כלל לא מתערב במה שנעשה מסביב, אלא־אם־כן המחליף או המוסיקאי לא מוצא חן בעיניו. אתי לא היו בעיות. וכבר מההתחלה התיידדנו. קודם כל הוא נורא שמח שהוא יכול לדבר אתי אנגלית, כי כל שאר חברי הצוות הם צרפתים שאינם מבינים שום שפה אחרת. ג'ו הוא אמריקאי, ומובן שהשפה שהוא מעדיף לדבר היא האנגלית. הוא בחור נפלא, שומר על עצמו, לא מסתובב בלילות במקומות־הבילוי של פאריס. יש לו דברים אחרים בראש. הוא מאד עסוק, ממש כל הזמן, בקאריירה שלו. אין לו זמן לשטויות.

„עכשיו יש לו חברה בשם כריסטין משהו, שהוא הביא יחד איתו לישראל. אני לא מכירה אותה כל־כך טוב. אני יודעת רק שהוא היה נשוי אבל אין לו ילדים.

„הוא ממש על־הכיפאק, נורא דואג לנו, לא מכניס מתח. בכל־זאת, צריך לזכור שסובבת אותו קבוצה גדולה המורכבת משלושה טכנאים, עשרה נגנים, שלוש זמרות ועוד כל מיני מזכירים ומנהלים. ויחד עם זה יש מין אווירה של ידידות בינינו. הכל בזכותו של ג'ו.

„אני עובדת איתו כבר שלוש שנים, משתתפת בהקלטות ובתוכניות־טלוויזיה. מובן שבתור מלווה של ג'ו אני מוכרת, וגם זמרים אחרים מזמינים אותי להופיע איתם כמלווה, הן בטלוויזיה והן בהקלטות. למען האמת, אני משתדלת שלא לעבוד יותר ממה שנחוץ לי למחייתי ובדרך־כלל אני מסרבת להצעות, כיוון שאני־עצמי כותבת שירים ומוסיקה, ויש מישהו בצרפת שמחכה לי כדי להפיק אותי ולהשקיע. כך שבזמני החופשי אני עובדת בעיקר על עצמי.

„בפאריס אני לא מקורבת למושבת האמנים הישראליים שמנסים לעשות שם קאריירה. לפעמים אני משתתפת בהקלטות של המפיק חיים סבן, וסילבן ויאיר הם חברים טובים שלי. הם מלווים באופן קבוע את ריקה זראי, ופעם התלפתי אחד מהם והופעתי עם ריקה.

„כשהופענו עם ג'ו באולימפיה הוחלט לצרף אל שלוש הזמרות עוד שני בחורים, ומייד הצעתי אותם לג'ו. כך הופענו, שלושה זמרים ישראליים, לצידו של ג'ו דאסן, וזה היה די כיף לפטפט בעיברית מאחרי הקלעים. ג'ו, שהוא בחור שמתעניין כימעט בכל דבר, גילה סקרנות גדולה לגבי השפה העיברית. אז גם לימדתי אותו לבטא את שמי נכון ולומר מיכל ולא משל, כפי שמקובל לקרוא לי בצרפת.

„במשך שלוש השנים שאני עובדת עם ג'ו דאסן היינו ביחד בקנדה וברוב

(המשך בעמוד 46)

לצד הכוכב

מיכל יושבת בקצה בימת **היכל התרבות** (מימין) כשהיא מלווה את שירתו של ג'ו דאסן, הנראה כאן פורט על בנג'ו. מיכל לא האמינה שתופיע בישראל, הפכה לאחת האטרקציות במופע של כוכב השאנסון הצרפתי, כשהיא מתרגמת עבור ג'ו את דבריו במשך המופע לעיברית.

קולנוע

פסטיבלים

„הגן" - מכאן לקאן

ב־21 בחודש זה, היום העשירי של פסטיבל הסרטים בקאן, יעלה הסרט ה־ישראלי הגן על בד אחד מבתי־הקולנוע שלאורך החוף המפורסם ביותר בריוויירה הצרפתית, במיסגרת מיוחדת הנכללת ב־פסטיבל, „העיניים הפוריות".

מי שמכיר את איכותה של מיסגרת זו עשוי להתפלא, שכן מוצגים בה בדרך־כלל סרטים המוקדשים לאמנויות אחרות, כמו למשל סרט על רקדן, על מוסיקאי או על יצירת־תיאטרון מסויימת. כך, למשל, יוצג בו השנה סירטה של הסופרת מרג־ריט דירא על שירת הודו. ואילו הגן, אף שהוא סרט של אווירה, הומור, מציאות ודמיון בעירבוביה, הוא סוג מיוחד של קומדיה על תמימותם של בני־האדם.

מה שקרה לגן, שנכנס למיסגרת זו בר־גע האחרון ממש, עדיין לא ברור. בתחי־לה, כפי שסיפר מפיק הסרט, יצחק שני, סירבה הוועדה הקובעת את הסרטים ה־מוצגים בפסטיבל, לקבל סרט ישראלי כל־שהו לאחר שסירבו, לקבל סרט ישראלי אחר (סרט וארוחת בוקר). טען שני: „אני בטוח שזהו עניין פוליטי, והצרפתים לא מעוניינים שישראל תייוצג שם בכלל."

דודה קלרה, סרט שנשלח להתקבל ל־פסטיבל, אבד בדרכו אליו (ראה כתבה ב־מדור זה). אך שני החליט להילחם. הוא ערך הקרנה מיוחדת עבור שגריר צרפת בישראל, והתכונן להפעיל את השפעתם של אירגונים יהודים־אמריקאיים וללחוץ באמצעותם על הפסטיבל.

מי היתה היד הנעלמה שעזרה להגן, קשה עדיין לדעת. אבל ברגע האחרון ממש נתקבלה ההודעה המשמחת, והמפיק והבמאי דהרו לריוויירה כשבעקבותיהם ידהר איש יחסי־הציבור של הסרט, שיש

אופיר וגריפית ב„הגן"
מלאך האלוהים

קולר עם 3000 תפוחי־זהב שיחולקו למש־תזפים במסיבה. במאי הסרט הוא ויקטור נורד (בנו של במאי התיאטרון הסובייטי הנודע ברוך [בנדיקט] נורד ושחקנית־התיאטרון אוגניה רסטובה.) ויקטור בן ה־32 סיים בהצטיינות את בית־הספר ה־גבוה קולנוע במוסקבה (מיסודו של אייזנ־שטיין), עלה לישראל לפני ארבע שנים, עשה כמה סרטים קצרים שזכו בתגובות נלהבות בטלוויזיה הישראלית, והגן הוא סירטו העלילתי הראשון בישראל.

בתפקידים הראשיים, מופיעים שייקה אופיר ומלאני גריפית. שייקה, כבעל בוס־תן מצחין בירושלים המדמה לעצמו כי האלוהים הודיע לו באמצעות מלאכו (מלאני גריפית העירומה) שאסור לו למ־כור את גנו.

לילדות מאושרה ✶ לנערות שובבה

לבגרות של יצירה
לחייך

דנה שסל

ניו־יורק

המנוי

קיבלת חשבון,
אנא, פרע אותו
בהקדם.
מחלקת המנויים

ישראל

מה קרה ל„דודה קלרה"?

יש בארץ במאי־קולנוע אחד שאין צורך להתבייש בסרטיו, ודווקא לו — אין מזל. שמו אברהם הפנר, הוא עקשן כפרד, עושה רק מה שהוא רוצה לעשות (אפילו אם הוא שוגה לפעמים), ומשום כך ביים עד היום רק שני סרטים ארוכים. אף אחד מן השניים אינו מושלם ועם זאת, שניהם מעוררים כבוד, כיוון שהם יצירות קולנועיות שבהן ניתן להבחין בסיגנון אישי, ברצון להביע בעזרת המצלמה רעיונות מגובשים, ומורגשים בהם יד מנחה ושולטת ומוח שניחן באיפוק ובחוש־מידה.

אם כל זה נשמע כשבחים מופרזים העלולים לעלות לראשו של האיש ולסחררו, אין צורך לדאוג. המציאות הכלכלית של הקולנוע הישראלי העמידה בפניו מיכשולים שדיים כדי לאזן כל תהילה או שבח שיומטרו עליו. הגורל העצוב התעלל בו שוב כשסירטו האחרון, דודה קלרה, נעלם בצורה שלומיאלית בדרך לפסטיבל קאן — ובמקום להגיע לוועדת־הבחירה של הפסטיבל נתקע בתחנת־רכבת באחד מפרוורי פאריס. כשגילה הפנר את האבידה, כבר היה הפסטיבל בעיצומו.

סירטו הראשון, לאן נעלם דניאל וקס, משמש עד היום דוגמה קלאסית להפצה כושלת בישראל. הסרט הורד מן המסכים במהירות מירבית, וכל סוחרי־הסרטים בארץ מנפנפים בו עד היום כבהוכחה ניצחת לכך שמה שמוצא חן בעיני המבקרים שנוא על הקהל.

אנשים רגילים. סירטו השני של הפנר, דודה קלרה, עומד לעלות על בדי הארץ בעוד זמן קצר. להבדיל מלאן נעלם דניאל וקס הוא עטור „כוכבים" כמו חנה מרון, עדנה פלידל ורות סגל. כמו לאן נעלם דניאל וקס זהו סיפור צנוע, העוקב אחר שינויים קלים בהלכי־הרוח של אנשים רגילים, החיים את חיי היום־יום שלהם. אין בו סצנות מזעזעות ואין בו הצחקות פראיות. יש בו רגישות ויש בו תחושה אמיתית שאכן כאלה הם החיים, ומשום כך הוא אמין ממרבית הסרטים המדברים עיברית שנעשו עד היום.

למעשה, אחרי הכישלון הקופתי של סירטו הראשון, ניראו סיכוייו של הפנר לביים סרט נוסף, כשואפים לאפס. הוא התאמץ, רץ, נפגש עם מפיקים „מיקצועיים" לפי מושגים ישראליים, והשתדל להציג את רעיונותיו בצורה המיסחרית ביותר שעלתה בדעתו. אבל הסתבר שהמיסחור המוחלט, נוסח הפנר, הוא עדיין יומרנות אינטלקטואלית בעיני המפיקים שעימהם נפגש.

עד שנתקל יום אחד באיש־עסקים רב־נכסים, וניסה לעניין אותו בשותפות להפקה. תחילה ביקש להציג את עצמו, אבל מייד הסתבר שאיש־העסקים לא רק יודע מיהו אברהם הפנר, אלא אפילו ראה את לאן נעלם דניאל וקס. בתנאים נורמליים זה היה בעצם סוף השיחה, כי הרי מי שעניינו כספים ויודע מה היה גורלו של אותו סרט בקופה, ודאי לא יסכים להניח כספו על סוס מפסיד שכזה. אלא שבמיקרה זה, זו היתה רק בתחילת השיחה, שבהמשכה בישר האיש להפנר כי הוא נכון להשקיע בסרטו החדש. כשחלפה התדהמה הראשונית, והבמאי עיכל את העובדה שלפתע ניתן לו סיכוי ממשי לעשות סרט נוסף, העז לשאול מה מניע את האיש למעשה־טירוף שכזה. „אם לא נתמוך בסרטים שכאלה," השיב הוא, „יעשו בארץ רק את לופו."

התנאי: אלמוניות. התנאי היחידי היה אלמוניותו של המשקיע. ולא משום שהוא מתבייש בשמו, או מתוך שיקוליים אפלים, אלא בשל סיבה מעשית הרבה יותר. „אם ייוודע ברבים שאני עוזר להפנר," אמר זה, „יעמדו אצלי בתור עם הצעות לתסריטים נוספים. אינני מפיק־סרטים, ואיני שואף להיות כזה. פשוט רציתי לעזור לאדם שנראה לי כישרוני, ולא להחליף מיקצוע."

העזרה היתה מעשית בהחלט. עובדה. בעיקבות השקעתו נמצאו משקיעים נוספים, ודודה קלרה קרם עור וגידים. מי שעבר בימי החורף ברחוב בן־יהודה בתל־אביב, ליד רחוב מאפו, יכול היה לראות את מכונית הציוד של צוות־ההסרטה. מי שנכח בצילומים, יכול להעיד על עקשנותו של הפנר, שנלחם כל העת לעצור את שחקני־התיאטרון שבסירטו ולהפוך אותם לשחקני־קולנוע, ובמאבקו המתמיד להשיג על המסך בדיוק מה שתיכנן. „ה־

(המשך בעמוד 46)

על רכבות וחיידקים

מיפגש קסנדרה (אנגליה, תל־אביב, תל־אביב, אמפי' — חיפה): מילחמה בקטריולוגית היתה לפני כעשרים שנה, עניין למדע בידיוני. היום היא כבר נושא שבהווה. כדאי היה לקרלו פונטי ולסר לו גרייד, המפיקים הממולחים להשתמש בו כציר לעלילת־מתח, לסרט שהוא הפקת יוקרה.

העלילה נסבה על רכבת אכספרס החוצה את אירופה, כשבתוכה מוצא לו מיקלט טרוריסט שחדר ופרץ לבניינו של אירגון־הבריאות־הבינלאומי. בעיצומה של הפריצה נשבר מיכל שבו החזיקו האמריקנים חיידקים מסוכנים של מגיפת־ריאות נדירה. החיידקים נתגלו, אך לא התרופה להדברתם. מה שידוע לברט לאנקסטר (קצין־המודיעין האמריקאי הבכיר היושב בז'נבה), הוא בעובדה שעליו למנוע בכל מחיר עצירתה של הרכבת בתחנה עירונית כלשהי באירופה, מחשש פן תופץ המחלה הנוראה על־ידי נוסעי הרכבת, שכבר נדבקו בה או עלולים לחלות בה בעתיד, ושהפיתרון הטוב ביותר במיקרה נורא זה הוא להשמיד את הרכבת על נוסעיה.

למעשה זהו סרט במתכונת „סירטי ההצלחה והאסון" אבל הוא עשוי בצורה קולנועית יעילה כל־כך, עד שהצליח להיות הטוב בכולם עד היום. העלילה, ככל שהיא מפחידה כך היא סבירה, להוציא כמה מיבצעי־קומנדו להשתלטות של נוסעים חולים ולא־מיקצועיים על חיילים חמושים בריאים ומיקצועיים למופת. וכמה התפלספויות שאין להן מקום. הפעם, וזאת לשבח, הדיאלוגים אינם אווילים כמו בסרטים הנעשים לפי מתכונת זו. הצילומים, העריכה והבימוי (ג'ורג' קוסמאטוס) עשויים בטעם ובקצב, ומשרים הרגשה של אימה אמיתית. קוסמטוס השכיל לנצל את הרכבת כדוגמנית: הוא מטפל בה מכל הזוויות כשהיא מתפתלת בין הרים ונבלעת בתוך מערות, והיא הופכת לשחקנית הראשית בסרט. לצד הרכבת גם כוכבים בעלי כאריזמה קולנועית כמו לאנקסטר ואינגריד טולין, אווה גארדנר (עדיין יפה) ומרטין שין (הנבל התורן), לי שטרסברג המוכיח שהוא נאה מקיים מה שהוא נאה דורש לתלמידיו.

מיפגש קסנדרה: סופיה לורן וריצ'ארד הריס

קצת שרה - הרבה גלנדה

שרה ברנאר (אורלי, תל־אביב) — ביוגרפיה זו, של מי שהיתה המהוללת שבשחקניות סוף המאה שעברה נאחזת, בערך, בעובדות, מערבבת אותן היטב ומגישה את כולן בצורה של טור־רכילות קל לקריאה ונוח לצפייה.

שרה ברנאר (אילו נכתב שמה בעיברית במדוייק היה צריך להיכתב ברנהרדט) עלתה לראשונה על קרשי הבמה בשנת 1862, כשהיא בת 18 בלבד. הבמה היתה הקומדי פרנסז, התיאטרון הלאומי של צרפת ולשרה, שנודעה אחר־כך כ„אלוהית" ניתן תפקד ראשי במחזה של ראסין איפיגניה באאוליס. בסרט, זה מצטייר בצורה משעשעת הרבה יותר, כאשר שרה הקטנה נלחמת בשחקנית ראשית גדולה (הכוונה לגודל פיזי) בטארטיף של מולייר. זוהי רק דוגמה אחת לשינויים ולשיפוצים שנעשו בתסריט, כדי להעניק לו את הצורה והאופי שהיו מקובלים מאז ומתמיד בסירטי־ביוגרפיה הוליוודיים.

ואכן, שרה ברנאר מזכיר להפליא אותם סיפורי־חיים שנהגו להפיק פעם, נוסח מלבה וקרוזו הגדול, סיפורים המטפלים בעיקר בחייו הפרטיים של הכוכב שבמרכז הביוגרפיה, משולבים בקטעים נבחרים מהצלחותיו הגדולות.

הסרט כולו נועד, למעשה, להפגין את כישרונותיה של גלנדה ג'קסון בתפקיד הראשי. קשה לשפוט את יכולתה הדרמאתית בקיטעי־ההצגות הקצרים, ויש קושי בתרגום לאנגלית של המחזות הצרפתיים שבהם הצטיינה שרה האלוהית, אבל גלנדה ג'קסון מתגברת על הכל כשהיא מעדיפה לגלם את עצמה ביסודיות, במקום לבנות דמות זרה לה. מעריציה בוודאי יבואו על סיפוקם.

שרה — גלנדה ג'קסון: לקרוץ מארון־מתים

אונייה ענקית ושיעמום

מסע הארורים (אנגליה, דקל, תל־אביב): גם זו הפקה של סר לו גרייד (וחברת איי־טי־סי, שעברה מהפקות־יוקרה בטלוויזיה הבריטית להפקות־ענק קולנועיות). אבל הפעם לוקה כל המיבצע כולו בטעם רע. בדומה למתכונת ספינת השוטים, פוסידון ונמל־תעופה, מכונסים הקורבנות העתידים של תהפוכת־גורל נוראה באונייה אחת. אלא שהרקע, הפעם, אינו דימיוני כי אם מציאותי וזוועתי: בסוף שנת 1939 רצו הגרמנים להפגין „מחווה", שהיתה למעשה טריק פירסומי ששיטה בעולם כולו. הם העלו על אונייה 1000 יהודים, רובם בעלי אמצעים וייחוס, והבטיחו להם יציאה לחיים חדשים על חוף האוואנה.

לגבי נושא כאוב כל־כך, שנשאב מן ההיסטוריה הקרובה, צריך היה הבמאי לנהוג בקצת יותר כובד־ראש. אבל סטיוארט רוזנברג לא היה מסוגל לכך. הוא מגיש מלודראמה טיפשית, שבה הכל צפוי מראש וכל הדמויות, כולל פיי דאנאוויי ואוסקאר ורנר, כזוג אצילים יהודים מברלין, מתנהגות כמו בובות־שעווה מתוך רומן למשרתות. הן נושאות דיקלומים נאציים ודיקלומים אנושיים מפוצצים לחליפין, וכל זוג טרוד ביותר מאד בבעיות חדר־המיטות שלו. אבל מה שנורא מכל הוא שהסרט חדל לעניין בדיוק ברגע שבו מצליחים לסיים לזהות את האוסף המבריק של השחקנים רבי־המכר. בערך אחרי 10 הדקות הראשונות. הדמויות כה שטוחות עד שגורלן אינו מעניין, בעצם. מה שאפשר בכל־זאת לציין לשבח הוא אורסון וולס, מקס פון־סידוב וג'יימס מייסון, המצליחים להעניק משמעות כלשהי לשורות הטפשיות שבפיהם, למרות נוכחותו של הבמאי ותכתיבו של התסריט. חבל רק שנאלצו להתפרנס כך.

אוניית הארורים: דאנאוויי וורנר

קולנוע

(המשך מעמוד 45)
איש הזה לעולם לא יהיה במאי," אמר עליו אחד המפיקים המעוצבנים. "הוא פר־פקציוניסט מדי. הוא צריך ללמוד לוותר."

עד כמה ויתר הפנר, קשה לקבוע. הסר־טה היא עניין מורכב ובעל שלבים רבים. ולכל שלב מהמורות משלו. אך התוצאה הסופית מוכיחה שגם אם היו ויתורים, הם לא היו משמעותיים.

הערצה לאח. דודה קלרה הוא סיפור המוכר להפנר היטב. וזה מורגש בסרט. זהו סיפור על שלוש אחיות בגיל־העמידה (חנה מרון, עדנה פלידל ורות סגל), הנשו־אות לשלושה גברים (שמואל בונים, יוסף

חנה מרון ב"דודה קלרה"
אירועים משפחתיים אופייניים

כרמון וליאו יאנג). הן מחזיקות יחד ב־סלון לשמלות־כלה, חיות יחד כל חווייה והן נושאות עיניהן יחד, בהערצה עיוורת, אל האח המתגורר באנגליה, שיש לו עס־קים פורחים ותיאורטית הוא יכול לפתור את כל בעיותיהן.

הפנר מוביל את צופיו דרך סידרת אי־רועים מישפחתיים אופייניים: המחלות וה־התקפי־הלב של גברים בגיל המסוכן, ה־רומן של הבת היחידה במישפחה (בתה של האחות האמצעית) שנשלחת ללונדון כדי לשכוח את אהובה, התנגשויות קטנות בין גיסים שיגיונות הבת, שלכבודה מגיע לשיאו בחתונת הבת, שלכבודה מגיע אפילו האח מלונדון.

מה שמתקבל, בסך־הכל, הוא התמונה הנאמנה ביותר שצויירה עד היום של מישפחה יהודית ממוצעת ממוצא מיזרח־אירופי, וכל מי שמצוי בהווייה זה ימצא בסרט דברים מוכרים וידועים לו עד כדי כך שלעיתים כימעט יחוש מבוכה, כאילו הסרט פונה באופן אישי אל כל אחד מן הצופים ומתאר את חיי מישפחתו.

הישראלית של דסאן

(המשך מעמוד 43)
הארצות הדוברות צרפתית באירופה. אנחנו עובדים צפוף מאד במשך כל השנה ויש לנו בסך הכל חודשיים־שלושה חופש.

"ג'ו יודע שאני רוצה ללכת סולו, הוא נורא דוחף אותי לזה, מפגיש אותי עם אנשים ומפעיל קשרים שלו. אם אצליח, זה יהיה הרבה מאד תודות לו. הוא כל הזמן אומר לי: ,מיכל, צריך לנסות. אם לא יילך לא יילך, אבל לנסות צריך.'

"בינתיים אני ממשיכה לכתוב לעצמי ב־עיברית ובצרפתית, אבל התחום שאני מת־מחה בו במיוחד הוא ההלחנה. שיר משלי בביצועה של נאווה ברוכין הוצג השנה ב־פסטיבל־הזמר, ובקרוב עומדת זמרת ישר־אלית ידועה להקליט שני שירים נוספים שכתבתי.

"אין לי בעיות בפאריס. את השפה אני מדברת, והמוסיקה בכלל היא שפה בינ־לאומית. החבר'ה שלי הם האמנים שאני עובדת איתם, ואת מעט הזמן שאני מבלה בבית אני משתדלת לנצל לכתיבה. בדיוק כמו ג'ו גם אני לא מסתובבת במקומות־הבילוי של האמנים, ואני בפירוש לא משתייכת ל,קליקה' של שוקי ואביבה. כ־שיש לי קצת זמן אני קופצת לראות מופ־עים באולימפיה וצילומים של תוכניות־הטלוויזיה. אני אוהבת לראות אמנים עוב־דים. כשהיו פה ג'וני מאתיס והארי בל־פונטה ליוויתי אותם, וזו היתה חווייה אמיתית לעבוד עם שני האמנים הגדולים האלה.

תחום ההתמחות:
ההלחנה

"**לפני כמה** שבועות קפצתי ארצה לביקור. יש לי פה המון חבר'ה, עוד מתקופת הצבא. רובם הצליחו יפה מאד.

"הלכתי לי בדיזנגוף, פיתאום אני פוג־שת את פשנל ואת האמרגן שמואל צמח, והם אומרים לי: "מה את עושה פה? עוד חודש את מופיעה בהיכל התרבות." אמרתי להם: ,אני לא מאמינה, לפני שנה עשיתם לי אותו הטריק, ובסוף לא הופע־נו.' כשחזרתי, לפאריס, הודיעו לי שנוס־עים לישראל. מובן ששמחתי. זה כאילו השלים לי את התמונה.

"לפני שהגענו הנה לימדתי את ג'ו לשיר את לילה לילה. ישבנו ליד הפסנתר, ותוך שעה הוא למד את השיר. יש לו מיבטא מצויין וקליטה נהדרת.

"אני לא יודעת מה יקרה אתי בשנה הבאה. בינתיים אני ממשיכה לעבוד עם ג'ו. תוך כדי הקיץ אני מקווה לכתוב כמה שיותר, ולקראת הסתיו להקליט. אני יוד־עת שאני עומדת בפני תקופה קשה. כדי להצליח צריך להידחף, צריך שיידעו עלייך. אני לא משתדלת. יש לי בינתיים מספיק עבודה בשביל לחיות, ואני מאמינה שכשאלך סולו יש לי סיכוי להצליח.

"לא, אני לא מבליטה את הישראליות שלי, למרות שעולם־השעשועים בצרפת מנוהל בידי יהודים ובראשם מישפחת מרואני שאחד מבניה, רושל, מנהל גם את ג'ו. אבל אני יודעת שבחוגי המיק־צוע, כשמדברים עלי, אני ,הישראלית של ג'ו דאסן.'"

ההתנפלות

(המשך מעמוד 15)
הגבוה של צה"ל הם למעלה מן האפיפיור — איננו מסוגל לטעות ואי־אפשר שבתחום אחריותו יארע דבר הראוי לביקורת.

אין כל חשיבות לשאלה מהי כוונתו האמיתית של מוטה גור, והאם פעל בתום־לב. התוצאה בפועל היתה, שתגובתו הפכה ונראית כמסע של ביזוי, הקטנת־ערך, דחייה ושלילה מוחלטות — של הדו"ח, של המבקר ושל עצם תופעת הביקורת על צה"ל. יתר על כן, הרמטכ"ל אפילו שב־וודאי לא נתכוון, נתן הכשר ותמריץ לכל אותן תופעות שליליות שמצא המבקר. עושיהן, הראויים לחקירה ואם אשמים — למאסר ולהדחה, עומדים אצלו כצדיקים שעמלם קשה ומועיל, אלא שמטרידים אותם מיני חבלנים וטרחנים קטנוניים וכפויי־טובה מסוג מבקר־המדינה.

מובן כי גם כוחותינו באמצעי־התיק־שורת נחלצו, אם־כי הפעם בכמות ובמרץ

לכל המעיין בספרים של היסטוריה צב־אית, זכורות תמונות מחסני־הענק שהקימו הצבאות במילחמת־העולם השנייה (בהכנה לפלישה, למשל), בם עמדו רכבים מכל הסוגים וכן אמצעי־לחימה ואמצעים אח־רים — תחת כיפת־השמיים, במזג־אוויר קשה לאין־שיעור מזה שבו מצויים ה־ימ"חים שלנו, למשך פירקי־זמן רצופים ארוכים בהרבה, וכאשר אפשרויות האחזקה האובייקטיביות קשות פי־כמה־וכמה, מחו־סר מיתקני־קבע ובעיקר מפני שכמויות הציוד היו כה אדירות, עד שגם צה"ל של היום ייראה כחגב (כמותי) מולן. לעו־מת הימ"חים הללו, הימ"חים שבדק מבקר־המדינה פעלו בתנאים על־אידיאליים.

דיווחים אחרים בעיתונות ידעו לתאר "ריגשי עלבון", "סכנה מו־ראלית", "תחושת תיסכול", אווי־רה מעיקה", "רק אנחנו?", וכל שאר הפראזות מסוג זה, אשר הו־עתקו מצה"ל שמייד לאחרי דו"ח־אגרנט. בעיקר נדרשים אנו הפעם

מי שהחיל את מימצאי מבקר־המדינה על כל צה"ל היה הרמטכ"ל ולא המבקר

פחותים בהרבה מבאותו תור־זהב של שי־תוף־פעולה, שעה שיצאו שכם אחד לרמוס ולעקר את דו"ח אגרנט (בהצלחה מלאה ומרשימה). אחד מהללו, שידו בכל, כבר שוחח ("לפי בקשתי") עם קצין בכיר אשר במהרה שיכנע אותו כי "צבא איננו בית־מרקחת". זהו נימוק משונה, והשאלה היא: "למה לא?" אם אומנם מכיר אותו קצין בכיר את צה"ל, אכן ימצא כי לא מעט מיתקנים בו — אפילו גדולים, מורכבים וקשים־לאחזקה פי־כמה מאותם ימ"חים פשוטים של חטיבות חי"ר — יכולים לבייש כל בית־מרקחת ממוצע.

באוזניו המעריצות, אך הבורות, של אותו עיתונאי, המשיך הבכיר והשמיע את הסט הרגיל של פיתפותי־תירוצים: התעצ־מות "מטורפת", כמויות "אדירות", מהי־רות "מטורפת" וכל כיוצא בזה — שאין להם ולא כלום עם מימצאי המבקר; שאינם יכולים להסביר אפילו אחד הליקויים ש־מנה; ושאינם נוגעים כלל לכל הנוהלים הפסולים ולנוהגים השליליים שפירט.

כתב צבאי חרוץ, שבאחרונה היו דווקא לו נימוקים טובים במיוחד לפקפק במעשי פיקוד צה"ל והסבריו, התגייס אף הוא, כמו קודמו, רק ביתר מומחיות — איש־המיקצוע! — הציג גם זה (מפי מפקדים, כמובן) את העניין, כאילו הברירה העו־מדת היא: קליטת אמצעים או אחזקה יעילה. מיותר להוסיף, שלא כך ראה המב־קר את הדברים. הוא לא טען נגד העמדת רכב בחוץ, אלא רק נגד אי־מילוי ההו־ראות המחייבות (והפשוטות מאין־כמותן לביצוע) בדבר כיסוי רכב כזה, וכיו"ב.

■ ■ ■

וסיף, לצורך הפרופורציה, ש־כבר היו דברים מעולם:

לחרוד למוראל ולחשק של אנשי הימ"חים, שעושים עבודה אפורה", והנה...

אלה, כמו שאהב לומר בר־לב, קישקו־שים גמורים. מי שהחיל את מימצאי המ־בקר בשני ימ"חים על כל צה"ל היה ה־רמטכ"ל — ל א המבקר. נחוצים זדון־לב מיוחד — או בורות מוחלטת בעיברית פשוטה — כדי לראות במסקנות המבקר, שלאור מימצאיו נחוץ לבדוק גם ימ"חים אחרים, ק ב י ע ה מפורשת ש כ ל ה־ימ"חים לוקים. יתרה מזאת, כל הדיכאון וההעקה מצויים רק בדימיונם הפורה — או הסלקטיבי והמגמתי — של הקצי־נים הבכירים ושל דובריהם. הם מתארים מצב שלא היה ולא נברא: מי שהימ"ח שלו תקין, איננו מוטרד בגין דו"ח המבקר ואיננו נפגע ממנו. רק מי שיש לו יסוד לחשוש שמא יגיע גם תורו לביקורת, על ראשו בוער הכובע — ויש לקוות שאם יבוקר ויימצא לוקה, תהיינה לו סיבות טובות למצב־רוח שפוף.

הביקורת של מבקר־המדינה איננה רק סבירה, שקולה ומתחשבת, אלא גם מתונה וזהירה ביותר — בתכניה, ועוד יותר בניי־סוחיה. ההבדל בינה לבין ביקורת "של ממש", הוא כהבדל שבין המעט הכימעט־נייטרלי שיש למבקר לומר על מה שמצא בבית־הספר לשיריון, לבין מה שפירסם העולם הזה בשבוע שעבר — ואשר אצל רבים, ששירתו במוסד זה ומכירים אותו, כמוני, בוודאי עורר כאב אמיתי (גם אישי). ביקורתו כמוה כטיפול שיגרתי, חיוני ומועיל לבריאות. אי־היכולת לקלטה ולשאתה ודחייתה המוחלטת, התוקפנית והלוקה בתגובתיות־יתר, אופייני מדי לגוף לא־בריא — ולכן מדאיגה.

במדינה

איכות הסביבה

תרומה דוחה מיפגע

תושבי חיפה ובאר־שבע אוכלים עשן — ומלר״ז מקבלת תרומות מן המיפעלים האחראים לזיהום האוויר

המועצה הציבורית למניעת רעש וזיהום אוויר בישראל (מלר״ז), שתפקידה המפורש הוא מניעת מיפגעים תברואתיים על־ידי מקורות פולטי־זיהום, פועלת באופן המעורר ספק באשר לאמינותה.

מלר״ז היא הגוף האחראי לנקיטת צעדים נגד אותם המיפעלים הגורמים, ביודעין, לפגיעה באיכות הסביבה על־ידי פליטת רעלים או צחנה. לכאורה זהו גוף שנועד להגן על התושבים המתגוררים בקירבת איזורים תעשייתיים או מיפעלים שהם בגדר מיפגע. אולם למעשה קיימים חריגים בדרך פעולתו.

מיפעל נשר בחיפה ומיפעל מכתשים בבאר־שבע — השייכים לקונצרן כור — מהווים זה זמן רב מיפגע תברואתי מדרגה ראשונה. פניות של אזרחים למוסדות השונים בבקשה לחיסול המיפגעים שיוצרים מפעלים אלה, נותרו ללא מענה. מטבע הדברים חייבת היתה מלר״ז לנקוט צעדים חמורים ביותר נגד שני מוקדי־זיהום ראשיים אלה. אולם קיים מעין מעגל־קסמים בין מלר״ז לבינם.

כך, למשל, חרגה מלר״ז מתפקידה המוגדר לבדוק אם אכן מיפעלים אלה מזהמים ולתבוע לחיסול המיפגעים, באמצעות מאבק ציבורי מקיף לחיסול התופעה.

תרומות להשתקה. יו״ר הנהלת מלר״ז, הפרופסור שימעון גיטר, פנה —

יו״ר מלר״ז גיטר
„רציתי שיתוף־פעולה!״

ב־15 בפברואר 1976 — אל שני המיפעלים, בבקשה שיתרמו לקופתה של המועצה שלו. בקשתו לא הושבה ריקם. האחראים במיפעלים אלה קפצו על המציאה, ושלחו תרומות בזריזות ראויה־לשבח. מאז מיכתביו הראשונים של הפרופסור גיטר אליהם ועד לפנייתו המחודשת, כעבור שנה, ב־25 בינואר 1977, לא עשתה מלר״ז דבר למניעת המיפגעים שגורמים נשר ומכתשים.

ב־1 בפברואר 77׳ אירע במכתשים בבאר־שבע מיפגע־צחנה חמור ביותר. הסבל שנגרם לרבים מתושבי באר־שבע היה נורא. כלי־התיקשורת נזעקו אז, וביקורת צורבת נמתחה על מלר״ז. אולם המועצה שתקה, ולא נקטה כל פעולה. ייתכן שניתן להסביר זאת בעובדה שימים ספורים קודם־לכן, ב־25 בינואר, ביקשה מלר״ז תרומות משני המיפעלים.

הדבר היחידי שעשתה אז, אחרי שנה ויותר של שתיקה והתעלמות, היה שיגור מיכתבים לשרי הבריאות והמיסחר־והתעשייה ולמכון למיפגעי־בריאות סביבתיים. לא היה שום פירסום, ציבורי מתריע, שהיה מעלה כמובן את חמתם של שני המיפעלים הנדיבים. וכך לא נודע לאיש מחוץ ל־

(המשך בעמוד 48)

תשבץ העולם הזה 2072

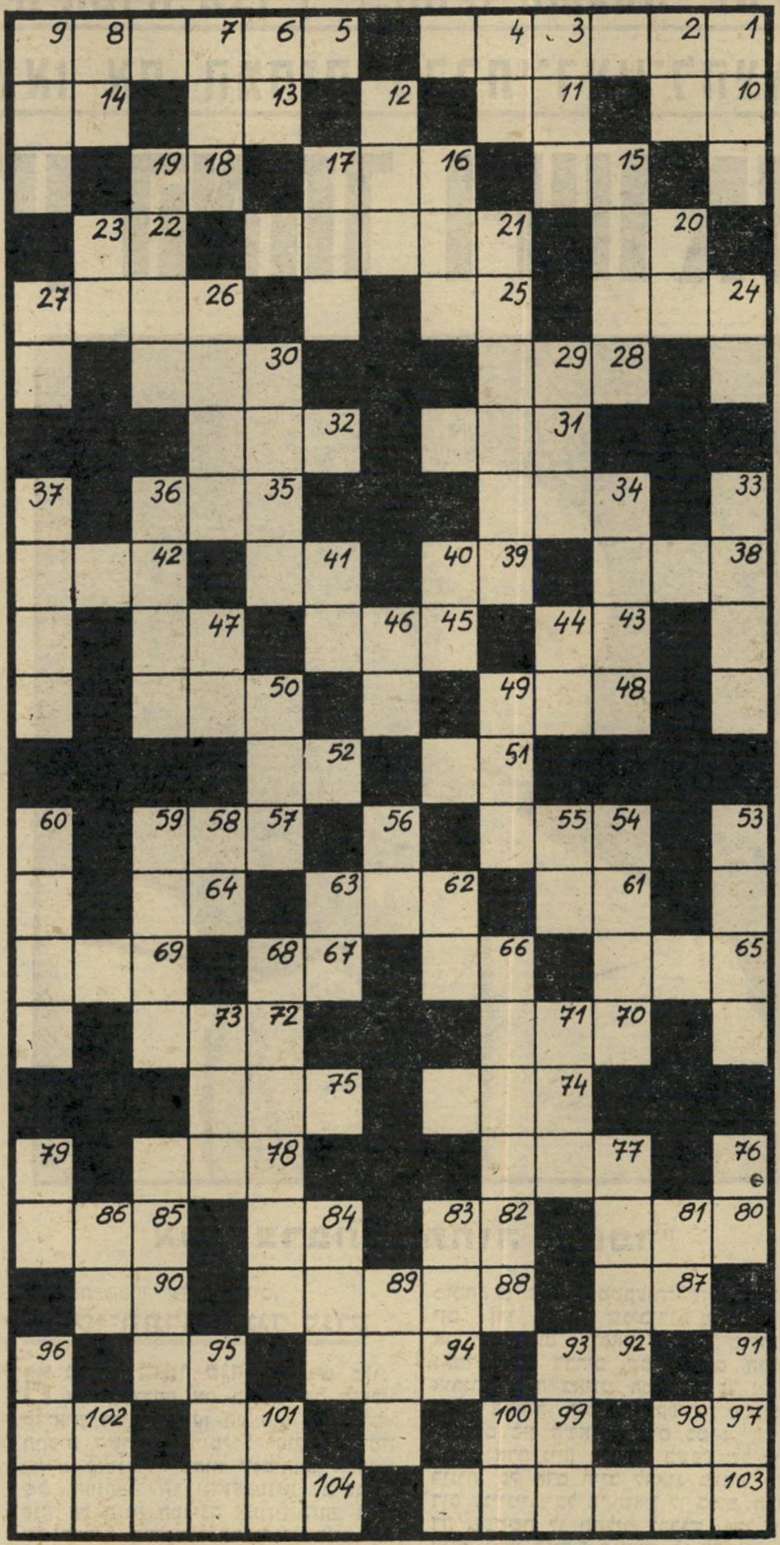

מאוזן:

1. קיבוץ בעמק; 5. ציפור ססגונית; 10. שנולד קודם זמנו; 11. סוג אדמה בנגב; 13. בהשאלה: מרכז; 14. מספיק; 15. מזל; 16. תא בצמחים מחוסרי־פרחים; 18. לא־עבה; 20. ענף; 21. השתקפות במים; 22. שמח; 24. בואו הלום! 25. מונח בתורת החשמל; 26. קיום; 28. משמש להדבקה; 30. מחסום לפי החיה; 31. שמנו משובח ביותר; 32. צה״ל הוא כזה; 34. אנרגיה; 35. זה הוא (הפוך); 38. שייך לך; 39. בת־קול; 41. עלוב; 42. מן הפרקים בגוף. 43. פתי; 45. עצם; 47. גוף; 48. מס על ייבוא וייצוא; 50. ממרכיבי המילחמה; 51. שן הפיל; 52. אפס כוחו; 54. מן המזלות; 57. גדול בתורה; 61. אריג; 62. מושלם; 64. תנועה במים; 65. מחוטי הארג; 66. מידת יבש; 67. בה מתקינים את היין; 69. מזכיר ההסתדרות (ש״מ); 70. מיבנה העצמות והסחוסים בגוף; 72. תחבושת; 74. דגנהרות; 75. בננה; 77. כינויו של הרמטכ״ל־לשעבר; 78. מונרך; 80. יפעה; 82. עוף־טרף; 84. סימן־הכפל; 85. סוס צעיר; 87. ישן; 88. מין אבן יקרה; 90. קידומת הולנדית; 92. בן־אדם; 94. מאבות המזון; 95. מחייתו־יער; 97. ירביץ; 99. כלי־קיבול לנוזלים; 101. שייך ל־; 102. מרנן; 103. מבשרת את האביב; 104. שחמת.

מאונך:

1. יחידה בכרם; 2. שלושה־עשר; 3. זאטוט; 4. מחוספס; 6. נהר באפריקה; 7. אבר פנימי חיוני; 8. זכר בבקר; 9. יקום; 12. אסור באיסור חמור; 15. יחידה צבאית; 16. שתיל רך; 17. בעל־גאווה; 19. רוח חמסינית; 30. באר־שבע (ר״ת); 21. מין עץ נפוץ; 23. ארמדה; 24. בוסתן; 26. ממוצרי החלב; 27. אדון; 29. יריד; 30. מישכן; 33. חידלון; 34. אימרת־שפר; 36. חרק טורדני; 37. שתחביבו הרכילות; 40. חי ימי; 41. נוזל החיים; 44. עלוב־נפש; 46. תפרן; 47. מתגורר; 49. זוהמה; 50. קנוניה; 53. מתח גשר; 54. בדולח; 55. מגופה; 56. גיבעה קטנה; 58. פרוסה; 59. נרכש על־ידי לימוד; 60. המפורסם בהם היה בפראג; 62. חזר; 63. מכשף; 66. שמקורו בתקופה קדומה; 68. שניים שנולדו יחדיו; 71. מח העצמות; 73. שדד; 76. בהמה דקה; 77. אשפה; 79. אולם; 81. מטבע יפאני; 83. צבא־ההגנה־לישראל; 84. בית־הספר לפיקוד ולמטה (ר״ת); 86. אותו אכלו אבותינו במידבר; 89. אכל עשב; 91. יחידה בעפעף; 93. יצק; 95. סוג של אנרגיה; 96. ערימת גרעינים; 98. מילת חיוב; 100. כיוון ש־; 101. מין ארג דק ויקר; 102. כלי־קיבול גדול.

קשקשת 2072

הפעל את דימיונך ונסה למצוא לציור שלמטה כותרת מתאימה, אשר תסביר מה אתה רואה בו. הצעות לכותרות יש לשלוח לפי הכתובת: „קשקשת״, ת.ד. 136, תל־אביב.

בין הזוכים יוגרלו פרסים: שתי מנות בשווי — 50 ל״י (חמישים לירות) כל אחת, באחד מסניפי רשת הפיציריות רימיני בתל־אביב.

קשקשת 2070

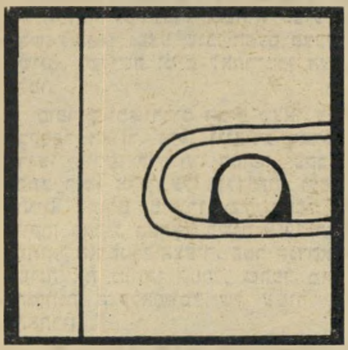

● מנעול מייוחד על דלת לישכת ראש־הממשלה אחרי פרישת רבין.
הדר גלברט, רח׳ המייסדים 10, כפר־יונה

● תעמולת־בחירות של פלאטו־שרון: פ״ש — פשטידה שרופה.
איזה, קיבוץ נתיב־הל״ה, ד.נ. עמק האלה

● רצח בחור המנעול.
שאול ירושלים, רח׳ אורלנסקי 7, פתח־תיקווה

● שם עינו בכוס.
ישראל לסינגר, רח׳ אילת 19, רמת־יוסף, בת־ים

PIZZERIA RIMINI

מסעדות איטלקיות

תל־אביב, ככר אתרים טל. 288800
תל־אביב, ככר מלכי ישראל 4, טל. 263987
תל־אביב, רח׳ אבן־גבירול 24, טל. 266177
תל־אביב, דיזנגוף 93 טל. 221681
חיפה, רח׳ הנביאים 20, טל. 640201
חיפה, דרך רופין טל. 252654
ירושלים, רח׳ יפו 43 כשר
ירושלים, המלך ג׳ורג׳ 15 כשר
רמלה, רח׳ הרצל 102
אילת, מרכז התיירות החדש

PIZZERIA RIMINI 1977

מבקרי־התיאטרון היללו ושיבחו את המחזה „קספר" כ„תיאטרון מצויין" ו„חוויה משגעת" ואילו פקידי־התרבות של „אמנות לעם" מצאו את המחזה כבלתי־ראוי־להצגה בעיירות־הפיתוח

התיאטרון האחר וישראל האחרת

„ב־26 במאי 1828 נתקלו עוברים־ושבים בנער זר כבן 16, כשהוא משוטט ללא מטרה ברחובותיה של העיר נירנברג. התברר שהנער אינו שולט בשום שפה או לשון. בכליו נמצא מיכתב, ובו כתוב: „שמו קספר האוזר, שנת לידתו 1812. מאז נולד לא בא בחברת בני־אדם אלא הוחזק בחדר נעול. צרכיו סופקו לו, ואיש לא שוחח עימו."

קספר למד קרוא־וכתוב, והועבר לעיר אחרת, מבלי שאיש יירד לפישרו, וכעבור שנה חזר לנירנברג כשהוא פצוע וחבול. בשנת 1833 נפצע שוב, הפעם פצעים אנושיים, ושלושה ימים לאחר־מכן הלך לעולמו.

סופרים ומשוררים רבים מצאו עניין רב בקספר האוזר. ורלן וגיאורג טארקל הקדישו שירים לדמותו. הסופר יעקב וסרמן כתב רומן ארוך על תולדותיו, ולפני שנתיים הוסרט סיפורו של קספר (הסרט יוקרן בקרוב בארץ). בשנת 1968 העלה המחזאי האוסטרי הצעיר, פטר הנדקא, לראשונה את מחזהו קספר, שהפך מאז אחד המחזות ה„קלאסיים" של עשור השנים האחרון.

לפני כחמש שנים הוצע המחזה קספר לישעיהו וויינברג, מנהל התיאטרון הקאמרי דאז, על־ידי השחקן ישראל גוריון. וויינברג אמר לגוריון: „הקהל שלנו אינו בשל לתיאטרון שכזה." מאז הוצע המחזה פעמים מיספר, על־ידי שחקנים שונים, לוועדות־רפרטואר, אך נידחה בטענה, „הקהל שלנו אינו בשל..."

אשר צרפתי במחזה „קספר"

במאי מוטי סנדק

מוטי סנדק, במאי צעיר (30) בוגר הבריטיש תיאטר סנטר, שעבד עם במאים בריטיים כלינדזי אנדרסון וג'ואן ליטלווד, פגש לפני כשנה וחצי בשחקן אשר צרפתי, ששיחק באותה עת בלהקת החאן הירושלמי. לשניהם התברר כי חלומם המשותף הוא להעלות את קספר בעיברית. לשניים היה ברור כי התיאטראות המסובסדים, אינם מתכוונים כלל להעלות מחזה זה.

משום כך הקימו מוטי סנדק ואשר צרפתי את התיאטרון האחר וגייסו סכום של 80 אלף לירות ישראליות, על־מנת להעלות את קספר על הקרשים.

סנדקי־התרבות נגד סנדק

הבמאי מוטי סנדק, שביים בלונדון בהצלחה את מחזהו של הפולני טדיאוש רוזביץ הזקן המצחיק הזה בהשתתפות השחקן הבריטי לי פוקס, במימון הארט קאונסיל, שהוא דגם־האב הבריטי של המועצה־לתרבות־ולאמנות בישראל, פנה אל הגוף המכונה אמנות לעם, הפועל בחסות המועצה־לתרבות־ולאמנות, בהנהלת יוסף פרוסט. ההצגה לא נתקבלה על־ידי אמנות לעם למופעים בעיירות־פיתוח, למרות שבהצגת־ראווה שנערכה עבור הנהלת האגודה, נכחו רק שלושה מתוך 12 חברי הגוף המייעץ, וביניהם קצין־צבא המייצג את קצין־חינוך־ראשי של צה"ל, משה זעירי מהוועד־הפועל של ההסתדרות, שהינם מייצגים אדמיניסטרטיביים והמבקר בועז עברון, ששיבח את המחזה.

מהו המוסד המכונה אמנות לעם?

אמנות לעם מספק לעיירות־הפיתוח ולערי־השדה מופעים כמו אלה של הגשש החיוור ולהקות־בידור אחרות, והתיאטרונים המסובסדים יוצרים עבורו גירסות מאולתרות של מחזות כהאדמה הזאת, הדיבוק ושאר דוגמות מן הקלאסיקה התיאטרונית היישובית, הצגות שהתיאטראות אינם טורחים אפילו להביאן בפני מיבחן ביקורת התיאטרון. רק לפני חודשים אחדים גילה מבקר־התיאטרון הד"ר גדעון עפרת, כי המחזמר קריזה שהחל כמחזה קאמרי של מחאה בתיאטרון חיפה, עבר על־ידי אמנות לעם טיפול קוסמטי, הפך למעין מחזמר חיובי־יצרני על ישראל השנייה, והותר להצגה על־ידי אמנות־לעם.

מדוע לא הותר קספר להצגה על־ידי אמנות־לעם?

קספר הוא מחזה־מחאה מתוחכם. הוא עוסק במיתוסים של חברה כפי שאלה מומחשים על־ידי מטבעות־לשון של יום־יום. זהו מחזה שגיבורו משוחח עם אביזרים, עם כיסאות ועם שולחנות. נאמרים בו דברים שמן הסתם הדליקו אורות־אזהרה באוזני הממונים על אמנות לעם. במחזה, העשוי בקפידה סיגנונית, נאמרים בין השאר דברים כמו:

„כל אדם ניחן מלידתו בשפע של כישרונות. כל אדם חייב לדאוג בעצמו לקידום ענייניו... כל מי שאין לו כלום, העבודה משמשת לו תחליף לרכוש... כל אדם עובד זכאי לנופש הנדרש לו לחידוש כוחותיו שנוצלו בעבודתו... כל יום השמש זורחת. אין אדם שאין לו תחליף... העוני איננו בושה. המילחמה איננה מישחק. הממשלה איננה חבורת ליצנים... הכלב נובח אלוף־הפיקוד נובח... אנחנו רוצים לעבוד עד הפועל האחרון... יש לשמור על הגבולות מפני עדרי־בקר... תמיד קשה למישטרה, משום שהיא חייבת למצוא צד של זכות לעצמה... המילחמה בארגז־החול עלתה כבר בחייהם של מתים רבים..."

אמנות מסווגת לעם נבחר

מזה ארבעה חודשים ממלאת ההצגה קספר, ללא תמיכה ציבורית וללא סובסידיה, אולמות בתל־אביב, תוך שהיא מושכת אליה תלמידי־תיכון, חיילים וצעירים — שאינם נוהגים לבקר באולמות־התיאטרון. מבחינת יכולת־הקיבול של אולמות גדולים, ההצגה נושאת את עצמה מן הבחינה הכלכלית מבלי להזדקק כלל לסובסידיה כלשהי, שעה שתיאטרונים ציבוריים כהבימה, הקאמרי ותיאטרון חיפה נתמכים בקרוב ל־80 אחוזים מתקציבם, מבלי שייצאו לערי־השדה ולעיירות־הפיתוח. מניעת עידוד הצגת קספר בישראל האחרת, עלולה לעורר את המחשבה כי האגודה לאמנות לעם לא נועדה לעידוד האמנות לעם, אלא דווקא לבלימתה.

כתוצאה מלחצים של חברי־כנסת רבים, שביקרו את אופן ניהולם של המועצה לתרבות־ולאמנות ואמנות לעם בוועדת־החינוך של הכנסת, פנה שר־החינוך והתרבות אהרון ידלין, וביקש לנסח המלצות עקרוניות ומעשיות לגבי מענקי מישרדו. הוועדה, המכונה ועדת־לוינסקי, שבה היו חברים ע. לוינסקי, בצלאל אמיר וד"ר יוז'ף מילקמן, פירסמה את מסקנותיה ב־9 בנובמבר 1976.

כמו מרבית הדו"חות שנעשו בעבר בענייני תרבות, גם דו"ח זה הוא בעל פנים לכאן ולכאן. בנושא „תקציב ותמריצים" סעיף ו', נאמר: „הוועדה סבורה כמו־כן, כי תיאטרון זכאי לתמריץ בצורת מענק נוסף עבור הפקה מייוחדת או הפקה המשמשת צורך ציבורי במיסגרת מדיניות התרבות הכללית של המישרד. תמריץ כנ"ל יהיה חד־פעמי ויתייחס לפרוייקט מסויים שיאושר או על־ידי המישרד מתקציביו או על־ידי המועצה הציבורית מתקציבה."

במילים אחרות: שעה שמישרד־החינוך־והתרבות שילם לתיאטראות הבימה, הקאמרי, חיפה, באר־שבע, והחאן הירושלמי סכום של כ־18 מיליון לירות ישראליות בשנת התקציב 1976/7 הרי אמנות לעם, החולש על חלק ניכר מהסכומים שהמדינה מוציאה על תיאטרון, החליט שלא לקבל להצגה מחוץ למרכזים עירוניים את קספר שבהפקת מוטי סנדק ואשר צרפתי, למרות שבמסקנות ועדת לוינסקי נקבע במפורש: „אין הוועדה סבורה שהגורמים הציבוריים, באשרם את התוכניות והפעולות צריכים להתערב בשיקולים האמנותיים של קביעת הרפרטואר..."

כלומר: הצגה שזכתה בביקורות מהמעולות בעונת התיאטרון הנוכחית, המחזיקה את עצמה בתל־אביב באופן עצמאי וממלאת אולמות מזה ארבעה חודשים, בעלת ניידות להגיע ולהציג בכל מקום במדינת־ישראל, ולמלא את מסקנותיה של ועדת לווינסקי, אינה זוכה בעידוד המינימלי שבו זוכים תיאטראות הבורקאס הפרטיים והמסובסדים. כך נוצר מצב שבו תושבי ישראל האחרת אינם זוכים בהצגות התיאטרון האחר.

צרפתי ב„קספר"

המחזאי יוסף מונדי מטיל, מדי תקופה, לחללה התרבותי של המדינה, פצצת־זמן תיאטרונית, שבעזרתה הוא מנסה להמחיש, במסיכותיו־הוא, את דיעותיו על המתרחש בחברה הישראלית. את קטלוג־הביקורת שלו החל מונדי במחזהו זה מסתובב, שבו העלה — מייד אחרי מילחמת ששת־הימים — על הבמה פסבדו־הרצל ופסבדו־קאפקא השוכנים בתוך מוסד סגור.

את הבעיות המוסריות של החברה הישראלית, כחברה הנאלצת לשלוט באיזורי־כיבוש, העלה מונדי לפני כשנתיים במחזהו מושל יריחו, שבו הצליח להפיח חיים בימתיים בכמה מן הטראומות, החרדות והפצעים הקבועים של ישראל. הוא מטפל, במחזהו זה, בכפפות קוצניות בנושאי השינאה, הלאומנות, הכיבוש והנוקשות של חברתנו, תוך חשיפת דראמה סימלית של מחאה חברתית.

חברות קפיטליסטיות מתקדמות יכולות להרשות לעצמן להרוויח... העלייה היא לצורך הירידה והירידה היא לצורך העלייה...״ אלה סיסמות מוכרות ברחוב הישראלי.

עם התפתחות השיחה בין שתי הדמויות, מתקבל הרושם, כי המחזה כולו נועד להוות פארודיה על מודחים מפורסמים בתולדות הפוליטיקה הישראלית הצעירה: פינחס לבון, משה שרת, בן־גוריון, גולדה מאיר ויצחק רבין. מונדי מנסה לחדור, על־ידי הצגת דמותו של המנהל המודח, אל תוך נישמותיהם של המודחים. ואולי לפענח את הפסיכולוגיה של המודחים, המתאמצים לשוב אל עמדות־השליטה שבהן החזיקו בעבר. ואומר המנהל: „כל פעם שאני שומע את המילה ,מיפעל,׳ דוקר לי בלב... המנוולים... הם סילקו אותי... הרי אתה יודע שבניתי את המיפעל במו־ידי...

„לכן אני נוהג ממש כמו שר־החוץ שלנו... אני אוגר כוח, ואני בטוח שיום אחד אנצח והמצב ישתנה לטובתי...״

קרוב לאמצע המחזה, נוספת דמות שלישית על הבמה: הצולע, שהוא מעין תערובת של רוצח־שכיר ונושא־כליו של העסקן המיפלגתי. ההכנות לחתונה הלילית בסופרמרקט נסתיימו. המנהל מביא בפני המתאבד את אחת מבשורותיו, וטוען: „אנחנו מוכרחים סדר. בלי סדר נהיה אבודים. שמת לב כיצד אנשים עולים כאן לאוטובוס? הם מסתערים על הדלת כאילו רוצים להינצל ממחנה־ריכוז...״ ואילו המתאבד משיב לו: „האמת היא שהחיים בכלל דומים למחנה־ריכוז, ובני־אדם ממתינים לתורם להישחט ללא התנגדות...״

באחד המקומות שבהם פותח המנהל את סגור־ליבו, הוא מגדיר את מהות השילטון: „אתה תגיד שאני מיפלצת, שאני דאגתי

התרחבו. הם למדו את השפה החדשה והתחילו לחתום על שיקים... עכשיו הם מיליונרים... ממש מיליונרים...״ ולמרבית הפליאה מביא המנהל את האמת הישראלית שלו, ואומר: „הרשה לי לומר לך שמישפחתך מוצאת חן בעיני.״ אלא שהמתאבד משסע את דבריו של המנהל: „הנה עוד בן־דוד... הוא נראה כמו כריש... זה לא ייתכן... על עורו צמחו קשקשים. הוא מתיישב ליד האקונומיקה...״

בתוך הסופרמרקט מתחילה מסיבת הכלולות, והמתאבד מתאר אותה: „הם מתנפלים על כל הסופרמרקט... צדקתי... כמו עכברושים... הם מחסלים את כל הגבינות... בלי מזלגות... את האיטריות. הם שמים על זה קטשופ... את הלחמים... הם אוכלים בשר חי, גם את הקפוא... איזה שיניים יש להם... הם טורפים כמו זאבים... הם ניגשים לדגים... זה דומה לפלישה של

בימים אלה מועלה על בימת „צוותא" מחזהו של יוסף מונדי, „התער". המחזה הינו

כתב־אישום סוריאליסטי־פוליטי השוחט את כל הפרות־הקדושות של ערכי החברה

מיפלצת השילטון והתאבדות המחאה

יוסף מונדי

בימים אלה מעלה מונדי את מחזהו החדש, התער, מחזה בן מערכה אחת שבו הוא מנתח ניתוח קר את השילטון ואת תהליך הניוון שעובר על החברה הישראלית בשנים האחרונות. מונדי, כרופא־מנתח של מוח, מביא במחזהו זה אל הצופה ניתוח־מוח של תהליך התפוררות החברה והשילטון בישראל, כאשר הוא מציב בלב הקונפליקט הבימתי מנהל מפוטר של מיפעל המשול, בלא מסיכות רבות, למנהיג של מדינה — ומולו דמות של מתאבד, שניתן להמשילה להתאבדות תנועת־המחאה שצצה אחרי מילחמת יום־הכיפורים. מונדי מעמיד מול המנהל, המשתייך לדור־המייסדים של המדינה, נציג צעיר של אלה שניסו למרוד, והתייאשו.

מנהל המיפעל הציוני

מנהל־המיפעל המודח ניצב, קרוב לשעה ארבע לפנות־בוקר, ברחוב, ליד סופרמרקט. קרב ובא אליו המתאבד, והשניים פותחים בסידרת הדיאלוגים־מונולוגים שלהם, הנובעים מתוך אי־תיקשורת בסיסית ביניהם. בפליטת אמירותיהם הם מייצגים את הפערים שבהשקפות עולמם — את יצר־החיות של המנהל הזקן, ואת תשישותו של הצעיר. כאשר המנהל טוען: „עלי להיאבק בחירוף־נפש על המעמד שלי, ואל תשכח את חובותינו הלאומיות...״ משיב המתאבד: „אני חושב שחלה כאן אי־הבנה.״

מסתבר כי הקשר בין המתאבד למנהל הוא מיקרי־בהחלט מחד, והדוק מאידך, המתאבד טוען כי בתוך הסופרמרקט עומד להתנהל טכס־נישואין של אחד מקרוביי־מישפחתו. הסיבה לכך שהטכס עומד להיערך בשעה כה מוקדמת היא כלכלית גרידא, ואז קובע המנהל את האני־מאמין הכלכלי שלו: „כי בלי הפסד לא נוכל לנהל כלום בארץ הזאת. רווחים מבחינה עיסקית הם לוכסוס, ידידי, לוכסוס. רק

הוא היה שלי... כמו שלי.. לבסוף סילקו אותי... הוציאו אותי לגימלאות... טענו שאני זקן... אני זקן? אני?????״

אלא שהמתאבד היה פועל במיפעל בת־קופה שבה ניהלו המנהל, וזה פיטרו. מהאשמה זו מתחמק המנהל בטענה האדמיניסטרטיבית של כל שילטון: „זאת טעות. למראית־עין ההחלטה הסופית היא של המנהל, אך האמת היא שהמנגנון חזק ממנו... הנימוק שלהם שאתה לא קומוניקאטיבי מגוחכת, כיוון שהמיפעל שלנו מבוסס על העיקרון של חוסר־קומוניקציה. . . ״

מצרותיו של המתאבד שב המנהל ל־

אך־ורק לעצמי. שבזמן שילטוני יצרתי קליקה של אפסים אשר היו תלויים בי ולא נתתי לשום איש בעל יכולת להתקרב אלי, ואם היה כזה רמסתי אותו וגרמתי לו שיברח מכאן. אתה יכול להוסיף שהייתי סטאלין קטן, שבניתי את עצמי בתככים...״ והמנהל מוסיף, תוך מסירת עצה למתאבד על מיבנה השילטון והאפשרויות למוטטו: „תראה איך יקבלו אותך. הם אפילו יתנו לך מינוי חשוב ואז מבפנים תמוטט אותם. את המימסד יש להרוס מבפנים. תשמיץ אותי, תשמיץ אותי. תשמיץ אותי...״ אלא שהמתאבד, איש־המחאה,

יצחק אלוני וראובן דיין ב„התער"

תיסכולי הדחתו: „הטאקטיקה שלהם היתה מבריקה. הם בודדו אותי מהעובדים ונתנו לי מעמד של אל קטן, ולקחו לעצמם תפקיד של מלאכים...״ ואכן, זו אליגוריה צינית ורצחנית על מדינה בכלל, ועל מדינת־ישראל בפרט. המנהל ממשיך ומלמד את המתאבד כמה מעובדות־החיים: „כאן כולם גונבים, אחרת בני־אדם לא היו מסוגלים לחיות. והם גונבים כל דבר, גם דברים בעלי־ערך וגם דברים חסרי־כל־ערך שללא־ספק ניתן להפוך אותם לבעלי־ערך...״ כך הוא ממשיך ומגולל את מערכת־היחסים בין העם לשילטון ובין השילטון לעם.

שר־החוץ המובס

המנהל, שאינו מצטנע כלל בדבריו, מזכיר כיצד זכה לנסוע בשם המיפעל לארצות־הברית, ולשחק ליד שולחן־ההימורים של לאס־ווגאס. בהגיגיו הקולניים הוא אינו מסתיר את שר־החוץ יגאל אלון, דמות המזכירה את המובס האב־טיפוסי:

פונה אל המנהל: „אני לא תופס, מה ההבדל בינך לבין המנהלים החדשים...״, וכאן באה תשובתו של המנהל, שבה הוא מנסה לייחד עצמו מיורשיו: „אני בן־אדם טוב והם רעים... אני השתדלתי לגנוב בסתר והם גונבים בפרהסיה... הם סכנה לאומית! בוגדים! הם לא יכולים להיות מנהלים כיוון שאין להם כישורים לכך... אני נולדתי להיות מנהל והם נולדו להיות עבדים..״

העכברושים ותנועת־המחאה

המתאבד מתחיל לספר למנהל אודות בני־מישפחתו. למעשה הוא מביא תמונת־מצב של בני־דורו, ומציגם בצורה נלוזה למדי: „בני־דודי המשיכו לעמוד ברחוב ולמכור שוקולד, אחר־כך עברו לקונסרבים... אחר־כך לתרופות ולטרנזיסטורים.. הרווח שלהם היה נקי. תוך זמן קצר הצליחו לפתוח חנויות, העסקים שלהם

ארבה... לא־ייאמן... הם ניגשים למחלקת הסוכר... הם בולעים את הכל... גם את הקרטון... הם שותים את השמן כאילו היה מים מינראליים.. הם יצאו מדעתם... הם אוכלים את הסבון... את מישחת־הגילוח... הם בולעים גם סכיני־הגילוח... כנראה במקום מעיים יש להם פלדה...״

המתאבד ממשיך בתיאור המתרחש בתוככי הסופרמרקט, במהלך החתונה, כמו היה קריין־ספורט: „החתן שובר את הכוס... המוזמנים שוברים עכשיו את כל הסופרמרקט...״ הסופרמרקט הוא המדינה. משל ונמשל. המתאבד אינו מוכן ליטול חלק בהילולה של פירוק המדינה. הוא אינו מסוגל לבצע הפיכה או מחאה כלשהי. כך הוא ניצב מהצד, ומתאר את המתרחש. כל שעולה בדעתו הוא: „תפסיקו ללכלך! תפסיקו לזהם את הסביבה! כאן היה מקום נקי!״ וזוהי מעין פאראפרזה על „שמור את ארץ־ישראל נקייה".

למרות הכל פונה המנהל אל מצפונו של המתאבד, ומבקש ממנו לסייע בעדו לשוב להיות מנהל תוך שהצולע, משרתו, ניצב לידו. לצולע יש תער בידו, ובו הוא מאיים לחתוך את פרצופו של המתאבד. המנהל מאיים עליו, תוך שהוא קובע: „אני חייב לחזור ולתפוש את השילטון!״ והוא שולף את הקלף האחרון שיש לכל שילטון או לכל עוצמה שליטה כלפי יוצאי־הדופן שבחברה: „אני זוכר את התיק שלך. קראתי בו כל פרט ופרט! לא לשווא פוטרת... היו לכך סיבות מוצדקות... בעיקר סיבות ביטחוניות... הסיווג שלך לקוי...״ והמנהל ממשיך ומסביר למתאבד: „אפילו עכשיו, כשנתתי לך את ההזדמנות להוכיח את נאמנותך למולדת ולחזור בתשובה. אתה מסרב לשתף פעולה. אתה ממשיך להתנהג כמו עריק... מחבל במיפעל שלנו...״

כאן קשה עוד למתאבד לשמור על כעסו, והוא מתפרץ לעבר המנהל: „אתה הוא המחבל הראשי!״ מיפלצת! דמגוג!״ ואז נותן המנהל לצולע הוראה לשסע את פניו של המתאבד, אלא שממש לפני ביצוע ההוראה יוצאים מתוך הסופרמרקט החתן והכלה — והצולע מתחיל לרדוף אחריהם ללא פקודה, בניסיון לשסעם.

בסיום קובע המנהל וטוען: „הכל חלום.״ אלא שהמתאבד מתנגד: „לא, זה לא חלום. זאת מציאות. הכל כאן. מציאות. גם החלום...״ במילים אחרות, כפי שבסוף מחזהו זה מסתובב חילק מונדי, בעזרת שחקנית, סוכריות חמוצות לקהל הצופים, הרי בהתער הוא משסע את לשונות הצופים. אינו מניח להם. לוחץ אותם בעזרת סמלים חשופים אל המציאות הישראלית האכזרית, ואז מסתבר לצופים כי גם המנהל וגם המתאבד הם מטורפים שיצאו מבית־החולים, ואז המנהל פונה אל המתאבד, ואומר לו: „בוא נחזור למיטות שלנו...״

דומה, כי מתוך מילות מחזה זה עולה תמונת עלייתה ושקיעתה של החברה הישראלית ללא כחל וסרק, תוך אמינות רבה, המצליחה להתחמק מתיאור צפוף של המציאות היומיומית הקשה בלאו־הכי.

דן עומר ■

אתה מוזמן להכנס אלינו...

אנחנו מחכות לך בחנויות האופנה ובבוטיקים של **Lee**.
אנחנו כחולות, ירוקות, צהובות, אדומות, מפוספסות ומשובצות.
אנחנו לבחירתך ב־50 דגמים חדשים של אופנת קיץ 77׳

אנחנו תפורות מחוט שזור – (**Twisted Yarn**) ומבדים בלעדיים, ונמצאות תחת פיקוח קפדני ומלא מן החוט ועד למוצר המוגמר.
אנחנו מונחות עליך נהדר.
בוא לראות אותנו בחנות האופנה הסמוכה.
להתראות.

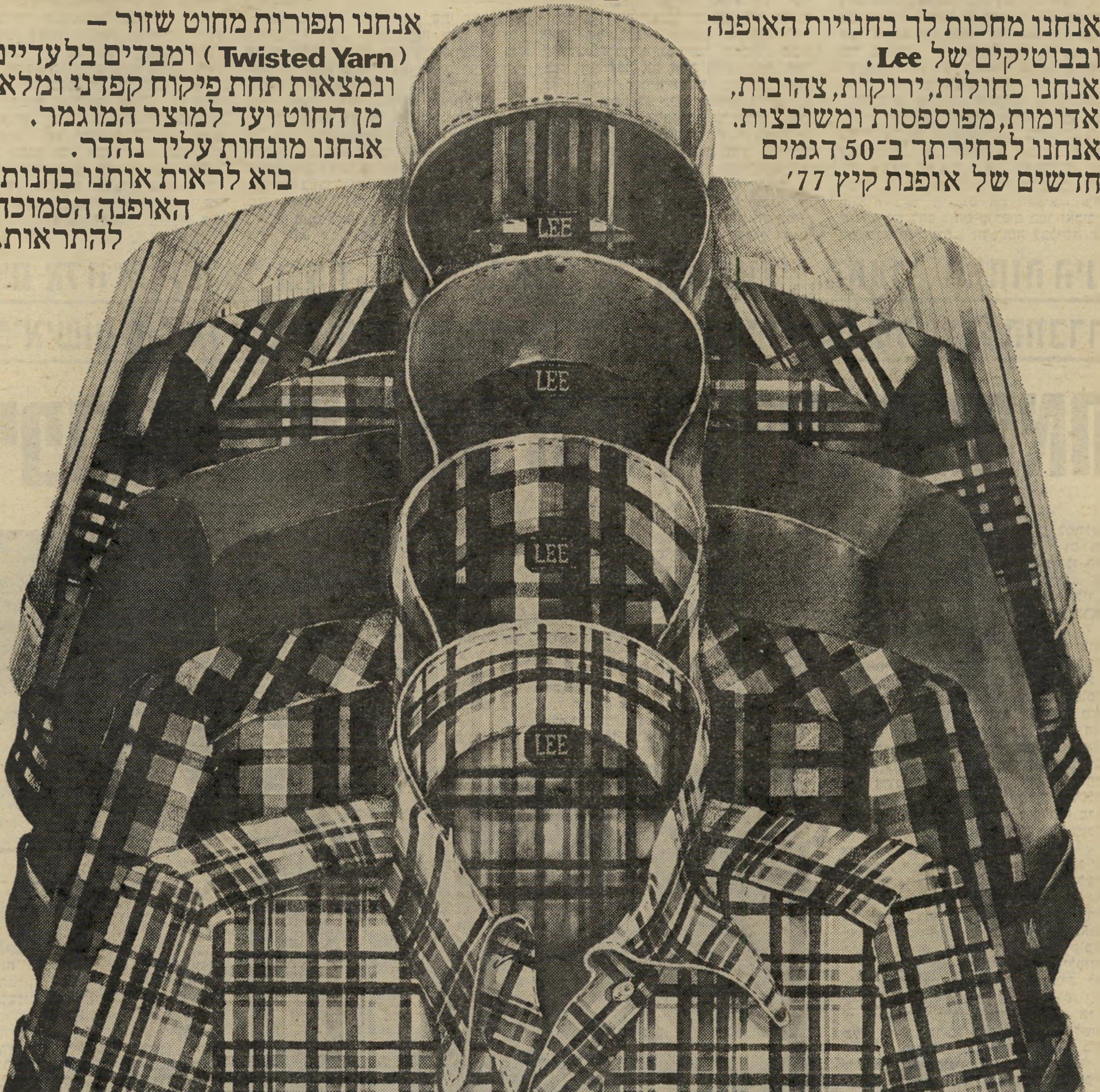

Lee עושה אנשים יפים.

אריאל,

ספורט

עסקנים

בדלת האחורית

בתדהמה קיבלה צמרת עסקנות הספורט את מינויו של מיכה שמבן — עם תחילת העונה הנוכחית — כיושב־ראש הוועדות המיקצועיות במרכז הפועל.

שכן, עם סיום עבודתו של יוסף עינבר, ששימש כמזכ״ל הפועל עד הקיץ האחרון, ועם כניסתו של יצחק אופק לתפקיד תחתיו, קיוו כמה עסקנים שמיכה שמבן יישב סוף־סוף מחוץ למרכז. כי אין זה סוד, שעינבר החזיק את שמבן ביגלל יחסי־הריעות ביניהם.

מינויו החדש של שמבן כיושב־ראש, מעורר מחשבות עגומות. כי למיכה שמבן מעולם לא היה דימוי חיובי, מאז החל את דרכו כעסקן בענפי הכדורסל והכדורעף. עוד קודם שנתמנה לתפקיד המכובד של יושב־ראש הוועדות המיקצועיות של מרכז הספורט הגדול ביותר בישראל, כבר היתה קופת־שרצים גדולה תלוייה מאחרי האיש המכונה „מלך הכדורעף והכדורסל בישראל".

בזכות החנינה. במהלך דרכו הסתבך שמבן בפרשיות שונות. מרכז הפועל והתאחדות לספורט — שלהם היה כפוף — פיקפקו ביושרו, אך תמיד השתדלו להטיל איפול על חלקו בפרשה זו או אחרת.

מיכה שמבן
קופת־שרצים

לשיאו הגיע בשנת 1967, בעת מסע ניבחרת־הכדורעף לטורניר במערב־גרמניה. באותו מסע ניצל את העובדה שהוא שימש כיושב־ראש המישלחת וכמאמנה, ואיפשר לכל שחקן לרכוש 100 דולר מן ההקצבה הממשלתית של 350 דולר. בהפרש, שהסתכם באלפי דולרים, השתמש לצרכיו הפרטיים. רק בזכות החנינה הכללית שניתנה אחרי מילחמת ששת־הימים, הוא לא הועמד לדין.

זאת ועוד: ב־1960—61 סולק שמבן מן הריכוז המיקצועי של סניף הפועל חולון, מאחר שבנוסף טיפל גם בציוד הספורטיבי, תמורת תשלום כמובן. כתוצאה מפרשה זו הוקמה ועדה, שהעלימה את המסקנות מידיעת הציבור והחליטה לפטרו ממישרתו.

בשנת 1965 פתח שמבן חנות למכירת ציוד ספורט, בשם הוועדה הארצית לכדורעף (הוא שימש אז כיושב־הראש שלה), והחל במכירת הציוד להתאחדות לספורט — עד שהדבר נתגלה. ועדה שהוקמה על־ידי מזכירות מרכז הפועל הוציאה את מסקנותיה, בצירוף אזהרה חמורה.

הדחה ושכרה. בשנת 1966 הוקמה ועדה על־ידי מזכירות מרכז הפועל, ונזפה בו על שצירף את אשתו לנסיעת ניבחרת ישראל בכדורעף לאליפות מערב־אירופה. מאוחר יותר אירעו פרשות הברחת המטבע הזר, אי־תשלום דמי־הכיס לשחקנים בניגוד להוראות ההתאחדות לספורט, ואי־התאמת החשבונות של המסע למערב־אירופה (הדו״ח הכוזב של שמבן על הוצאות מטבע־זר שמור במערכת העולם הזה).

בשנת 1969 הודח שמבן מכל תפקיד במרכז הפועל, אחרי שהנחית מהלומות בפניו של גד שטרנבאום, האיש שנטל מידין את ריכוז ענף הכדורעף במרכז הפועל. אולם, למרות נישולו הצליח שמבן תמיד להסתנן חזרה למרכז דרך דלתות אחוריות. מעשית, מעולם לא ישב מחוץ למרכז.

בחמש השנים האחרונות, עד לקיץ האחרון, שימש מיכה שמבן כיושב־ראש הוועדה המיקצועית באיגוד הכדורסל, ורכז ענף הכדורסל במרכז הפועל. מאמני הניבחרת, שעבדו איתו, התקשו להסתדר עימו. „מיכה שמבן," אמר אחד המאמנים, שביקש להישאר בעילום־שם, „רצה תמיד לשלוט על הכל. הוא היה נותן לי הוראות בלי־הרף."

ידיד המזכ"ל. אלברט חמו, מאמנה האחרון של ניבחרת ישראל, סבל ממנו קשות. באוזני מקורביו נהג חמו לטעון, שמיכה יורד לחייו. כשהיה חמו בשיאו, בעת הצלחת הניבחרת לפני כשנתיים, חתר שמבן תחתיו, ואף שלח על דעת עצמו מיכתב לארצות־הברית, במטרה להביא מאמן־כדורסל אחר תחתיו.

אפילו רלף קליין, מאמנה של מכבי תל־אביב ומאמנה החדש של ניבחרת ישראל, הידוע כאיש נוח לעבודת־צוות, הסתכסך איתו בעת מסעה של ניבחרת הנוער לחו״ל לפני שלוש שנים. שמבן נהג להתערב בהרכבה של הקבוצה, ורק בדרך־נס נמנעו תיגרות־ידיים.

יוסף עינבר, מזכ״ל הפועל לשעבר, ששלט במרכז כ־14 שנים, תמך בו לאורך כל הדרך. שמבן היה איש־סודו של המזכ״ל הכל־יכול, שרק בחודש נובמבר האחרון הואשם בעבירות מטבע־זר, אשר נחשפו עם פירסום דו״ח מבקר־ההסתדרות על שנעשה במרכז הפועל בשנים 75—1972. הידידות בין השניים, היא שאיפשרה למיכה שמבן להיכנס שוב למרכז הפועל בדלת האחורית.

לקראת סיום עונת הכדורגל החלו הקנוניות והעיסקות לעיוות התוצאות

שוער לרמן בפעולה
סיכום־מראש עם החלוץ?

על מישטח־הדשא הירוק נחשפה תמונה קודרת. שחקני בית״ר נתניה, מהליגה הארצית, מיררו בבכי. הם ניראו כאילו עולמם חרב עליהם. אוהדיהם המתוסכלים צעקו לעבר שוערם, שמואל לרמן: „בוגד! מכרת את המישחק! הרסת לנו את הבריאות, אנחנו נהרוס לך את החיים! נתלה אותה על העץ הכי גבוה בנתניה! לרמן — נשבענו!"

הדבר אירע דקות ספורות אחרי סיום המישחק בין הפועל נתניה לבית״ר נתניה, שנערך לפני שבועיים וחצי והסתיים בתוצאה 3:4 לזכות כדורגלני הפועל. הפסדם של הבית״רים גרם לירידתם לליגה א׳.

ארבעת השערים שספג שמואל לרמן, ושניראו שטותיים למדי בעיני 2500 הצופים שבאו לחזות בדרבי הנתנייתי המסקרן, עוררו בלב הנהלת בית״ר נתניה, שחקניה ואוהדיה, את החשד ששוערה הושפע מ„לחצים", ומשום כך לא הפגין את יכולתו הרגילה. מדורי־הספורט של הצהרונים העניקו לשוער את הציונים

מכירות סוף העונה

בית״ר נתניה אחרי הניצחון על עכו
ירידה לליגה א׳

„שלושה" ו„ארבעה". „אני מלווה את כל המישחקים של בית״ר נתניה," כתב אחד הכתבים הנתנייתיים, „וזו הפעם הראשונה שראיתי את לרמן סופג שערים בקלות כזו."

העובדה שהשוער לרמן עובד יחד עם חבר הנהלת הפועל נתניה, יואב ליכטמן, חיזקה את חשדם של חברי הנהלת בית״ר בעיר. שמואל לרמן ויואב ליכטמן מועסקים, כמסתבר, בחברת דיור לעולה בנתניה, כשליכטמן משמש בה כמנהל־עבודה.

„מעלילים עלי עלילות!"

מייד אחרי המישחק הגורלי, שבעיקבותיו ירדה בית״ר נתניה לליגה א׳, נחקר השוער לרמן על־ידי צבי וייס, יושב־ראש הקבוצה הבית״רית. זה העביר, בשבוע שעבר, את מימצאיו לחברת־החקירות מודיעין אזרחי, המועסקת על־ידי ההתאחדות לכדורגל. מחקירתו של צבי וייס עלה, שהשוער לרמן הודה כי אכן הושפע מ„לחצים".

חמישה ימים בילבד אחרי המישחק מול הפועל נתניה, ביום החמישי לפני שבועיים, הוזמן לרמן להיחקר במודיעין אזרחי. הסתבר שבינתיים קיבלה חברת־החקירות מידע נוסף. לפי גירסה השערתית של חלק מחברי הנהלת בית״ר נתניה, אחד הלחצים התבטא בכך שליכטמן איים על לרמן

(המשך בעמוד 54)

במדינה

(המשך מעמוד 47)

מישרדי־הממשלה הללו דבר המיכתבים שנשלחו.

מי אמר אמת? בדו״ח המייוחד על פעולות מלר״ז בשנים 1975־1976 לא נזכר אף במילה אחת דבר המיפגעים שגורמים שני המיפעלים, או פעולה כלשהי שנקטה מלר״ז או נוקטת בעניין. עורך הדו״ח מסר כי הכין את הדו״ח אך־ורק על פי מידע שקיבל ממלר״ז. יו״ר הנהלת המועצה הפרופסור גיטר, ציין שהדו״ח אומנם לוקה בחסר, אינו עונה על הדרישות ואינו מקיף כלל, אך זאת, לדבריו, כיוון שזהו דו״ח ראשון מזה 15 שנים שבגלל סיבות שונות איננו מקיף ומושלם.

הגיב הפרופסור גיטר: „מלר״ז הינה גוף התנדבותי. בשנה שעברה קיבלתי על עצמי את תפקיד יושב־ראש ההנהלה, ומצבה הכספי של מלר״ז היה אז בכי־רע. לא היתה אגורה שחוקה בקופה, וצריך היה לחזק את התקציב. רציתי שאותם מיפעלים המהווים מיפגע ישתפו איתנו פעולה במאבק להסרת המיטרד. הצעקות לא הועילו, צריך היה שיתוף־פעולה. שיתוף כזה ניתן להשיג על־ידי תרומות.״

בניגוד למדיניותה הקבועה של מלר״ז מיום היווסדה (בראשות שופט בית־המישפט־העליון לשעבר, צבי ברנזון), שאין לקבל דיווחים של מנהלי מיפעלים־מזהמים על מיפעליהם־הם, אלא יש לבדוק באמצעות מומחים ומבקרים בלתי־תלויים את המתרחש במיפעלים ואת שיעור המיטרד הנגרם, כתב הפרופסור גיטר באותו מיכתב שבו ביקש תרומה ממכתשים ב־15 בפברואר 76׳ אל צבי צור, מנכ״ל המיפעל: „ברצוני לציין שהתרשמתי עמוקות מן התיאור שמסרת לי בשיחתנו בעניין המאמצים הרבים שחברתכם משקיעה, בפעולות למניעת מיטרדים אקולוגיים.״

„אני התרשמתי שבעלי־המיפעלים אינם אדישים למיפגעים שהם גורמים. התרשמתי שהרצון הטוב קיים.״ אומר הפרופסור.

מוצרי־יופי נזרקים לאשפה
קץ החיים הכימיים

מחיר הסבלנות. חבר־הנהלה אחר במלר״ז, הפרופסור אנטוני פרניו, מרצה להנדסה אזרחית בטכניון, דרש בישיבת ההנהלה האחרונה את התפטרותו של גיטר, והציע שמלר״ז תשים קץ לנוהג המגונה של קבלת תרומות ממיפעלים הגורמים זיהום. כמו־כן דרש שמלר״ז סירבה לשנות את מדיניות התרומות, ופרופסור פרניו נאלץ להתפטר. אומר הפרופסור גיטר: „צריך סבלנות, זה עניין של שנים. צריך ליצור מערכת־יחסים בריאה בין מלר״ז למיפעלים. שיתוף־פעולה הדוק יביא לשיפור. רק סבלנות.״ את מחיר סבלנותה של מלר״ז משלמים בינתיים תושבי חיפה ובאר־שבע. הם בולעים עשן, ובעלי־המיפעלים מרגיעים את מצפונם בכוח התרומות.

השבוע
בהגרלת הפיס סך הפרסים
4.8 מיליון ל״י
פרס ראשון
750.000 ל״י
קנה לך כרטיס ובוא
לטכס ההגרלה

מורלה
הטפטים המעוצבים כיצירת אומנות

הקץ לג׳וקים
שמד
חיסול חרקי הבית
עם אחריות לשנה
תל־אביב — 03־450264
03־457895
אשקלון — 051־23019
ירושלים — 02־226618
חיפה — 04־712342
באר־שבע — 057־30192
טבריה — 067־50488
בפיקוח אגרונום.
רישיון משרד הבריאות 15.

לימונטה
טפט חדיש נגד כתמים

רובקס
המתנה היפה ביותר

עסקים

קצרים חיי היופי

פעם בשנה מושמדים מוצרי־יופי מיושנים — ורוכלי אשדוד נחפזים אל השלל

שנה שלמה ממתינים רוכלי אשדוד ל־הזדמנות חד־פעמית, הנקרית על דרכם פעם אחת בשנה: הם באים בהמוניהם אל המיגרש הגדול שליד מיפעל־הקוסמטיקה רבלון שבאיזור־התעשייה בעיר, ומצפים לשעת־כושר כדי לנסות לסלק מוצרים קוסמטיים מעולים המייועדים להשמדה.

בין המוצרים ניתן לזהות בשמים ידו־עים, קרמים בעלי־מוניטין, תכשירי־איפור שמאות אלפי לירות הוצאו כדי לפרסם ולמוכרם.

איש אינו יודע מי מדליף לאותם ה־רוכלים על היום המדוייק שבו מושמדים המוצרים, אולם מדי שנה חוזר המחזה על עצמו: הרוכלים מתגודדים סביב בורי ההשמדה, מנסים לדלות מתוכו את ה־מוצרים, הנתונים עדיין באריזותיהם המ־הודרות, ואנשי החברה מנסים, כימעט בכוח, למנוע בעדם לקחת את שללם.

לא קמצנות. לא שאנשי חברת־הקוס־מטיקה נהגים כל־כך להשמיד מוצרים בשווי של מאות אלפי לירות, ולא שהם מגלים קמצנות במונעם מן הרוכלים לקחת את מה שממילא לא יישא עוד רווחים. להשמדת המוצרים יש סיבה טובה: לכל מוצר קוסמטי, המורכב מחומרים כימיים, אורך־חיים הנקבע על־ידי בדיקות מדוק־דקות הנעשות במעבדות החברה בארץ ובחו״ל. אורך־החיים מוטבע על המוצר בקוד מיוחד, ובבוא יומו מופסק שיווקו בחנויות.

אולם חברה בעלת סיגנון אמריקאי מובהק אינה מסתפקת בהשמדה סתם. דיילת־היופי הראשית של החברה, זיווה תלם, שהיא הרוח החיה מאחרי כל מה שמתרחש בה, אוהבת חגיגות, כיוון ש־כך, ניצלה את ההזדמנות שהדוגמנית ה־מועדפת עליה, חווה לוי, המתגוררת עם ידידה בארצות־הברית נמצאת בארץ ב־חופשה, הזמינה אותה לבוא לחינגת ה־השמדה. אליה צירפה את ספירה אן וחני אגמון, שתי יועצות־יופי יפות שהוכיחו את עצמן במשך השנה, והקבוצה היפה־פייה התלוותה אל זיווה בנסיעתה אל אתר ההשמדה.

הבנות ניצבו המומות נוכח תילי־תילים הארגזים, העמוסים מוצרי־קוסמטיקה ש־שוויים מאות־אלפי לירות, הן נתבקשו על־ידי זיווה להריק את הארגזים לתוך הבור ואלה, בכאב־לב, מילאו את בקשתה. הן נגעו במוצרים באהבה, והביעו צער עמוק על הביזבוז הנורא.

רחמיו של מנהל־המיפעל הצעיר, יעקב שניצר, נכמרו על הצעירות שכמעט הת־ייפחו לנוכח הבור. הוא גילה להן סוד מיקצועי, ואמר שלא על כל המוצרים אבד הכלח, ושבעצם יש כאלה שעדיין אפשר להשתמש בהם. לדוגמה הוציא קבו־צה של צלליות־לעיניים, שפתונים ו־צובעי־ריסים, ואז החלה ההתנפלות הג־דולה. הבנות עטו על המוצרים שעדיין שווים משהו, נטלו מהם כמויות אדירות „אלה מתנות עולמיות לכל החברות שלי ולכל בנות־המישפחה,״ צהלה חווה לוי, ולקחה ערימה גדולה של צלליות מרהי־בות־עין.

הבנות חגגו והשתוללו מישמחה, עובדי המיפעל צפו בהן מן הצד, ורוכלי אשדוד ניסו להגניב פה ושם יד, ללא הצלחה יתירה. הסביר מנהל המיפעל: „אני לא יכול לקחת על עצמי את האחריות ש־מוצר מקולקל יימכר. יש לי אחריות לגבי כל מוצר ומוצר.״

כשנזרקו כל המוצרים לבור הצית אחד העובדים גפרור והשליכו. תוך שנייה נש־רפו המוצרים. ואז הגיע הרגע לכסותם. נהג הבולדוזר טיפס עליו, הבנות המ־שולהבות התיישבו על כף־ההרמה הענקית והונפו על־ידי הנהג שצעק בהתלהבות: „בחיים שלי לא הרמתי כל־כך הרבה יפהפיות בבת־אחת.״

הדוגמניות נישאות על הדחפור
כבוד אחרון לתמרוקים

דרכי אדם

ההנצחה שהפכה תחביב

נפילת בנו במילחמת יום־הכיפורים הביאה את ישראל לוי אל כן־הציור

כשהוא עומד מול קיר־הקרמיקה המו־צב בחצר ביתו, מעצב את הכתובת ה־נוסטאלגית „במהרשתי כל אושרי ירוש־תי״, על רקע מחרשת־עץ ערבית עתיקה שממנה בולטות שיבולים זהובות, מביטים בו תושבי הפרבר הרחובותי ביותר משמץ של פליאה. כי מה לגבר בן 50, חקלאי ותיק במושבה מזכרת־בתיה — היא עק־רון — ולעיצוב קירות־קרמיקה?

רק מעטים מכירים את סיפור־חייו של ישראל לוי. מעטים בלבד יודעים כיצד הגיע לאמנות. „הכל התחיל ימים אח־דים אחרי שפרצה מילחמת יום־הכיפורים,״ מספר ישראל המשופם, רחב־הכתפיים. „הידיעה על נפילתו של בני הבכור, דורון, נפלה על המישפחה כרעם ביום בהיר,״ אם־כי ידעו להתגבר על המכה הנוראה, ולפחות כלפי חוץ הפגינו איפוק.

תחביב מרתק. „מי שנלחם כמוני שנים רבות בפלמ״ח, בפלמ״ח האמיתי, המקורי, שהכיל לא יותר משלושת אל־פים לוחמים קשוחים, היה חייב לדעת לקבל על עצמו את המכה, צריך היה לקחת בחשבון שזה עלול לקרות,״ אומר ישראל. אולם כל ההסברים ההגיוניים לא הועילו. „להיפך, הפסקתי לישון בליי־לות,״ הוא אומר, „ואז התחלתי לצייר ולרשום. בשעות הקטנות של הלילה, לפני שיצאתי לעבודה בשש בבוקר. זה היה ריפוי־בעיסוק בשבילי. האמנות הפכה עבורי הכוסית הראשונה בבוקר שלה זקוק האלכוהוליסט.״

ביום־הולדתו ה־47 גילו אותו ידידים

(המשך בעמוד 54)

עשי לך חיים קלים

שעת צהריים מגיעה ואת עומדת בוהה — חסרת חשק לטרוח ולהכין ארוחת צהריים וחושבת מה יאכלו הילדים כאשר יחזרו מבית־הספר, ומה יאכל הבעל כאשר ישוב מהעבודה.

אסתר ממזנון אסתר פותרת את הבעיות

ארוחות חמות מבית־אמא הכוללות:

חמין מסורתי ✶ דגים ממולאים ✶ פשטידות ✶ רגל קרושה ✶ קרפלך ועוד כהנה וכהנה דברים טוים.

כל אלו במזנון אסתר, ברח׳ אבן־גבירול 7, תל־אביב, — טל. 24 58 96.

אפשרות מיוחדת לאירועים — ארוחות לישיבות מנהלים במשרדם. ואפילו בשבת פתוח!

המזנון נפתח מדי יום ב־5.30 בבוקר ונסגר ב־16.30 אחר־הצהריים.

מזנון אסתר ידוע במאכליו הטעימים ובמחיריו השבירים.

על כן, אל תהסס, עזור לאשתך והבא ארוחה מוכנה לביתך.

כדאי לנסות!

זה לא כואב להיות יפה!

מכון להרחקת שערות לצמיתות
בפנים ובכל חלקי הגוף

ללא מחט, ללא סימן או כאב
בשיטה האלקטרונית החדישה

DEPILAIRON

בהנהלת **מלכה אשר**
בעלת דיפלומה בינלאומית

„שרון״

אלנבי 93 תל־אביב, טל. 291492

למכירה

גור מהגזע החדש של כלבי השמירה הנאמנים למשפחה

אלקהונד נורבגי׳

טל. 03-485306

"שובבות נעורים ורוח ספורטיבית"

בידור
לא נורמלי!

וולטר מטאו * טאטום אוניל
בסרטו של מייקל ריצ'י
מקום ראשון בליגה
THE BAD NEWS Bears
בכורה ארצית — שבוע 2 — בעת ובעונה אחת
"גת" תל־אביב
"ארמון" רמת־גן
גולן

ש.גולדשטיין בע"מ
עיצוב פנים
שטיחים
ת"א, בוגרשוב 61, טל. 227244
אולם תצוגה: ת"א, בוגרשוב 68

מציעים למכירה עד גמר המלאי
במחירים מוזלים טפטים מסוג:

★ LIMONTA.
★ SUNWORTHY, אורך הגליל 12.8 מ', ציפוי אסבסט צמנט עם פיברגלס (מיועד לחדרי ילדים ומטבחים).
★ INALTERA EXCLUSIVE, INALTERA VINIL קטלוג 76.
★ יוטה מודפסת במקום 65 ל"י רק 40 ל"י לממ"ר.
★ גלילים בודדים בהנחות גדולות.
★ המחירים אינם כוללים מ.ע.מ.

קורסי צלילה
בתל־אביב ובים־סוף
צלצל: 03-295529.

קבלת מודעות לכל העיתונים
במחירי המערכת
פירסום אידיאל
אבן גבירול 110 תל־אביב
(פינת אנטוקולסקי)
טלפון 227117, 227118
חניה חופשית

יש לאן ללכת!
● ספרים משומשים ●
● ספרים מיוחדים ●
גבי
רח' בן־יהודה 28
תל־אביב

ארומור
צפוי דלתות וקירות

מכירות סוף העונה

(המשך מעמוד 51)

בעניין מקום עבודתו, נוסף על הצעת־שוחד שהיפנה אליו.

עוד התברר, שנוסף על פרשייה הקשורה במישחק הדרבי בין הפועל נתניה לבית"ר, נחקר לרמן גם בקשר למישחק שנערך במחזור הרביעי לפני הסיום, שבו התמודדה קבוצתו עם הפועל חדרה, ש־הכניעה את בית"ר נתניה בתוצאה 1:5.

המישחק בין הפועל נתניה לבית"ר נתניה, שבו ספג השוער לרמן ארבעה שערים, הביא את החשדות נגד השוער הבית"רי לשיא. לפי אחד החשדות, כפי שגורס מודיעין אזרחי, נחשד לרמן בק־בלת שוחד של 20 אלף לירות, על־מנת שיגלה יכולת ירודה בין הקורות.

ביחס לפרשה זו אומר צבי וייס, יושב־ראש קבוצת בית"ר נתניה: „המידע ש־הצטבר במודיעין אזרחי בקשר למישחק שלנו נגד הפועל חדרה, לא בא מאיתנו. התברר לי שמזה שבועות אחדים טיפל מודיעין אזרחי בפרשה. רק אחרי שזה נודע לנו החלטנו להתייחס אליו בחשד־נות, במיוחד אחרי ההפסד בדרבי מול הפועל נתניה. לרמן התנהג במחזורים ה־אחרונים בצורה מוזרה. פעם, באמצע ה־מישחק, הוא אמר שאם אני לא אבטיח לו שיחרור להפועל חדרה, הוא יעזוב את המישחק באמצע."

על החשדות וההאשמות נגד לרמן מגיב השוער עצמו: „מאשימים אותי ומעלילים עלי כל מיני עלילות! חושדים בי שמכר־תי שני מישחקים. מישהו אפילו עצר אותי ברחוב ואמר לי: ,לרמן, חשבתי שאתה כבר בבית־הסוהר. מה אתה עושה פה'?!"

„הצרה," ממשיך השוער בן ה־30, „היא שאוהדי בית"ר נתניה הם אנשים שמה שמעניין אותם זה רק כדורגל. רק זה מה שבראש שלהם. אני רואה את כל העניין כמגוחך. ביגלל כל הפרשה הזאת החלטתי להפסיק לשחק כדורגל. נמאס לי מהיחס הזה."

יואב ליכטמן, מנהל־העבודה בחברת דיור לעולה, וחבר הנהלת הפועל נתניה, אמור להיחקר בימים הקרובים במודיעין אזרחי. על החשדות נגדו, כאילו איים על השוער לרמן וניסה גם לשחדו, אומר ליכט־מן: „נכון שאמרתי שאשתמש בכל האמצ־עים כדי שבית"ר נתניה תרד לליגה א'. זה ביגלל חשבון ארוך בין שתי הקבוצות. אבל לא התכוונתי שאנסה לאיים על לר־מן או לשחדו."

לקבוצת הפועל נתניה לא היה עניין מייוחד, לכאורה, לנצח את יריבתה ה־מושבעת, בית"ר. שכן, מזה שבועות אח־דים הבטיחה הקבוצה את הישארותה בלי־גה הארצית, בעוד שלזכייה באליפות הלי־גה לא היה לה כל סיכוי.

„אל תזכיר את שמי!"

כל הפרשה יש להוסיף את היבט תקופת הבחירות, שהשפיעה על מהל־כם של מנהלי הפועל נתניה, שהשתוקקו שבית"ר — המזוהה עם מיפלגת הליכוד — תמצא עצמה בליגה א'. עוד נודע, שבת־חילת העונה החריף הסיכסוך בין שתי האגודות, והוא הסתיים רק בבית־המישפט. קבוצת בית"ר נתניה חוייבה להחזיר שח־קן של הפועל נתניה, אחרי שזה הופיע בשורותיה במשך שנה. סירובה של בית"ר להחזיר את השחקן לשורות הפועל עלה לה בחיוב קנס כספי.

למרות שהמישחקים בליגה הארצית הס־תיימו, פרשת שמואל לרמן הוא כיום אחד הנושאים המדוברים ביותר בעיר נתניה. לרמן עצמו כבר הספיק לקבל איומים מאוהדי בית"ר נתניה. „איימו שיפוצצו לי את הבית," סיפר השבוע. „זה היחס שאני מקבל מהאוהדים?! כבר תשע שנים אני נותן את הנשמה בבית"ר, וככה עושים לי? אני הרי שברתי צלעות בשביל בית"ר — והם עוד קוראים לי בוגד!"

אם יאמת מודיעין האזרחי את החשדות התלויים נגד השוער לרמן, עלולה הפועל נתניה, העולה החדשה לליגה הלאומית, להסתבך. כי במידה שיתגלה כי נצחונה הושג בדרכים לא־ספורטיביות, תעלה במ־קומה קבוצת בני־יהודה, המדורגת במקום השני בליגה הארצית.

חמור עוד יותר בפרשה, היא הידיעה, שאחרי שנחקר השוער לרמן במכונת־האמת, התברר שהוא שיקר בעדותו. ואילו בשיחתו עם כתב העולם הזה התחנן: „הפירסום יזיק לי. לפחות אל תזכיר את שמי!"

במדינה

(המשך מעמוד 53)

אחדים. הם גם גילו בחדר־עבודתו אוסף של קולאזים ששבו את ליבם. בלחצם של אותם ידידים הציג תערוכה אחת, לאחריה שנייה, ובימים אלה הוא מציג את תערו־כתו השלישית. ידידיו הקרובים רואים במיפעלו האמנותי של ישראל לוי מיפעל להנצחת שם בנו שנפל.

„הציורים האלה," טוען ישראל, „אינם בדיוק הנצחה של זכר הבן. בשביל הנצחה צריך להקריב משהו, והציורים האלה הם לא בדיוק הקרבה. זה יותר לשם ההנאה שביצירה, שאותה גיליתי בגיל מאוחר יחסית, והיא הפכה לתחביב הכי מרתק שהיה לי בחיים."

לצייר ערבים. במרבית רישומיו ו־ציוריו בולטות דמויות ערביות ודרוזיות. „אני יליד ירושלים," מסביר ישראל. „הד־מויות האלה, שאיכלסו את ארץ־ישראל הישנה לפני מילחמת השיחרור, טבועים עמוק בתוך דמי. זה מה שנקרא נוף יל־דותי.

„אני יכול להתרכז רגע ולהעלות בעיני רוחי את החלבן הערבי הישיש, שעלה בוקר־בוקר, בין הרי ירושלים, עם הכדים מלאי־החלב. בעצם אני רואה עצמי כ־פלסטינאי אמיתי, אבל לא במשמעות ש־מייחסים לכך בימים אלה. חייתי עם ער־בים ולמדתי להכיר אותם, לאהוב אותם ולצייר אותם."

גם חוויית הכלא, שעבר ב־1946, עת עצרו אותו באפיקים אחרי ,ליל־הגשרים' המפורסם שבמהלכו השתתף בפיצוץ גשר אל־חמה, באה לידי ביטוי ברישומיו וב־קולאז'ים שלו. „לפני שהתחילו החקירות הנוראיות בכלא עתלית," מספר ישראל

צייר לוי
בגלל נדודי־שינה

בשמץ של חיוך, „ממש ברגע האחרון, הצליחו לשחרר אותי בעזרת שוחד רציני. אחוות הפלמ"ח של פעם," הוא נאנח לזכר הימים ההם, „היתה דבר שלא מן העולם הזה."

חקלאים אמיתיים. את קיר הקר־מיקה שעליו הוא שוקד תקופה ארוכה, לילות שלמים, הוא מעצב, בהתנדבות, עבור בית־וועד חדש העתיד לקום במז־כרת־בתיה, על חורבות בית־הוועד הישן הנמצא במרכז העיירה הוותיקה עוד בימי הברון רוטשילד ופקידיו בעלי־השררה. „היום נשארו רק חמישה חקלאים אמי־תיים בעקרון," אומר ישראל, שהוא־עצמו חקלאי בכל רמ"ח עבריו, בעל־כרמים ו־עוסק גם בעבודות־בינוי שונות. „והעלינו את הרעיון להקים מוזיאון חקלאי ב־מושבה."

והיום, כשנותרו רק חמישה חקלאים בעקרון, כשאין עוד הרבה פלמ"חניקים אמיתיים, שאין הרבה מישפחות שכולות שאינן יודעות היכן נמצאים מישרדי ליש־כת־השיקום של מישרד־הביטחון, וכשיש עוד אנשים מעטים בלבד העושים בהת־נדבות, ישראל לוי הוא בהחלט דמות מייוחדת־במינה.

„וזה שהתחלתי לעסוק באמנות רק ב־גיל 50, זאת בהחלט לא נקודה לרעתי," הוא מסכם. „להיפך, אולי פעם זה עוד ייאמר לזכותי."

תוספת יוקר, הפרשי שכר, אל תתן לכסף זה "לחמוק לך בין האצבעות": חשוב על המחר. בסניף הקרוב של בנק לאומי ישמחו לעזור לך בבחירת ההשקעה המתאימה ביותר לצרכיך ולתוכניותיך. המבחר בבנק לאומי גדול ומגוון ביותר: *תוכניות החסכון: "כח ח"י אלפים", "כח לדירה" *8 קרנות נאמנות *4 קופות גמל *מבחר של ניירות ערך פרטים מלאים בכל סניפי בנק לאומי, בנק אגוד, ובנק ערבי-ישראלי.

פתאום
הזדמנו לך מזומנים

שכר בעצה טובה
בנק לאומי לישראל בע"מ

1902-1977

„הנער שהחזיק בידו טרנזיסטור אמר משהו על פיז'מה ועירקים ותחתונים. על הבנים של קוקו בקלאווה. על תחתונים ועל חלון־ראווה ופיגור... וגר מעתוק עם גולדמן וקוקו בקלאווה עם אהרונוביץ' ירבץ... תגיד. כמה גרעיני אבטיח קנית לכבוד הסרט?..."

זיכרונות גזעניים מארץ הקודש

א. טרמפ על מצוקה

חיי מגיל שבע עד ארבע־עשרה עברו עלי במעברות. היו שמות והיו שמות: סקייה והרצליה, חירייה ונהריה, קברייה ותל־אביב. קצת דברים על חיינו במעברות אספר... כך פותח לב חקק, „עורך־דין בעל תואר דוקטור במדעי־הרוח, המלמד סיפרות עיברית באוניברסיטה של קליפורניה בלוס־אנג'לס" את סיפרו האסופים *.

בספר, העוסק בעלייתם של יהודי בבל, מנסה לב חקק להתמודד באופן סיפרותי עם מצוקותיהם של בני גולה זו ותהליך קליטתם, או אי־קליטתם, בארץ. הנושא זכה עד כה בכיסוי סיפרותי ממצה ומאלף, מצידם של סופרים כישרוניים כשימעון בלס ** וסמי מיכאל *** וכן בסיפוריו של יצחק בר־משה, שראו אור בערבית. בניגוד לסופרים מחוננים אלה, שהוכיחו בסיפריהם יכולת סיפרותית, תיאורית וריאליסטית שכל סיפרות יכולה להשתבח בהם — האסופים הינו נאום־הגנה שמצני, שבעזרתו מנסה מחברו לנמק ולהוכיח את הסיבות שהביאו אותו לעזוב את ישראל, ולסבר את האוזן והעין לפשר שהות גיבורו בארצות־הברית.

בפרקים הראשונים של האסופים מצויים כמה תיאורים, שבכוחם להאיר את המצוקה והסבל של גיבורו ועשרות אלפים אחרים בארץ, מייד עם עלייתם אליה: **ארץ זבת חלב ודבש, וכגדינו זבים מים. גרוני ואוזני זבים מוגלה. ריח רע עולה מפי. רופא — חלום חלמאי. זכרתי את קיר הששר אשר לנו בעירק. חלוצים שם מחכים, עם תרמיל ועם מקל, לעלות לארץ־ישראל... אם להתעלם מ‚סיר־הבשר אשר בארץ־מצריים' של לב חקק, הרי יש להתייחס במלוא כובד־הראש לאמיתות הקליטה של מדינת־ישראל הצעירה, בראשית שנות ה־50':**

אני לא אוהב את רוב המורים שלי. הם קשים כל־כך, לא אוהבים אותנו. מאיפה מצאו אותם? מאיפה באו אלינו? מי שם אותם עלינו? אנחנו ילדים עצבניים, לא־שקטים, רעבים, קר לנו. הצריפים שבהם אנחנו לומדים רעועים. אין מספיק כיסאות ושולחנות, הרבה ילדים לא מכינים שיעורים, והמורים תמיד אומרים לנו, ‚אתם כאלה ואתם כאלה,' שאנחנו תמיד לא בסדר, שההורים שלנו מהמידבר ופרימיטיבים ועצלנים, ושבגלל זה אנחנו כאלה... המורה לאנגלית צועקת כל הזמן ‚אפילו תמותו לא תדעו אינגלית!'... המחנכת שונאת אותנו בעיניים. צוחקת והרוק יוצא עלינו: ‚פרימיטיבי'. לבוא מן המידבר. חיות. איזה אבא, איזה אמא בבית. מלוכלך! השיעורים לא לכין. עבודה לא לכתוב. בוא כולנו ביחד לצעוק, בוא לצחוק. אנחנו בוא רק דבר למישחקים'. או לפעמים, ‚אנחנו לעובד בפרדסים בשבילכם, לצועק עם אנגלים. האנשים שלנו מתו בשביל זה? בשביל כזה יהודים, אני לשאול, בשביל כזה יהודים?...

בציטוט זה מתחילה להתבהר מגמתו של ספר זה, שהוא בבחינת כתב־פלסתר על חברה שלמה, חברה סדומית שאין בה נפש צדיקה אחת לרפואה, החברה הישראלית כפי שהיא מצטיירת בעיני אותו כותב אמריקאי־ישראלי לב חקק.

עם התפתחות העלילה המדומה והמכוונת של האסופים, כן גואים בלב גיבור הספר ריגשותיו האפלים מבלי שיבואו לידי פורקן ראוי־לשמו, תוך שמתבהרת מגמת המחבר, שהיא בעצם נטילת טרמפ על מצוקתם של רבים: **בני דור שלעולם, לעולם לא נלווה את אבותינו ברידתם מנצחים מן המיגרש, כהיכנסם וכיוצאם בקומה זקופה, משיגים את מבוקשם בעוצמה של גברים גדולים וזקופים. הם לא יחתכו דברים בחיוך קטן אחד של כוח,**

* לב חקק, „האסופים", הוצאת „תמוז", 160 עמודים.
** שימעון בלס, „המעברה", הוצאת „עם עובד", 1964.
*** סמי מיכאל, „שווים ושווים יותר" הוצאת „בוסתן", 1973.

לב חקק

בנידיד תרבותי ותקיף. קולם לעולם לא יישמע כקול אדם שסמכותו ומרותו מרעידות מעוולים...

הקורא, שעדיין לא הבין אנה מובילה דרכו הסיפרותית של לב חקק, ימצא מן הסתם את החוט המקשר בקטע כמו: האנשים במעברה נאבקו כדי לרעוב פחות, לחוש פחות בקור. עיברית לא ידעו. את זכויותיהם לא הבינו. אם הבינו — לא ידעו לעמוד עליהן. עבורם היה פירוש חזון תחיית העם בארצו — חיים של סחי ומיאוס, של רמיסה, של התנוונות נפשית וגופנית...

האסופים הוא ספר מאוס, רצוף גזענות, של סופר צעיר שעלה בנעוריו מעיראק. גזענות המופנית כל כולה לעבר ישראל הראשונה, הלבנה, האשכנזית, הטהורה, החלוצית — וזאת, מבלי למצוא בה אף נקודה אחת של אור.

ב. טינופת על נהרות מנהאטן

איני בה להגן כאן על ארץ־ישראל ‚היפה', ‚הנקייה' ו‚המצוחצחת'. גם לה יש הסיפרות הגזענית שלה. סיפרות זו, את עמודיה ניתן להטיל לעבר פחי־האשפה של ההיסטוריה. אין קל מלכתוב סיפרות גזענית רדודה. זוהי סיפרות של ליבוי־יצרים, וליבוי שכזה אינו תובע להעמיק בדמויות של גיבורים סיפרותיים, אלא לתארם בשטיחות רדודה מבחוץ. דוגמה לסיפרות גזענית מבית־האולפנא של ‚ארץ־ישראל היפה' ניתן למצוא בספר במו־ידיו של משה שמיר *, שם הוא כותב:

...מילחמה גדולה עשה על נטילת־צפרניים. מן הצמח הזה נתגלו לו כמה גידולים שהיה בהם כדי לסמר את

* משה שמיר, „במו־ידיו", הוצאת „ספריית פועלים".

השיער. גרועים מכל היו שניים־שלושה אשר במיקצועם האזרחי היו פירחי־גלבים *. הללו טיפחו במשך שנים את צפרני זרתיהם: חידדון, עיגלון, שיפצון ושמרון מכל מישמר. מראהו של גידול זה היה מעורר באליק גועל מוחשי, גופני, ונאלץ לנשוך שפתיו ולשתוק, עד שהחליט כי מסוגל הוא כבר להעביר פגע זה מן העולם. המלאכה לא היתה קלה כל־כך. צריך היה להשיג להם מספרים לשם אותה נטילה, צריך היה לבדוק את כפותיהם לאחר־מעשה — ואילו פרחי־הגלבים נילחמו על שימור צפרני־טיפוחיהם כאילו נישמתם היא השוכנת בהן.

סיפרו של לב חקק מהווה מעין גזענות־נגדית לזו של משה שמיר. את גיבורו הוא משיב לגלות, גלות אמריקה: **פוגש אתה כאן באמריקה בני עדות־המיזרח, והם אוכלים ושותים ושמחים ומצליחים, אך מייד מתגלה שהפצע עדיין פתוח. שנים של מחסור, של תת־דיור וצפיפות, שנים של אוהלים וצריפים ובתים רעועים. שנים של פיכחות רגישה והרגשת יכולת שנסתיימה בתיסכול — לא בנקל תימחנה. יש ומרירות כזאת, שמקורה בשנים חלפו להן, שום דבש לא יוכל להמתיקה...**

המהפכנית היהודיה־גרמניה, רוזה לוכסמבורג, כתבה פעם שאנשים מתחלקים לשני סוגים: נטולי עמוד־שדרה הזוחלים על גחונם בארץ אחרת, שקועים במרירות ש„שום דבש לא יוכל להמתיקה."

כאן מתחיל סיפור האסופים להפוך יצירה מונומנטאלית של התחסדות. רומן פאתולוגי שבו מתאר לב חקק את המירוץ־לצמרת של לב חקק, במהלכו הוא מתאר את מיפגשו עם ילדי ארץ־ישראל ה‚לבנה': **ראיתי עצמי כנציג ילדי המעברה שהוטלה עליו תחרות כבדה עם ילדי העיר, אותם הכרתי רק מהספרים. כתור שליח ציבור היה עלי להוכיח עליונות פיזית ונפשית: עלי למהר להזמין כל מי שיערער על עליונותי להתחרות במסלול ארוך, ומי שייפול — יישמט, ומי שיגיע ראשון — לו זר הדפנה...**

מרגע שנכנס גיבורו של לב חקק לאותה תחרות אולימפית, שבסופה ממתינה לו קתדרה אמריקאית לסיפרות עיברית, נימת סיפורו הופכת, יותר ויותר, כזו המזכירה את סיפרותם של כתבלבי יוז'ף גבלס הגרמני, תוך מהול של צביעות והתחסדות מעורר־סלידה: **כשנקלעתי לשחק עם ילדים בני גילי בשכונה היה עלי לדעת להשיב לשאלות קשות: ‚מדוע הגבות של העירקית מחוברות?... שמעת איך הוא מדבר? בחיים שלי לא שמעתי דברים כאלה. צ'חצ'ח, לא אומר ‚תחכה', אומר ‚המתן'. ראה בחלון ראווה תיק ואומר לאיציק ‚אני חפץ מאד בתיק' נשבע לך שכך אמר... ומה עלי להשיב בשעת מישחק כאשר מישהו מפנה מבטו הצידה ושר בחיוך ערמומי: ‚ערבי מסריח... עירקי מלוכלך... ומישהו שואל ‚תגיד ת'אמת, המכנסיים והחולצה זה מהמיזבלה של חירייה, נכון?**

לב חקק, בלהט גזענותו, אינו בוחל גם בהעלאת בדיחות תפלות על הכתב. גיבורו האמריקאי, הישראלי־לשעבר, כותב לאחיו, יורם, השוכן עדיין בישראל. במיכתב, פארודיה דוחה ומצוטטת מאת ש"י עגנון על תושבי עירו שבוש, תוך כוונה להבאיש כל שבכוחו להבאיש: **מהלכים להם שבי אמריקה כשבוש. שרשרת של זהב תלוייה להם על לבם ושיניים של זהב בפיהם והם מתגאים על אנשי שבוש... ומתלוצצים על אחיהם שבשבוש מקפחים ימיהם בעוני והינם הולכים לעשות חיים באמריקא... ובשעת סעודתם הם מספרים על הררים של זהב באמריקא, ומי שרוצה לוקח קרדום ויוצא לחפור זהב, אלא שהררי זהב רחוקים מניו־יורק שהיא עיקרה של אמריקא ויש לילך כמה חודשים עד שמגיעים אצלם...**
כאן מסיים לב חקק את ציטוט־עיוותו מעגנון, וגיבורו מוסיף וכותב לאחיו: **אני עצמי, יורם, אינני עושה חיים כאן ואין לי סיפורים על הרים של זהב. אך אני עייף**

* ‚שוליות של ספרים,' בלשונו של משה שמיר.

ואני מפחד. עבודה אין לי בארץ. קשרי עם חברים ניתקו מכבר. דירה אין לי. אי סדר והיעדר יושר ציבורי ופרוטקציוניזם וגסות ויומרות צרות מוחין ושחצנות וכל דאלים־גבר...

כאשר כותב לב חקק „קשרי עם חברים ניתקו מכבר...” הוא מתעלם. כי הוא לא הצליח ליצור חברים לגיבורו, מאחר ששטיחותו ורדידות תיאורו, וגזענותו המכוונת, העבירו את כישרונו על דעתו.

גיבור האסופים לוקה בתערובת של תסביכים מיניים ועדתיים השזורים זה בזה. מצד אחד הוא שופע קסמים ארוטיים לעבר בת־חסותו האמריקאית, דבי: תמיד ספורים משפטי עם דבי. לפני שנתיים היו בינינו גינונים. היום אנחנו ישירים. בת רב היא, מדברת מעט עיברית. במיטה היא אוהבת להפיק ממני חיוכים... דומה שלב חקק הושפע עד למאד מן הסיגנון הכימעט־פיקארסקי של חיים חדשים לברנרד מלמוד *. לעומת גיבורו של מלמוד, הדן באינטלקטואל יהודי־אמריקאי המנסה להשתחרר מתסביכיו בעיירת־ספר אמריקאית, גיבורו הישראלי־לשעבר מנסה לפסוע בעיקבות דרכו של מלמוד, בעיירה דומה, תוך שהוא מנהל חיים מיניים שאין בכוחם לשחררו מתסביכיו המעייפים והמשעממים.

תמונת הנוף האמריקאית, הסובבת את גיבורו של לב חקק, מביאה אותו בקטעים רבים — הגובלים באינפנטיליות דמאגוגית — להביא תמונות־מיזכר מילדותו העשוקה: יצאתי בחיפזון מן המים, ממהר אל בגדי, מחזיק בתחתוני הכבדים עלי ממים שספגו, שמא יישמטו. לפתע יצאו נער ונערה מאחרי אחד הסלעים. נדהמתי, נעצרתי, מחזיק בתחתוני, נכלם. הנער שהחזיק בידו טרנזיסטור אמר משהו על פיז'מה ועירקים ותחתונים, על הבנים של קוקו בקלאווה, על תחתונים ועל חלון ראווה ופיגור, והנערה פרצה בצהלה... לב חקק, בכישרונו הסיפרותי, אינו מצליח לתאר במילים כיצד ידעו הנער והנערה, למראה הנער הערום היוצא מחוף־ימה של תל־אביב, שהוא עירקי וכל שאר המתואר בקטע זה. כמו כן, כאשר יהיה בכוונתו של לב חקק לתאר, בספריו הבאים, רדיו המופעל בטרנזיסטורים, מוטב שיציין זאת, ולא ירשום „שהחזיק בידו טרנזיסטור...”

הקורא שטרם השכיל לגלות את הכישרונות הטמונים בגיבורו של לב חקק, זוכה בתיאור בו מסיים זה את לימודיו האכסטרניים בהצטיינות, ושב אל בית־הספר התיכון שבו נכשל, ושם: אחד התלמידים לשעבר איתו אומר לו: ,הסתכלתי עליך אז שלמדת איתנו וידעתי שעוד תצליח ככה שכולם ידעו שאתה גדול.' ואמר זאת בהערכה כזאת, בחום כזה, במיבטא זר (רומי? פולני? גרמני? הונגרי? רומני?) ועיניו אורו... איזו גזענות מרושעת. גם כאשר יש דמות אירופאית אחת, בספר כולו, המצדדת בגיבורו של לב חקק, דומה שיחס זה מהווה את עניינו של מרפא מחלות־הנפש.

פרק מבחיל בפני עצמו, במסכת האסופים, הוא הדן ביחסי גיבורו של לב חקק עם נערה בשם גלי גולדמן, לבנה, טהורה, צחה וכו', שאחריה הוא מחזר תוך לבטים עדתיים וייסורי־מין מרובים, ואביה דוחה אותו תוך עלבון רב מסף ביתו ואומר: תגיד, אמא לא מנקה מדרגות היום? לא מנקה בתי שימוש? לך תעזור לה לנקות בתי שימוש. הנח לגלי, מה אתה רוצה ממנה? אינך יודע שזרזיר הולך רק אצל העורב... כבר אינכם יודעים את הגבולות שלכם. זמירות חדשות... וגר מעתוק עם גולדמן וקוקו בקלווה עם אהרנוביץ' ירבץ... תגיד כמה גרעיני אבטיח קנית לכבוד הסרט? תגיד כבר לא מספיק לך לשחק שש בש בקהווה בליל שבת?...

כמו ברומן אמריקאי מתקתק, ניקמת גיבורו של לב חקק בגלי גולדמן, שאביה סילקו מהסף, היא מרה. המספר מתאר כיצד הוא מגיע לעיר־הימורים אמריקאית, ובה הוא פוגש באהובתו־מנוער: גלי גולדמן ניצבת לפני כינגרי מלצרית בלב הלילה בעיר־הימורים ענקית אי־שם באמריקה. אני משלב ידיים, נרגש, עיני קשובות, זהירות, מגיבות, אני מעז: ,סיפרו לי שנסעת מהארץ'... ואז לעומת עליבותה של גלי, שנמנתה בארץ עם שועי עם, הצלחתו של לב חקק במריחת גיבורו על פינות ,החלום האמריקאי' היא סכרינית עד כדי כך, שיש בכוחה להעלות דימעות גליצרין בעיני הקורא: נבוך אני תוחב מטבע למכונת הימורים סמוכה ואומר — לא, אני חושב. הסיכוי שאבוא הנה בשבוע הבא אינו גדול מהסיכוי שאזכה עכשיו בחמש מאות דולר. אני מושך בידית. המנורה האדומה מראה חמש מאות דולר. צילצול מרנין: חמש מאות דולר יורדים ונאגרים במקום העשוי לכך... נטלתי מאה דולר ונתתי לה. ,הבאת לי מזל. מגיע לך.'...

בפרקים הנועלים את הספר ממשיך גיבורו של לב חקק לנסות למצוא את מקומו הראוי בפיסגת החברה הישראלית. הוא שולח שני מיכתבים, שבעזרתם הוא מקווה למצוא מישרה בישראל. הראשון, שבו הוא מתחזה כנושא שם ,אשכנזי', והשני בשמו האמיתי. ברור שבתשובה למיכתב הראשון מוצעות לו מישרות, ואילו התשובה לשמו האמיתי מבשרת לו שכל המישרות תפוסות. זוהי הוצאת־דיבה על חברה שלמה. כמו־כן ממשיך גיבורו של לב חקק, תוך קטעים מבחילים רבים, לתאר את ה„הפרדה הגיזעית” הקיימת בקאמפוס האוניברסיטאי הישראלי, הפרדה המונעת את טיפוח כישרונותיו המזהירים של גיבורו בשדה הלמידה, וזאת למרות הפגנת גופניותו הנדירה כלפי הסטודנטיות ממוצא ,אשכנזי' הזוכות במתת גברותו המתוסכלת.

פרט מעניין מאד בהאסופים הוא עובדת דילוגו של לב חקק על קיפוח גיבורו במהלך שירותו־הצבאי. בריקמת הדמות מעוותת־הקיפוחים פשוט נעלם הפרק הצבאי, המוזכר רק במילה אחת: כן עשרים עמדתי להתחיל את לימודי באוניברסיטה, אחרי שירותי הצבאי... ולקורא נותר רק להניח: או שגיבורו של לב חקק בעצם לא שירת בצבא כלל, או שתיסכוליו, תסביכיו וגאוניותו לא באו לידי ביטויים בתקופה זו של חייו.

קטע מרתק ביותר בספר מצוי על דש עטיפתו, והוא נכתב מטעמו של מרדכי בן־פורת, שהמיר לשעה קלה את עיסוקיו הפוליטיים והפך מבקר־של־סיפרות על רגל אחת, וכתב: זהו רומן קריא, מהנה ומלמד..., אליבא ד'בן־פורת הרומן אינו קריא, לשונו מסורבלת ומתהדרת בנוצות לא־לה, הגזענות החולנית שבו אין בכוחה להנות, ויחד עם זאת היא מלמדת על האפשרות שבצמיחת סיפרות בעלת יותר מסממנים גזעניים, סיפרות של שינאה ועיוורון, סיפרות שבכוחה לכרות כל שיור של טוב, שקיים בסיפרות העיברית, כאשר ניתן עם טוב זה למנות את סיפריהם של שימעון בלס וסמי מיכאל, שהזכרתי בפתיחה — ספרים בעלי עוצמה תיאורית, יכולת־הבעה וכנות, והמשוללים את המרירות החולנית, הממלאה כל עמוד ועמוד בסיפרו של לב חקק.

* ברנרד מלמוד, „חיים חדשים”, הוצאת „עם עובד”.

מהפכה שפוייה

מאת: ד. ה. לורנס

אם אתה עושה מהפיכה, הפק ממנה הנאה,
אל תעשה אותה ברצינות מוגזמת,
אל תעשה זאת כמו מוות רציני,
הפק ממנה הנאה.

אל תעשה אותה מפני שאתה שונא אנשים,
עשה אותה על־מנת לירוק בעיניהם.

אל תעשה אותה בעבור הכסף,
עשה אותה וקלל את הכסף.

אל תעשה אותה בעבור שיוויון,
עשה אותה מאחר שאנחנו שופעים
שיוויוניות
וזה יהיה משעשע מדי להעציב את התפוח
שבגרוגרת
ולעקוב לאיזה צד יסתובבו התפוחים.

אל תעשה אותה בעבור המעמדות
העובדים,
עשה אותה כך שכולנו נוכל להיות
קצת אריסטוקרטים עבור עצמנו
ולבעוט בעקבינו כמו ישבנים חמודים
ונמלטים.

אל תעשה אותה, על כל פנים, עבור פועלי
כל הארצות,
עבודה היא דבר שיש לאדם ממנה
יותר מדי.

בוא נבטל את העבודה, בוא נבטל
את העבדות!
עיסוק־לשמו יכול להיות משעשע,
אנשים יכולים
ליהנות ממנו, ואז זו אינה יותר עבודה

בוא נעשה זאת! בוא נפיק מהפכה
לשם ההנאה!

נוסח עיברי: ד.ע.

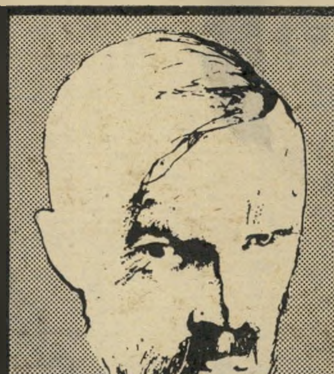

ד. ה. לורנס
„בוא נעשה מהפכה לשם ההנאה”

אנתולוגיה מודרנית

דייוויד הרברט לורנס, נולד בשנת 1885. בתקופה שבה למד באוניברסיטת נוטינגהאם החל בכתיבת סיפרו הראשון, „הטווס הלבן”, שראה אור ב־1911. במשך התקופה עד למילחמת־העולם הראשונה הוא התגורר בגרמניה ובאיטליה. ב־1914 נשא לאשה את פרידה פון־רייכטהופן, אחות אחד מחשובי טייסי־הקרב של גרמניה במילחמה. ב־1913 פירסם את „בנים ואוהבים”, את „הקשת” ב־1915, „מאהבה של ליידי צ'טרלי” ב־1928, ואת „חיי נישואים” ב־1930. ד.ה. לורנס קרא תגר על אנגליה השמרנית של אז. הוא מת ממחלת השחפת ב־1930.

כיתבי היו"ר כהן

בחטף

באחרונה ראתה אור בארצות־הברית אנתולוגיה המקיפה 17 משוררים אירופאיים. תחת הכותרת רפובליקה אחרת, בעריכת **צ'ארלס סימיק, ומארק סטרנד**. בהקדמה לאנתולוגיה כותבים העורכים, בין השאר: „לשירה המתורגמת לאנגלית יש היום תהודה רבה מבעבר. ייתכן שזה אות לכישרונם של המתרגמים, ועדות לכושרם של השירים המתורגמים להתקיים בשפה שלא בה נכתבו. אחרת, כיצד ניתן להסביר את העובדה שיש בהווה משוררים צעירים בארצות־הברית המושפעים מהמשורר היוגוסלבי **ואסקו פופ**, ומהמשורר הישראלי **יהודה עמיחי**. יותר מאשר משירת **ת.ס. אליוט ואלס סטיבנס** או ממשיכיהם בשירה האמריקאית...” ● מילחמת־הבחירות לא פסחה על הסיפרות הישראלית. מילבד כיכובו של **משה שמיר** במישדרי־שידור של הליכוד, איזכורו של הסופר **א.ב. יהושע** על־ידי יו"ר הכנסת היוצאת, **יצחק נבון**, שהציג בטלוויזיה את מחבר המאהב כדוגמה של ספרדי־טהור (ס"ט), שזכה במקומו בסיפרות־הישראלית מכוח־כישוריו ולא נזקק לקידום־מלאכותי כלשהו — ייחוס זה עורר רוגז רב מצידו של א.ב. יהושע, שהביע בפומבי את תמיכתו בבחירות אלה ברשימת שלי ● תמיהה רבה בחוגי סופרים עורר באחרונה **ישראל כהן**, עורכו־לשעבר של שבועון מפא"י, הפועל הצעיר, שמונה עם נעילת שבועונו כנשיא אגודת הסופרים. בהוצאת עקד, המוציאה לרוב ספרים, בפורמטים קטנים, הממומנים על־ידי מחבריהם, ראו אור כיתבי היו"ר, בשיבעה כרכים המקיפים 2474 עמודים. להערכת מביני־דבר בענף המו"לות, תובעת הוצאתם־לאור של כיתבי היו"ר סכום המתקרב לחצי־מיליון לירות ישראליות. סופרים רבים שואלים בימים אלה מיהו הגורם הציבורי שמימן את הוצאתם־לאור של כיתבי היו"ר. בתו של היו"ר, **חגית הלפרין**, כונתה בשבוע שעבר באחד מהסלונים־הסיפרותיים בתל־אביב בכינוי „הדוורת”, — אחרי שפירסמה בכמה מוספים־לסיפרות חליפת־מיכתבים בין **אברהם שלונסקי**, שמלאו ארבע שנים להסתלקותו, לבין **אליעזר שטיינמן** המנוח ● אנשי־תיאטרון רבים בתל־אביב תוהים ואינם מבינים, על שום מה מסרה הנהלת תיאטרון באר־שבע, שהוא תיאטרון מסובסד, את הפצת הפקתו לסיפור גן החיות מאת **אדוארד אלבי** לידיהם של אנשי בית־הובן התל־אביבי. בתשובה לשאלת אחד המחזאים, השיב איש־מפתח בהנהלת תיאטרון זה: „ההצגה קטנה מדי עבורנו...!”

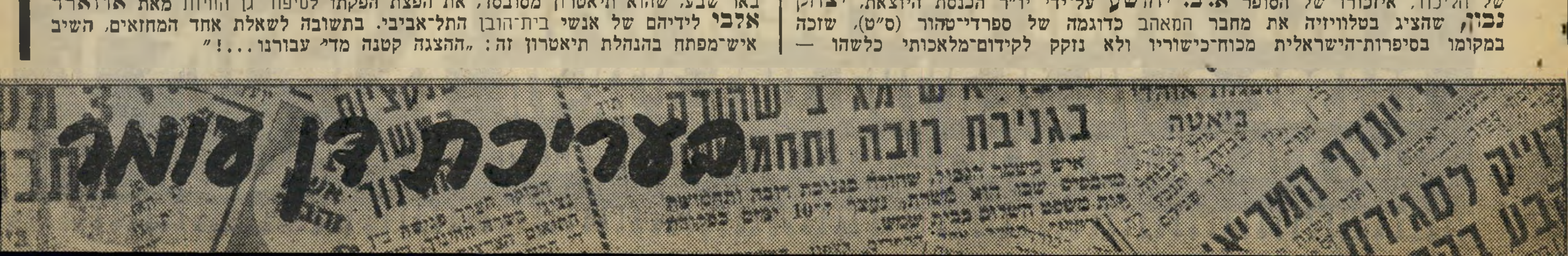

פתוח במוצאי שבת מ-7 עד 11

"ראובן" ממש הדהים אותי!

שילמתי עבור שטיח אחד
והוא נתן לי שטיח שני
במתנה

בתסגרת מבצע "על כל קניה-מתנה"

על כל קניה מעל 6,500.- ל׳ תקבל מתנה - שטיח 2.00 × 1.50 מ׳
על כל קניה מעל 5,500.- ל׳ תקבל מתנה - שטיח 1.80 × 1.20 מ׳
על כל קניה מעל 4,000.- ל׳ תקבל מתנה - שטיח 1.50 × 1.00 מ׳
על כל קניה מעל 3,000.- ל׳ תקבל מתנה - שטיח 1.50 × 0.75 מ׳
על כל קניה מעל 2,000.- ל׳ תקבל מתנה - 2 שטיחוני פרווה

* המבצע לא כולל תוצרת מקומית

* טיב מעולה.
* תעודת אחריות על כל קניה.
* הובלה חינם לכל רחבי הארץ.
* חניה חינם בחניון פלצ׳י ברחוב פרץ 29 ת״א.

* קניה ב-12 תשלומים חודשיים ללא ריבית.
* כספך יוחזר לך אם תמצא תוך 14 יום שטיח דומה במחיר יותר זול.

ראובן
מרכז השטיחים הגדול בארץ
תל-אביב, רחוב העליה 11, טל. 3-614392
פתוח מ־9 בבוקר עד 7 בערב, ביום ג׳ מ־9 בבוקר עד 9 בערב

רחל מרחלת על כל העולם

החוזה החדש של מיס תבל

מוכרחה לומר לכם, שאחרי התחרות האחרונה של מלכת־היופי, הגיעו אלי בלי סוף תלונות, מכל מיני משתתפות ואמהות, עד שהרגשתי כמעט כמו נציג־קבילות לענייני יופי. נכון שבכל תחרות־יופי יש טענות ומענות, אלא שזה כנראה, חלק מהמישחק נבאמת שלא כדאי לקחת ללב. ומי שבאמת לא לקחה ללב היתה, כמובן, אחת שכבר לא היה לה מה להפסיד: מיס תבל, **רינה מור,** שהגיעה ארצה במיוחד לתחרות, כדי להכתיר את המלכה החדשה.

מה שקרה בתחרות אני לא בדיוק יודעת, אבל על מה שהלך במלון שרתון, שבו שוכנו המועמדות, הגיעו אלי סיפורים שלא היו מביישים אף תחרות יופי בין־לאומית. כי חוץ מהמוני צלמי־העיתונות שאיכלסו את הלובי, הרי מיספרם של אלה שהצליחו להסתנן לחדרים היה גם כן לא במיוחד קטן. בקיצור, היה שמח. אבל מי שהוכיחה שהבחורים הישראליים כרגע לא בראש שלה, היתה שוב רינה מור, שאת כל הזמן בילתה בחברת שאר המועמדות, ומילאה את אוזניהן היפות בסיפורים משגעים על מה שעובר עליה בחו״ל.

ולכל מי ששאל אותה למה היא לא צדה לעצמה גם איזה בעל לרפואה. היתה רינה משיבה שעד סוף שנת המלכות הבין־לאומית שלה אין לה זמן להכיר בחורים לא רציניים.

נכון שכולם התאכזבו, כי הם ציפו לראות את רינה, כשהיא מינימום תלוייה על איזה מיליונר אמריקאי, אבל לדבריה של היפה הבין־לאומית: „אין צורך למהר. לכשייגמר החוזה שלי עם חברת מיס יוניברס, אוכל לשקול בנחת את כל החיזורים, ולהחליט.״ בדבר אחד היא כבר החליטה כמעט סופית, וזה לחתום על חוזה עם מלון שרתון ולשמש נציגת־המכירות שלו. לפי ההצעה היא תטפל ביחסי הציבור של המלון, תתגורר בו, תייצג אותו גם בחו״ל, וכך כולם יהיו מרוצים.

החוזה עם מיס יוניברס מסתיים בעוד חודשיים, וזה עם שרתון יתחיל בעוד חודשיים. ואם אתם מסיקים מזה שלמרות כל הרעש הגדול זו העבודה היחידה שהיא היתה מסוגלת להשיג, יש לכם טעות גדולה. היו לה עוד הצעות, אבל זו פשוט קסמה לה יותר מכולן.

נקווה ששני הצדדים ייצאו נשכרים.

רינה מור
יופי ועסקים

אהבת הרדוף

לכל הדאגנים המיקצועיים המתחבטים בלי־הרף בבעיה הלאומית — תתחתן או לא תתחתן — אני רוצה לבשר שמלכת־היופי לשעבר, **חווה לוי,** החליטה בשעה טובה כן להתחתן, עם ידידה איש־העסקים **הרדוף וולף.** כך שכולם יכולים להירגע, ועל מועד החתונה תפורסם הודעה נפרדת.

מה שנחמד בסיפור הזה, הוא שחווה והרדוף הכירו לגמרי במיקרה ליד קפה אכסודוס, הזכור לשימצה על שפתח את שעריו בערב יום־הזיכרון לחללי צה״ל. על כל פנים, עדיין יש כאלה שיושבים שם, אם־כי מה שקרה לחווה היה כבר לפני יותר משנה וחצי.

היא הגיעה לשם, כדרכה, עם חברות. הרדוף היה שם עם חבריו ופתאום, כמו בסרטים, נוצר ביניהם קליק. כבר אז ניבאו רבים, שמהקליק הזה עוד תצא חתונה.

האמת היא שעד היום היתה חווה היפהפייה, בת ה־26, כל־כך עסוקה בעצמה ובקאריירה שלה, שפשוט לא היה לה זמן לחשוב על נישואין וכיו״ב, חוץ מזה שלפי דעתה בחורות צעירות לא צריכות למהר.

„בחורה צעירה,״ היא אומרת, „לא יודעת שום דבר מהחיים שלה. היא מפסידה הרבה דברים, שהיתה יכולה לעשות כשהיתה צעירה. חוץ מזה שכולם אומרים לי שלא כדאי להתחתן. אבל אם זה ככה, אז אני לא מבינה: למה בכל־זאת כל הגרושים ממהרים להינשא שוב?״

בעלה־לעתיד של חווה הוא מה שנקרא איש־עסקים שמטפל באדמות, רכוש וכל מיני צרות כאלה — הלוואי עלינו — והוא עושה את זה גם בלוס־אנג׳לס וגם בישראל, כך שאתם יכולים להבין מזה שחווה והרדוף יחלקו את זמנם בין ישראל ולוס־אנג׳לס, שם מנהלת חווה חנות גדולה לאופנה. אלא שהשניים מעדיפים, כמובן, לחיות כאן. „אחרי הכל,״ אומרת חווה, „למרות שבארץ לא נותנים מנוחה וכל אחד יודע מה נעשה אצל השני, זה גם מה שנחמד בישראל. בארצות־הברית, אף אחד לא מתעניין ולא איכפת לי אם את מתה או חיה. פה יש הרגשה של מישפחה אחת גדולה. אתה לא יכול להיות בודד לרגע.״ חוץ מזה, להרדוף יש פה בן גדול מנישואיו הראשונים והוא רוצה גם לראות אותו.

אשר לתקופה שהם יהיו בארצות־הברית, אז לחווה אין שום תוכניות לפתוח עסק משלה, כי מה שיושב לה היום בראש זה ללמוד תיקשורת ולעסוק ביחסי־ציבור, שזה דבר שהיא מאד אוהבת. הוכחה נוספת לכך שיש לנו עסק עם יפה שהיא גם רצינית.

חווה לוי והרדוף וולף
שתי יבשות

מצפון תיפתח הטובה

עוד סיפור־אהבה אילתי יפה יגיע בקרוב לסוף טוב. נראה שפשוט אין מה לעשות נגד העניין הזה, וכל סיפור־אהבה שמתחיל במלון הסלע האדום, נגמר ברבנות.

גם הפעם זה קרה בגלל **משה ינוקא,** שיצא לחופשה ובמקומו הגיע צעיר בשם **מישל הייט,** שעמד בראש צוות־הבידור של המלון חודשים אחדים. השידוך עם המלון לא עלה יפה, אבל לעומת זה שידוך אחר דווקא כן יצא לו מזה.

מישל התאהב באחת מנערות צוות הבידור, **נוגה בר־לב,** שהיא מורה־להתעמלות במיקצועה ומדריכה־לריקוד בתחביבה, ואילו נוגה מצידה התאהבה בו עד־כדי־כך, שהיא ממש לא זזה מטר בלעדיו.

אחר־כך מישל נסע לתקופה קצרה לחו״ל, אבל חזר ארצה, למקום־העבודה הקודם שלו, בנווה־אטיב שבחרמון. נוגה עזבה את אילת גם היא, עברה למושב הנופש הצפוני, וכעת הם עומדים להינשא בצפון הרחוק. אבל את ירח־הדבש הם יבלו בדרום, כמו שראוי ומתבקש. וכאן מתבקש גם מזל־טוב. אז בבקשה.

סיכון מחושב

הדוגמנית שנמצאת באחרונה בחדשות, היא **שלומית אמיר,** מי שהוציאה לכל הקולגות שלה את העיניים כשנבחרה להופיע בבגדי־ים עטור אבני־חן ששווין מיליון לירות. „הגעתי למסקנה שאנשים נורא מקנאים בי,״ אמרה שלומית. „אחד פה מוכן לאכול את השני. ואף אחד לא מפרגן לאף אחד.״ אבל לה לא איכפת, והיא ממשיכה לאהוב את עצמה ולהתפנק בכל מיני תסרוקות וקישוטים בסטייל צרפתי. כי מאז שהיא חתמה חוזה לצילומים עם סוכנות־דוגמניות גדולה בפאריס ובגרמניה, היא מוכרחה לשים לב להופעתה.

מה שמרגיז אותה היום ביותר, זה שפה ושם מתפרסמות תמונות עירום שלה מלפני ארבע שנים, שלדבריה „הורסות לי את התדמית החדשה. זה מקלקל לי את השם. אני לא מוכנה שישתמשו בתמונות ישנות שלי בשביל המחיר ששילמו לי אז.״

היום היא מקדישה את עיקר זמנה לאופנה ולסירטי־פירסומת. ומתכוננת לנסוע בקרוב לפאריס. אך החווייה הכי מרגשת שעברה עליה באחרונה עדיין לא נשכחה, ואני מתכוונת לבגדי־הים משובץ היהלומים. „כשלבשתי אותו, מאד התרגשתי,״ היא מספרת. „כי חוץ מזה שהבגדי־ים שקל שני קילו, פחדתי ללכת עם שומרי־ראש. אנשים עוד היו מסוגלים להתנפל עלי ולקרוע ממני את היהלומים. ממש פחדתי לאללה, והתרגשתי מכל המהומה שהיתה סביבי. אחרי הכל, מתי רואים כל־כך הרבה יהלומים בהישג־יד? לא היה חסר שאיזה משוגע יקפוץ עלי.״

ואם אתם גם רוצים לדעת כמה משתכרים על דיגמון בגדי־ים ששווה מיליון ומאתיים אלף, 250 יהלומים וקילו זהב. אז בבקשה: 1500 לירות ברוטו. וכעת

שלומית אמיר

המתיחה מסתיימת בלונדון

זה התחיל בתור מתיחת האחד־באפריל, כשבעיר נפוצה לפתע שמועה על נישואיהם של רופא־השיניים **אורי ריבנפלד** וידידיתו **שוש קמל,** אחותו של תעשיין־הטכסטיל **ג׳וזף קמל** היושב בלונדון. הטלפונים בבתיהם של השניים לא חדלו לצלצל, אבל עד־מהרה הסתבר לרכילאים שזו סתם מתיחה ושלא יעזור להם כלום. הם בסך־הכל ידידים, ומכאן ועד לנישואין המרחק גדול.

אבל ההכחשות רק עוררו גל ניחושים חדש, שמטרתו לגלות מאיזה כיוון באה השמועה החדשה, מהצד של החתן או מהצד של הכלה. כך או כך, מה שאני כן יכולה לגלות לכם, זה שהשניים עומדים לבלות בקרוב חופשה משותפת בלונדון.

שושי החמודה מתכוונת לצאת למסע־קניות, לריענון מלתחת־הקיץ שלה, ואילו הדוקטור ריבנפלד, בנה של בעלת־הגלריה **מרי ריבנפלד,** יוצא לכנס של רופאי־שיניים באיטליה, ומשם יבוא בעיקבות שושי ללונדון.

שושי הספיקה כבר להכין לקראת העניין את אחיה המיליונר, שיעמיד לרשותם את מכונית הרולס־רויס שלו ואת מטוסו הפרטי, כדי להבטיח להם הנאה מושלמת. עכשיו החברים רק מחכים לראות אם גם הפעם זו מתיחה. אני, מצידי,

חבלי קליטה

חוץ מ**חיים טופול,** שהגיע ארצה במיוחד לקראת הבחירות, יש איתנו עכשיו אמן נוסף, שהגיע ארצה קצת לפני הבחירות ושאיתו נפגשתי אצל **שמוליק קראוס** בטיילת. הלא הוא **חנן גולדבלט.**

חנן, למי שכבר הספיק לשכוח, היה שליש משלישיית התאומים, והיה גם בעלה הקודם של הדוגמנית **רונית רוזנשטיין,** בתה הגדולה של אשת־החברה **מלכהל׳ה רוזנשטיין.** ואחרי שהוא הספיק את כל זה, הוא נסע לו לארצות־הברית, שם הופיע בהצלחה נאה במיספר הפקות. אלא שכמו תמיד, הגעגועים למולדת גברו על הצלחתו האמריקאית, והוא החליט לשוב ארצה — והפעם לצמיתות.

הוא הגיע עם כל הזכויות הצמודות של תושב חוזר, שאחת מהן היא החתיכה האמריקאית שלו ששמה **ליזה,** ושהיא, לדיבריהם, רקדנית. אבל מי שמכיר את חנן, יודע, שהוא לא אחד כזה שיישב בשקט על תקן של תושב חוזר ולא לחזור מהר לבמה.

אז ראשית לכל הוא זימן אליו את ידיד־נעוריו, הזמר־שחקן **ארשיק לוי,** ויחדיו נפלה ביניהם ההחלטה להקים מחדש את שלישיית התאומים.

הצרה היא שהתאום השלישי, **פופיק ארנון,** חזר למוטב בינתיים ויושב בישיבה. כך שבלית־ברירה הם ייאלצו לצרף אליהם כופר אחר. אבל אל דאגה במיקרה הכי גרוע הם בכל־זאת יבקשו מכבוד הרב ארנון להצטרף. אילי הוא יסכים. נחיה ונראה. ובינתיים אני מאחלת לו קליטה נעימה, ושימהר לממש את זכויותיו, לפני

60 עמודים
מספר 2072 המחיר: 9 ל"י (כולל מ.ע.מ.) שנה 41 כ' סיוון תשל"ז, 19.5.77

העולם הזה

צחוק, צחוק, אבל...

החרפה הלאומית - פלאטו בפנים!